

ĶEKAVAS NOVADA

ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam

BALOŽU PILSĒTA
DAUGMALES PAGASTS
ĶEKAVAS PAGASTS

Pielikums
Zinātniski pētnieciskie materiāli

Ķekavas novads, 2012

SATURS

1.PIELIKUMS	3
LU ĢZZF Telpiskās attīstības plānošanas maģistratūras programmas studentu kursa darbs „Ķekavas novada apdzīvojuma struktūras izvērtējums un priekšlikumu sagatavošana telpiskās attīstības perspektīvas izstrādei” (06.2010.)	
2.PIELIKUMS	46
LU ĢZZF Telpiskās attīstības plānošanas maģistratūras programmas studentu kursa darbs „Ķekavas novada apdzīvojuma struktūras izvērtējums un priekšlikumu sagatavošana telpiskās attīstības perspektīvas izstrādei” (06.2012.)	
3.PIELIKUMS	88
LU ĢZZF Telpiskās attīstības plānošanas maģistratūras programmas studentu kursa darbs „Ķekavas ciema centra telpas attīstības perspektīva” (06.2012.)	

1. PIELIKUMS

LU ĢZZF Telpiskās attīstības plānošanas maģistratūras programmas studentu kursa darbs „Ķekavas novada apdzīvojuma struktūras izvērtējums un priekšlikumu sagatavošana telpiskās attīstības perspektīvas izstrādei” (06.2010.)

**LATVIJAS UNIVERSITĀTE
GEOGRĀFIJAS UN ZEMES ZINĀTNĀU FAKULTĀTE, ĢEOGRĀFIJAS
NODAĻA**

**Ķekavas novada apdzīvojuma struktūras izvērtējums un priekšlikumu sagatavošana
telpiskās attīstības perspektīvas izstrādei
(novada attīstības stratēģijas izstrādes ietvaros)"
Kurss „Kursa darbs teritorijas plānošanā,,**

Autori:

(ae05003) Anda Eihenbauma,

(o109003) Olga Lukaševiča,

(mm09005) Margarita Miklaša,

(aj09003) Atis Jakovļevs ,

(lk05017) Laura Kļaviņa

Darba vadītājs:

asoc. prof. Pēteris Šķiņķis

RĪGA 2010

Saturs

Ievads.....	3
1. Vispārējā informācija	4
1.1. Izmantotās metodes.....	4
1.2. Ķekavas novada raksturojums	4
1.3. Piepilsētu attīstības tendences.....	5
1.4. Telpiskās attīstības plānošanas dokumenti	6
2. Apdzīvojuma struktūra Ķekavas novadā	10
2.1. Ķekavas novada apdzīvojuma biogrāfija.....	10
2.2. Apdzīvojuma veidi Ķekavas novadā	11
2.3. Apdzīvoto vietu risināmie jautājumi	15
2.3.1. Ciems kā potenciāla kopienas veidošanās un pastāvēšanas vieta	15
2.3.2. Vietas identitāte.....	16
3. Apdzīvojuma telpiskās izpētes metode	17
3.1. Apdzīvojuma tipi un telpas izmantošanas veidi Ķekavas novadā	18
3.1.1. Apdzīvojuma tipi.....	18
3.1.2. Telpas izmantošanas veidi.....	19
3.2. Sabiedrība	19
3.3. Vajadzības.....	19
4. Rāmavas apdzīvojuma studija.....	20
4.1. Ciema profils.....	20
4.2. Rāmavas apdzīvojuma telpiskās izpētes metode	22
4.3. Ieteikumi Rāmavas ciema apdzīvojuma struktūras attīstībai.....	24
5. Telpiskās attīstības un plānošanas informācijas sistēmas	27
5.1. Esošā situācija un informācijas sistēmas Ķekavas novada pašvaldībā.....	27
5.2. Telpiskās attīstības un plānošanas informācijas sistēmas(TAPIS)	28
5.3. Teritorijas telpiskais profils	30
6. Ieteikumi Ķekavas novada telpiskās attīstības stratēģijas izstrādāšanai un ieviešanai	33
6.1. Ieteikumi stratēģijas izstrādei	33
6.2. Zemes politika.....	35
6.3. Laba pārvaldība kā instruments stratēģijas ieviešanai un realizēšanai	39
Izmantotā literatūra un avoti.....	41

Ievads

Kursa darbā veikts Ķekavas novada apdzīvojuma struktūras izvērtējums un priekšlikumu sagatavošana telpiskās attīstības perspektīvas izstrādei.

Darba mērķis ir izstrādāt priekšlikumus Ķekavas novada teritorijas telpiskai attīstībai, topošās novada attīstības stratēģijas izstrādes ietvaros, kā arī sniegt priekšlikumus telpiskās attīstības perspektīvas un teritorijas plānojuma izstrādei. Darbā izstrādāti arī ieteikumi telpiskās attīstības un plānošanas informācijas sistēmas ieviešanai.

Kursa darbs sastāv no sešām nodaļām, kurās apkopota informācija par teritorijas apdzīvojuma struktūras esošo situāciju un problēmām, izstrādāta apdzīvojuma telpiskās izpētes metode un ciema profils, kuri izmantoti kā instrumenti apdzīvojuma attīstības ieteikumu izstrādāšanai.

Darba uzdevumu izpildei izstrādāti vairāki grafiskie materiāli un ilustratīvas shēmas, kas palīdz uztvert esošā un ieteicamā apdzīvojuma telpas struktūru.

1. Vispārējā informācija

1.1. Izmantotās metodes

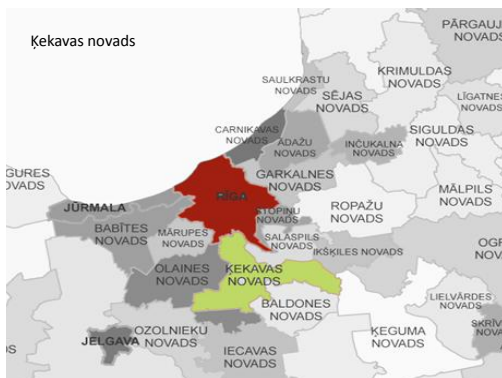
Lai izpildītu kursa darbā izvirzītos uzdevumus, pētniecības darbā galvenokārt ir izmantotas šādas metodes:

- dokumentu un publicētu materiālu, ārvalstu pieredzes izpēte un analīze Pierīgas situācijas kontekstā;
- plānošanas dokumentu analīze,
- grupas diskusijas,
- aptaujas un diskusijas, iedzīvotāju viedokļu noskaidrošanai,
- teritoriju apsekojumi un vizuāls novērtējums,
- darbs ar kartogrāfisko materiālu un datiem,
- monogrāfiskā metode.

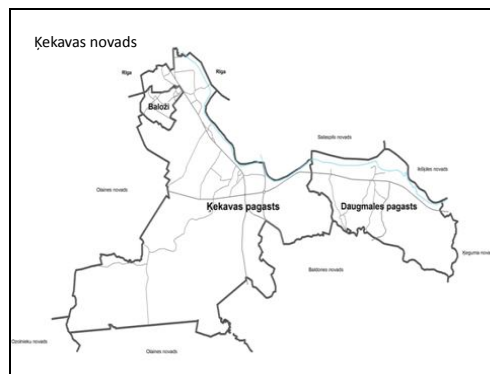
Izvēlētās metodes nodrošina pietiekamu, pārskatāmu un salīdzināmu informāciju par apdzīvojuma struktūru Pierīgā, esošo stāvokli, problēmām un nepieciešamajām izmaiņām. Esošās situācijas izpēte un plānošanas dokumentu analīze ļauj izprast pierīgas apdzīvojuma galvenās problēmzonas un risināmos jautājumus, kā arī mēģināt definēt nepieciešamās darbības un izstrādāt ieteikumus teritorijas turpmākai attīstībai.

1.2. Ķekavas novada raksturojums

Ķekavas novads atrodas Latvijas centrālajā daļā, kas sākas no Rīgas pilsētas dienvidu robežas un vairākus kilometrus stiepjas gar Daugavu (skat. 1.1. attēlu). Nozīmīga loma novada attīstībā ir starptautiskajām automaģistrālēm, kas šķērso novada teritoriju un savieno Rīgu ar Tallinu, Viļņu, Varšavu, Berlīni (A7, Via Baltica) un Rīgas apvedceļš (A5). Novada centrālo daļu aizņem Ķekavas pagasts, kurš pēc iedzīvotāju skaita ir lielākais pagasts Latvijā. Ķekavas pagasts teritorija austrumos robežojas ar vēl vienu novada pagastu - ar Daugmales pagastu, ziemeļrietumos – ar Baložu pilsētu (skat. 1.2. attēlu). Novada teritorijas kopējā platība ir 207,54 km² un 2009.gada sākumā kopējais iedzīvotāju skaits tajā bija 20 885.

1.1. att. Ķekavas novietojums Pierīgas kontekstā

1.2. att. Ķekavas novada administratīvais iedalījums

Dominējošais zemes lietošanas veids ir meža zemes, kas aizņem aptuveni 50% no kopējās zemes platības. Pārsvārā tie ir publiskās lietošanas meži, kurus aktīvi izmanto vietējie iedzīvotāji, tūristi un atpūtnieki no Rīgas. Būvnieciskais zemes lietošanas veids ir arī lauksaimniecības zemes - 43,5% no kopējās zemes platības pagastā. Bet to lielāka daļa faktiski netiek izmantota lauksaimniecības produkcijas ražošanai. Šāds novada zemes sadalījums pārsvārā dominē Daugmales pagastā, bet Baložos un Pierīgas daļā pārsvārā dominē apbūves teritorijas (Ķekavas pagasta teritorijas plānojums 2009. – 2021. gadam, 2009), atmatas un šobrīd neizmantotas teritorijas.

Ķekavas novads tiek uzskatīts par saimnieciski aktīvu novadu, kur uzņēmējdarbība attīstās vairākos virzienos – gan ražošanas, gan pakalpojumu sniegšanu jomā. Novads tiek pieskaitīts pie tā nelielā Latvijas pašvaldību skaita, kuras raksturo pozitīvi demogrāfiskie rādītāji. Lielākās apdzīvotās vietas novadā ir Ķekava, Baložu pilsēta, Daugmale, Valdlauči un Rāmava. Novada administratīvais centrs atrodas Ķekavā. Iklidētas attīstības rezultātā novadā ir izveidojušās vairākas atsevišķas apdzīvotas vietas, kas Ķekavas novadā ir sadalītas 21 ciemā. Ķekavas novadā padomju laikos attīstījies liels skaits dārzkopības sabiedrību, kas kā apdzīvotas vietas šeit dominē vēl joprojām.

1.3. Piepilsētu attīstības tendences

Mūsdienās apdzīvoto vietu, īpaši lielāko pilsētu nozīme neaprobežojas ar to administratīvajām robežām. Mijiedarbība ar apkārtējo teritoriju ietekmē gan iedzīvotāju dzīves veidu, gan tām pieguļošo teritoriālo struktūru veidošanos. Lielpilsētas ietekmes areāls ir atkarīgs ne vien no tās iedzīvotāju skaita, bet arī no tai raksturīgo funkciju spektra, piemēram, pārvaldes, saimnieciskajām, izglītības un kultūras jomām, kas veido sakarus ar apkārtējām teritorijām. Iedzīvotāju mobilitāte ir viens no rādītājiem, kas raksturo pilsētas un piepilsētas sakarus. Lielo pilsētu tuvumā dzīvojošajiem ir labākas un daudzveidīgākas iespējas izvēlēties darbu, mācības un brīvā laika pavadīšanas vietu, kas ir viens no galvenajiem

iemesliem, kādēļ daļa iedzīvotāju par savu dzīves vietu izvēlas nevis pilsētu, bet gan tai pieguļošās apdzīvotās vietas (Apdzīvojuma struktūras attīstība, 2001).

Piepilsētu teritoriju attīstības īpatnības ir konstatētas jau sen, un šo teritoriju problēmām lielu uzmanību savos darbos pievērš vairāki plānotāji, arhitekti un pētnieki visā pasaulē. Tēma par lauku-pilsētu attiecībām kļuva aktuāla līdz ar strauju industrializāciju un pieaugošu migrācijas ietekmi uz lauku un pilsētu teritorijām. Konceptu „pilsētu-lauku saiknes” ir pieņēmušas tādas organizācijas, kā ES telpiskās attīstības komiteja un Apvienoto Nāciju Cilvēka apdzīvoto vietu centrs. Termins „lauku-pilsētas attiecības” tiek lietots, lai uzsvērtu redzamās un neredzamās cilvēku, kapitālu, preču, informācijas un tehnoloģiju plūsmas starp pilsētu un lauku teritorijām. Pilsētu-lauku attiecības dod nozīmīgu dimensiju galvenajiem teritoriālās attīstības jautājumiem un dod iespējas formulēt efektīvas to pārvaldes politikas. Lai realizētu pilsētu-lauku saikņu potenciālos ieguvumus, jāstiprina ne tikai apdzīvoto vietu un pašvaldību saiknes, bet arī jāsamazina nelabvēlīgās ietekmes. (SIA „Konsorts”, 2009).

Iepazīstoties ar citu Eiropas valstu situāciju saistībā ar piepilsētu nekontrolētu izplešanos, jāsecina, ka šis jautājums 70./ 80. gados kļuvis aktuāls, jo urbānais klājiens kļūst par piepilsētas apdzīvojuma problēmu jautājumu, tāpat kā šobrīd tā ir Pierīgas situācijā. Atšķirībā no Latvijas, ārvalstīs viņiem ir uzkrāta daudz lielāka pieredze šādu jautājumu risināšanā un tieši to arī viņi dara, lai uzlabotu piepilsētu dzīves kvalitāti un attīstības virzienus. Kā pozitīvo piemēru var minēt pilsētas, kas piepilsētu attīstības jautājumus risina no abām pusēm - pilsētas un ārpuspilsētas pašvaldības. Kā norādīts izdevumā „Urban Sprawl in Europe”, citās valstīs tiek meklētas kopīgas intereses un risinājumi. Abas puses ir ieinteresētas sadarboties un tās uztver viena otru kā sadarbības partnerus. Diemžēl Rīgas pilsētas un Pierīgas pašvaldību attiecības ir diezgan saspringtas un negatīvas, kas rada vēl lielāku plaisu starp šo dažādo pušu iespēju skatīties vienā virzienā. Lai uzlabotos šī piepilsētu situācija, pilsētai un pašvaldībai ir jāapzinās sava loma konkrētajā teritorijā un katras puses ietekme vienai uz otru. Kad abas puses būs vienojušās un definējušas savas prioritātes un sabiedrības intereses, tad, iespējams, varētu veidoties ciešāka sadarbība kopīga mērķa sasniegšanai (Urban Sprawl in Europe: Landscape, Land-Use Change and Policy, 2007).

1.4. Telpiskās attīstības plānošanas dokumenti

Atsaucoties uz dažādiem plānošanas dokumentiem, sīkāk iedziļinājāmajies reģionālā un pašvaldības līmeņu dokumentos, kas nosaka ne tikai kopējās novada attīstības virzienus, bet arī vispārējās vadlīnijas apdzīvoto vietu turpmākai attīstībai.

Rīgas plānošanas reģions savas kompetences ietvaros nodrošina reģiona attīstības plānošanu, koordināciju, pašvaldību un citu valsts pārvaldes iestāžu sadarbību. Tas nosaka plānošanas reģiona ilgtermiņa attīstības galvenos pamatprincipus, mērķus un prioritātes. Tā kā Ķekavas novads ir viena no pašvaldībām, kas ietilpst Rīgas plānošanas reģionā, tad novadam būtu jāņem vērā reģiona izstrādātie dokumenti par turpmāku Pierīgas teritoriju attīstību. (Rīgas plānošanas reģions)

Tā kā kursa darba uzdevums saistīts ar apdzīvojuma struktūru un tendencēm Ķekavas novadā, tad esošajos plānošanas dokumentos sīkāk analizējam tieši šo sadaļu. Rīgas plānošanas reģiona telpiskā (teritorijas) plānojuma III daļā noteiktas vispārējas vadlīnijas apdzīvojuma plānošanai Pierīgas areālā. Kā būtiskākās no tām saistībā ar Ķekavas apdzīvojuma struktūru un to problemātiku jāpiemin šādi ieteikumi:

- Plānot darījumu iestāžu, ražošanas uzņēmumu izvietojumu un jaunu mājokļu būvniecību pastāvošu apdzīvoto vietu, īpaši policentriskā atbalsta karkasa pilsētu, vai vismaz citu jau agrāk apgūtu teritoriju robežās/tām piegulošās teritorijās, pēc iespējas izmantojot esošos tehniskās un vides infrastruktūras tīklus un objektus.
- Teritoriju plānojumos paredzēt pasākumus, kas novērš jaunas pilsētu atlūzu apbūves mājokļu ciemu un atsevišķi izvietotu ražošanas ēku attīstīšanu un pasākumus, kas veicina mājokļu ciemu izpēti un tās rezultātiem atbilstošu nodrošināšanu ar tehnisko un vides infrastruktūru, pakalpojumiem un darba vietām, kā arī rekreācijas iespējām.
- Paredzēt pasākumus, kas nepieļauj vairāku apdzīvoto vietu apbūves saplūšanu. Īpaša uzmanība veltāma, lai novērstu vienlaidus lineāras apbūves joslu izveidošanos gar valsts galvenajiem autoceļiem.
- Sezonas apdzīvoto vietu – vasarnīcu un dārzkopju ciemu – iespējas pārtapt par pastāvīgi apdzīvotām vietām izvērtēt plānošanas procesā izvērtējot katru gadījumu atsevišķi. Neatbalstīt šo pārtapšanu, ja detālpilānojuma izstrādes rezultātā nav iespējams paredzēt un sekojoši nodrošināt vidi nepiesārņojošas, centralizētas infrastruktūras – ūdensvada, kanalizācijas, kā arī normatīviem atbilstoša platuma ielu tīkla attīstības iespējas un sociālās infrastruktūras attīstību.
- Rīgas rajona pašvaldību teritorijās, īpaši tajās, kas robežojas ar Rīgas pilsētu ierobežot jaunu viensētu tipa apdzīvoto vietu veidošanos, nosakot, ka minimālā vienas viensētas platība ir 1 ha lauksaimniecībā izmantojamas zemes un, ka mežsaimniecības zemēs jaunas viensētas nav veidojamas (Rīgas plānošanas reģiona telpiskais (teritorijas) plānojums, 2007).

Šīs Rīgas plānošanas reģiona vadlīnijas atspoguļo lielākās problēmas, kas vērojamas Ķekavas novada apdzīvojuma struktūrā, it īpaši Pierīgas zonā un ap autoceļu Rīga – Bauska

(A7). Šo problēmu apzināšana un izprašana ir viens no kursa darba pamatuzdevumiem un tās atspoguļosim turpmākajā darba tekstā.

Bijušās Rīgas rajona padomes izstrādātajā Rīgas rajona teritorijas plānojumā 2008. – 2020. gadam arī varam atrast ieteikumus un vadlīnijas, kas tieši attiecas uz Ķekavas novada apdzīvojuma esošo un plānoto struktūru. Šeit uzsvērts, ka Rīgas reģiona apdzīvojumam ir jābūt saliedētam un policentriskam, kura veidošanā jāievēro šādi ilgtspējību veicinoši principi:

- tajās teritorijās, kur ir pieejamas apbūvētas, bet nepietiekami efektīvi izmantotas platības, tiek ierobežota līdz šim neapbūvētu zemesgabalu apguve būvniecībai;
- netiek pieļauta vienlaidus apbūves veidošanās gar ceļiem, sapludinot neapbūvētu platību šķirtas apdzīvotas vietas nepārtrauktā apbūves joslā;
- netiek pieļauta “pilsētu atlūzu” apbūves veidošana;

(Rīgas rajona teritorijas plānojums 2008. – 2020. gadam, 2008)

Šie principi saskan ar Rīgas plānošanas reģiona izvirzītajiem principiem turpmākai apdzīvojuma struktūras attīstībai, lai piepilsētas neturpinātu attīstīt klājienvēidīgu apdzīvojuma struktūru ar izteiktiem „atlūzu ciemiem”, neefektīvu un nepiemērotu infrastruktūru.

Plānošanas dokumenti Ķekavas novadā:

Atsaucoties uz teritorijas plānošanas likumu, Ķekavas novadā ietilpstošās pašvaldības pirms administratīvās reformas veikšanas ir izstrādājušas savu pagastu teritorijas plānojumus. Sīkāk iepazīstoties ar to saturu un grafisko daļu var redzēt, ka tie ir atšķirīgi gan satura gan grafiskā noformējuma ziņā. Tā kā šie pagasti ir apvienoti vienā novadā, būs nepieciešams šos plānošanas dokumentus apvienot, kas, protams, nebūs vienkārši. Iespējams vispirms ir nepieciešams izstrādāt novada telpiskās attīstības stratēģiju, un tikai pēc tam jaunu novada teritorijas attīstības plānojumu.

Uz 2010. gadu Ķekavas novadā spēkā ir šādi plānošanas dokumenti:

Baložu pilsētas teritorijas plānojums 2008.-2020.gadam (13.01.2009.),

Ķekavas pagasta teritorijas plānojums 2009.-2021.gadam (06.05.2009.),

Daugmales pagasta teritorijas plānojums 2007.-2019.gadam (25.07.2007., ar grozījumiem 29.04.2009.).

Ķekavas pagasta Attīstības programma 2008.–2020.gadam (08.04.2009.),

Pateicoties galvaspilsētas tuvumam, pēdējo 8 gadu laikā Ķekavas novada teritorijā strauji attīstījās zemes tirgus un mājokļu būvniecības tempi pieauga aptuveni 5 reizes. Kā norāda Ķekavas pagasta Attīstības programma 2008. – 2020.gadam, „*diemžēl jaunie (potenciālie) māju īpašnieki maz paši interesējas par Būvnormatīviem un to pielietošanu, kā*

rezultātā top sliktā kvalitātē sagatavoti tehniskie projekti māju būvniecībai... Jomā, kas saistīta ar jaunu mājojļu būvniecību, zemes gabalu sagatavošanu un piedāvāšanu jaunu mājojļu būvniecībai, ir raksturīga privātā iniciatīva". Ķekavas pagasta Attīstības programmā ir definētas arī jauno apbūves ciematu raksturīgākās problēmas:

- infrastruktūras elementi (precīzāk to iztrūkums) – bieži vien nav fiziskās pieejamības atsevišķiem zemes gabaliem vai arī piekļūšana ir apgrūtināta, netiek centralizēti nodrošināti sabiedriskie pakalpojumi, piemēram, ūdensapgāde un kanalizācija, ielu uzkopšana u.c.;
- haotiska adresācija;
- jaunos apbūves ciematos nav atvēlēta vieta koplietošanas vajadzībām – atpūtai un rekreācijai, bērnu spēļu un sporta laukumiem u.c.;
- tuvumā nav sabiedriskā transporta pieturu;
- nav noteiktas šo jaunās dzīvojamās apbūves ciematu robežas un nosaukumi u.c. problēmas.

Šo problēmu galvenais iemesls ir nekorekta un nepārdomāta plānošana. Šajā ziņā izceļas Ķekavas pagasta teritorijas plānojums, kurš gandrīz visām lauksaimniecībā neizmantojamām platībām paredz vienveidīgu dzīvojamo apbūvi – zonējumu „Mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorijas” (DzM) un „Savrupmāju dzīvojamās apbūves teritorijas” (DzS) ar jaunveidojamā zemes gabala minimālo platību 1200 m² un 2500 m², attiecīgi neizvērtējot iespējamo cilvēku daudzumu šo teritoriju apdzīvošanai un viņu potenciālās vajadzības pilnvērtīgai dzīvei. Šāda turpmāka teritorijas attīstības tendence nav vērsta uz ilgtspējīgas un pašpietiekamas attīstības principiem, tādēļ šī kursa darba ietvaros mēģināsim rast ieteikumus turpmākai teritorijas attīstībai, analizējot Pierīgas, Ķekavas novada un, galvenokārt, sabiedrības un kopienu vajadzības.

2. Apdzīvojuma struktūra Ķekavas novadā

Apdzīvojuma struktūra ir apdzīvoto vietu kopums un saiknes starp tām, kas ir viens no galvenajiem telpiskās struktūras komponentiem. Apdzīvojuma struktūras plānošana ir cieši saistīta ar dažādu nozaru attīstības novērtējumu, prognozēm un plānošanu, tādēļ tai nepieciešama kompleksa pieeja. Apdzīvoto vietu sabalansēts izvietojums un optimālas saiknes starp tām sekmē visas teritorijas līdzsvarotu attīstību, kas ir pamats ilgtspējīgas un dzīvotspējīgas vietas attīstībai (Apdzīvojuma struktūras attīstība, 2001).

2.1. Ķekavas novada apdzīvojuma biogrāfija

Pašreizējo Ķekavas pagasta apdzīvojuma struktūra veido vēsturiski izveidojies ciemu, viensētu un viensētu grupu tīkls. Pēdējā desmitgadē strauji sāka veidoties jaunās blīvi apdzīvotās vietas - jaunie ciemi ar mazstāvu dzīvojamo apbūvi, kas radušies pilsētas iedzīvotāju labklājības paaugstināšanās un labākas dzīves vides meklējumu rezultātā. No telpiskās struktūras viedokļa, blīvas apbūves teritorijas jau vēsturiski galvenokārt ir veidojušās gar Rīgas - Bauskas autoceļu, kā arī ainaviski skaistās teritorijās starp Daugavu, Doles salu un Rīgas - Bauskas autoceļu, veidojot izteikti lineāru struktūru, kas Ķekavas apdzīvojuma audumā dominē arī mūsdienās. (Ķekavas pagasta teritorijas plānojums 2009. – 2021. gadam, 2009)

Daugmale kā apdzīvota vieta radusies jau senā vēsturē, bet paliekošu apdzīvojuma raksturu tā ieguvusi 18. gs. muižu un to saimniecību laikā, kad radās mūsdienās Daugmales apdzīvojuma struktūru raksturojošās viensētas. 20. gs. sākumā pēc I pasaules kara radītajiem zaudējumiem, liela daļa vietējo iedzīvotāju nedevās prom, bet cēla jaunas dzīvojamās mājas un saimniecības ēkas. (Par novadu, Vēsture, 2010) Pēc II pasaules kara Daugmales apdzīvojumā ienāca jauna forma – kolhozi ar jaunām fermām, daudzstāvu mājām, skolu un dārzniecībām. Lielākās teritoriālās izmaiņas saistītas ar Rīgas HES celtniecību 1974./75. gadā, kā rezultātā tika appludināta aptuveni ceturtdaļa Daugmales pagasta teritorijas. Tika iznīcināts Jaunlīves parks, auglīgi tīrumi un 36 mājsaimniecības. (Daugmales pagasta teritorijas plānojums 2007. – 2019. gadam, 2009)

Baložu pilsēta Ķekavas novada apdzīvojuma morfoloģijā rada koncentrēta apdzīvojuma formu, kas nav raksturīga pārējā novada telpai. Baložu pilsētas attīstība saistīta ar kūdras puva izstrādi, kas sākusies 1945. gadā, kā rezultātā ap to tika izveidots strādnieku ciemats. 1974.gadā Baložu ciemata teritorijai pievienoja daļu bijušā Katlakalna pagasta teritorijas līdz Bauskas šosejai. 1991. gada 14.novembrī Baloži ieguva pilsētas tiesības. (Par novadu, Vēsture, 2010) Tomēr rodas jautājums, kādēļ tieši Baložu pilsēta ieguvusi pilsētas statusu? Likumdošanā paredzēts, ka pilsētu kategorijā ieskaitāmas apdzīvotas vietas, kuras ir kultūras un ražošanas centri ar attīstītu sociālo infrastruktūru un komunālo saimniecību un

kurās ir ne mazāk par 2000 iedzīvotāju, tomēr praksē ir virkne apdzīvotu vietu, kas atbilst šiem kritērijiem, bet tām nav piešķirts pilsētas tituls (Apdzīvojuma struktūras attīstība, 2001).

Kopumā raksturojot Ķekavas novada apdzīvojumu pēc apdzīvojuma telpiskās formas ir divas galvenās pamatformas, kas raksturo novadu – disperss (izkliedēts) un kompakts (koncentrēts) apdzīvojums. Tipisks disperss apdzīvojuma piemērs ir viensētas, kas vairāk koncentrētas Daugmales pagasta teritorijā un vietām Ķekavas pagastā. Kompakts apdzīvojums raksturīgs Baložu pilsētai un dažiem Ķekavas novada ciemiem. Pēc teorijas ciemi ir raksturojami kā kompakts apdzīvojums, tomēr daļu Ķekavas novada esošo un plānoto ciemu nevarētu par tādiem nosaukt, jo tajos apdzīvojumu veido tikai dažas atsevišķas māsājniecības.

2.2. Apdzīvojuma veidi Ķekavas novadā

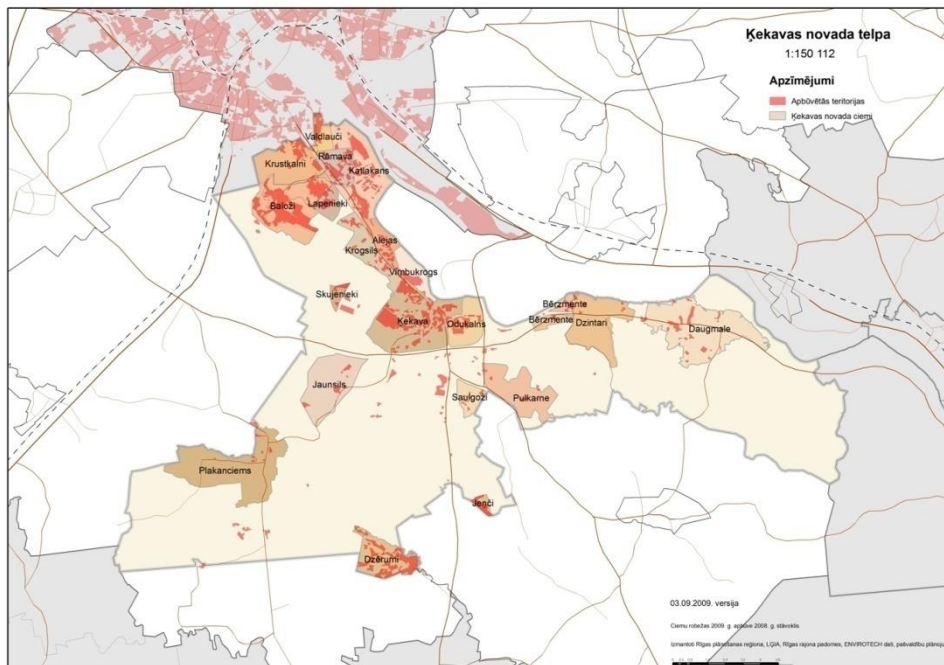
Strādājot pie Ķekavas novada apdzīvojuma struktūras izvērtējuma, ļoti svarīgs aspekts ir apdzīvota vieta – tās jēdziens, nozīme Ķekavas novada telpiskajā un funkcionālajā struktūrā. Lai izprastu apdzīvoto vietu audumu un struktūru, veicām esošās situācijas novērtēšanu, lauku apsekojumus, iedzīvotāju aptaujāšanu un kartēšanu, pētot arī literatūru par piepilsētās raksturīgajām izplešanās tendencēm.

Pirmkārt, pētot un mēģinot izprast esošo situāciju, radās globāls jautājums – kas tad ir apdzīvota vieta un kādai tai būtu jābūt, lai tā varētu būt dzīvotspējīga ar augstu dzīves kvalitātes līmeni? Meklējot atbildi Latvijas Republikas normatīvajos aktos, atradām, ka apdzīvotā vieta *ir teritorija, kurā dzīvo cilvēki, ir izveidoti materiālie priekšnoteikumi tās apdzīvošanai un kurai normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā piešķirts attiecīgais apdzīvotās vietas statuss.* (Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums, 2008) Ķekavas novadā kā apdzīvotas vietas noteikts 21 ciems, 1 pilsēta, viensētas un viensētu grupas.

Ciems. Lai izprastu ciema uzbūvi, mēģinājām saprast arī tā definīciju. Diemžēl Latvijas Republikas Normatīvajos aktos nav noteikta ciema definīcija, bet teritorijas plānošanas vārdnīcā ciems tiek definēts kā *lauku, proti, ārpus pilsētas esoša, apdzīvota vieta ar vietējā mērogā unikālu nosaukumu un koncentrētu apbūvi tās centrālajā daļā, kur attālums starp apbūvētajām teritorijām nepārsniedz 200 metrus.* Likumā minēti tikai nosacījumi, kādā gadījumā var piešķirt ciema statusu. *Ciema statusu var piešķirt tādai novada teritorijas daļai, kurā ir vai tiek plānota koncentrēta apbūve, pastāvīgi dzīvo cilvēki un ir izveidota attiecīga infrastruktūra.* (Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums, 2008)

Izlasot šo definīciju rodas skaidrojums, kādēļ Ķekavas novadā pastāv šis absurda ciemu teritoriju sadalījums. Šajā teikumā minēts, ka apbūvei nav jābūt, tai pietiek būt tikai plānotai un koncentrētai apbūvei ar attiecīgu infrastruktūru, bet kas ir attiecīga infrastruktūra?

Elektroapgādes infrastruktūra, ceļu infrastruktūra (jebkāda stāvokļa), lokālās kanalizācijas un ūdens sistēmas? Lielu neizpratni rada arī noteiktās ciemu robežas, kas novilkas starp diviem blakus esošiem vai paredzētiem ciemiem, lai gan apkārt ciemam būtu jābūt lauku teritorijai, nevis citam ciemam. (skatīt 2.1. attēlu).

2.1. att. Ķekavas ciemu robežas uz 2010. gadu. Avots: Rīgas plānošanas reģions

Daļu no šiem ciemiem varētu dēvēt par apmetnēm, kas precīzāk raksturo to būtību, kas vairāk saistīta ar dažādu privātmāju rašanos zemes telpā, kura pirms tam bijusi lauksaimniecībā izmantojamā zeme. Šāda apdzīvojuma rašanās tieši saistīta ar pašvaldības zemju un apdzīvojuma NEpolitiku, kura pieļāva, ka gandrīz visas lauksaimniecības zemes iespējams apbūvēt, neatbilstoši apdzīvotas vietas un ciema veidošanas pamatprincipiem. „Šāda tendence Pierīgā vērojama pēdējos 5-10 gadus, ignorējot līdzsvarotas attīstības principu, tādējādi ievērojami apgrūtinot apdzīvoto vietu pilnvērtīgu funkcionēšanu kā vietēja centra lomā, bet šādas attīstīšanas turpināšana ir pretrunā un apdraud Pierīgas ilgtspējību” (Rīgas plānošanas reģiona telpiskais (teritorijas) plānojums, 2007).

Apsekojot Ķekavas novada ciemus, novērojām, ka dzīvē ļoti grūti saprast, kur atrodas konkrētais kartē norādītais ciems. Tā robežas ir grūti saprotamas. Dažviet saplūdušā apbūvē izdalīti divi ciemi, bet dzīvē to nav iespējams atdalīt. Pierīgas tuvums šeit radījis ievērojamus apbūves izplešanās un sadrumstalošanās procesus, īpaši jaunajos ciemos, kur saceltas dažāda veida, izmēra, krāsu un arhitektūras privātmājas. Šāda apdzīvojuma struktūra Pierīgā kļuvusi par tipisku ainavu – klajā laukā saceltas mājas, kas izkārtotas diezgan haotiskā struktūrā, ar sliktu ceļu tīklu kvalitāti, ar sētām un žogiem, kas ierobežo katru privāto telpu. Tomēr, ja salīdzina šos jaunos 21. gadsimta ciemus ar padomju laikā veidotajiem ciemiem var saskatīt

vienu ļoti būtisku atšķirību – padomju ciemos ir vērojama ielu, ēku un novietojuma loģika, kas to padara daudz ērtāku un pieejamāku gan gājējiem, gan autovadītājiem. Kā piemērus var minēt Alejas un Ķekavu. Diemžēl lielākā daļa citas apdzīvotās vietas ir diezgan monotonas, ar homogēnu apbūvi un sabiedrību, bez ērti pieejamiem pakalpojumiem un publiskām telpām, kur braukt ar velosipēdu, skriet vai iet pastaigā ar suni. Šādi ciemi ir Valdeķu lauks, Rāmava un Katlakalns. Jāatzīst, ka tieši pakalpojumu, publiskās telpas un sabiedriskā transporta pieejamība ir galvenie faktori, kas raksturo konkrētas apdzīvotās vietas ikdienas dzīves vides kvalitāti, kuru lielā daļā Ķekavas novada ciemos var raksturot kā zemu un nepietiekošu. Tomēr šeit uzreiz rodas pretjautājums – cik nozīmīga ir to pieejamība vietējiem iedzīvotājiem? Viņi apzināti par savu dzīves vietu ir izvēlējušies šādas teritorijas, kurās kā vienīgais drošības liecinieks ir aizlieguma barjera iebraukšanai teritorijā. Iespējams, ka šis viņiem ir vienīgais zināmais risinājums drošības paaugstināšanai. Šajā kursa darbā mēģinām pierādīt, ka apkārtējās vides uzlabošana, publisko telpu veidošana un iedzīvotāju iesaistīšana savas dzīves vides veidošanā ir veids, kā radīt dabīgi drošu un patīkamu apkārtējo vidi.

Pilsēta. Viens no Ķekavas novada apdzīvojuma veidiem ir arī pilsēta. Baložu pilsētu var raksturot kā daudzveidīgu apdzīvotu vietu, kur sastopami vairāku veidu apdzīvojuma tipi – vecas un jaunas savrupmājas, vecas un jaunas daudzstāvu mājas, kas savā starpā mijās un rada daudzveidīgu apdzīvojuma struktūru, ko rada ne tikai mājokļu daudzveidība, bet arī sabiedrība. Šāds piemērs ir pilsētas 2 galveno daļu - Baložu un Titurgas, kuru raksturu atspoguļo dažāda veida apbūve, pakalpojumu pieejamība, publiskās telpas, rotaļu laukumi un gājēju ielas.

Viensētas un viensētu grupas. Viensēta tiek definēta kā atsevišķa zemnieku saimniecība vai nošķirta māja laukos. Viensētās dzīvojošo iedzīvotāju procentuālais īpatsvars Ķekavas pagastā ir salīdzinoši mazs, kas saistīts ar šīs teritorijas koncentrētās apbūves vēsturisko un mūsdienu attīstību. Lielāks, viensētās dzīvojošo iedzīvotāju skaits ir Daugmales pagastā, kas raksturojama kā lauku teritorija, kurā ietilpst 2 ciemi. Salīdzinot ar pārējo Ķekavas novada apdzīvojumu, Daugmales ciemā nav tik intensīva apbūve. Lielu daļu privāto mājokļu, kas atrodas ciema robežās, var klasificēt par viensētām. Pārējā Daugmale ir izteikta lauku teritorija ar lielu mežu un lauksaimniecībā izmantojamo zemju īpatsvaru.

Iepazīstoties ar Vispārīgo apbūves noteikumu projektu var redzēt, ka jautājumiem, kas saistīti ar apdzīvotu vietu, tai skaitā ciemu teritorijas plānošanu, tiek pievērsta jau krietni lielāka uzmanība, nekā esošajos tiesību aktos. Šeit minēts, ka par ciemu uzskatāma tāda apdzīvota vieta, kurā ir vismaz piecas zemes vienības atsevišķām māsaimniecībām, kuras izvietotas blakus un kurām ir kopējs piebraucamais ceļš. Ciemam ir attīstības iespējas. Jāuzsver, ka pozitīvs aspekts ir tas, kas minēts konkrēts māsaimniecību skaits un to

nepieciešamību būt blakus. Vispārīgo apbūves noteikumu projektā minēts, ka veidojot jaunus ciemus ielu tīkls jāveido tā, lai izvairītos no tranzīta satiksmes plūsmas cauri tam. Ciemā plāno vismaz vienu publisku laukumu, apstādījumu sistēmu un sabiedriskā transporta pieturvietu. Ciemā paredz vietu publiskās apkalpes centram – tirdzniecībai, pakalpojumiem, kultūras pasākumiem, dažādām organizācijām un autostāvvietām. Ciemā jānodrošina centralizēta ūdensapgāde un kanalizācija, energoapgāde, telekomunikācijas, kā arī pēc iespējas centralizēta siltumapgāde un siltā ūdens sagatavošana (Vispārējie apbūves noteikumi, projekts, 2009). Ja jaunu un turpmāku ciemu attīstīšanai šie priekšnoteikumi tiktu ņemti vērā, iespējams šobrīd mums nebūtu jārunā par problēmām, kas radušies neievērojot šos ciemu veidošanās un dzīvotspējas pamatprincipus.

Jauno urbānistu idejas. Kustības Jaunā urbānisma (angļu val. New urbanism) rašanās sev līdzī nes jaunas idejas un pārliecību par apdzīvotu vietu formām un funkcijām, lai tie varētu būt pašpietiekami un ilgtspējīgi. Viņi runā arī par dzīvotspējīga ciema elementiem, kas ir:

- nolasāms centrs;
- “5 minūšu gājieni” līdz darbam, skolai, veikalam;
- loģisks ielu tīklojums;
- ielu daudzveidība, sākot no šaurām, kur mazāka satiksmes intensitāte, līdz lielākām, satiksmei nozīmīgākām ielām;
- jaukta apbūve;
- konkrēta vieta sabiedriskām ēkām un aktivitātēm (skola, bibliotēka, slimnīca, baznīca, u.c.) (Sustainable communities and neighbourhoods. Theory, policy and practice, 2008).

Salīdzinājums ar Ķekavas ciemiem, kuros:

- nav izteikta, nolasāma centra;
- vietām haotisks ielu tīklojums;
- nekvalitatīvas ielas;
- monotona apbūve, sabiedrības segregācija;
- nekonkrēta, nesamērīga sabiedrisko pakalpojumu pieejamība.

Pētot arī citas pilsētplānošanas kustības un idejas, jāpiemin Pilnvērtīgās kopienas (angļu val. Complete communities) ideja, kura definē, ka tās būtība ir sabiedrības ikdienas nepieciešamību nodrošināšana caur ērtu darba vietas pieejamību, pakalpojumu, mājokļu un sabiedrības infrastruktūras nodrošinājumu, kurā ietilpst skolas, rekreācija, publiskās telpas pieejamība vietējo iedzīvotāju ikdienas vajadzībām. Pilnvērtīgā kopiena kā ikdienas pārvietošanās līdzekli atbalsta sabiedrisko transportu (ja tas ir drošs), nevis privāto automašīnu. (Places to Grow, 2006)

Smart Growth ir plānošanas kustība, kuras pamatā ir integrēta un pret vidi jūtīga teritorijas un transporta plānošanas pieeja. Par savām pamatnostādnēm viņi pieņem šādus elementus:

- jaukta zemes izmantošana;
- radīt daudzveidīgu mājokļu piedāvājumu un izvēli;
- veidot gājējiem piemērotas apkaimes ar iespēju ērti sasniegt arī tuvējās apdzīvotās teritorijas;
- veicināt atšķirīgu kopienu veidošanos ar spēcīgu vietas piederības izjūtu;
- pasargāt publisko telpu, lauksaimniecības zemes un dabas teritorijas no to nepiemērotas izmantošanas;
- sekmēt daudzveidīga sabiedriskā transporta pieejamību;
- veicināt iepriekš paredzamu, skaidru un rentablu attīstības lēmumu pieņemšanu;
- veicināt ieinteresēto pušu un iedzīvotāju sadarbību plānošanas procesu attīstībā.

2.3. Apdzīvoto vietu risināmie jautājumi

2.3.1. Ciems kā potenciāla kopienas veidošanās un pastāvēšanas vieta

Ciēmam jābūt ne tikai vietai ar labu infrastruktūru, daudzveidīgiem mājokļiem, pieejamām publiskajām zonām un pakalpojumiem, bet arī vietai, kur var veidoties kopienas ar savām interesēm, vēlmēm un izpausmēm. Kopienas definīcijas ir daudzas un dažādas, tomēr kā vienkāršu un saprotošu var minēt, ka kopiena ir cilvēku grupa, kam raksturīgas kopīgas teritoriālas, ekonomiskas, sociālas vai kultūras intereses.

Kopienu veidošanās ir atkarīga no vietas un sabiedrības tipiem, tomēr, lai veicinātu kopienu veidošanos, pašvaldībai būtu jāveicina vietējo iedzīvotāju iesaistīšana kopējos pasākumos, sēdēs vai lēmumu pieņemšanā, ir jāveido vietas piederības sajūta. Arī izglītošana un motivācijas izmantošana gatavībai strādāt savas dzīves vides uzlabošanai ir viens no veidiem, kā veicināt kopienu rašanos. Caur kopienām pašvaldībai iespējams mobilizēt savus sociālos, cilvēkresursus un citus resursus tādā veidā, lai iedzīvotāji varētu atbilstoši pieņemt kādas iekšējās vai ārējās pārmaiņas un spētu uz tām reaģēt. (Kas ir kopiena, 2010)

Ķekavas gadījumā jautājums par kopienām, to esamību vai neesamību ir īpaši aktuāls, jo liela daļa Ķekavas iedzīvotāju ir ļoti neaktīvi jautājumos, kas saistīti ar viņu dzīves vietas un visa novada turpmāko attīstību. Kopienas būtu veids kā konkrētai vietai piešķirt sociālu dzīvīgumu, vietējo iedzīvotāju iesaistīšanos un līdzdalību.

2.3.2. Vietas identitāte

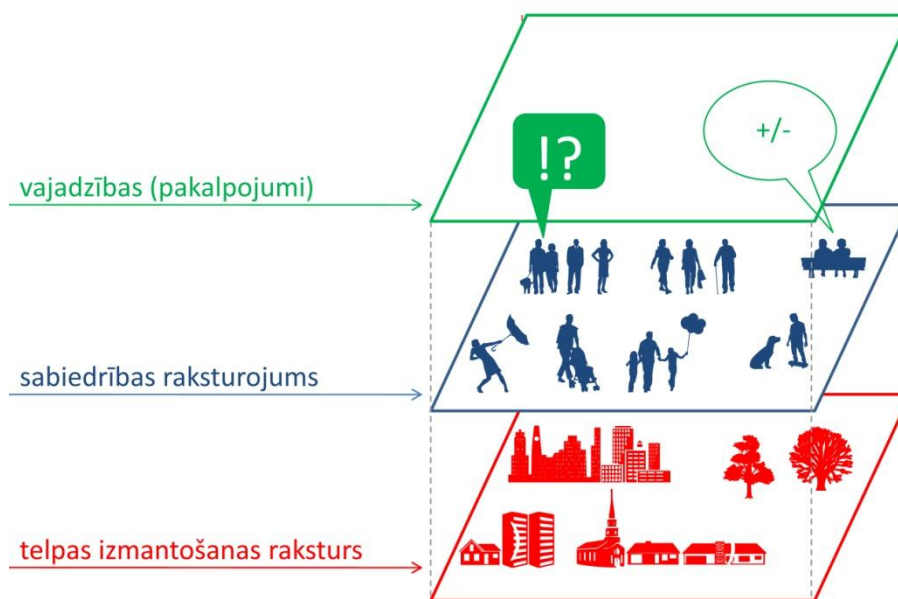
Jautājums par identitāti vienmēr ir bijis sarežģīts un diezgan filozofisks. Ja runā par konkrētu teritoriju un piederību, tad būtu jārunā par iedzīvotāju vietas identitāti. Tā tiešā veidā saistīta ar vietas savdabību, kas daudzu iedzīvotāju uztverē asociējas ar unikālu ainavu, ģimenes īpašumu, bērnību vai ikdienas dzīvi.

Ķekavas novads raksturojams kā teritorija, kurā attīstījušās vairākas apdzīvotas vietas ar savu noteiktu identitāti. Katra no tām ir savdabīga ar savu vēsturi, saimniecību, iedzīvotājiem un dzīvesveidu, kas ir pamats vietas identitātes radīšanai. Ķekavas novadam būtu jāapzin šīs teritorijas, ar mērķi saglabāt iedzīvotāju piederības izjūtu konkrētai vietai, no kuras tie ir nākuši, dzīvojuši un dzīvos. Pašvaldība nekādā gadījumā nedrīkstētu mēģināt uzspiest kādas citas vietas identitāti, saistībā ar teritoriālās reformas izmaiņām. Kā piemērus var minēt Daugmali, Baložus, Ķekavu, kas ir vietas ar savu savdabību, kas iedzīvotājos rada piederību tieši šīm vietām, nevis visam novadam kopumā.

3. Apdzīvojuma telpiskās izpētes metode

Meklējot risinājumus konkrētas vietas telpiskai attīstībai, nepieciešams skaidri apzināt situāciju un pielietot sistematizētu pieeju. Apskatot Pierīgas, konkrēti, Ķekavas novada apdzīvojuma struktūru, ir nepieciešams skaidri sistematizēt iegūto informāciju, vienlaicīgi nepazaudējot tas materiālās un nemateriālās likumsakarības un saiknes.

Analizējot Ķekavas novada telpiski-sociālo struktūru, visa pieejamā informācija tiek sagrupēta matricā ar trim pamatslāņiem (sk. 3.1. att.), kur :

3.1.att. Metodes shematiskais attēlojums

- telpas izmantošanas raksturs ir gan cilvēka saimnieciskās darbības rezultāts (būves, lauksaimniecības zemes utt.) gan dabas / vides objekti (upes, meži utt.);
- sabiedrības raksturojums dod visaptverošu un pietiekami detalizētu ainu par iedzīvotāju aktivitāti, ikdienas (sa)dzīvi, kultūru un vērtību skalu;
- vajadzības (pakalpojumi) atspoguļo apdzīvotas vietas vitāli nepieciešamu nosacījumu esamību vai neesamību, kā arī iezīmē problēmu dažādību un potenciālus risinājumus.

Metodes pamatā ir pieņēmums, ka konkrētas teritorijas morfoloģiskais tips ir noteicošais sabiedrības specifiskām vajadzībām, piemēram, daudzdzīvokļu māju iedzīvotājiem svarīga ir mājokļa energoefektivitāte vai savrupmāju iedzīvotājiem ir aktuāls ūdensapgādes jautājums.

Analizējot vairākus slāņus kopā ir iespējams skaidri definēt aktuālās problēmas sabiedrībā, infrastruktūrā un pakalpojumos, apzināt vajadzības un iniciatīvas.

3.1. Apdzīvojuma tipi un telpas izmantošanas veidi Ķekavas novadā

3.1.1. Apdzīvojuma tipi

- Pilsētnieciska & kodolsaturoša apkaime – apkaime, kura (kuras kodols) izveidojās pagājušā gadsimtā un agrāk, kurai bieži ir saskare ar zaļajām un ūdens teritorijām, pieejami pakalpojumi, sociālās un komunikāciju iespējas, bagātīgs sociālo resursu potenciāls un alternatīvas komunikācijas iespējam. *Piemēram, Rāmavas (Depkina) muižas apkaime – tagad Rāmavas ciema kultūrvēsturiskais centrs, Doles-Ķekavas luterāņu baznīcas apkaime – tagad Ķekavas ciema centrs, u.c.*
- Dārziņu apkaime – dārziņu un vasarnīcu teritorijas, kurām ir raksturīgi netipiskie apbūves projekti un materiālu pielietojumi, mazie (600-1200 m²), bet pārsvarā pareizas formas, zemesgabali, kā arī šaurie piebraucamie ceļi. Degradācijai pakļautas teritorijas ar lielu apbūves blīvumu un no sezona atkarīgs iedzīvotāju skats. *Piemēram, dārzkopības kooperatīva „Ziedonis” apkaime.*
- „Vecā” savrupmāju apkaime – apkaimes, kā nelieli ciemi, kas izveidojās pagājušā gadsimtā ar dominējošām 1-stāvu, 2-stāvu un 2,5-stāvu (līdz 2001. gadam celtām) ēkām. Apdzīvojuma apbūve pārsvarā ir saistīta ar skaidri nolasāmo ielu tīklojumu, blīviem un koptiem privātu dārzu apstādījumiem un bieži vizuāli konstatējamām pārbūvēm. *Piemēram, Katlakalns.*
- „Jaunā” savrupmāju apkaime – apkaime, kura strauji attīstījās pēdējā desmitgadē. Vietas raksturo vājš un no automašīnām atkarīgs ikdienas pakalpojumu klāsts vai vispār pakalpojumu trūkums, haotiska adresācija, neadekvāts, strupceļiem bagāts ielu tīklojums, privātīpašumu atdalošas barjeras un vispārīgi monotona un vientuļa ainava. Bet neskatoties uz iepriekšminēto, teritorijā dominē liels darbaspējīgo iedzīvotāju skaits. *Piemēram, Mākoņkalns (Rāmavas ciema jaunā daļa).*
- „Vecā” daudzstāvu apkaime – apkaime, kuru izveidoja pagājušā gadsimtā celtas sēriju tipa daudzdzīvokļu mājas. Šādus mājokļus parasti raksturo zema energoefektivitāte, pamatīgs eksterjeru, interjeru un pieguļošas ārtelpas nolietojums. *Piemēram, Valdlauči.*
- „Jaunā” daudzstāvu apkaime - apkaime, kuru veido mūsdienās celtas daudzdzīvokļu mājas, kurām raksturīga formu un platību dažādība un funkcionālais labiekārtojums.
- Viensētas un viensētu puduri - individuālās apbūves veids, kas ietver dzīvojamās un saimniecības ēkas, kā arī vairākus hektārus zemes. *Izteikti piemēri bijušā Daugmales pagasta teritorijā.*

- Savrupmājām paredzēta teritorija – zeme, kura ir sadalīta parcelēs (tas ir, likumdošanā noteiktā kārtībā sadalīta vairākos apbūves gabalos). Daudzos gadījumos zemesgabaliem ir ierīkoti piebraucamie ceļi un/vai pievilktas komunikācijas.

3.1.2. Telpas izmantošanas veidi

- Ražošanas, uzņēmējdarbības un tehniskas infrastruktūras teritorijas – teritorijas pakalpojumiem un darba vietām, kā arī ceļi un teritorijas inženiertīkliem.
- Atklātas telpas – teritorijas zili-zaļā struktūra, t.i., publiski pieejamas teritorijas un akvatorijas.
- Meži
- Lauksaimniecības izmantojamas zemes

3.2. Sabiedrība

Nenoliedzami sabiedrība ir tas, kas veido apdzīvotas vietas būtību. Cilvēku savstarpējas attiecības, mājsaimniecības veidi un tradīcijas, intereses un iniciatīvas ir tas, kas veido vietas atmosfēru, formulē viedokli par apdzīvojamību gan iedzīvotājiem, gan ienācējiem, gan novērotājiem. Svarīgas ir zināšanas par apdzīvotas vietas iedzīvotāju:

- sociālo stāvokli;
- ģimenes stāvokli;
- vecuma struktūru;
- ienākumu līmeni;
- nodarbinātību;
- kopienu (kopienām);
- u.c.

3.3. Vajadzības

Atceroties klasisko Maslova vajadzības piramīdu ar personīgam un fundamentālam personu vajadzībām, kā arī atsaucoties uz iepriekš minēto pieņēmumu, ir nepieciešams apzināt sabiedrisko vajadzību kopu un to dinamiku. Plānošanas un attīstības lēmumiem jābalstās uz skaidri definētām gan vairākuma, gan mazākuma problēmām un vēlmēm. Lai tieši sasniegtu vēlamo rezultātu, nepieciešams saskatīt tendences un likumsakarības, kas ļauj optimizēt procesu, pārdomāti izmantot vajadzīgos resursus un laiku. Visefektīvākais vajadzību izzināšanas veids ir novada iedzīvotāja, iedzīvotāju grupu un pārvaldes institūciju mērķtiecīga un regulāra iesaistīšana attīstības dialogā. Pašvaldībai, piemēram, ar aptaujām jānoskaidro aktuālais sabiedrības viedoklis par:

- pakalpojumiem;
- darba vietām;
- sabiedrisku transportu;
- sabiedriskām aktivitātēm un iniciatīvam;

- saimnieciskiem jautājumiem;
- infrastruktūru;
- drošību;
- u.c.

4. Rāmavas apdzīvojuma studija

Lai labāk izprastu apdzīvotas vietas struktūru Ķekavas novadā, iepriekš minēto metodi pielietojaām viena, esoša ciema robežās – Rāmavā.

Pašlaik par Rāmavu Ķekavas pagasta teritorijas plānojumā pieejamie dati par apdzīvojumu, sabiedrību un pakalpojumiem ir pārāk vienkāršoti. Bet, piemēram, nekustamā īpašuma uzņēmumu interneta portāli sniedz aizdomīgi idillisku informāciju, t.i. kā „Rāmava ir oāze tiem, kas vēlas dzīvot tuvu dabai un dažu minūšu laikā ar ērtībām sasniegt pilsētu. Šeit var peldēties un makšķerēt tieši pie pašas mājas un jau pēc mirkļa atrasties Rīgā.” (http://ramava.info/wp/?page_id=348).

Lai saprastu vietas attīstības virzienu, ir nepieciešama objektīva un detalizēta informācija par to, kas patiesība ir Rāmava šodien.

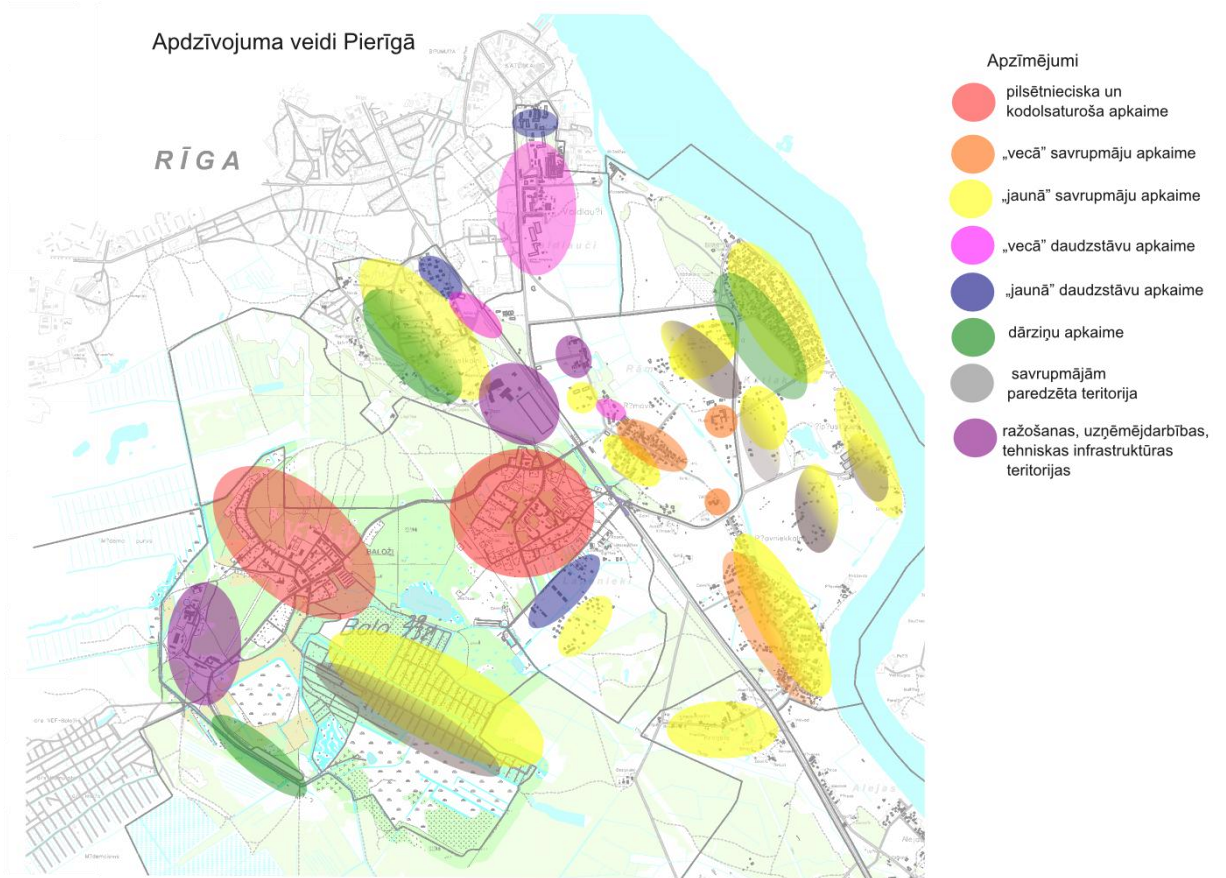
4.1. Ciema profils

Ciema profilu var saukt par vienu no plānošanā pielietojamiem instrumentiem, ar kura palīdzību nepieciešamā informācija par interesējošo apdzīvoto vietu ir ātri pieejama un saprotama grafiskā attēlojumā.

Rāmavai tika izveidots apdzīvotas vietas profils (sk. 4.1. att.), ar kura palīdzību iespējams saprast konkrēta apdzīvojuma esošo situācijas raksturojošos elementus, tādus kā:

- infrastruktūra;
- iedzīvotāji;
- sabiedriskie pakalpojumi;
- darba vietas;
- sabiedriskā dzīves telpa, publiskā ārtelpa;
- kopienas, sabiedriskā dzīve;
- satiksme.

Līdzīgus profilus ieteicams izstrādāt visos ciemos, lai saprastu esošo situāciju svarīgākajos jautājumos, kas ir un būtu svarīgi katrā apdzīvotā vietā. Jāpiemin, ka konkrēti Ķekavas novadā bija nepieciešama profila plašāka analīze, jo ļoti daudzi ciemi atrodas viens otram blakus, tāpēc nepietiek tikai ar analīzi ciema robežās (sk. 4.1. att.). Ir jāaplūko arī tuvējās apkārtnes ciemi, jo bieži tajos ir pieejami nepieciešamie pakalpojumi un publiskās aktivitātes, proti, vairāki ciemi savstarpēji funkcionāli saitīti (sk. 4.2. att.).

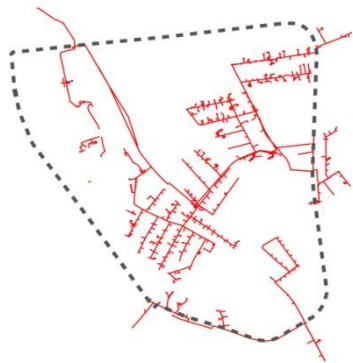

4.1.att. Apdzīvojuma veidi Pierīgā

4.2.att. Sociālā dzīve un tendences Ķekavas novadā (Pierīgā)

4.2. Rāmavas apdzīvojuma telpiskās izpētes metode

gāze

sarkanas līnijas

ūdens & kanalizācija

kadastrs & apbūve

detālpplānojumi un zemes ierīcības projekti

Rāmavai šobrīd no visiem Ķekavas novadā sastopamajiem ciemiem ir diezgan izteikti nolasāma robeža, kas iet pa valsts autoceļiem. Teritorijas kopēja platība ir ~219 ha, šo platību divās daļās sadala Olektes upīte. Apdzīvotas vietas kultūrvēsturiski nozīmīgu kodolu veido Rāmavas (Depkina) muižiņas ēka un tai pieguļošais parks.

Analizējot esošu situāciju un pieejamos datus, tika sastādītas inženierkomunikāciju, sarkano līniju, zemes kadastrālo vienību un apbūves kartoshēmas, kā arī shēmas ar informāciju par uzsāktiem un paredzētiem detālpplānojumiem un zemes ierīcības plāniem (sk. 4.3. att.).

Konstatējamie problēmjautājumi:

- slikta ielu kvalitāte (t.i. segumi, ietves, apgaismojums) adresācija un sarkanas līnijas trūkums;
- ūdensapgāde un kanalizācija;
- niecīga pakalpojumu izvēle uz vietas, apgrūtinoša (autoatkarīga) pakalpojumu sasniedzamība ārpus teritorijas;
- plašas, pašlaik tukšas un neattīstītas savrupmājām paredzētas teritorijas;
- privātīpašuma interešu dominēšana;
- publiskas ārtelpas nosacītai raksturs.

4.3.att. Izpētes kartoshēmas

Veicot apsekojumu, atklājām un sastrukturējām vairākus apdzīvojuma veidus (sk. 4.5. att.) un veicām atbilstošu iedzīvotāju grupu aptauju (sk. 4.4. att.).

Uz 2010. gada 16. martu Rānavā ir deklarēties 811 iedzīvotājs (63% darbaspējīgā vecuma, 11% skolas un 10% pirmskolas vecuma, kā arī 16% pensijas vecuma iedzīvotāji).

Konstatējamie problēmjautājumi:

„Vecā” savrupmāju apkaime:

- pazīst savus kaimiņus, bet norobežojas no pārejas teritorijas, atturīgi pret jauniesācējiem;
- trūkst informācijas par iespēju iesaistīties pasākumos Rānavā.

„Jaunā” savrupmāju apkaime 1. (Rānavas gadījumā ar vietvārdu Mākoņkalns):

- nošķirtais teritorijas un sabiedrības raksturs, kas tiek uzsvērts ar žogiem un barjerām;
- liels skolas vecuma iedzīvotāju īpatsvars;
- dominē nepabeigtības iespaids kopējā ainavā;
- liela mobilitāte, līdz ar to neapmierinātība ar ielu kvalitāti un satiksmi kopumā.

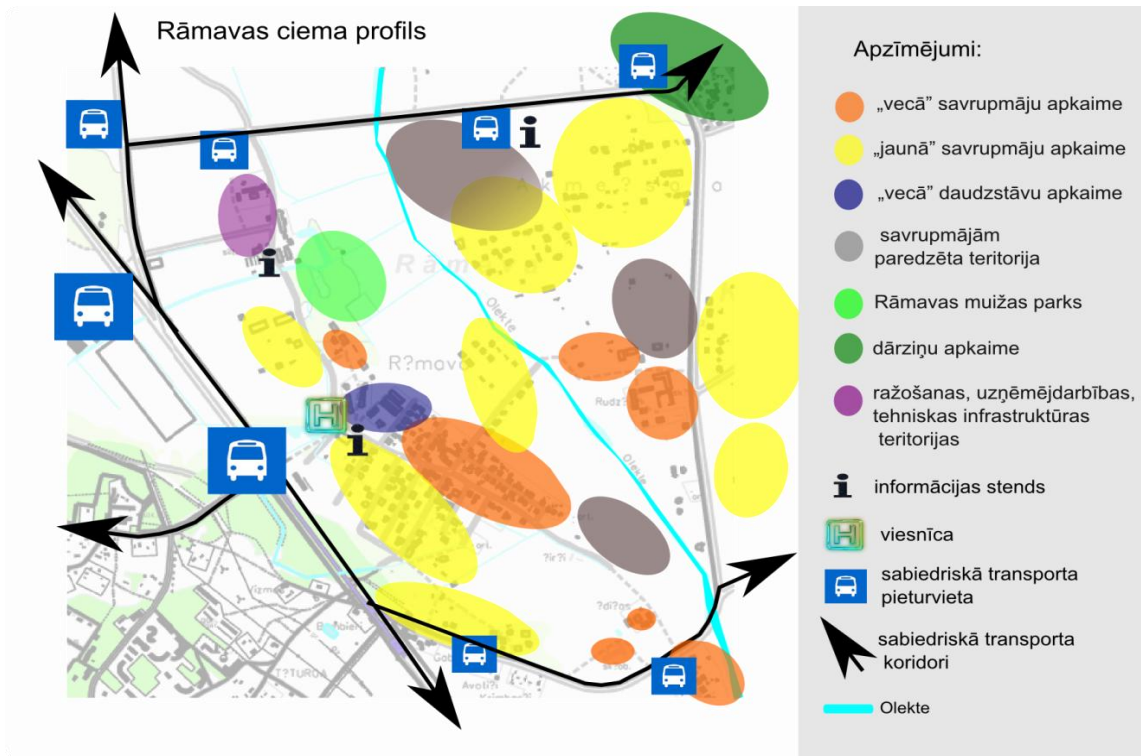
„Jaunā” savrupmāju apkaime 2.:

- neatsaucīgi iedzīvotāji
- neapmierinātība ar ielu kvalitāti un satiksmi kopumā;

„Vecā” daudzstāvu apkaime:

- savā ciema robežu izjūtā neiekļauj Mākoņkalna teritoriju;
- liels jaundzimušo skaits, proti, nepieciešamība pēc kvalitatīvas un pieejamas ārtelpas;
- mūsdienu prasībām neatbilstoša mājokļu kvalitāte;
- nepieciešamība pēc konkurētspējīgiem pakalpojumiem.

4.4.att. Rānavas telpa un sabiedrība (2010) *M.Miklašas foto*

4.5.att. Rāmavas ciema profils

4.3. Ieteikumi Rāmavas ciema apdzīvojuma struktūras attīstībai

Apskatot vairākus faktus, apsekojumu un aptaujas rezultātus kopumā var diezgan skaidri redzēt, ka Rāmavas iedzīvotājs, neatkarīgi no vecuma, lai veiktu sev aktuālās ikdienas darbības ir pakļauts diezgan sarežģītai mobilitātes shēmai, kura gandrīz visos gadījumos sniedzās pāri administratīvajai ciema robežai. Aktuāla ir atklāto telpu un telpisko saišu problemātika (sk. 4.6.att.) Sasniedzamības attālums un pakalpojumu kvalitāte ir būtiska ilgtspējīgas apdzīvotas vietas, t.i., kopienas sastāvdaļas, kas morāli un fiziski ietekmē iedzīvotāja dzīves vidi un piederības sajūtu.

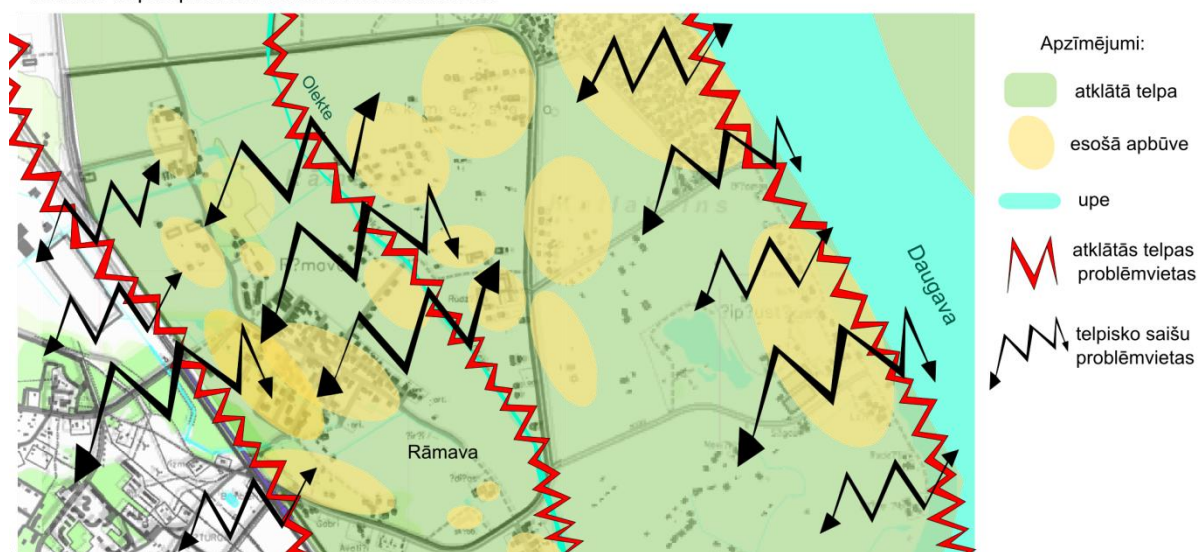
Rāmavai ir nepieciešams:

- visiem ciema iedzīvotājiem ērti un finansiāli pieejami sabiedriskie pakalpojumi;
- lielāko daļu sabiedrisko pakalpojumu lokalizēt vienā vietā, kas radītu centru, kas ir ciema viena no pazīmēm;
- konkurētspējīgi piedāvājumi;
- ērta, patīkama piekļuve (droši gājēju ceļiņi, pastaiga caur parku, iespēja aiziet uz veikalu, iet ar suni, bērnu ratiņiem);
- vieta, kur tikties, arī pasēdēt, aprunāties ar kaimiņiem;
- vieta jauniešiem
- jauktas apbūves (t.s. mājokļu) teritorijas
- komfortablas un drošas ielas

Pētot publisko telpu Rāmavas ciemā, izdalījām vairākas problēmvietas, kas gan vizuāli, gan sociāli rada barjeras. Kā redzams 4.6. attēlā, Rāmavā kā izteiktas atklātās telpas problēmvietas var identificēt Olekts upīti, kuras telpiskais un sociālais potenciāls tiek izmantots apdzīvotai vietai pavisam nepiemērotā veidā, respektīvi, apbūvēts ar privātmājām. Šī zaļi/ zilā telpa, būtu lieliski piemērota sabiedrības rekreācijas vajadzībām, kas papildus ciemā radītu skaistu un iedzīvotājiem pievilcīgu ainavu. Ļoti izteikta atklātās telpas problēmvieta ir Daugavas krasti, kas šobrīd iedzīvotājiem nav fiziski pieejami. Privātīpašuma rezultātā, krasti ir slēgti gandrīz visā Pierīgas teritorijā. Abos gadījumos, pašvaldībai būtu nepieciešams izstrādāt rīcībpolitiku, kuras rezultātā, vienojoties ar īpašniekiem, atvērt šīs publiskās telpas iedzīvotāju atpūtas vajadzībām.

Papildus varam izdalīt ne tikai fiziskās ārtelpas problēmvietas, bet arī sociālās, kuras izpaužas kā apdzīvotās vietas iedzīvotāju atšķirtība un norobežošanās vienam no otra. Rāmavā var identificēt izteiktu plaisu starp Mākoņkalna un centrālās daļas iedzīvotājiem, kuri viens otru neidentificē kā daļu no kopējās apdzīvotās telpas. Turpmāk attīstot daudzveidīgas apbūves un sabiedrības ienākšanu šajās teritorijās iespējams sapludināt un izlīdzināt šo saišu problēmvietas.

Atklātās telpas problēmvietas Rāmavas apkārtnē

4.6.att. Atklātās telpas problēmvietas Rāmavas apkārtnē

Kursa darba ietvaros izstrādājām Rāmavas ciema turpmākas apdzīvojuma attīstības redzējumu. 4.7. attēlā vizualizēta aptuvenā Rāmavas apdzīvojuma vēlamā struktūra, kurā esošās un līdz šim saporcelētās teritorijas tiek attīstītas apdzīvojuma puduros, lai veicinātu nevis apdzīvojuma izkļiedēšanos pa visu teritoriju, bet palielinātu tā blīvumu. Lielu uzsvaru

likām arī uz publiskās telpas attīstību nepārtrauktā tīkojumā, kas veicinātu ne tikai zaļās struktūras, bet arī ekosistēmas dzīvotspēju.

Rāmavas apdzīvojuma vēlamā struktūra

4.7.att. Rāmavas apdzīvojuma vēlamā struktūra

5. Telpiskās attīstības un plānošanas informācijas sistēmas

5.1. Esošā situācija un informācijas sistēmas Ķekavas novada pašvaldībā

Par teritorijas plānošanu, nekustamā īpašuma uzraudzību un ar attīstību saistītajiem jautājumiem Ķekavas novada pašvaldībā atbild četras administratīvās daļas:

1. Telpiskās plānošanas daļa (teritorijas plānojumi, detālplānojumi un citi jautājumi)
2. Attīstības daļa (projektu vadība un pārraudzība)
3. Būvvalde (būvniecības procesu vadība un uzraudzība)
4. Īpašumu pārraudzības daļa (nekustamā īpašuma pārvalde, nodokļu administrēšana)

Viens no galvenajiem telpisko datu avotiem ir Mērniecības datu centrs, ar kuru pašvaldībai ir noslēgts līgums par topogrāfisko karšu mērogā 1: 500 uzturēšanu un administrēšanu. Šos datus izmanto Telpiskās plānošanas daļa un Būvvalde savu ikdienas uzdevumu veikšanai. Dati pieejami .dgn un .dwg formātā, datu pieprasījums notiek caur FTP serveriem.

Nekustamā īpašuma pārraudzībai pašvaldībā tiek izmantota Nekustamo īpašumu nodokļu administrēšanas sistēma (NINO), kas sevī ietver gan nekustamā īpašuma nodokļu administrēšanas uzdevumus, gan kadastra kartes vizualizācijas iespējas. NINO galvenais lietotājs ir Īpašumu pārraudzības daļa, kā arī Finanšu daļa. Atsevišķiem uzdevumiem NINO tiek izmantots Telpiskās plānošanas daļā un Būvvaldē.

Iekšējo dokumentu vadība pašvaldībā tiek nodrošināta ar Namejs programmatūras palīdzību, kas sekmē esošo dokumentu, datņu un saistītās informācijas saglabāšanu un procesu automatizāciju.

Plaša informācija par izstrādātajiem plānošanas dokumentiem glabājas teritorijas plānojumu (TP), detālplānojumu (DP) un zemes ierīcības projektu (ZIP) arhīvā, kur materiāli pieejami gan papīra, gan digitālā formātā. Tie ikdienā noderīgi Telpiskās plānošanas daļas darbībai. Savukārt, Būvvalde darba procesā veido izsniegto būvatļauju reģistru, kurā norādīta ar būvi saistītā informācija, piem., adrese, derīguma termiņš, būvatļaujas statuss.

Pašvaldība sadarbojas ar Valsts zemes dienestu, kurš uztur nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmu un valsts adrešu reģistru. Ar šiem datiem ikdienā strādā visas administratīvās daļas.

Papildus darbam nepieciešamos datus ievāc no citām pašvaldības administrācijas daļām, piem., Izglītības un kultūras daļa sniedz pieprasīto informāciju par pašvaldības skolām, skolēnu skaitu u.tml.

5.2. Telpiskās attīstības un plānošanas informācijas sistēmas(TAPIS)

Teritorijas attīstības un plānošanas informācijas sistēmas (turpmāk TAPIS) galvenās funkcijas ir zemes politikas pārvaldības un teritoriju plānošanas nodrošināšana pašvaldībās, reģionos un nacionālā līmenī (TIS vīzija un attīstības apraksts,2009).

TAPIS pamata uzdevumos ietilpst plānošanai izmantojamo datu uzturēšana, datu apkopošana no valsts informācijas sistēmām, dokumentu un plānojumu uzturēšana un publicēšana, teritorijas plānošanas procesu atbalsts, sabiedrisko apspriešanu un elektronisko pakalpojumu atbalsta veikšana, kā arī veicināt atbalstu tām pašvaldību, reģionu un valsts pārvaldes funkcijām, kuru izpildei nepieciešama telpiskā informācija(attīstības komiteju darbībām, attīstības daļas darbam).

Izstrādājot priekšlikumus TAPIS izstrādei galvenais izpētes objekts ir pašvaldības un sabiedriskā līmeņa sistēmas struktūra, kas iedalāma teritorijas plānojuma izstrādes un ieviešanas daļās. Kaut arī TAPIS paredz iekļaut arī ar būvniecību saistīto jautājumu risināšanu, autori uzskata, ka šis jautājums ir jāaplūko pašā pašvaldība, kas labāk pārzina būvvaldes darbību un tām nepieciešamo informācijas sistēmu prasības.

TAPIS plānojuma izstrādes daļa iedalāmas trīs funkcionālās daļās:

1. Procesa uzsākšana. Galvenie uzdevumi šajā daļā ir lēmumu sagatavošana, pieņemšana un izsludināšana.
2. Telpisko plānojumu un to detalizācijas izstrāde, kas ietver darba uzdevumu sagatavošanas, datu uzkrāšanas, analīzes, plānojuma redakciju izstrādes, plānošanas detalizācijas un citus uzdevumus.
3. Lēmumu un dokumentu saskaņošana, kas ietver atzinumu saņemšanas, plānošanas dokumenta spēkā stāšanās apstiprināšanu un citus uzdevumus.

Savukārt TAPIS plānojuma ieviešanas daļa iedalāma vienā funkcionālā daļā:

1. Pārvaldība, kontrole, kas atbild galvenokārt par pašvaldības funkciju izpildi un atbalsta nodrošināšanu.

Katrai no šīm funkcijām un uzdevumiem ir pakārtojami nepieciešamie dati un aplikācijas šo datu izmantošanai. Kaut arī konceptuālajā shēmā norādīti nepieciešamie telpiskie un statistikas dati, to saturs un detalizācijas pakāpes ir turpmāks Ķekavas pašvaldības un izstrādātāja(VRAA) dialogs, kas savukārt dotu tiešāku tehnisko parametru raksturojumu nepieciešamajām aplikācijām un programmatūrai.

Viena no svarīgākajām TAPIS daļām ir sabiedrības un iedzīvotāju līmenis, kas visā telpiskās plānošanas gaitā un procesu virzībā izmantojot ģeoportālu var veikt gan datu ievadi, gan informācijas jeb pakalpojumu ieguvi.

TAPI

Nacionālais līmenis (RAPML)

Pašvaldības līmenis

Reģionālais līmenis (Plānošanas reģioni)

Izstrāde

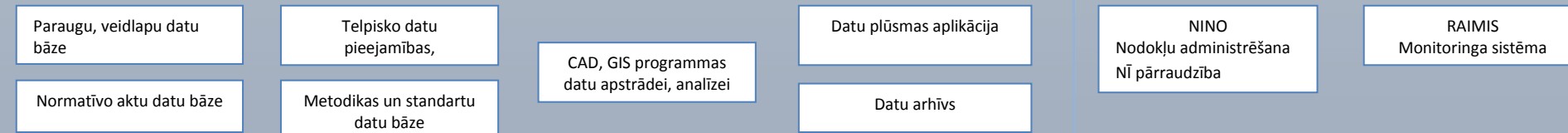
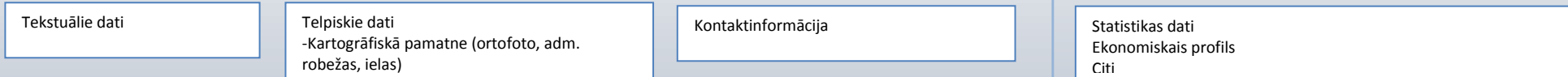
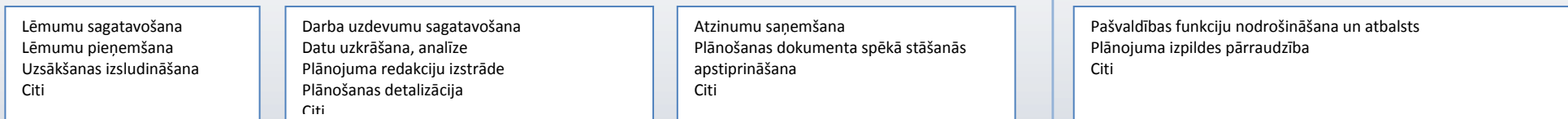
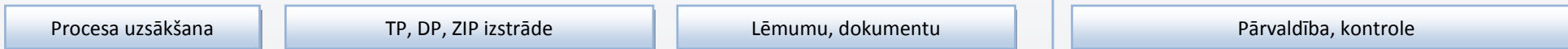
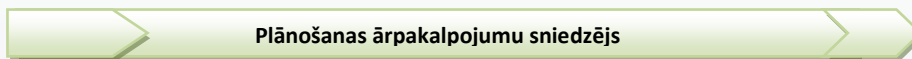
Ieviešana

Funkcijas

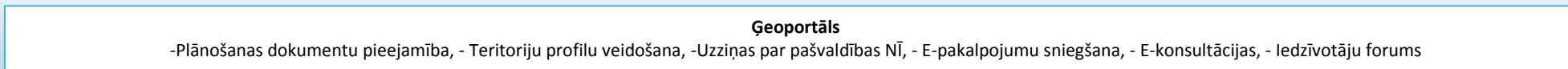
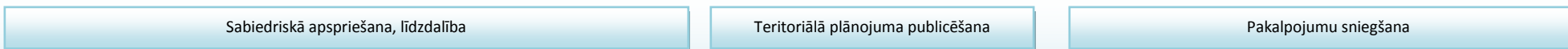
Uzdevumi

Dati

Aplikācijas

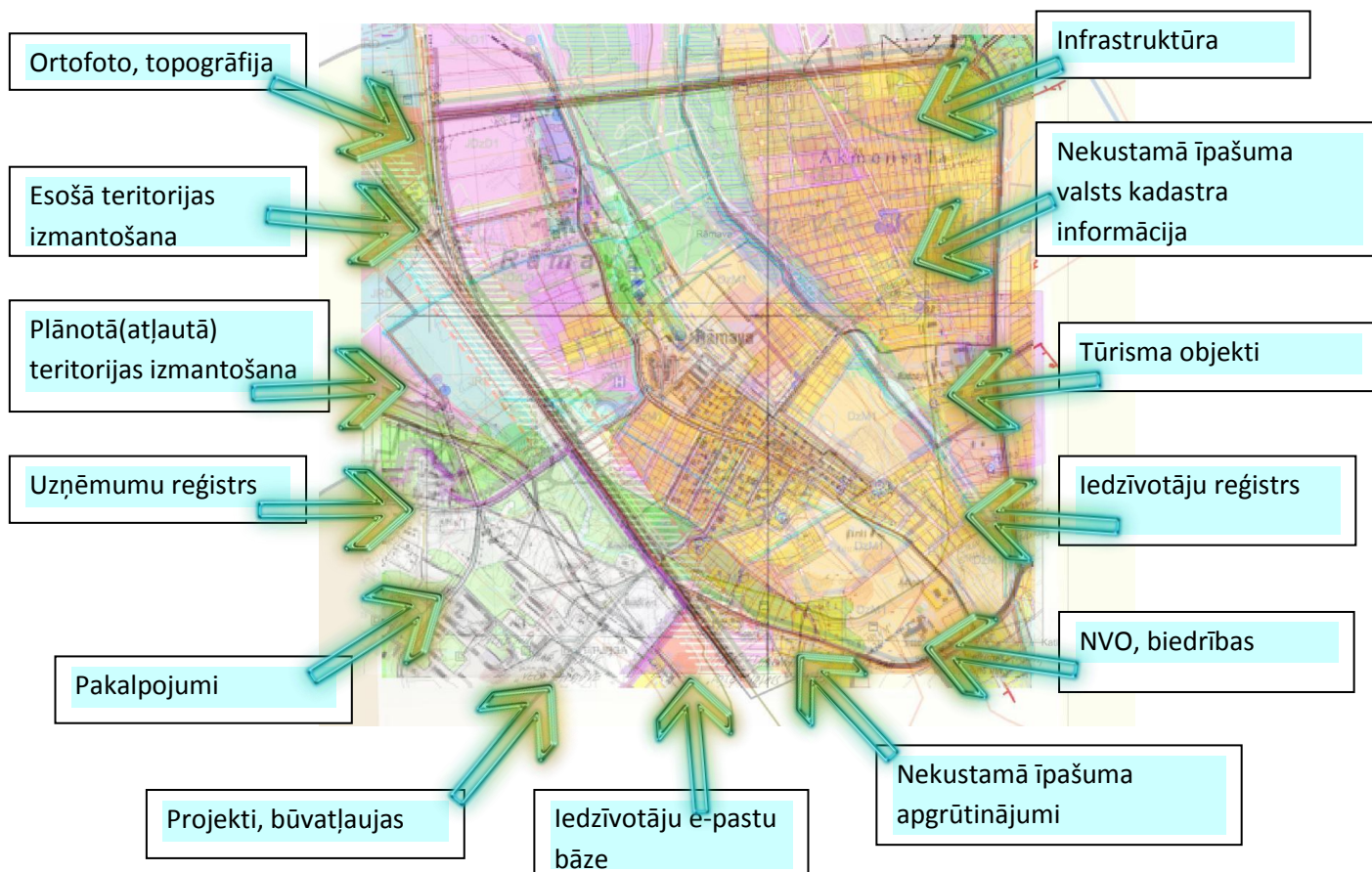

Sabiedrība, iedzīvotāji

5.3. Teritorijas telpiskais profils

Kursa darba ietvaros tika izveidots Rāmavas ciema profils, atlasot un analizējot informāciju par iedzīvotājiem, sabiedriskajiem pakalpojumiem, infrastruktūru u.tml. Darbam nepieciešamie dati tika iegūti gan no pašvaldības datu bāzēm, gan ievākti manuāli. Jāatzīmē, ka ticamu datu savākšanai nepieciešami ievērojami laika resursi. Lai atvieglotu pašvaldības darbinieku, tai skaitā teritorijas plānotāju, darbu, lietderīgi teritorijas informācijas sistēmā uzkrāt un atjaunot datus, kas nepieciešami dažādu procesu analīzei. Mūsaprāt, nepieciešamās datu bāzes ciema griezumā var atskatīt attēlā 5.1.

5.1.att. Nepieciešamie dati Rāmavas ciema profila izveidei un uzturēšanai

Kā kvalitatīvs pamatnes materiāls izmantojams ortofoto, topogrāfija, esošā un plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana, uz kā balstīties, strādājot pie dažādu datu vizualizācijas un analīzes. Piesaistot informāciju par esošo infrastruktūru, pieejamajiem pakalpojumiem, var izteikt pieņēmumus par iedzīvotāju dzīves modeli un vajadzībām, kā arī noteikt nākotnē risināmos jautājumus. Plaša informācija par nekustamo īpašumu meklējama nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmas datu bāzē, sasaistot īpašumu adreses ar iedzīvotāju reģistru, pēc dažādiem kritērijiem, piem., vecumstruktūra, izvietojums, var noteikt teritorijas attīstības modeļus. Piesaistot Būvvaldes datu bāzē esošo informāciju, telpiski viegli

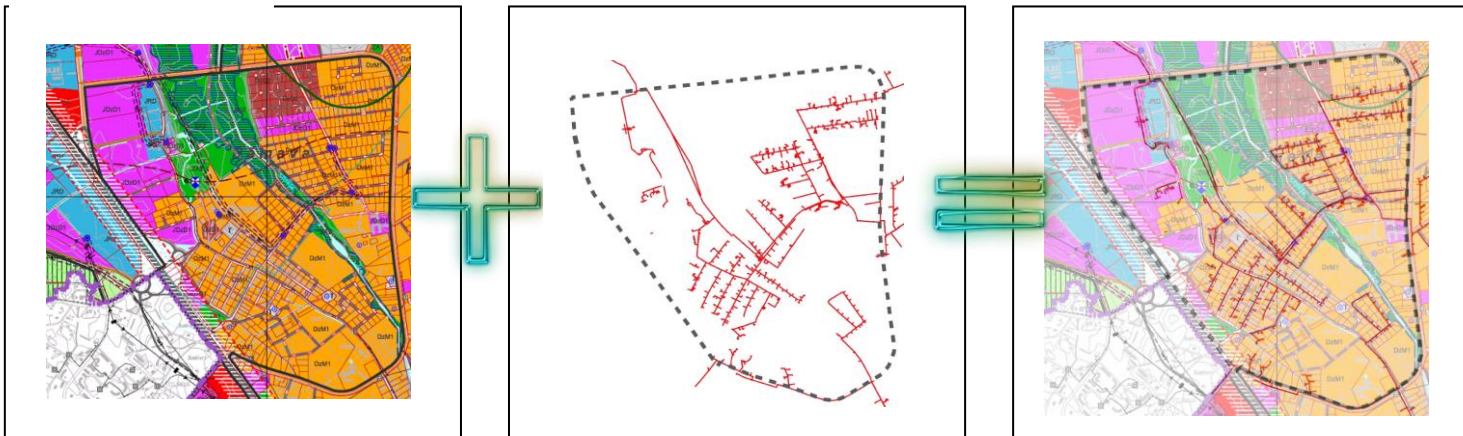
attēlot un uztvert dažādās izstrādes stadijās esošos būvprojektus un pamatinformāciju par tiem, piem., adresi, būvatļaujas statusu, būvatļaujas derīguma termiņu, projekta akcepta datumu. Uzņemu novietojums un darbības sfēra palīdz noteikt nepieciešamo infrastruktūru. Skatoties no iedzīvotāja pozīcijas, e-vidē pieejama informācija atvieglotu un veicinātu komunikāciju ar pašvaldību. Publiski viegli atrodamai un uztverami dati par pakalpojumiem, tūrisma objektiem, nevalstiskajām organizācijām, biedrībām un pievienota atrakstoša informācija par tiem, iedzīvotājiem palīdzētu ātrāk rast risinājumu dažādām problēmām. Savukārt, kā palīgs pašvaldībai informēšanai un iesaistīšanai noder iedzīvotāju e-pastu datu bāze.

Lai viegli orientētos un atlasītu nepieciešamo informāciju, dati tiek glabāti slāņos. Kā redzams attēla 5.2. 1. modelī, par pamatni izmantojot plānoto(atļauto) teritorijas izmantošanu un piesaistot esošās inženierkomunikācijas, šajā gadījumā gāzes, datu slāni, uzskatāmi redzami nepieciešamie infrastruktūras risinājumi. Savukārt, 2. modelī tiek sasaistīts orfoto ar iedzīvotāju reģistra atribūttabulas datiem, tādējādi parādot iedzīvotāju vecumstruktūras sadalījumu noteiktos apbūves tipos, palīdzot noteikt vajadzības un intereses. Atlasot vairākus datu slāņus, iespējams saprast konkrēta apdzīvojuma esošo situāciju, kā redzams 3. modelī, telpas izmantošanas veidi tiek aplūkoti attiecībā pret sabiedriskā transporta intensitāti, plūsmas virzieniem un pieejamajiem pakalpojumiem.

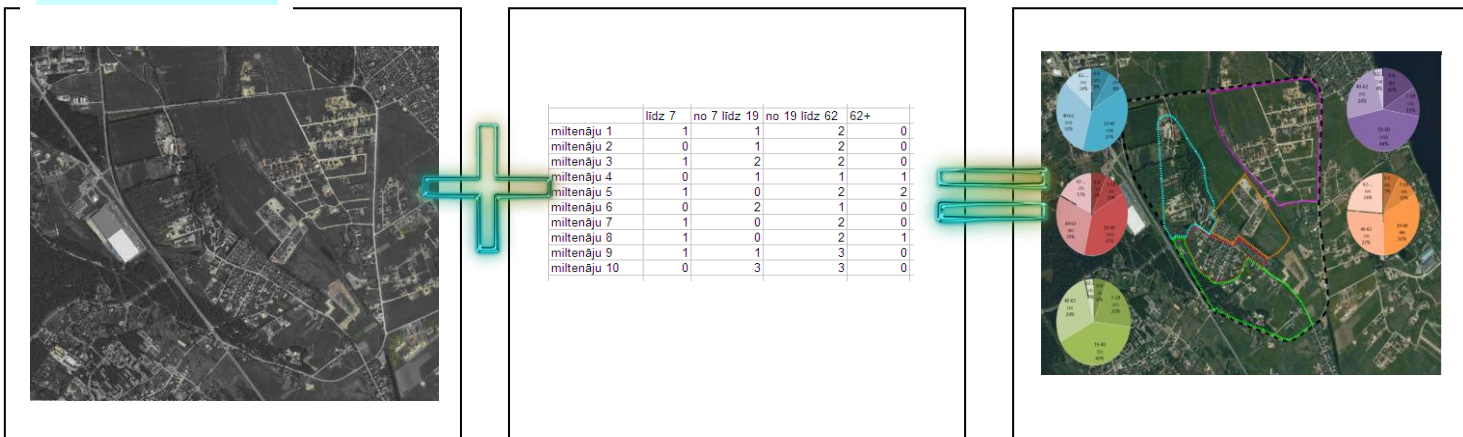
Varam secināt, ka savietojami dati un vienota informācijas sistēma samazina laika resursu ieguldījumu datu atlasīšanai un sekmē plašākas analīzes iespējas.

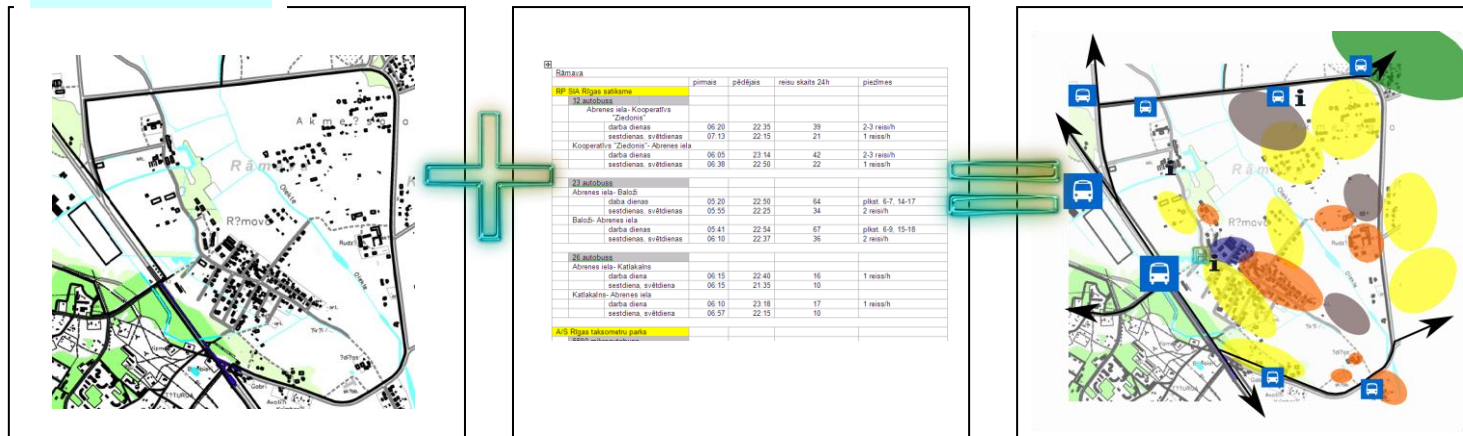
1. modelis

2. modelis

3. modelis

5.2.att. Datu slāņu atlasīšana

6. Ieteikumi Ķekavas novada telpiskās attīstības stratēģijas izstrādāšanai un ieviešanai

6.1. Ieteikumi stratēģijas izstrādei

Telpiskās attīstības stratēģijas izstrādes mērķis ir iezīmēt novada teritorijas telpiskās struktūras attīstību, nodrošinot tās ilgtspējīgu dzīves vides, sociālo un ekonomisko attīstību Rīgas plānošanas reģiona sastāvā. Telpiskās attīstības stratēģijā jānosaka teritorijas attīstības galvenie virzieni un mērķi vairāk kā 30 gadu laika periodam, kuras pamatā ir nākotnes vīzija, ievērojot un izmantojot novada iedzīvotāju un speciālistu formulētās vajadzības, kā arī Latvijas, Rīgas reģiona un Rīgas rajona attīstības dokumentos minētās vadlīnijas.

Telpiskās attīstības stratēģijai jābūt vērstai uz ilgtspējīgas telpiskās struktūras veidošanas procesu novadā, ietverot nepieciešamību saistīt apdzīvojuma, infrastruktūras un ainavu telpiskās veidošanas principus balstoties uz teritorijas kapacitāti un telpas kvalitātēm. Stratēģija ietver vietējo iedzīvotāju vēlmju saistību ar dažādām aktivitātēm, zemes izmantošanu, celtniecību un infrastruktūru. (Garkalnes novada telpiskā attīstības stratēģija 2008. – 2030. gadam, 2008)

Stratēģija būtu jāizstrādā 3 atšķirīgos plānošanas līmeņos, kā rezultātā iespējams attīstīt ilgtermiņa vīzijas stratēģisku mijiedarbību, kā arī palīdzēt ar ieteikumiem ikdienu problēmu risināšanā un iesaistīt sabiedrību plānošanas procesā:

1. līmenis: radīt ilgtermiņa vīziju plānojamās teritorijas vēlamai telpiskai attīstībai.
2. līmenis: darbs ar pastāvīgu problēmu un iespēju rašanos.
3. līmenis: sabiedrības līdzdalība.

(Struktūrplānojuma teorija)

Ķekavas novada attīstības stratēģijas vispārīgajam mērķim jābūt iedzīvotāju dzīves vides un labklājības uzlabošana – patīkama, droša, veselīga, daudzveidīga, sociāli un telpiski līdzsvarota teritorija. Lai šo uzstādījumu realizētu, telpiskās attīstības stratēģijai vajadzētu sastāvēt no šādām pamatnostādnēm novada ilgtspējīgai attīstībai:

1. Apdzīvojuma telpiskās struktūras attīstība,
2. Attīstības centru un apdzīvotu vietu savstarpējā sasniedzamība;
3. Galvenās funkcionālās telpas un to attīstības virzieni;
4. Sociāli vienotas un uz kopēju mērķi vērstas sabiedrības attīstība.
5. Galvenie savienojošie transporta un komunikāciju koridori

Katrai no šīm pamatnostādnēm nepieciešams noteikt konkrētas rīcības, mijiedarbības, stiprās un vājās puses, draudus un iespējas. Lai panāktu sekmīgu attīstību, novadam bez attīstības pamatnostādnēm jānosaka stratēģiskie virzieni jeb prioritātes.

Priekšlikumi Ķekavas novada apdzīvojuma telpiskās struktūras attīstībai

- Jaunu apbūves attīstību primāri atbalstīt jau esošajos apdzīvojumos, veidojot optimālu ciemu struktūru ar izteiktu centra teritoriju, kas perspektīvā nodrošinātu iespēju attīstīties pakalpojumiem.
- Veikt ciemu profilēšanu un kopā ar katras apkaimes iedzīvotājiem veidojot apkaimju attīstības redzējumu.
- Ierobežot apbūves haotisku attīstību, nepieļaujot tās izplešanos ārpus esošajiem vai potenciālajiem apbūves centriem, panākot vienošanos starp iedzīvotājiem, attīstītājiem un pašvaldību, izmantojot pieejamos zemes pārvaldības instrumentus (nodokļus, teritorijas plānojumu utt.).
- Veicināt sadarbību starp iedzīvotājiem, sociālām grupām, nevalstiskajām organizācijām, uzņēmējiem un pašvaldības institūcijām, veidojot dialogu kopīgu mērķu sasniegšanai un sociālā kapitāla paaugstināšanai, izmantojot dažādas līdzdalības formas (darba grupas, sanāksmes, darbnīcas).
- Veicināt kopienu veidošanos caur iedzīvotāju iesaistīšanu un līdzdalību lokālo teritoriju attīstībā, kas tādējādi sekmētu iedzīvotāju spēju reaģēt uz iekšējām vai ārējām pārmaiņām un veidotu teritoriju identitāti, kas tiešā mērā atbild par tās attīstības perspektīvām (veicinot mājokļu un zemes tirgus konkurēt spēju).
- Apbūvei paredzētās un saporcelētās zemes, kuras netiek apbūvētas, pārveidot par publiskām ārtelpām („Publiskās telpas ir vietas, kas atšķirībā no privātajām mājām un veikaliem ir atvērtas tiešām visiem un, kur mēs varam izturēties dažādos veidos, kas privātās teritorijās ir aizliegts. Publiskās telpas jēga ir veidot kopības sajūtu un parādīt sabiedrības konfliktus”,(Kostof,1993)), kur iespējams nodarboties ar lauksaimniecību, rekreācijas attīstīšanu un sabiedrībai atvērtas telpas veidošanu.
- Pašvaldībai ar saistošajiem noteikumiem jānosaka, ka nevienu nekustamo īpašumu nedrīkst attīstīt bez piebraucamā ceļa un nevienu apdzīvotu vietu grupu bez ielu tīkla, atbilstošām inženierkomunikācijām un publisko ārtelpu.
- Veicināt apdzīvojuma un sabiedriskā transporta telpiski līdzsvarotu un iedzīvotājiem pieejamu attīstību, veidojot sasaisti ar kaimiņu teritorijām, izveidojot novada mobilitātes plānu un integrējot to teritoriju plānojumos un to detalizācijās.
- Pieprasīt RAPLM likumdošanā noteikt kārtību, kādā veicama publisku parku, sporta laukumu, atpūtas zonu un pašvaldību pakalpojumu iestāžu ierīkošanai paredzēto teritoriju piespiedu atsavināšana, lai īstenotu detālplānojumus un citus teritorijas plānojumus, kā arī principus kompensācijas izmaksai zemes īpašniekam.

- Attīstīt esošos dabas un vides resursus, tādējādi nodrošinot kvalitatīvu lauku rekreācijas telpu un ūdeņu ainavu attīstību, kas pieejama gan vietējiem, gan tuvējo apkārtnu iedzīvotājiem. (Titurgas ezera pieejas vietas, Daugavas piekrasti, Olektes upi un tai pieguļošās dabas teritorijas, utt.).
- Izveidot uzraudzības mehānismu Ķekavas novada telpiskās attīstības stratēģijas ieviešanai un labai pārvaldībai.

6.2. Zemes politika

Šobrīd Pierīgā pastāv NEpārvaldīta, ekstensīva un telpiski nestrukturēta zemes izmantošana. Pašvaldībai nepieciešams iedarbības mehānisms (piem., zemes nodoklis, zemes banka), lai mainītu attiecības starp privāto un publisko telpu.

Zemes politikas nepieciešamība un mērķis ir nodrošināt Ķekavas novada teritorijas un tās dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, izveidot efektīvu un stabilu pašvaldības zemes politikas tiesisko pamatu.

Zemes politikas pamatnostādņēs 2008. – 2014. gadam noteiktas rīcības gudrai zemes izmantošanai:

1. sekmēt neapsaimniekotu zemju izmantošanu,
2. veicināt degradēto teritoriju revitalizāciju,
3. balstoties uz ainavu inventarizācijas rezultātiem, nodrošināt ainavu vērtību aizsardzību, plānošanu un pārraudzību,
4. panākt kultūrvēsturiski nozīmīgo vietu vērtību saglabāšanu un izmantošanu,
5. teritorijas plānojumā rezervēt zemi publiskās ārtelpas, publiskās infrastruktūras, publisko pakalpojumu izvietojumam,
6. izveidot zemes pārraudzības sistēmu, nosakot informācijas avotus, pārraudzības apjomu, pienākumus zemes pārraudzībā
7. ciema apstādījumu saglabāšana iespējami lielākā apjomā, to platību palielināšana, jaunu ierīkošana, it īpaši blīvi apbūvētajās teritorijās,
8. izveidot sistēmu efektīvas zemes izmantošanas motivēšanai,
9. piemērot detālplānojumu izstrādāšanu kompleksajām teritorijām - ņemot vērā apkārtējās teritorijas attīstības perspektīvu,
10. nodrošināt rekreācijas telpas attīstību – dažādu vietējo iedzīvotāju kategoriju un ciema viesu vajadzībām,
11. nepieļaut tādu jaunu zemes vienību izveidošanu, kurai nav tiešas piekļūšanas no ceļa,
12. izstrādāt ciema ceļu tīkla koncepciju, t.sk.paredzot teritorijas kājāmgājējiem, pastaigu un tūrisma takas, veloceliņu tīklu, un sekmēt tās ieviešanai,

13. nepieļaut apbūvi, kas samazina publiskās ārtelpas platības un neļauj iedzīvotāju un ciema viesu iespēju piekļūt atvērtaī telpai, publiskiem ūdeņiem,
14. panākt ūdensmalu izmantošanu sabiedrības vajadzībām,
15. veicināt īpašumu struktūras sadrumstalotības mazinašanu,
16. stiprināt ciema centra funkciju ar publiskās telpas, ārtelpas, komerciālo teritoriju kvalitātes uzlabošanu, kā arī ar pieejamības nodrošinājuma daudzveidības un kvalitātes paaugstināšanu,
17. izvairīties no vienlaidus apbūves zonu izveides gar ceļiem un ūdensteču krastiem,
18. starp apdzīvotajām teritorijām plānot vai sagalbāt atdalošās joslas – atklātas mežu, pļavu u.c.telpas,
19. sekmēt rūpniecības un tehniskās apbūves attālīšanu no dzīvojamām teritorijām ar zaļo joslu,
20. pieturēties pie līdzsvara starp teritorijā izvietoto mājokļu, darba vietu un pieejamo pakalpojumu daudzumu un daudzveidību,
21. apdzīvoto teritoriju attīstību plānot vienlaicīgi ar tehniskās, vides un sociālās infrastruktūras attīstību,

Iedzīvotāju ietilpība plānotajā apbūves intensitātē

Atsaucoties uz Mārtiņa Trukšāna maģistra darba ietvaros veikto pētījumu un aprēķiniem par iedzīvotāju ietilpību Ķekavas pagastā, atsaucoties uz teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu (skat. 6.1. attēlu), var pieņemt, ka:

I variants. Ja vidējā dzīvojamās apbūves zemes gabala parcele ir $\approx 1500 \text{ m}^2$, iespējamo parcelu skaits, pieņemot, ka 20% no teritorijas nepieciešama ceļu tīklam, ir 37 215 gab. Iedzīvotāju pieauguma potenciāls šādā apbūves gabalu daudzumā, pieņemot, ka ģimenē ir 3 cilvēki ir 111 644 iedzīvotāji.

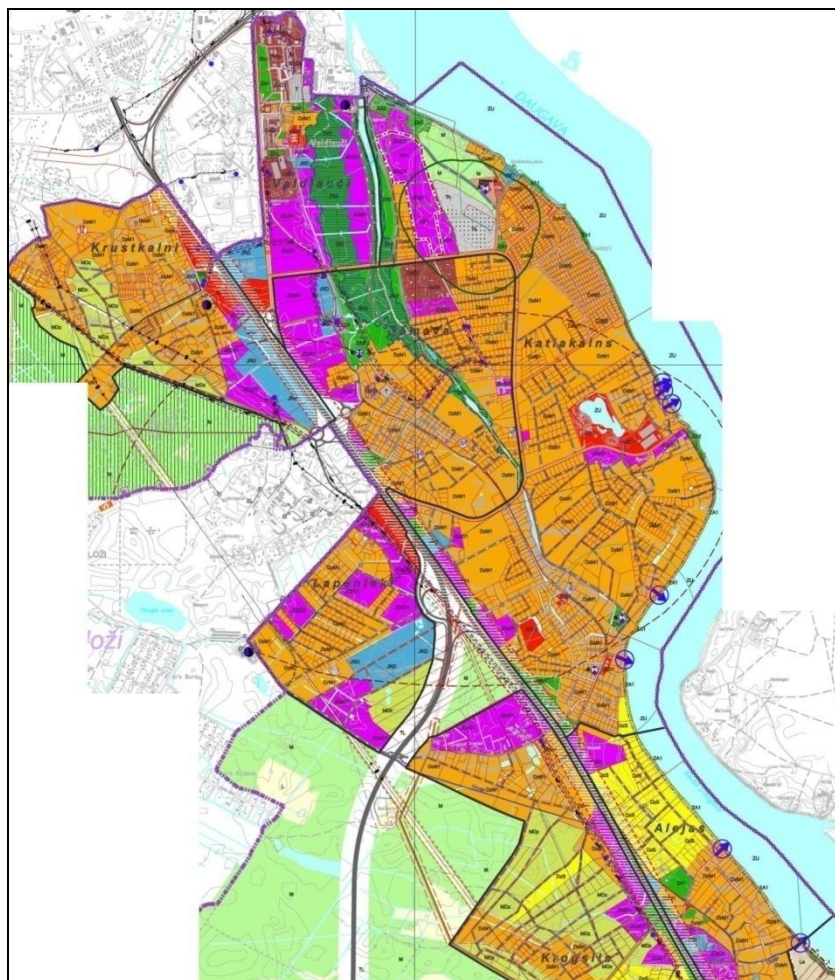
II variants. Ja vidējā dzīvojamās apbūves zemes gabala parcele ir $\approx 3000 \text{ m}^2$, iespējamo parcelu skaits, pieņemot, ka 20% no teritorijas nepieciešama ceļu tīklam, ir 18 607 gab. Iedzīvotāju pieauguma potenciāls šādā apbūves gabalu daudzumā, pieņemot, ka ģimenē ir 3 cilvēki ir 55 822 iedzīvotāji.

Atgādinājums! Šobrīd Ķekavas pagastā ir $\sim 14\,000$ iedzīvotāju.

Darījumu skaita maksimums nekustamo īpašumu tirgus augstākajā punktā ar zemes gabaliem Rīgas rajonā bija 400 darījumi mēnesī. Ja pieņemam, ka tirgus šobrīd un turpmāk būtu tikpat aktīvs, tad zemes gabali darījumiem Ķekavas pagastā pie paredzētā apdzīvojuma blīvuma pietiktu vēl 8 gadiem.

Iegūstot šādus datus rodas jautājums, vai pašvaldība, kā saistošos noteikumus pieņemot šādu teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu ir rēķinājušies ar maksimālo iedzīvotāju ietilpību? Ja jā, tad Ķekavas pagastā esošo ciemu robežās apbūve būtu viengabalaina, nepārtraukta un bez publiskās ĀRtelpas, jo tai vieta plānojumā nav paredzēta pietiekoši šādam iedzīvotāju skaitam. Jāņem vērā, ka praksē ~ 20% no teritorijas ir jāparedz publiskās infrastruktūras attīstībai. Pie šādas apbūves rastura un īpašumtiesību struktūras, veidojas tik intensīvs klājiens, kas līdzinās pilsētas apdzīvojuma intensitātei, kas pieprasa pilsētas mērogam atbilstošus pakalpojumus, tehnisko un sociālo infrastruktūru. Kā pašvaldība panāks šīs telpas ilgtspējīgai attīstībai nepieciešamo daudzveidību, jo pretējā gadījumā tā ir pakļauta monofunkcionālai izmantošanai jeb degradācijai? Vai tas ir Ķekavas novada vēlamais attīstības scenārijs?

Otrs svarīgākais jautājums, kā Ķekavas politiskie spēki domā piesaistīt šādu apjomu iedzīvotāju, ja zinām, ka Latvijā kopumā katru gadu iedzīvotāju pieaugums samazinās, bet Ķekavā tas pēdējā gadā pieaudzis par ~500 iedzīvotājiem? Ja netiks izstrādāta reāla iedzīvotāju masas piesaistīšanas politika no ārvalstīm, tad būtu jādomā par teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas grozīšanu procedūru, kurā varētu norādīt apbūvei paredzētās vietas krietni koncentrētāk, esošo apbūves centru tuvumā un pārējo zemi pārsvērts publiskajā telpā, kuru var izmantot lauksaimniecībā, tūrismā vai sabiedriskās telpās.

Teritorijas atļautā izmantošana (zonējums)	AN pieņemtais apzīmējums	
	Krāsas	Burtu
TERITORIJAS, KURĀS APBŪVE IR PRIMĀRĀ ZEMES IZMANTOŠANA		
Dzīvojamās apbūves teritorijas:		
Mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorijas		DzM1, DzM2
Savrupmāju dzīvojamās apbūves teritorijas		DzS
Mežaparka apbūves teritorijas		MDz
Daudzstāvu apbūves teritorijas		DzD1, DzD2, DzD3
Jauktas apbūves teritorijas:		
Jauktas sabiedriskās un darījumu apbūves teritorijas		JSD1, JSD2
Jauktas dzīvojamās un darījumu apbūves teritorijas		JDzD1, JDzD2
Jauktas ražošanas un darījumu apbūves teritorijas		JRD
Tehniskās apbūves un līnijbūvju apbūves teritorijas:		
Tehniskās apbūves teritorija		T
Satiksmes infrastruktūras objektu teritorija		TL

6.2. att. Ķekavas pagasta atļautā (plānotā) teritorijas izmantošana. Avots: Ķekavas novada teritorijas plānojums 2009. – 2021. gadam

Piemēram, Somijā ir likums, kas nosaka, ka detālā plānojuma aptvertajā teritorijā 20% privātās zemes bez maksas jāatdod pašvaldībām ceļu izveidei. Latvijas likumdošanā šīs normas vēl joprojām trūkst, kā rezultātā rodas problēmas gan ar ceļu izbūvi, apsaimniekošanu un tīrīšanu. Vispārējo apbūves noteikumu projekts, kas tapis 2009. gadā nosaka, ka 20% no ciema teritorijas plāno publiskās infrastruktūras attīstībai (publiskām ēkām, telpām vai ceļiem).

Arī publisku parku izveide ir teritorijas plānojumu ieviešanas svarīga sastāvdaļa. Līdzīgi tas ir ar publiskiem sporta laukumiem, rotaļu laukumiem, atpūtas zonām un pašvaldības pakalpojumu iestāžu ēkām. Nav nekādu problēmu, veidojot publisku parku uz pašvaldības zemes, bet kā to izdarīt uz privātas zemes? Pirmā iespēja ir zemi parka ierīkošanai nopirkt no zemes īpašnieka, bet šādu vienošanos ne vienmēr var panākt. Latvijā spēkā esošā zemes piespiedu atsavināšanas sistēma darbojas teorētiski, bet ne praktiski, īpaši, veidojot parkus. Izlemt, ka nepieciešams publisks parks un precīzi noteikt tā atrašanās vietu var, jau izstrādājot detālo plānojumu. Līdz ar detālā plānojuma stāšanos spēkā pašvaldībai vajadzētu automātiski iegūt tiesības izveidot jebkuru plānojumā paredzēto parku. (Telpiskā plānošana un apdzīvoto vietu zemes pārvaldība Latvijā, 2002)

Kā piemēru var minēt Stokholmas zaļo zonu plānošanu. Pilsēta definē priekšnosacījumus publisko telpu pieejamības nepieciešamībai dažādu attālumu rādiusā no katra iedzīvotāja mājokļa:

200 m attālumā jābūt pieejamam – zaļumiem, spēļu, pastaigu, atpūtas vietas;

500 m attālumā jābūt pieejamam – parkam ar piknika vietu, iespēju aktīvi atpūsties;

1 km attālumā jābūt pieejamam – mežaparkam ar platību ne mazāk kā 50 ha.

(Stockholm, Sweden)

6.3. Laba pārvaldība kā instruments stratēģijas ieviešanai un realizēšanai

Kvalitatīvai Ķekavas novada stratēģijas ieviešanai un realizācijai pašvaldībai nepieciešams pielietot efektīvas sadarbības metodes, lai mazinātu interešu grupu (iedzīvotāju, uzņēmēju, NVO u.c.) atsvešinātību no politiskā procesa. Kā sekmīgs darbības modelis, kas sevi pierādījis daudzās nozarēs, ir laba pārvaldība. Pārvaldība ir uz zināšanām balstīta spēja rīkoties, konkrētu mērķa sasniegšanai iesaistot visplašāko dalībnieku (valstisko, nevalstisko, lokālo, nacionālo, reģionālo, globālo) skaitu. Pārvaldība nav ministriju, aģentūru, pašvaldību un citu struktūru organizācija un to sekošana institūcijām. Tā ir rīcība kopīga labuma radīšanai, kas nodrošina ilgtspējīgu attīstības un cilvēku dzīves kvalitāti.

Laba pārvaldība var pastāvēt tikai tad, ja procesā aktīvi iesaistās ne tikai pašvaldība, bet arī sabiedrība, kopiena un indivīds. Pasaules praksē pierasts, ka vietējā vara sadarbībā ar citiem pārvaldes līmeņiem strādā indivīda labā, bet Latvijas praksē pārvaldības viena otru uzlūko no konkurences pozīcijām (Laba pārvaldība, 2009).

Valsts pārvaldes politikas mugurkauls

Tiesiska, efektīva un kvalitatīva pārvalde, kas nodrošina, lai tās sniegtie pakalpojumi un rīcības atbilstu sabiedrības vajadzībām

+ Uz nākotni vērsta stratēģiska politikas plānošana

+ Iedzīvotāju un saimnieciskās darbības veicēju vajadzībām atbilstīgi, pieejami un kvalitatīvi pašvaldības pakalpojumi

+ Valsts pārvaldes darbības atbilstība likumam un tiesībām

+ Profesionāli, kompetenti un motivēti pašvaldības darbinieki

+ Aktīvas pilsoniskās līdzdalības iespējas

Ķekavas gadījumā šī labā pārvalde ir ļoti nepieciešama, lai izstrādāto stratēģiju varētu ne tikai pieņemt, lai būtu, bet izstrādāt tās uzraudzības mehānismu, kurš sevī ietver konceptuālu attīstības virzību noteikto mērķu sasniegšanai, ar konkrētiem darbiem un atbildību sadali. Beidzot ir laiks attīstīt vienotu rīcībpolitiku plānotas telpiskās attīstības sekmēšanai. Lai to panāktu ir nopietni jāuztver sabiedrības viedoklis, jāpilda solītais un radoši jādomā.

Izmantotā literatūra un avoti

Chris Couch, C. ; Petschel-Held, G. ; Leontidou, L., (2007). *Urban Sprawl in Europe: Landscape, Land-Use Change and Policy*. Wiley-Blackwell 296 p.

Daugmales pagasta teritorijas plānojums 2007. – 2019. gadam, *Paskaidrojuma raksts*, SIA „Nagla IF”, 2009, 124 lpp.

Garkalnes novada telpiskā attīstības stratēģija 2008. – 2030. gadam, Garkalnes novads, 2008, 31 lpp.

Ķekavas pagasta teritorijas plānojums 2009. – 2021. gadam, *Paskaidrojuma raksts*, Ķekavas pagasta pašvaldība, 2009, 56lpp.

Latvijas Finanšu ministrijas Reģionālās politikas un plānošanas pārvalde, Latvijas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Somijas Vides ministrija, *Telpiskā plānošana un apdzīvoto vietu zemes pārvaldība Latvijā*, Rīga, 2002. 36 lpp.

Ministry of Public Infrastructure Renewal, 2006. *Places to Grow*, Growth Plan, Ontario, 48 p. Ozoliņa Ž., Reinholde I. 2009. *Laba pārvaldība*, Apgāds „Zinātne”, Rīga, 286 lpp.

Rīgas plānošanas reģiona telpiskais (teritorijas) plānojums, *III daļa Teritorijas plānošanas vadlīnijas*, Rīgas plānošanas reģions, 2007, 20 lpp.

Rīgas rajona teritorijas plānojums 2008. – 2020. gadam, *1. daļa. Paskaidrojuma raksts, 2. sējums*, Rīgas rajona padome, 2008, 63 lpp.

SIA „Konsorts”, 2009. *Latvijas pilsētu un lauku teritoriju mijiedarbības izvērtējums*. Gala ziņojums. Rīga, 363 lpp.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 2001. *Apdzīvojuma struktūras attīstība*, nozares pārskats rajona plānojuma izstrādāšanai. Jumava, Rīga, 144 lpp.

VRAA, 2009. *TIS vīzija un attīstības apraksts*, Rīga, 88 lpp.

Zemes politikas pamatnostādnes 2008. – 2014.gadam, *Pamatnostādnes*, Ministru kabinets, 2008, 39. lpp.

Interneta resursi

Rīgas plānošanas reģions, tā funkcijas, bez datējuma, Rīgas plānošanas reģions, skat. 30.04.2010.

<http://www.rpr.gov.lv/pub/index.php?id=13>

Par novadu, Vēsture, 2010. Ķekavas novads, skat. 28.03.2010.

<http://www.kekava.lv/pub/index.php?id=222>

Sustainable communities and neighbourhoods. Theory, policy and practice, 2008. Infed, skat. 3.03.2010.

http://www.infed.org/community/sustainable_communities_and_neighbourhoods.htm

Ka sir kopiena?, bez datējuma, skat. 01.06.2010.

http://www.partneribas.lv/latv/kopiena_p.htm

Stockholm, Sweden, bez datējuma, Alyse Nelson, skat. 03.06.2010.

http://depts.washington.edu/open2100/Resources/1_OpenSpaceSystems/Open_Space_Systems/Stockholm_Case_Study.pdf

What is Smart Growth, 2006. Smartgrowthplanning.org, skat. 03.06.2010.

<http://smartgrowthplanning.org/FAQs.html#1>

Normatīvie akti

Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums, I nodaļa, Vispārīgie noteikumi, Saeimā pieņemts 18.12.2008. Vispārējie apbūves noteikumi, projekts, darba variants, 10

2. PIELIKUMS

LU ĢZZF Telpiskās attīstības plānošanas maģistratūras programmas studentu kursa darbs „Ķekavas novada apdzīvojuma struktūras izvērtējums un priekšlikumu sagatavošana telpiskās attīstības perspektīvas izstrādei” (06.2012.)

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
GEOGRĀFIJAS UN ZEMES ZINĀTŅU FAKULTĀTE
ĢEOGRĀFIJAS NODAĻA

Inga Bauģe
(apliecības Nr. ib06303)

Ieva Kraukle
(apliecības Nr. ik11138)

Daina Roga
(apliecības Nr. dr06020)

Kristis Legzdiņš
(apliecības Nr. kl08095)

KURSA DARBS

Ķekavas novada apdzīvojuma struktūras izvērtējums un priekšlikumu sagatavošana telpiskās attīstības perspektīvas izstrādei

Kursa darba vadītājs:
asoc. prof. Pēteris Šķiņķis

Konsultante:
Ķekavas novada domes telpiskās plānošanas
nodaļas vadītāja vietniece-
teritorijas plānotāja Iveta Zālīte

Rīga, 2012

SATURS

Ievads	3
1. Ķekavas novada esošā situācija	4
1.1. Ķekava Rīgas plānošanas reģiona kontekstā	4
1.2. Apdzīvojuma attīstība – apdzīvojuma struktūras veidošanās	5
1.3. Satiksmes infrastruktūra	6
1.4. Zili – zaļās teritorijas struktūra	8
1.5. Rīgas aglomerācijas attīstības raksturojums	10
2. Apdzīvojuma analīze Ķekavas novadā	13
2.1. Apdzīvojuma telpiskā struktūra	13
2.2. Apdzīvotas vietas	16
2.3. Funkcionālie un pakalpojumu centri	17
2.4. Publiskās ārtelpas analīze	20
2.4.1. Urbānā telpa	20
2.4.2. Lauku telpas	21
3. Priekšlikumi Ķekavas novada telpiskās attīstības perspektīvei	23
Izmantotā literatūra	34

IEVADS

Kursa darbā veikts Ķekavas novada apdzīvojuma struktūras izvērtējums un izteikti priekšlikumi telpiskās attīstības perspektīvas izstrādei.

Darba mērķis ir izstrādāt un sniegt priekšlikumus Ķekavas novada teritorijas telpiskai attīstībai, topošās novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas izstrādes ietvaros. Kursa darbā veikta apdzīvoto vietu ārtelpas analīze un izstrādāta apdzīvoto vietu klasifikācija, kā arī veikta publiskās ārtelpas analīze.

Kursa darbu veido trīs nodaļas, kurās apkopota informācija par teritorijas apdzīvojuma struktūras esošo situāciju un problēmām.

Izstrādāti vairāki grafiskie materiāli un ilustratīvas shēmas, kas vizualizē rakstisko materiālu.

Kursa darbs izstrādāts, izmantojot šādas metodes:

- ❖ dokumentu un publicētu materiālu, ārvalstu pieredzes izpēte un analīze Pierīgas situācijas kontekstā;
- ❖ teritorijas plānošanas dokumentu analīze;
- ❖ grupas diskusijas;
- ❖ dalība publiskajās sanāksmēs novada attīstības programmas izstrādes ietvaros (noskaidroti iedzīvotāju viedokļi);
- ❖ teritoriju apsekojumi, to vizuālais novērtējums un analīze;
- ❖ darbs ar kartogrāfiskajiem materiāliem.

Izvēlētās metodes nodrošina pietiekamu informāciju, lai apgūtu uz uztvertu informāciju par apdzīvojuma struktūru Pierīgā, to esošo stāvokli, problēmām un nepieciešamajām izmaiņām.

Esošās situācijas izpēte un plānošanas dokumentu analīze ļauj izprast Pierīgas apdzīvojuma galvenās problēmas un risināmos jautājumus, kā arī dod iespēju definēt nepieciešamās darbības, izstrādāt ieteikumus teritorijas turpmākai attīstībai.

1. ĶEKAVAS NOVADA ESOŠĀ SITUĀCIJA

Ķekavas novads izveidots 2009. gada 1. jūlijā administratīvi teritoriālās reformas rezultātā, apvienojot trīs patstāvīgas, bet no sociālekonomiskiem un kultūrvēsturiskiem aspektiem būtiski atšķirīgas pašvaldības (Baložu pilsēta, Ķekavas pagasts, Daugmales pagasts). Norādāms, ka Ķekavas novadu veido Baložu pilsēta un 21 ciems. Iedzīvotāju skaits 2012.gada sākumā ~22000. Pašreizējā novada teritorijā iedzīvotāju skaits pēdējo desmit gadu laikā ir palielinājies par ~25% un lēnām turpina augt. (Ķekavas pagsta attīstības...,2008)

Ķekavas novads atrodas Vidzemē, Viduslatvijas zemienē, gandrīz Latvijas centrā. Novada ziemeļu-austrumu robeža vairāk kā 40 km garumā ir Daugavas upes un Sausās Daugavas piekraste. Kaimiņu pašvaldības ir Rīgas pilsēta, Salaspils, Ikšķiles, Ķeguma, Baldones, Ozolnieku un Olaines novadi. Attālums no Ķekavas novada administratīvā centra - Ķekavas ciema līdz Rīgai (t.sk. lidosta, osta) 18 km, līdz Baložu pilsētai 9 km, līdz Daugmales ciemam 15 km.(Ķekavas pagsta attīstības...,2008)

Ķekavas novads ietilpst Rīgas plānošanas reģionā un iekļaujas kopējās valsts un Rīgas reģiona attīstības tendencēs, kā arī Rietumeiropas un Austrumeiropas kultūru saskarsme un mijiedarbība rada priekšnosacījumus veiksmīgai ekonomiskai darbībai tranzīta, loģistikas, preču un finanšu plūsmu jomā, kā arī sociālo pakalpojumu, pārtikas un lauksaimniecības produktu ražošanā. (Skatīt pielikumu Nr.1)

1.1. ĶEKAVA RĪGAS PLĀNOŠANAS REĢIONA KONTEKSTĀ

Ķekavas novads un tā prioritārie telpiskās struktūras attīstīšanas virzieni Rīgas reģiona kontekstā analizēti atbilstoši Rīgas plānošanas reģiona telpiskajā (teritorijas) plānojumā noteiktajam (apstiprināts 2007. gada 2. februārī).

Augstākminētajā dokumentā noteikti trīs telpiskās struktūras attīstīšanas virzieni, kas veido telpisko karkasu un veicina ekonomisko un sociālo mērķu īstenošanu iespējami īsākā laikā:

- ❖ saliedēta un policentriska apdzīvojuma sistēma;
- ❖ augstas kvalitātes infrastruktūra un satiksme;
- ❖ dinamiski lauku apvidi un kvalitatīva vide. (Rīgas plānošanas reģiona...,2007)

Rīgas reģiona apdzīvojuma mugurkauls ir policentriska struktūra, kas ietver dažāda lieluma un funkciju apdzīvotas vietas. Policentriskā karkasa galvenais mezgls ir Rīga, bet karkasa mezgļpunkti – pilsētas, kas izvietojas rādiusu un loku krustpunktos:

- ❖ Pierīgas tuvākais, iekšējais loks – centri ar zemāku attīstības potenciālu, vairāk orientēti uz Rīgas vajadzību apkalpošanu (piem., Vangaži, Salaspils, Olaine);
- ❖ Pierīgas tālākais, ārējais loks – centri ar augstāku potenciālu, orientēti uz partnerattiecību dibināšanu reģiona attīstības interesēs, kā arī uz apkārtējo lauku apvidu aktivizēšanu (piem., Limbaži, Sigulda, Ogre, Tukums). (Rīgas plānošanas reģiona...,2007)

Ķekavas pagasta ziemeļdaļa, kas ir blīvi urbanizēta, iekļaujas Rīgas metropoles piepilsētas areālā, Ķekavas ciems izdalīts kā metropoles ietekmes areāla specializētais attīstības centrs, bet Ķekavas un Daugmales pagasta teritorijas iezīmētas kā lauku telpa ar jauktu (mozaīkveida) zemes lietojumu un Rīgas pilsētas zaļā loka rekreācijas un vides aizsardzības josla. (Rīgas plānošanas reģiona...,2007)

Saskaņā ar Rīgas plānošanas reģiona teritorijas plānojumu, Ķekavas novada teritorijas plānojumā jānosaka tās teritorijas, kas rezervētas nacionālas nozīmes transporta koridoriem. Tie ir perspektīvā dzelzceļa trase *Rail Baltica*, perspektīvā autoceļa *VIA Baltica* izpētes teritorijas un satiksmes infrastruktūras objektu teritorija - perspektīvais Ķekavas apvedceļš. (Rīgas plānošanas reģiona...,2007)

Kā perspektīvās attīstības teritorijas Ķekavas novadā noteiktas teritorijas pie autoceļiem A5 (Rīgas apvedceļš (Salaspils - Babīte)) un A7 ((Rīga – Bauska - Lietuvas robeža (Grenctāle)) Via Baltica), kur paredzēta loģistikas un tranzīta pakalpojumu teritorija. Norādāms, ka šīs teritorijas Ķekavas pagasta teritorijas plānojumā iezīmēta kā jauktas ražošanas un darījumu objektu apbūves teritorijas. Iepriekš minēto nosaka Rīgas plānošanas reģiona teritorijas plānojums. (Ķekavas pagasta teritorijas...,2009)

1.2. APDZĪVOJUMA ATTĪSTĪBA - APDZĪVOJUMA STRUKTŪRAS VEIDOŠANĀS

❖ Baložu pilsēta

Baložu pilsēta Ķekavas novada apdzīvojuma morfoloģijā ir izveidojusies koncentrēta apdzīvojuma formu, kas nav raksturīga pārējai novada telpai. (P.Šķiņķis&A.Puzulis, 2009), Pilsētas attīstība saistīta ar kūdras puva izstrādi, kas sākusies 1945. gadā, kā rezultātā ap to tika izveidots strādnieku ciemats. 1991. gada 14. novembrī Baloži ieguva pilsētas tiesības (Par novadu, Vēsture, 2010).

❖ Ķekavas pagasts

Ķekavas pagasta teritorijā apbūve vēsturiski ir veidojusies gar Daugavu (tagad - Sauso Daugavu) un Bauskas šoseju (valsts autoceļu A7) ar tādiem ciemiem kā, Ķekava, Vimbas, Alejas, Pļavniekkalns, Katlakalns, Rāmava, padomjlaikos Valdlauči, Ziedonis, Odukalns.

Pašreizējo apdzīvojuma struktūra veido gan vēsturiski izveidojies ciemu, viensētu un viensētu grupu tīkls gan pēdējās desmitgades straujais būvniecības rezultāts. Pēc 2000.gada attīstoties zemes tirgum un mājokļu būvniecības tempiem, sāka veidoties jaunās blīvi apdzīvotās vietas - jaunie ciemi ar mazstāvu dzīvojamo apbūvi, kas iezīmē suburbanizācijas attīstības procesu Rīgas aglomerācijas telpā. 2008.gada ekonomiskā krīze apturēja šos straujos attīstības tempus. Savukārt, jomā, kas saistīta ar jaunu mājokļu būvniecību, zemes gabalu sagatavošanu un piedāvāšanu jaunu mājokļu būvniecībai, ir raksturīga tikai privātā iniciatīva". Līdz ar to bieži tas (privātā iniciatīva) ir par iemeslu ļoti zemas kvalitātes produktiem šajā nozarē, jo gan privātā, gan pašvaldības pusē vairāku iemeslu dēļ nav ieinteresētas domāt par maksimāli labāku rezultātu sasniegšanu nozarē.

Galvenās problēmas jaunajos apbūves ciemos: (1)infrastruktūras neesamība, (2)nav fiziskās pieejamības atsevišķiem zemes gabaliem vai arī piekļūšana ir apgrūtināta, (reālservitūta ceļu vai koplietošanas ceļu neesamība), (3)netiek centralizēti nodrošināta ūdensapgāde un kanalizācija, ielu uzkopšana u.c., (4)haotiska adresācija, (5)jaunajos apbūves ciemos nav paredzētas vietas koplietošanas vajadzībām – atpūtai un rekreācijai, bērnu spēļu un sporta laukumiem u.c., (6)tuvumā nav sabiedriskā transporta pieturu. (Ķekavas pagasta teritorijas...,2009)

❖ Daugmales pagasts

Daugmale kā apdzīvota vieta radusies jau senā vēsturē, bet paliekošu apdzīvojuma raksturu ieguvusi 18. gs. muižu un to saimniecību laikā, kad radās mūsdienu Daugmales apdzīvojuma struktūru raksturojošās viensētas. Pēc II pasaules kara Daugmales apdzīvojumā ienāca jauna forma – kolhozi ar fermām, daudzstāvu mājām, skolu un dārzniecībām. Lielākās teritoriālās izmaiņas Daugmales pagastā saistītas ar Rīgas HES celtniecību 1974./1975. gadā, kā rezultātā tika appludināta aptuveni ceturtdaļa pagasta teritorijas. (Daugmales pagasta teritorijas...,2009)

Galvenās atzinas:

1. Ir pārprasts teritorijas attīstības virziens, kas tika saistīts tikai ar iedzīvotāju skaita pieaugumu, transporta infrastruktūras uzlabošanu vai ražošanas un pakalpojumu uzņēmumu esamību vai piesaisti. (P.Šķiņķis&A.Puzulis, 2009),
2. teritorijas plānojumā iestrādātais ir krasā pretrunā ar ES un Reģiona plānojumiem (P.Šķiņķis&A.Puzulis, 2009), proti, gandrīz visas iepriekš lauksaimniecībā izmantojamās platībās paredzētas vienveidīgai dzīvojamās apbūves zonējumam, ar jaunveidojamā zemes gabala minimālo platību 1200 m² un 2500 m², attiecīgi neizvērtējot iespējamo cilvēku daudzumu šo teritoriju apdzīvošanai un viņu potenciālās vajadzības pilnvērtīgai dzīvei.
3. Pēdējo desmit gadu apdzīvojuma struktūra ir veidojusies pateicoties nekustamā īpašuma tirgus, galvenokārt, spekulatīvo darījumu, „spiedienam”, kas ietekmēja vietējo plānošanas procesu.(M.Trukšāns, 2009)
4. Par izdevīgu un ātras peļņas darījuma objektu kļuva apbūvei paredzētā zeme, neatkarīgi no tā vai nākotnē tiks apbūvēta. Vairākas izkaisītās jaunās apbūves teritorijas ir leģitimizētas ar teritorijas plānojumu kā apdzīvotas vietas – ciemi. (P.Šķiņķis&A.Puzulis, 2009),
5. Jaunajiem ciemam nav vienota plānojuma, kopējas infrastruktūras, bieži šādām teritorijām trūkst ciemam raksturīgu strukturālu un funkcionālu pazīmju. „Pļavu ciemi”, (sk.1.att.) ir māju grupas, kas pašreizējā ekonomiskajā situācijā tālāk neattīstās.

Jautājums:

Vai pašvaldība ir gatava meklēt un rast risinājumus attiecībā uz teritoriju plānojumos iekļautajām lielajām vienlaidus apbūves platībām? Piemēram, pārskatot un samazinot “izplūdušās” ciemu robežas, veidojot loģisku un kompakto apdzīvojuma struktūru, pamatotu sociālo pakalpojumu un tehnisko infrastruktūru novada teritorijā?

1.att. „Pļavu ciems” Ķekavas pagastā. Foto no www.ss.lv

1.3. SATIKSMES INFRASTRUKTŪRA

Novada teritoriju šķērso Eiroapas un valsts nozīmes autoceļš A7 ((E67) Via Baltica), kas savieno Rīgu ar Tallinu, Viļņu, Varšavu, Berlīni un autoceļš A5 (Rīgas apvedceļš). Valsts ceļu kopgarums pagastā ir 227 km. Pašvaldības ceļi ir 71,71 km garumā, pašvaldības ielas – 46,47 km. Attālums no Ķekavas līdz Rīgai ir 18 km.

Maģistrālie autoceļi ir salīdzinoši labi uzturēti, vietējas nozīmes autoceļi un vecākās ielas regulāri tiek uzturētas, atjaunojot ielu un ceļu nodilumkārtu, veicot ikdienas autoceļu uzturēšanas pasākumus. (Ķekavas pagasta teritorijas...,2009)

Ķekavas novadā ielu tīkls ir veidojies vadoties pēc reālās situācijas dotajā brīdī. Ielu tīklam nav vienotas struktūras, pēc kuras būtu iespējams vadīties realizējot ielu sarkanās līnijas, adresāciju. Ķekavas novadā atrodas divi nozīmīgi valsts autoceļi – A7 (E67) un A5 (E77). Attiecīgi, ceļš A7 (E67) kalpo kā galvenā artērija uz Lietuvu un tālāk uz Rietumeiropas valstīm, bet autoceļš A5 (E77) galvenokārt kalpo kā apvedceļš Rīgai un savienojumam starptautiskajiem kravu pārvadājumiem un autotranspītam no Rietumiem Ziemeļu un Austrumu virzienos. Dienvidu tilts kalpo kā galvenā saikne ar Daugavas labo krastu un Rīgas Latgales, Vidzemes priekšpilsētām. Savukārt, autoceļš gar Rīgas HES ūdenskrātuvi nodrošina savienojamību ar Salaspils novadu, tāpat ļoti intensīvi Austrumu virzienam tiek izmantots autoceļš P95 caur Daugmali, tālāk pāri Ķeguma HESam. (Ķekavas pagasta teritorijas...,2009)

❖ **Velotransports**

Ķekavas novadā 2008. gadā izbūvēts, vienlaikus ar Bauskas ielas rekonstrukciju, pirmais veloceliņš Valdlaučos no Bauskas ielas līdz autoceļam A7 (VIA Baltika). Kā nākamais projekts –Ķekavas novadā realizēts veloceliņš no Baložiem līdz A7 VIA Baltika. Uz doto brīdi Ķekavas novadā ir iespējams izbraukt aptuveni 50km garu velomaršrutu, kurā ir iekļauti 16 apskates objekti. (Ķekavas pagsta attīstības...,2008)

❖ **Sabiedriskais transports**

Sabiedrisko transportu Ķekavas novadā nodrošina Rīgas Satiksme, Rīgas taksometru parks, kā arī pati pašvaldība, organizējot vietējos pārvadājumus; iespējams izmantot arī atsevišķus satrppilsētu pasažieru pārvadātāju pakalpojumus. (Ķekavas pagsta attīstības...,2008)

Skolēnu transportu no Plakanciema, Mellupiem, Jaunsila un no Valdlaučiem uz Ķekavas vidusskolu un Pļavniekkalna sākumskolu (caur Katlakalnu) nodrošina novada pašvaldība. Atsevišķi tiek organizēts transports uz Baložu vidusskolu un Ķekavas sporta klubu. (Ķekavas pagsta attīstības...,2008)

❖ **Perspektīvie projekti**

Ķekavas novada attīstības nosacījumus būtiski ietekmēs vairāki valsts un Rīgas pilsētas mēroga projekti. Proti, (1) Zemgales virziena maģistrālais transporta mezgls, (2) perspektīvās dzelzceļa trase Rail Baltica variant, (3) perspektīvā autoceļa VIA Baltica trase ar multimodālo Daugavas šķersojumu Daugmales pagastā, ka arī (4)satiksmes infrastruktūras objektu teritorija perspektīvais Ķekavas apvedceļš. (Skatīt pielikumu Nr.2)

No šiem četriem perspektīvajiem valsts nozīmes infrstruktūras objektiem būvniecība ir uzsākta (bet uz doto brīdi apstājusies) Zemgales virziena maģistrālais transporta mezglam, kas ietilps Dienvidu tilta izbūves 3.kārtā. Tāpēc nedaudz pastāstīsim par šo projektu. Zemgales virziena maģistrālais transporta mezgls Rīgas pilsētā veidos pievedceļus Dienvidu tiltam Daugavas kreisajā krastā. Tas uzņems galvenās tranzīta plūsmas, atslogojot gan pilsētas centra ielas, gan Salu, Akmens un Vanšu tiltu pār Daugavu. Būvniecības gaitā tiks izbūvēta pilnībā jauna automaģistrāle - Jāņa Čakstes gatve - un nobrauktuves Pārdaugavā no Dienvidu tilta līdz Ziepniekkalna ielai. Tādā

veidā Ziepniekkalna iela tiks veidota kā galvenā iebraukšanas maģistrāle Rīgā no dienvidu puses. (Rīgas Domes Satiksmes..., 2012)

Satiksmes mezglā paredzēti divi divlīmeņu šķērsojumi: Jāņa Čakstes gatves un Bauskas ielas šķērsojums un Jāņa Čakstes gatves un Ziepniekkalna ielas šķērsojums. J. Čakstes gatves un Bauskas ielas šķērsojums tiks izbūvēts divos līmeņos, tas ir, Bauskas iela būs augšējā līmenī, satiksmi organizējot ar divu rotācijas apļu palīdzību. Savukārt, J. Čakstes gatve tiks būvēta tunelī zem Bauskas ielas. Tādā veidā transporta plūsmu paredzēts organizēt bez luksoforiem (sk. 2. un 3. att.).

2.att. J. Čakstes gatves un Bauskas ielas krustojums 2007.

3.att. J. Čakstes gatves un Bauskas ielas divu līmeņu šķērsojums 2012.

Jāņa Čakstes gatve no Bauskas ielas līdz Ziepniekkalna ielai būs pilnīgi jauna maģistrāle ar divām braukšanas joslām katrā virzienā, kas savienos Dienvidu tiltu ar Ziepniekkalna ielu. J. Čakstes gatvi nākotnē paredzēts turpināt līdz pat Vienības gatvei, izbūvējot papildus estakādes vairāku līmeņu šķērsojumam Ziepniekkalna ielā un izbūvējot vairāku līmeņu šķērsojumu arī tās pieslēgumā Vienības gatvei (sk. 4. un 5.att.). (Rīgas Domes Satiksmes..., 2012)

4.att. J.Čakstes gatves un Ziepniekkalna ielas šķērsojums 2012.

5.att. J.Čakstes gatves un Ziepniekkalna ielas šķērsojums pēc pieslēguma izbūves līdz Vienības gatvei.

Galvenā atziņa:

Ķekavas novadu skars ļoti lielu valsts mēroga transporta infrastruktūras objektu izbūve tuvākajā nākotnē. Tas būtiski mainīs un arī sadalīs novada kopējo teritoriju, līdz ar to būtiski ir integrēt šos lielos infrastruktūras objektus novada teritorijā tā, lai tie nepasliktinātu iedzīvotāju dzīves kvalitāti un neierobežotu iedzīvotāju vietējo mobilitāti (precīzāk – kājāmgājēju un velosipēdistu pārvietošanos).

1.4. ZILI - ZAĻĀS TERITORIJAS STRUKTŪRA

Ķekavas novads atrodas Latvijas centrālajā daļā, daļēji Baldones - Vecumnieku paugurlīdzenumā. Novada ainavas dažādība, ko veido teritorijas ģeoloģiskā pamatne, Daugavas un mazo upju ielejas, kāpas, purvi, meži un pļavas, ko bagātina vietējo un introducēto sugu koki un dižkoki, ir galvenās novada dabas bagātības. No īpaši aizsargājamām dabas teritorijām Ķekavas pagastā atrodas valsts nozīmes dabas piemineklis - Katlakalna priedes (13.6 ha). Ķekavas novada ainava ietver sevī gan Rīgas piepilsētai raksturīgās apbūves iezīmes, gan izteiktu lauku apvidus ainavu. Novada ārtelpā liela loma ir kultūrvēsturiskajam mantojumam, kas veido arheoloģisko pieminekļu, kristīgās baznīcas attīstības, 1. pasaules kara liecību un citu vēstures slāņu tīklojumu. (Ķekavas pagsta attīstības...,2008)

❖ Ūdeņi

Ūdeņi un purvi Ķekavas novadā aizņem aptuveni 7% teritorijas. Novada austrumu puses robeža stiepjas gar Daugavas kreiso pusi un tās attekas – gar Sausās Daugavas kreiso krastu un Rīgas HES ūdenskrātuvi, kas ir lielākais saldūdens resurss Ķekavas novadā.

Novada teritoriju šķērso vairākas mazās upes – Ķekava, Misa, Olekte, Titurga, Tāmurga, Bērzene, Dobupīte, Sūnupīte, Ostvalda kanāls, Bērzene, Ēturga, Varžupīte, Raģupīte, Meitupe, Silupīte, Medaine, Baložu kanāls, Melleupe, Skujupīte, Butleru strauts, no kurām lielākās ir Ķekavas un Misas upes.

Titurgas ezers Baložu pilsētā un Lejas ezers Daugmales pagastā ir nelieli ezeri, ar tendenci aizaugt, kas tomēr nesamazina to rekreatīvo vērtību - pie ezeriem ir ierīkotas vairākas publiskas atpūtas vietas.

Rīgas HES ūdenskrātuve – zemākā ūdenskrātuve Daugavas kaskādē.

Daugavas – Misas kanāls, kas savieno Daugavas un Misas upes, patlaban nepilda savas sākotnēji plānotās funkcijas un darbojas kā grāvis meliorācijas ūdeņu savākšanai Lielākie purvi - Smerdūklis, Augstais tīrelis, kā arī daudzas citas pārmitras teritorijas. (Ķekavas pagsta attīstības...,2008)

❖ Āraines

Ķekavas novadā lauksaimniecībā izmantojamā zeme aizņem 9 tūkstoši ha jeb 43.5% no teritorijas. Āraines Latvijas klimatiskajos apstākļos tiek uzturētas cilvēku darbības rezultātā. Atklātās teritorijas kļūst par retumu, jo daudzviet lauksaimniecības zemes aizaug ar vienlaidus krūmiem, kas ar laiku pārtop par mežu. Ķekavas un Latvijas ārtelpas pievilcība slēpjas mozaikveida ainavā, kur lauksaimniecības zemes – lauki un pļavas mijas ar viensētām vai dzīvotnēm un to veidoto neliela mēroga apaugumu, pretstatā lielākiem meža masīviem. Tieši āraiņu atklātajā telpā var novērtēt ūdenstilpju un ūdensteču spoguļus vai apaugumu - piemēram, Misas līkloču tecējums visskaistāk iezīmējas tieši atvērtā telpā, ko tur vēl vairāk uzsver krastos augošie koki un krūmi. Atklātajā telpā vai vietās ar izteiktu reljefu sastopami izteikti skatu punkti, kas nosakāmi un attīstāmi kā īpaši apsakes objekti, piemēram, Daugavas krastos, Mūlkalnā. (Ķekavas pagsta attīstības...,2008)

❖ Meži

Ķekavas novads raksturojas ar ļoti plašām mežu teritorijām, kas aizņem aptuveni 12917.8 ha jeb 47.27 % no kopējās pagasta platības un pamatā ir valsts un valsts institūciju valdījumā –

6285.3 ha jeb 48.6 % no kopējām mežu platībām. Mežu teritorijas ir saglabājušās pateicoties padomju gados aktuālajām mežu aizsargjoslām ap pilsētām, kas Rīgai vēsturiski izveidojusies īpaši plaša. (Ķekavas pagsta attīstības...,2008)

Mežiem ir nozīmīga rekreācijas funkcija Rīgas (Pierīgas) un arī Ķekavas novada iedzīvotājiem, kas šobrīd netiek pilnībā izmantota, bet paver plašas attīstības iespējas.

Galvenās atziņas:

1. Ķekavas novada teritorijas ainava ietver sevī gan Rīgas piepilsētai raksturīgās apbūves iezīmes, gan izteiktu lauku apvidus ainavu.
2. Šobrīd nepinīgi tiek izmantoti nozīmīgie mežu resursi rekreācijas funkciju nodrošināšanai Rīgas un (Pierīgas) iedzīvotājiem.
3. Neizmantota un neapgūta vērtība Ķekavas novadā ir vairāk kā 40 km garā Daugavas un Sausās Daugavas krasta josla, kur būtu jādomā par pašvaldības un zemju īpašnieku sadarbības formām tieši piekļuves ziņā ūdenim.
4. Daugavas krastu ainavas aizsardzības zona Daugmalē, kas minēta teritorijas plānojumā, faktiski ir tikai formāla.
5. Nenovērtēta ir Misas upes ieleja, kas plūst cauri meža un lauku ainavām, un ir attīstāma kā ainaviski un rekreatīvi pievilcīgu vieta.

1.5. RĪGAS AGLOMERĀCIJAS ATTĪSTĪBAS RAKSTUROJUMS

Latvijā Rīgas aglomerācijas robežu noteica 2004.gadā, ko veica LU Cilvēku ģeogrāfijas katedra pēc Rīgas Domes pasūtījuma. Pētījumā tika definēti kritēriji Rīgas aglomerācijas robežas noteikšanai.

Aglomerācijas jēdziens - aglomerācija ir augsti urbanizēta teritorija, kura sastāv no šīs teritorijas centra - pilsētas - un apkārtējās teritorijas mazām pilsētām un lauku centriem, kuri veido vienotu sistēmu. Aglomerācijas teritoriju iedala 3 pamatdaļās: 1. centrālā pilsēta; 2. iekšējā zona; 3. ārējā zona.

Aglomerācijas teritoriālo karkasu parasti veido centrālā pilsēta, no kuras radiāli iziet transporta maģistrāle, un citas pilsētas. Gar šīm radiālajām maģistrālēm veidojas blīvi apdzīvoti areāli, tāpēc aglomerācijas parasti ir zvaigžņveidīgas (Metodoloģiskie norādījumi Rīgas..., 2004)

Mūsdienās apdzīvoto vietu, īpaši lielāko pilsētu nozīme neaprobežojas ar to administratīvajām robežām. Mijiedarbība ar apkārtējo teritoriju ietekmē gan iedzīvotāju dzīves veidu, gan tām pieguļošo teritoriālo struktūru veidošanos, kas atklājas arī Ķekavas novada piemērā. Lielpilsētas ietekmes areāls ir atkarīgs ne vien no tās iedzīvotāju skaita, bet arī no tai raksturīgo funkciju spektra. (Pierīgas apdzīvojamā struktūra, 2009)

Rīgas pilsētas attīstība ir cieši saistīta ar apkārtējo teritoriju attīstību, kas būtībā uzskatāma par vienotu veselumu, kuru attīstību ietekmē un regulē dažādi teritoriāli nosacījumi, kas balstās uz robežām. Šajā izpratnē robežas ir tas mehānisms, kas veido atšķirīgas teritorijas.

Ķekavas novada un Rīgas pilsētas gadījumā nenotiek teritorijas plānošanas saskaņošana. Raksturīga ir sacensība par deklarēto personu piesaisti starp pašvaldībām – jo vairāk iedzīvotāju, jo lielāki nodokļi. Šāda situācija rada izkropļotu attīstības priekšstatu, kas virzīts uz dzīvojamo apbūvi.

Raksturīga tendence ir paredzēt maksimāli lielas teritorijas platības tieši apbūves vajadzībām, ko veido divu veidu apbūve – plānotajās apdzīvotajās vietās – ciemos un pilsētās un apbūve ārpus šīm robežām. Ir iespējams izdalīt trīs attīstības lokus apkārt Rīgai (Pierīgas apdzīvojuma struktūra, 2009), kas aprakstīti zemāk.

❖ **Pirmais pieRīgas apdzīvojuma attīstības loks**

Tuvākās pieRīgas pašvaldības ciemus veido, balstoties uz lauku telpas teritorijām, iekļaujot blakus esošos mežu masīvus un paredzot to transformāciju par dzīvojamās apbūves, mežaparku teritorijām un izmantojot visu „brīvo teritoriju”. Šīm pašvaldībām ir ierobežotas attīstības teritorijas, tādēļ attīstība tiek plānota gar satiksmes maģistrālēm, gar upēm (bieži applūstoši pļavu ciemi). Pierīgas pašvaldības, arī Ķekavas pašvaldība, telpu plāno kā urbānu nevis kā pilsētas un lauku saskares vietu. (Pierīgas apdzīvojuma struktūra, 2009)

Ķekavas novada kontekstā:

Izteikta pieRīgas urbanizācijas zona gar Rīgas – Bauskas ceļu ir Ķekava – Valdlauči, ko raksturo Rīgas pilsētas izplešanās, jauno ciemu apbūve, vēsturiski veidotie Ķekavas ciemi un urbānās teritorijas, kas attīstās ārpus ciemu robežām. Daļa no pirmās pieRīgas apdzīvojuma attīstības loka telpas (apdzīvo 85% novada iedzīvotāju) ietilpst Rīgas pilsētas 10 km lokā (apdzīvo 55% novada iedzīvotāju), kam, izvērtējot Ķekavas novada iedzīvotāju sadalījumu telpā, pievērsām papildus uzmanību. Ņemot vērā nozīmīgo iedzīvotāju īpatsvaru, šo teritoriju izdalām kā Rīgas pilsētas 10km loka zonu jeb kodolzonu.

❖ **Otrais pieRīgas apdzīvojuma attīstības loks**

Galvenā atšķirība starp šo un pirmo pieRīgas attīstības loku ir lielāki zemju resursi. Pastāv iespēja „izvēlēties” labākās teritorijas. Šajās teritorijās veidojas ciemu – lauku mozaīka. Plānotas lielas apbūves teritorijas ciemos, maksimāli palielinot gan parceļu platības, gan skaitu, bieži bez adekvāta pamatojuma. (Pierīgas apdzīvojuma struktūra, 2009)

Ķekavas novada kontekstā:

Ķekavas pagastā – lielas saimnieciskās teritorijas platības uz LIZ rēķina un mežiem, kas ir plaši ietverti arī apdzīvotajās vietās - ciemos

Daugmales pagasts – attīstība notiek ciemu robežās, kas ielānoti un noteikti ļoti lieli ietverot lauku zemes un mežus.

Dārzcietņu areāls - „Olaines dārziņi” un Ķekavas pagasta dārzkopības ciemi (Mellupi un Dzērumi) – dārzkopības kooperatīvi, kas ir fiziski izolēti meža ieskaudā teritorijā attālu no citām apdzīvotām vietām. Raksturīga daļēja transformācija uz apdzīvotu vietu ar ciemu statusu. (Pierīgas apdzīvojuma struktūra, 2009)

❖ **Trešais pieRīgas apdzīvojuma attīstības loks:**

PieRīgas nomali veido tālāk esošās pašvaldību teritorijas, kur šis „attīstības spiediens” nav jūtams tik izteikti un izpaužas ciemu platību palielināšanās virzienā, atsevišķu teritoriju rezervēšanā zemes īpašnieku attīstības interesēs. Tās veido tradicionāli lielas lauksaimnieciskas un mežsaimnieciskas teritorijas. (Allažu, Mālpils, Krimuldas, Siguldas, Sējas pašvaldības. (Pierīgas apdzīvojuma struktūra, 2009)

Trešais pieRīgas apdzīvojuma attīstības loks nav attiecināms uz Ķekavas novada teritoriju.

Galvenās problēmas:

1. PieRīgā veidojas katras pašvaldības plānots savstarpēji konkurējošs un nekoordinēts apdzīvojuma tīkls.
2. Pieaug svārstmigrācija - uz darbu un atpakaļ, jo darba vietas koncentrējas Rīgā.
3. Palielinās transporta plūsmas, paaugstinātas trokšņu zonas un pasliktinās gaisa kvalitāte.
4. Apbūvei iepļānotajās teritorijās būvniecība pieļaujama neadekvāti plašās vienlaidus teritorijās, kur iespējas to īstenot ir nereālas. Tas panākts caur teritorijas plānojumem iestrādājot īpašnieku intereses “nekustamā īpašuma buma” periodā palielinot esošo ciemu platības un radot jaunus plānotos ciemus, vienlaikus paredzot iespējas blīvi apbūvēt lauku un mežu teritorijas.
5. Ciemu noteikšana nebalstās uz tirgus izpēti vai ekonomiski pamatotu aprēķinu bāzes. Ciemu robežas nereti noteiktas vietās, kur ir parcelēta zeme (vai arī kur tas bija iepļānots). Šādos ciemos esošais zemes izmantojuma veids ir lauksaimniecība vai mežsaimniecība, kā arī tiem nav raksturīgs vēsturiskais ciemu kodols.
6. Plānotās apbūves teritorijas neveido un nevirza apdzīvojuma attīstību. Mainoties nekustamā īpašuma nodokļu likmēm, ciemi var kļūt par nepievilcīgām dzīves vietām. (Pierīgas apdzīvojuma struktūra, 2009)

Jautājumi:

1. Kādi ir praktiski risinājumi, kas būtu izmantojami pieRīgas apdzīvojuma veidošanā, konkrēti - Ķekavas novadā?
2. Kā sabalansēt indivīda un sabiedrības intereses piepilsētā un kāda ir sadarbība Rīgas aglomerācijā?
3. Kādai ir jābūt pašvaldības apdzīvojuma veidošanas politikai un cik ilgtspējīga ir esošās un plānotās apdzīvojuma veidošanas politika?
4. Ideālais un reālais – kāds ir teritorijas plānošanas vidusceļš?
5. Kādas ir nepieciešamās izmaiņas plānošanas regulējumā, uzraudzībā, organizācijā?

Galvenā atziņa:

Teorētiski PieRīga ir uzskatāma par vienu veselu, bet dzīvē tas neatklājas. Ja PieRīgas pašvaldības savā starpā komunicē, tad Rīgas pilsētas gadījumā tikai tad, ja tas skar tieši atsevišķu infrastruktūras objektu attīstību pie administratīvās robežas.

2. APDZĪVOJUMA ANALĪZE ĶEKAVAS NOVADĀ

2.1. APDZĪVOJUMA TĒLPISKĀ STRUKTŪRA

Apdzīvojuma struktūra ir teritorijas attīstības pamats, kas veidojusies ilgstoši, dažādu faktoru – dabas, demogrāfisko, ekonomisko, politisko, sociālo un kultūras faktoru ietekmē un kas ietver trīs savstarpēji saistītus komponentus: **teritoriju, iedzīvotājus un apdzīvotās vietas.**

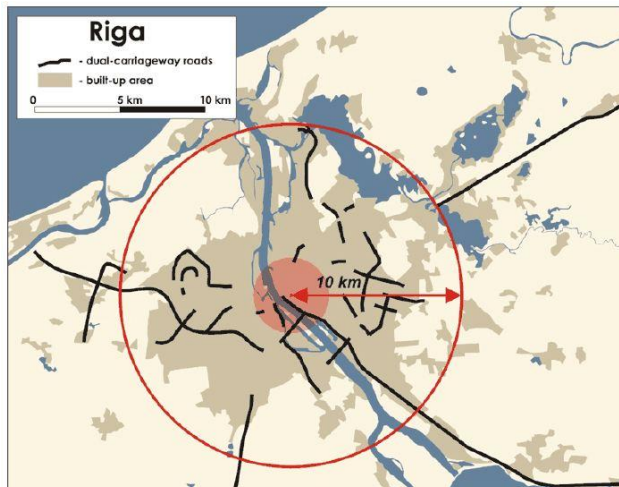
❖ Teritorija

Saskaņā ar pētījumu “Pierīgas apdzīvojuma struktūra”, Rīgas pilsētas aglomerācijai, kuras areālā ietilpst Ķekavas novads, noteikti trīs attīstības loki, kā jau tas norādīts iepriekš.

Ķekavas novada teritorija atrodas pirmajā un otrajā pierīgas attīstības lokā. Pirmais pierīgas attīstības loks ir īpaša urbanizācijas zona, kas ietver teritoriju no Rīgas pilsētas robežas līdz Rīgas apvedceļam (Valdlauči – Ķekava). Otrajā pierīgas attīstības lokā ietilpst pārējā novada teritorija aiz Rīgas apvedceļa A5 dienvidu – dienvidaustrumu virzienā. Tātad vispārīgi, saskaņā ar Rīgas plānošanas reģiona telpisko plānojumu, Ķekavas novada teritoriju var dalīt urbānajā un lauku telpā, ar trīs lieliem funkcionāliem pārvaldes centriem – Baložu pilsēta, Ķekavas ciems un Daugmales ciems. (sk. pielikumu Nr.3)

❖ Iedzīvotāji

Raksturojot iedzīvotāju izvietojumu novada teritorijā izmantotām Ķekavas pašvaldības 2010/2011. gada datus. Ķekavas novadā dzīvo aptuveni 22 000 iedzīvotāju (1 pilsēta un 21 ciems). Lielākais iedzīvotāju īpatsvars (85%) dzīvo teritorijā no Rīgas robežas līdz autoceļam A5 (Rīgas apvedceļš) un ir izkartojušies gar autoceļu A7 (Bauskas šoseja). Tā ir teritorija ar 12 vienlaidus izvietotām - saplūdušām apdzīvotām vietām, kuru robežas identificējamās tikai pēc teritorijas plānojuma - Baložu pilsēta (~5600 iedz.), Ķekavas ciema teritorija (~5500 iedz.) un aptuveni 8000 iedzīvotāji pārejās 10 ciemos.

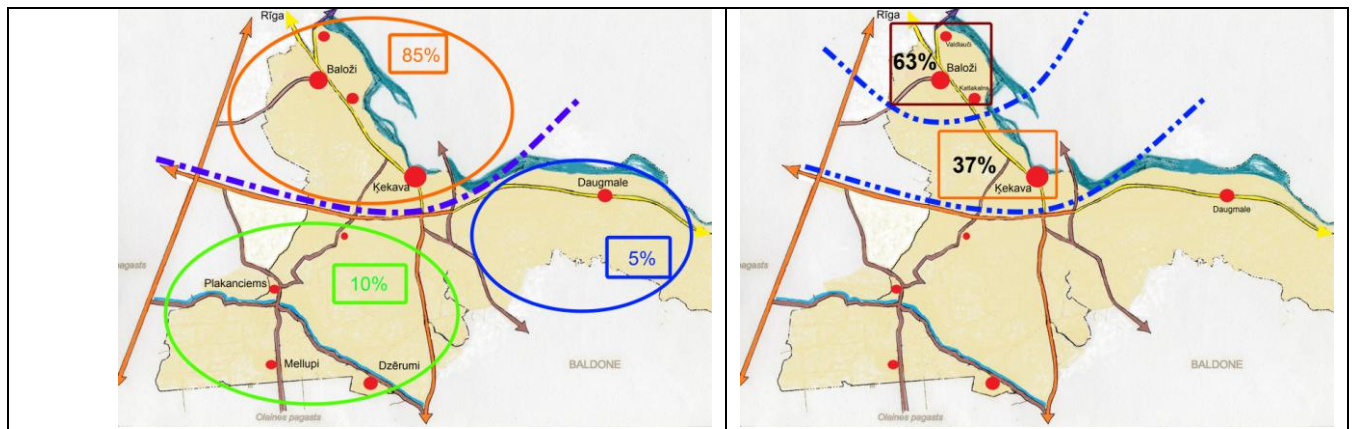

6.att. Rīgas pilsētas 10 km zona. Avots:Pavils,2009

Būtiski ir saprast, ka no šiem 85 %, iedzīvotāju, kas dzīvo pirmajā pierīgas apdzīvojuma attīstības loka teritorijā, tieši visvairāk cilvēku ir koncentrēti teritorijā, kuru varētu saukt par “Rīgas pilsētas 10 km zonu”. (sk.6.attēlu) (Andis Kublacovs & Gatis Pavils, 2009)

Absolūtos skaitļos tie būtu ap 12000 jeb 63% , kas savukārt vienādās proporcijās sadalās vienā un otrā pusē A7 autoceļam – proti, aptuveni 6000 - Krustakalni, Lapenieku, Baložu pilsēta un 6000 Valdlauči, Rāmava, Katlakalns. Pārējie 7000 jeb 37 % tūkstoši dzīvo Ķekavas ciemā, Alejās, Vimbukrogā un Odukalnā.

Savukārt Daugmales pagastā dzīvo 5% no kopējā novada iedzīvotāju skaita (2 ciemi) un pārējie 10% dzīvo Ķekavas pagasta teritorijā aiz Rīgas apvedceļa (7 ciemi). (sk.7.attēlu).

7.att. Iedzīvotāju procentuālais sadalījums Ķekavas novada teritorijā.

❖ Apdzīvoto vietu apkaimes

Runājot par iedzīvotājiem, būtiski ir ne tikai attēlot to izvietojumu un koncentrāciju novada teritorijā, bet arī saprast, ka apdzīvotās vietas ir telpa, kur var veidoties un kur jau veidojas iedzīvotāju kopienas ar savām interesēm, vēlmēm un izpausmēm.

Ar kopienām mēs saprotam - cilvēku grupu, kam raksturīgas kopīgas teritoriālas, ekonomiskas, sociālas vai kultūras intereses. Kopienas veidošanās ir atkarīga no vietas un sabiedrības tipiem, tomēr, lai veicinātu kopienu veidošanos, pašvaldībai būtu jāveicina vietējo iedzīvotāju iesaistīšana kopējos pasākumos. (Kas ir kopiena, 2010)

Savukārt, apkaime, tiek skaidrota kā ikviena cilvēciski aptverama teritorija kā vieta, vide, tuvākā apkārtnē, kurā kopiena darbojas un izjūt savstarpēji vienojošu piederību. (M.Miklaša, 2010) Vēl šajā kontekstā būtu jāpiemin viens no atzītākajiem pamatlicējiem par fizisko un sociālo kopienu un apkaimju attīstību - amerikāņu sociologs Klerents Perri (Clarence Perry), kurš 1929. gadā savā monogrāfijā apkopoja plašas pilsētvides apstākļu studijas zem vienojošas apkaimes vienības koncepcijas (angļu val. neighbourhood unit concept). Saskaņā ar Perri, apkaime tika plānota ģimenes atbalstam un, neskatoties uz savu relatīvo pašpietiekamību, apkaimes vienība ar savu fizisko aspektu bija saistīta ar lielu pilsētas veselumu. Perri uzskatīja, ka "aci pret aci" kontakts ir nepieciešams kopienas dibināšanai un, ka pilsētvide, t.i., ielas, plānotās atklātās telpas un īpašs valsts iestāžu ēku izvietojums, ir būtiski faktori sociālās uzvedības veidošanai, piemēram, sabiedrības lepnums un pilsoniskā atbildība. (M.Miklaša, 2010)

Ķekavas novada gadījumā jautājums par kopienām, to esamību vai neesamību ir īpaši aktuāls, jo liela daļa iedzīvotāju ir neaktīvi vai arī pārprasti aktīvi - ar tendenci uz agresīvu aktivitāti jautājumos, kas saistīti ar viņu dzīves vietas, bet mazāk ar novada turpmāko attīstību.

Kopienas aktivizēšana būtu efektīvs veids kā konkrētai apdzīvotai vietai piešķirt sociālu dzīvīgumu, tāpēc būtiski ir apzināties esošās apkaimes raksturojošos faktorus un to izvietojumu novadā (A.Eihenbauma u.c., 2010) (Sk. 1. tabulu un pielikumu Nr.4).

1.tabula Esošo apkaimju raksturojošie faktori un izvietojums Ķekavas novadā

APKAIMJU VEIDS	RAKSTUROJUMS	APDZĪVOTA VIETA
Pilsētnieciska & kodolsaturoša apkaime	Apkaime, kas izveidojusies pagājušā gadsimtā un agrāk, kur bieži ir saskare ar zaļajām un ūdens teritorijām, kas parasti ir pakļauta lielam pakalpojumu potenciālam, bagātīga ar sociāliem resursiem un ar daudzām alternatīvām komunikāciju iespējām.	Rāmavas (Depkina) muižas apkaime, Doles-Ķekavas luterāņu baznīcas apkaime, Katlakalna luterāņu baznīcas apkaime.
„Vecā” savrupmāju apkaime	Apkaime kā neliels ciems, kas izveidojusies pagājušā gadsimtā ar dominējošām 1-stāvu, 2-stāvu un 2,5-stāvu (līdz 2001. gadam celtām) ēkām. Apdzīvojuma apbūve galvenokārt saistīta ar skaidri nolasāmu ielu tīklojumu, blīviem un koptiem privātu dārzu apstādījumiem un vizuāli labi konstatējamām pārbūvēm.	Katlakalns.
„Jaunā” savrupmāju apkaime	Apkaime, kas strauji attīstījās pēdējā desmitgadē. Vietai raksturīgs vājš, autoatkarīgs ikdienas pakalpojumu klāsts, haotiska adresācija, neadekvāts, strupceļiem bagāts ielu tīklojums, privātīpašumus atdalošas barjeras, kā arī vispārēja, neizteiksmīga, monotona ainava. Teritorijā dominē liels darbības vecuma iedzīvotāju skaits.	Mākoņkalns (Rāmavas ciema jaunā daļa).
„Vecā” daudzstāvu apkaime	Apkaime, kas veidojusies no pagājušā gadsimtā celtām sērīveida daudzdzīvokļu ēkām. Šādus mājokļus parasti raksturo zema energoefektivitāte, eksterjeru, interjeru un pieguļošās ārtelpas nolietojums.	Valdlauči.
„Jaunā” daudzstāvu apkaime	Apkaime, kas veidojusies no mūsdienās (pēdējos gados) celtām daudzdzīvokļu ēkām, kam ir raksturīga formu un platību dažādība un funkcionālais labiekārtojums.	Krustkalni.
Dārziņu apkaime	Dārziņu un vasarnīcu teritorija, kura raksturīga ar netipiskiem apbūves projektiem un materiālu pielietojumiem, maziem (600-1200 m ²), pārsvarā pareizas formas, zemesgabaliem, un šauriem piebraucamiem ceļiem. Degradācijai pakļautas teritorijas ar lielu apbūves blīvumu un ar lielu, no sezonas atkarīgu, iedzīvotāju skatu.	Jeņčos, Dzērumi, Ziedonis.
Viensētas un viensētu puduris	Individuālās apbūves veids, kas ietver dzīvojamo un saimniecības ēkas ar vairākiem hektāriem zemes, bet nereti zemes platība ir no 0.5 ha līdz 1.0 ha.	Daugmales pagasta teritorija.
Savrupmājām paredzēta teritorija	Parasti zeme, kas ir saparcelēta, tas ir, likumdošanā noteiktā kārtībā sadalīta vairākos apbūves gabalos. Daudzos gadījumos zemesgabaliem ir ierīkoti piebraucamie ceļi un/vai pievilktas komunikācijas.	Katlakana teritorijā.

2.2. APDZĪVOTĀS VIETAS

Atbilstoši "Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums" (spēkā no 31.12.2008. ar grozījumiem), kas apdzīvoto vietu definē kā teritoriju, kurā pastāvīgi dzīvo cilvēki un kurā ir izveidoti materiāli priekšnoteikumi teritorijas apdzīvošanai, iedala tās pilsētās un lauku apdzīvotās vietās un ir noteikti apdzīvoto vietu veidi - **pilsētas, ciemi un viensētas**. Pilsetu-lauku mijiedarbība Zemgales reģionā, 2011)

❖ Pilsētas

Latvijā nav stingru pilsētu noteikšanas kritēriju un nav arī izteikta robeža starp sīku pilsētu un lielu lauku apdzīvotu vietu. Līdz ar to ir atzīts (20.gs. 80-tajos gados veiktajos pētījumos), ka Latvijas apstākļos četri līdz pieci tūkstoši iedzīvotāju ir tāds pilsētas absolūtais lielums, kas rada priekšnosacījumus pilsētai raksturīgas plānojuma struktūras un zemes izmantojuma esamībai. Nozīmīgs priekšnosacījums šādas plānojuma struktūras un zemes izmantojuma tapšanai ir funkciju daudzveidība (Pilsetu-lauku mijiedarbība Zemgales reģionā, 2011).

Vienlaikus Latvijā ir pilsētas, kurās iedzīvotāju skaits ir mazāks par 4 tūkstošiem (Ķekavas novada gadījumā Baložu pilsētā ir virs 5500) un vienlaicīgi ir ciemi – lauku apdzīvotas vietas, kurās iedzīvotāju skaits ir lielāks par 4 tūkstošiem - piemēram, Ķekavas ciems ar gandrīz 6000 iedzīvotāju. Saskaņā ar pētnieciskā darba "Pilsetu-lauku mijiedarbība Zemgales reģionā" izstrādāto apdzīvoto vietu grupējuma priekšlikumu pēc iedzīvotāju skaita, Valdlauču un Katlakalna ciemi būtu traktējami kā pilsētas tipa apdzīvotas vietas jeb pilsētciemati jeb mazas pilsētas – (sk. 2. tabulu).

2.tabula. Zemgales reģiona apdzīvoto vietu grupēšanas priekšlikums

Apdzīvotas vietas tips	Attīstības centru iedalījums	Apdzīvoto vietu iedalījums		Orientējošais iedzīvotāju skaits
Lauku apdzīvotās vietas	Vietējas nozīmes attīstības centri	Viensētas	Viensētas	nenosaka
			Viensētu grupas	mazāk par 100
	Novada nozīmes attīstības centri	Ciemi	Vēsturiskie lauku centri (mazi ciemi)	mazāk par 200
			Vidējie ciemi	200 - 500
Pilsētas tipa apdzīvotās vietas	Nacionālas vai reģionālas nozīmes attīstības centri	Pilsētas	Lielie ciemi	500 – 2000
			Pilsētciemati (mazas pilsētas)	2000 – 5000
			Mazpilsētas	5000 – 15 000
			Vidējās pilsētas	15 000 – 50 000
			Lielās pilsētas	50 000 – 150 000
	Lielpilsēta	Virs 500 000		

❖ Ciemi

Šobrīd iztrūkst oficiālas klasifikācijas lauku apdzīvotajām vietām. Augstākminētajā likumā minēti tikai nosacījumi, kādā gadījumā var piešķirt ciema statusu. Tas ir, ciema statusu var piešķirt tādai novada teritorijas daļai, kurā ir vai tiek plānota koncentrēta apbūve, pastāvīgi dzīvo cilvēki un ir izveidota attiecīga infrastruktūra (Administratīvo teritoriju un..., 2008).

Teritorijas plānošanas vārdnīcā ciems tiek definēts kā lauku, proti, ārpus pilsētas esoša, apdzīvota vieta ar vietējā mērogā unikālu nosaukumu un koncentrētu apbūvi tās centrālajā daļā, kur attālums starp apbūvētajām teritorijām nepārsniedz 200 metrus.

Latvijā ir pieņemta prakse lauku apdzīvotās vietas iedalīt, balstoties uz Turlaja un Miliņa 1998. gada klasifikāciju. Šajā klasifikācijā lauku apdzīvotas vietas ir sadalītas ciemos un reti apdzīvotajās vietās. Ciemos sīkāk klasificē **lielciemos, vidējciemos, mazciemos, vasarnīcu ciemos un aprūpes ciemos** un reti apdzīvotās vietas – **mājkopās, skrajciemos un viensētās**. (Pilsetu-lauku mijiedarbība Zemgales reģionā, 2011). Iepriekš minētie ciemu tipi sastopami Ķekavas novadā.

Ņemot vērā, ka Zemgales reģionam ir izstrādāta savs apdzīvoto vietu grupēšanas priekšlikums, kursa darba analīzes ietvaros mēģinājām to pielietot Ķekavas novada apdzīvoto vietu grupēšanai, par pamatu ņemot gradāciju, kas attēlota 2. tabulā.

Kā redzams apkopotajā tabulā, tad šāds grupējums neatbilst Ķekavas novada apdzīvoto vietu klasifikācijai, jo pētāmajā teritorijā apdzīvoto vietas ir izkārtājušās pretrunīgi un veido savdabīgu mikslī. Būtiskākās pretrunas šādam apdzīvoto vietu grupējumam veidojas apstākļi, ka atšķirīgi ciemu tipi atrodas gan ta sauktajā lauku plānošanas telpā, gan urbānajā plānošanas telpā (3.tabulā iekrāsots "boldā"). Lai tos varētu sagrupēt loģiski, ievērtējot gan to atrašanās vietu, gan funkcionālo nozīmi, gan ciema tipu, mēs piedāvājam papāšināt un izstrādāt jaunu apdzīvoto vietu klasifikāciju, kas spētu nodrošināt ikdienas lietošanai atbilstīgu telpas un apdzīvoto vietu dalījumu.

3.tabula.Ķekavas novada apdzīvoto vietu dalījums

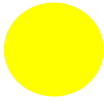

APDZĪVOTO VIETU TIPS	APDZĪVOTO VIETU IEDALĪJUMS	IEDZĪVOTAJU SKAITS	ĶEKAVAS NOVADA APDZĪVOTĀS VIETAS
Lauku apdzīvotās vietas	Viensētu grupas	Mazāk par 100	Saulgoži, Pulkarne, Skujenieki, Jenči,
	Mazie ciemi	Mazāks par 200	Plakanciems, Jaunsils, Mellupi, Dzintari, Bērzmēte, Dzērumi
	Vidējie ciemi	200 – 500	Alejas, Vibukrogs, Krogsils, Lapenieki
	Lielie ciemi	500-2000	Daugmale, Rāmava, Krustakalni, Odukalns, Dzērumi*
Pilsētas tipa	Pilsētciemī (mazas pilsētas)	2000-5000	Valdlauči, Katlakalns
	Pilsētas	5000-15000	Baloži, <i>Ķekavas ciems</i>

2.3. FUNKCIONĀLIE PAKALPOJUMU CENTRI

Lai saprastu Ķekavas novada apdzīvoto vietu savstarpējo hierarhiju, sakarus un funkciju sadali starp tām, kursa darba ietvaros **izveidojām četru līmeņu funkcionālo pakalpojumu centru klasifikāciju**. Esošās situācija attēlota pielikumā Nr.5.

Klasifikācijā ņēmām vērā apdzīvotās vietas administrācijas/pārvaldes esamība, pieejamie sabiedriskie un tirdzniecības pakalpojumi, darba iespējas (razošanas uzņēmumu) esamība tuvākajā apdzīvotās vietas apkartnē, kā arī dzīvošanas iespēja un publikās ārtelpas esamība (sk. 4. tabulu).

4.tabula. Funkcionālo pakalpojuma centru līmeņu raksturojums

FUNKCIONĀLO PAKALPOJUMU CENTRU LĪMEŅI	RAKSTUROJUMS	APDZĪVOTĀS VIETAS	
		2012	2030
 <p>Pirmā līmeņa Pilna pakalpojumu un funkciju pakete</p>	<p>Nodrošināta pilna pakalpojuma infrastruktūra:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Administratīvās vai pārvaldes pakalpojumu pieejamība; 2. Dzīvošanas funkcija; 3. Darba iespējas apdzīvotās vietas teritorijā – ražošanas uzņēmumu esamība. 4. Kultūras un izglītības iestādes – kultūtas nams, skolas, interešu izglītības iestādes, bibliotēka; 5. Publiskā ārtelpa un atpūtas iespējas apdzīvotajā vietā; 6. Veselības un sociālās aprūpes iestādes; 7. Tirdzniecības un finanšu pakalpojumi, t.sk.bankas automāti. 8. Vienota komunālā saimniecība; 9. Organizēts sabiedriskā transporta nodrošinājums un pieejamība; 10. Drošības iestāde. 	<p>Baložu pilsēta, Ķekavas ciems</p>	<p>Baložu pilsēta Ķekavas ciems Valdlauči Katlakalns + (Krustkalni Lapenieki Rāmava)</p>
 <p>Otrā līmeņa Nepilna pakalpojumu un funkciju pakete</p>	<p>Nodrošināta nepilna pakalpojuma infrastruktūra:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pārvaldes pakalpojumu pieejamība; 2. Dzīvošanas funkcija; 3. Publiskā ārtelpa un atpūtas iespējas apdzīvotajā vietā; 4. <i>Darba iespējas apdzīvotās vietas teritorijā - ražošanas uzņēmumu esamība;*</i> 5. <i>Kultūras un izglītības iestādes – kultūtas nams, skolas, interešu izglītības iestādes, bibliotēka;*</i> 6. Veselības un sociālās aprūpes iestādes; 7. Tirdzniecības pakalpojumi, 8. <i>Vienota komunālā saimniecība;*</i> 9. Organizēts sabiedriskā transporta nodrošinājums; <p>*Var nebūt 4.,5.,8. punktā minēto pakalpojumu pieejamība, ņemot vērā centra specifiku.</p>	<p>Valdlauči, Katlakalns, Daugmale</p>	<p>Daugmale, Mellupi</p>
 <p>Trešā līmeņa Daļēja pakalpojumu un funkciju pakete</p>	<p>Nodrošināta daļēja pakalpojuma infrastruktūra:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Publiskā ārtelpa un atpūtas iespējas; 2. Darba iespējas apdzīvotās vietas teritorijā; 3. Tirdzniecības pakalpojumi – vietējie veikali; 4. Vienota komunālā saimniecība; 5. Organizēts sabiedriskā transporta nodrošinājums. 	<p>Rāmava, Odukalns</p>	<p>Alejas, Dzintari</p>

 <p>Ceturtnā līmeņa Bez pakalpojuma infrastruktūras</p>	<p>Nodrošināta daļēja pakalpojuma infrastruktūra:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dzīvošanas funkcija; 2. Publiskā ārtelpa un atpūtas iespējas apdzīvotajā vietā; 3. Tirdzniecības pakalpojumi – vietejie veikali; 4. Organizēts sabiedriskā transporta nodrošinājums. 	<p>Krustakalni Lapenieki Alejas Vimbukorgs Krogsils Skujenieki Dzintari Bērzmēte Jaunsils Plakanciems Mellupi Jenči Dzērumi Pulkarne Saugoži</p>	<p>Skujenieki Jaunsils Plakanciems Dzērumi Jenči Pulkarne Saugoži</p>
---	--	--	---

Apdzīvojuma telpiskās struktūras analīzes galvenās atziņas:

1. Nepieciešams veidot jaunu apdzīvoto vietu klasifikāciju, kas būtu piemērojama Ķekavas novada apdzīvoto vietu dažādībai, kā arī papildināt apdzīvojuma telpu dalījumu, ņemot vērā iedzīvotāju blīvumu, apdzīvoto vietu savstarpējo izvietojumu – attāluma un pakalpojumu pieejamības faktoros, jo urbāna telpā:

- pakalpojumu koncentrācija ir tieši saistīta ar apdzīvoto vietu vēsturisko, ģeogrāfisko novietojumu un iedzīvotāju blīvumu (jo tuvāk Rīgai, jo plašāks pakalpojumu klāsts un blīvāks apdzīvojums).
- pakalpojumu pieejamība un dažādība Rīgas pilsētas 10 km loka zonā ir nodrošināta tikai Baložu pilsētā. Pārējā teritorijā, īpaši jaunajās apbūves teritorijās, pakalpojumu klāsts ir ierobežots vai nav pieejams tiešā tuvumā.
- lai arī pakalpojumu klāsts faktiski ir pieejams, iedzīvotāju skatījumā, pašvaldība tos nodrošina tikai daļēji, ja to skata ciemu administratīvo robežu griezumā.
- urbānās telpas fiziski - ģeogrāfiskie parametri un apdzīvoto vietu savstarpējie attālumi ir pateicīgi, lai veidotu urbānās telpas iekšējās mobilitātes tīklu, kas būtu orientēts uz kājāmgājējiem un velosipēdistiem.
- apkāmes koncentrētas tieši urbānās telpas Rīgas 10 km zonā un var kalpot par vienu no ciema galvenajiem raksturojošajiem parametriem.
- pietiekami attīstītais sabiedriskā transporta tīkls dod iespēju viegli nokļūt Rīgā un izmantot tās plašo pakalpojumu klāstu.

2. Liela daļa Ķekavas novada lauku telpas dienvidu un dienvidrietumu virzienā no autoceļa A5, kur izvietojusies deviņi lauku ciemi, netiek nodrošināti ar tiešā tuvumā sasniedzamiem sociāliem, pārvaldes un tirdzniecības pakalpojumiem.

2.4.PUBLISKĀS ĀRTELPAS ANALĪZE

Ar publisko ārtelpu visbiežāk tiek saprastas ielas, bulvāri, laukumi, parki, skvēri, krastmalas, kvartālu telpa, pagalmi, kas bez ierobežojumiem pieejami sabiedrībai neatkarīgi no tā, kā īpašumā tie atrodas (Rīgas vēsturiskā centra..., 2006). Savukārt, ārpilsētas skatījumā pieskaitāmi arī meži un mežaparki.

Kursa darba ietvaros tika veikta publiskās ārtelpas analīze Ķekavas novada teritorijai kopumā, ņemot verā ģeneralizācijas pakāpi. Īpaša uzmanība tika veltīta lielajām publiskajām telpām, ar to saprotot mežu, parku, Daugavas krastmalas un valsts nozīmes A7 un P85 autoceļu

telpas, un šo telpu turpmākajai attīstībai. (sk. 8. attēlu).

2.4.1. URBĀNĀ TELPA (URBĀNĀS TELPAS MEŽI UN PARKI)

+ Pozitīvais:

- + Daugavas lejteces plašās ainavas, tālie skati pāri Daugavai uz Doles salu, Ķengaraga panorāma. Pieejamas ūdensmalas telpas.
- + Rāmavas - Depkina muižas ainava ar vecajiem kokiem parkā un ēkām.
- + Katlakalna baznīcas dendroloģiskais stādījums un blakus esošais mežs „Katlakalna priedes”, Daugavas krastā. Ietverošais priežu meža masīvs kāpu reljefā ir ainaviski izteismīgs un tiek izmantots vietējo iedzīvotāju rekreācijas vajadzībām.
- + Priežu mežu masīvi Baložu apkārtnē, kas stiepjas no Rīgas līdz Ķekavai un atsevišķas mežu grupas pārējā teritorijā, ko iedzīvotāji intensīvi sportiskām aktivitātēm, piknikiem, ziemā - slēpošanai un braukšanai ar ragavām, suņu pastaigām.

- + Pievilcīgi vecā apdzīvojuma centri, kas pēdējās desmitgadēs pakāpeniski sakopti un papildinājušies ar jaunu apbūvi, piemēram, Baloži ar izteiktu centru un pievilcīgu publisko telpu pie kultūras nama, skolas un tirdzniecības centra.
- + Sakopts un labiekārtots ielu tīkls Baložu centrā un daļā Titurgas, Valdlaučos, Ķekavas centrā. Veloceliņš, kas savieno Baložu veco centru ar Titurgu, Titurgas ezeru.

9. attēls. Urbānās attīstības teritorijas publiskā ārtelpa

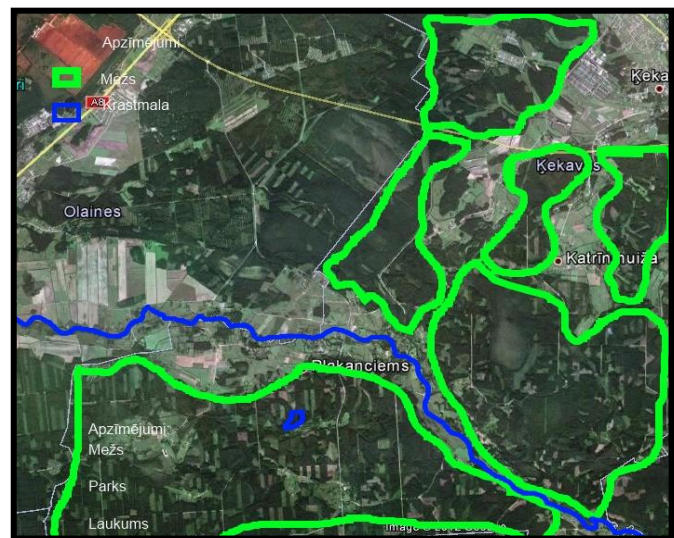
Trūkumi:

- Ielu sliktais stāvoklis, gājēju ceļiņu un ielu apgaismojuma neesamība lielākajā daļā apdzīvoto vietu.
- Nestrukturēts ielu tīkls ar daudziem strupceļiem.
- Autoceļš A7 atdala Baložus un Titurgu no Valdlaučiem, Katlakalna, Rāmavas.
- Daudzviet Daugavas krasts grūti pieejams atpūtai.
- Gar Daugavas krastu visā garumā nav iespējams iziet ar kājām, kā arī izbraukt velosipēdu vai automašīnu – ceļu nobloķē atsevišķi īpašumi.
- Ūdens malas, pie kurām iespējams piekļūt, visbiežāk nav labiekārtotas.
- Vairākās apdzīvotās vietās nav struktūras, vienojoša publiskā centra, publisko stādījumu u.c.

2.4.2. LAUKU TELPAS

Rīgas zaļā loka teritorija ap Misas upi:

- + **Pozitīvais** - plašie mežu masīvi, pārmitrie meži un Misas ielejas zili zaļais koridors.
- **Trūkumi** - pārāk rets ceļu tīkls, liela daļa ceļu nav asfaltēti, īpaši gājēju ietves, iztrūkst apgaismojums vai veloceliņi dārzkopības ciemos. Nav publiskā centra dārzkopības ciemos.

10. attēls. Rīgas zaļā loka teritorija, Misa, publiskā ārtelpa.

Rīgas zaļā loka vides aizsardzības un rekreācijas telpa, Daugmales pagasts:

+ Pozitīvais:

- + Daugavas ainaviski vērtīgās teritorijas, kas Daugmales pagasta teritorijas plānojumā definētas kā rajona nozīmes vērtība.
- + Aizsargājамie Valsts kultūras pieminekļi – Daugmales pilskalns, Sakaiņu pilskalns, Nāves sala ar kauju vietām, kā arī Važu rāvējs pie Varžupītes ietekas Daugavā.
- + Plašas mežu teritorijas, kas ir nozīmīgas rekreācijai un vides daudzveidībai, atrodas Baldones un Ķeguma novadu virzienā, un tiek aktīvi izmantoti sēņošanai, ogošanai.
- + Daugavas ūdensmalas (daļēja) publiskā pieejamība rekreācijai, veikbordam un citām sportiskām nodarbēm.

- Trūkumi:

- labiekārtotu gājēju ceļu un ielu apgaismojumu iztrūkums Daugmalē, kas rada nedrošības sajūtu, īpaši gar autoceļu P85 ar intensīvo tranzīta satiksmi;
- iztrūkst izteismīgu ciema telpas elementu, kas norādītu, piemēram, ciema vēsturiskā centra robežas. Respektīvi, no tūrisma viedokļa būtu jāveido šī ciema telpa apbus autoceļam P85 izteismīgāka.

11. attēls. Rīgas zaļā loka vides aizsardzības un rekreācijas telpa.

Galvenās atziņas:

1. Uzmanība jāvērš uz autoceļu ainavām, veidojot tās izteismīgākas, lai būtu izprotams, kur sākas un kur beidzas apdzīvota vieta.
2. Ķekavas novada teritorijā jāveido zili - zaļās rekreācijas telpas koncepcija, kas nākotnē varētu veidot vienotu atpūtas objektu, kultūrvēsturisko un ainavisko vietu sistēmu, kas būtu savienota ar veloceļu/kājāmgājēju takām (vietās, kur tas ir iespējas) un kalpotu par pamatu tūrisma attīstībai un vietējo iedzīvotāju atpūtas iespēju dažādošanai.

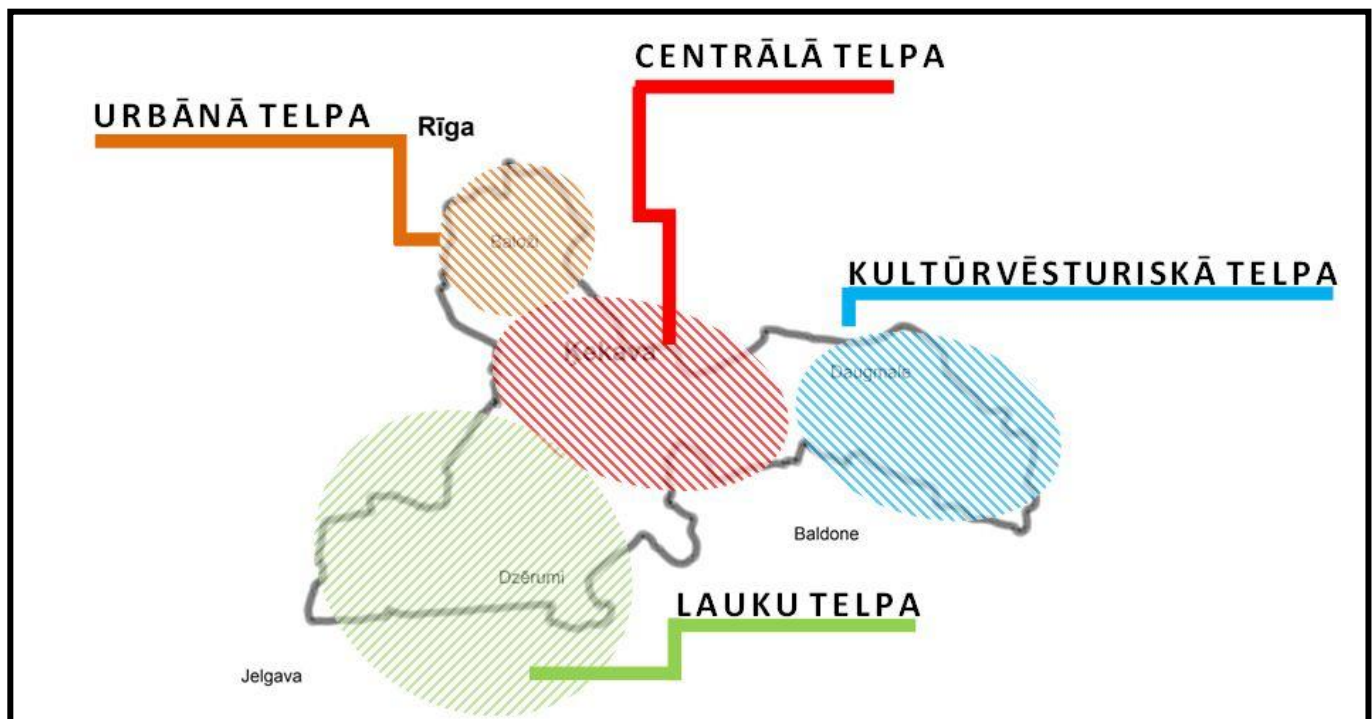
3. PRIEKŠLIKUMI ĶEKAVAS NOVADA TĒPISKĀS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVEI

Ņemot vērā iepriekšējā nodaļā veikto apdzīvojuma analīzi, kursa darba ietvaros piedāvājam mūsu redzējumu par Ķekavas novada kopējās plānošanas telpas attīstību.

Ilgtermiņīgas attīstības stratēģijas telpiskās attīstības perspektīvā apraksta un brīvi izvēlēta veidā grafiski attēlo teritorijas telpisko struktūru, ietverot: nozīmīgākās esošās telpiskās struktūras un vēlamās ilgtermiņa izmaiņas, galvenās funkcionālās telpas, kā arī:

- apdzīvojuma struktūru un pakalpojumu klāstu atbilstoši apdzīvojuma līmeņiem, izvērtējumu un perspektīvu;
- galvenos transporta koridorus un inženierkomunikācijas transporta infrastruktūras attīstību;
- dabas teritoriju, tai skaitā īpaši aizsargājamās dabas teritoriju, telpisko struktūras izvērtējumu un perspektīvu. (Teritorijas attīstības plānošanas..., 2011)

Lai varētu aptvert plašo un atšķirīgo novada teritoriju, nezaudējot individualās iezīmes un vērtības, kas piemīt konkrētām novada teritorijas daļām, kā arī ņemot vērā novada apdzīvoto vietu dažādību un izkārtojumu tajā, **mūsu grupa piedāvā Ķekavas novada telpu dalīt četrās plānošanas telpās.** (sk.12.att.)

12.attēls.Ķekavas novada plānošanas telpas

PieRīgas pirmo attīstības loku jeb urbāno telpu rosinām dalīt divās daļās: (1) Rīgas aglomerācijas kodola loku – urbānās telpas 10 km zonā ar nosaukumu “Urbānā telpa” un (2) urbānajā lauku telpā ar nosaukumu “Centrālā (Centra?) telpa”.

Rīgas aglomerācijas kodola loka dalījuma pamatojums:

- tiešais Rīgas pilsētas tuvums ar salīdzinoši labi attīstītu sabiedriskā transporta tīklu;
- iedzīvotāju koncentrācija Rīgas pilsētas 10 km zonā – aptuveni 55% no kopējā novada iedzīvotāju skaita dzīvo tiešā Rīgas pilsētas tuvumā;

- salīdzinoši nelieli attālumi starp apdzīvotajām un pakalpojumu lokācijas vietām;
- apdzīvoto vietu raksturs, potenciālo un esošo apkaimju daudzskaitlība un dažādība.

PieRīgas otrajam attīstības lokam jeb lauku telpai, ņemot vērā atšķirības no vēsturiskā un ainaviskā vērtību viedokļa, būtu nepieciešams detalizētāks dalījums. Tāpēc **lauku plānošanas telpu piedāvājam dalīt kultūrvēsturiskajā telpā un lauku telpā.**

Jāuzsver vēl kāds būtisks arguments šādam novada telpas dalījumam – tie ir plānotie valsts nozīmes ceļu infrastruktūras objekti, kurus realizējot, novada kopējā telpa tiks sadalīta arī fiziski nosacītās četrās daļās.

Urbanās telpa galvenie virzieni:

- ierobežot apdzīvojuma izplešanos,
- nodrošināt centralizētas ūdens apgādes, centralizētas ūdens novades (kanalizācijas) t.sk. lietusskanalizācijas tīkla attīstību,
- veicināt ielu tīkla attīstību, ranžējot ielas pēc to nozīmes satiksmes plūsmas organizēšanā, veidojot atbilstošus ielu profili, jāuzlabo ielu segums, jāuzstāda satiksmes drošība aprīkojums un apgaismojums,
- publiskās ārtelpas spēcīgāšana un vietējās mobilitātes veicināšana – ar uzsvaru uz kājāmgājējiem un velobraucējiem,
- veicināt pakalpojumu pieejamību izvērtējot sasniedzamību,
- valsts nozīmes infrastruktūras objektu integrēšana telpā,
- sadarbības veicināšana ar Rīgas pilsētu sabiedriskā transporta attīstības jautājumos,
- sadarbības veicināšana ar Olaines novadu sabiedriskā transporta attīstības jautājumos,
- veicināt apkaimju un kopienu plānošanas aktivitātes

Centrālās telpa galvenie virzieni:

- ierobežot apdzīvojuma izplešanos un spēcīgāt esošo ciemu dzīvotspēju,
- veicināt daudzfunkcionāls novada centra – Ķekavas pilsētas attīstību,
- veicināt daudzveidīga satiksmes mezglpunkta un loģistikas centra integrētu attīstību,
- publiskās ārtelpas spēcīgāšana un vietējās mobilitātes veicināšana – ar uzsvaru uz kājāmgājējiem un velobraucējiem,
- sadarbības veicināšana ar Rīgas pilsētu sabiedriskā transporta attīstības jautājumos,
- sadarbības veicināšana ar Salaspils novadu, tūrisma, sporta aktivitāšu (kaitbords) un veloceliņu tīkla attīstības jautājumos ,
- veicināt apkaimju un kopienu plānošanas aktivitātes.

Kultūrvēsturiskās telpās galvenie virzieni:

- veicināt kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu un tūrisma attīstību,
- attīstīt piekrastes rekreācijas infrastruktūras,
- veicināt pārvaldes centra – Daugmales ciema attīstību, uzlabojot pakalpojumiem dažādību, inženierkomunikācijām tīklojumu, sabiedriskajam transportam sasniedzamību,
- valsts nozīmes infrastruktūras objektu integrēšana telpā, nepasliktinot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un saglabājot funkcionālās saites,

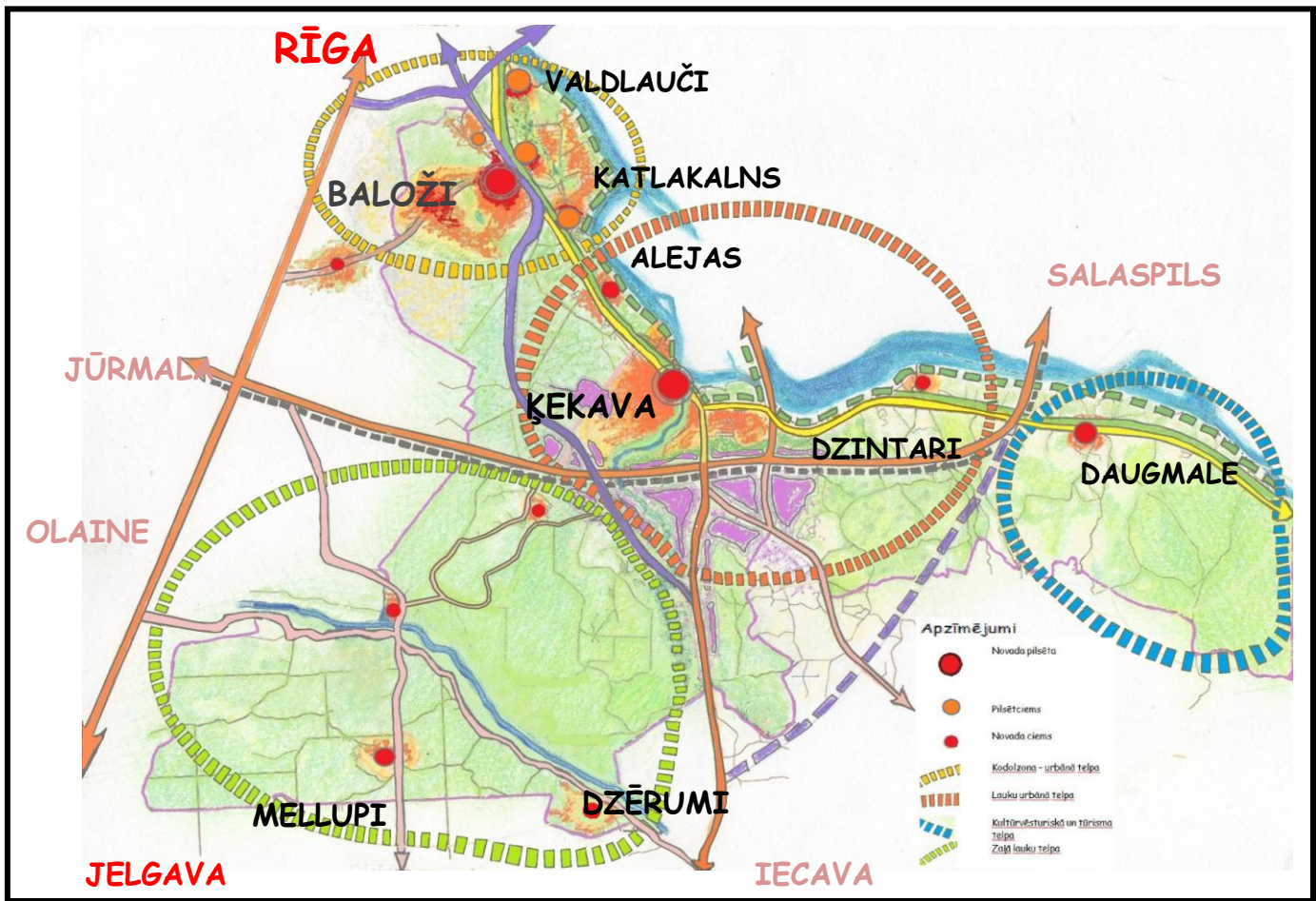
- sadarbības veicināšana ar Baldones, Ķeguma, Ikšķiles un Salaspils novadiem, rekreācijas un tūrisma attīstība jautājumos.
- veicināt ainavu plānošanu izstrādājot ainavas uzturēšanas koncepciju.

Lauku telpas galvenie virzieni

- izveidot pārvaldes centru Mellupu ciemā un veicināt tā attīstību, nodrošinot ar pamatpakalpojumu grozu lauku telpas iedzīvotājus,
- veicināt un attīstīt ceļu tīklu un sabiedriskajam transportam sasniedzamību,
- veicināt aktīvo tūrismu mazo upju ielejās
- veicināt līdzsvarotu mežu resursu attīstību,
- sadarbības veicināšana ar Olaines novadu lauku telpas attīstība jautājumos.

❖ **Apdzīvojuma struktūra un funkcijas**

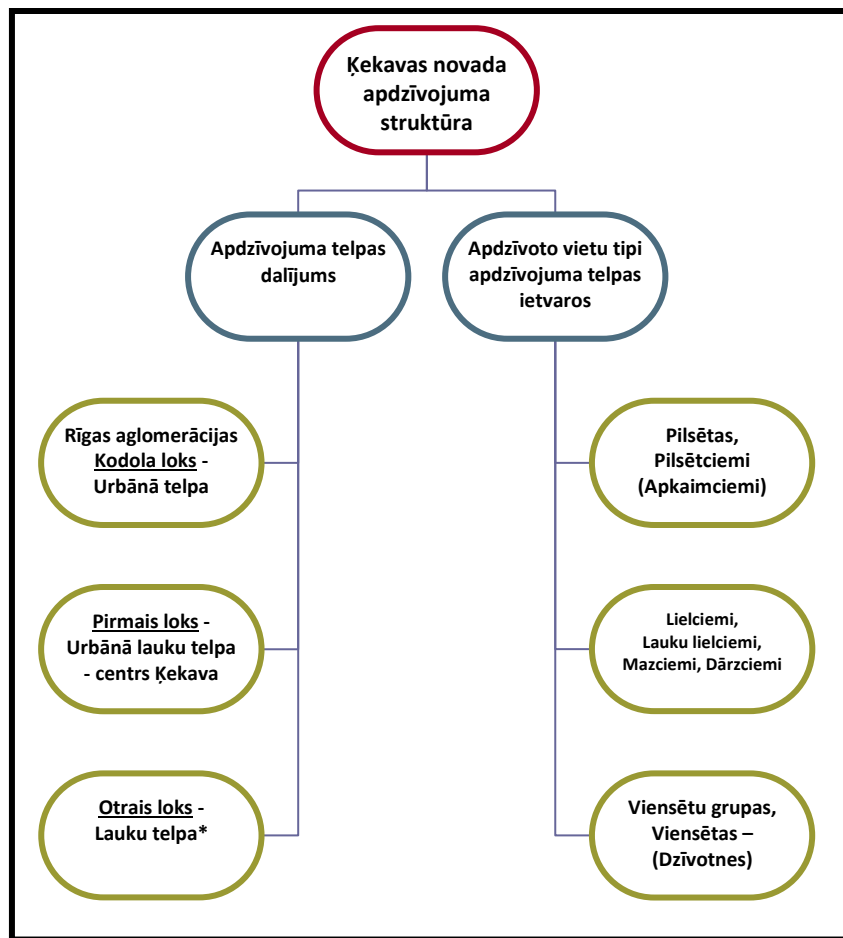
Ķekavas novadā jāveido pieRīgas policentriska apdzīvojuma struktūru, ņemot vērā arī Rīgas pilsētas attīstību un izmantojot metropoles tiešā tuvuma priekšrocības. Izdalot četras funkcionālās plānošanas telpas un četrus pārvaldes centru, par galveno administratīvo centru nosakot Ķekavas pilsētu (sk.13.att.), apdzīvotās vietas tiktu saslēgtas funkcionālā tīklā, kas balstīts uz plaša pakalpojuma klāsta un savstarpējo sadarbību.

13.att. Apdzīvojuma struktūra un plānošanas telpas

Ņemot vērā piedāvāto novada telpas dalījumu, esam izstrādājuši apdzīvoto vietu *hierarhiju, sakaru un funkciju sadali starp tām.*

Apdzīvoto vietu klasifikācijas mērķis ir radīt loģisku un ikdienai atbilstīgu telpas un apdzīvoto vietu dalījumu. Par klasifikācijas kritērijiem tiek pieņemti - iedzīvotāju vajadzības, pakalpojumu lokācijas esošās un nepieciešamās vietas, zemes (teritorijas) „atļautā” izmantošana un nekustamā īpašuma nodoklis, vēsturiskums, telpas uzbūve (morfoloģiju), infrastruktūra, dzīvesveids, pamatfunkciju skaits (apdzīvoto vietu klasifikācijas izstrādē lauku telpa ir nesadalīta) (sk.5.tabulu).

1. shēma. Ķekavas novada pilsētu un ciemu tipi apdzīvojuma telpā.

Urbānās telpas otrs variants varētu būt - **Pilsētvides telpa**

Urbānā lauku telpa varētu būt - **suburbānā telpa**

Pilsētciemumi otrs variants - **Apkaimciemumi** (Urbānās telpas ciemi ar savstarpēji vienotu pakalpojumu struktūru)

D/K ciemi vietā - **Dārzciemi**

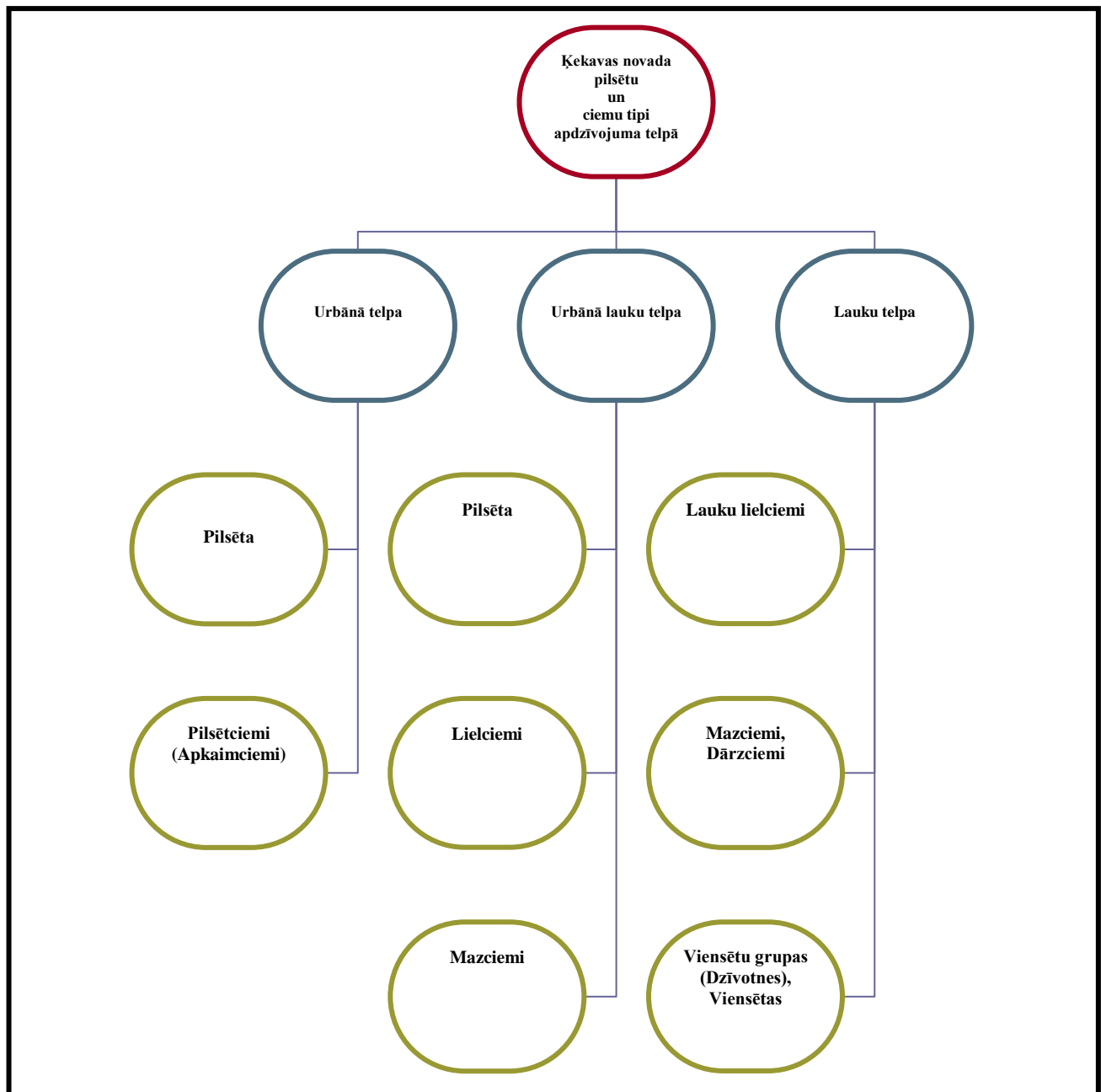
5. tabula Apdzīvoto vietu klasifikācija Ķekavas novadā.

APDZĪVOTAS VIETAS TIPS	APDZĪVOTA VIETA (ŠODIEN)	APDZĪVOTAS VIETAS TIPA RAKSTURPAZĪMES (NAV JĀIZPILDĀS VISĀM PAZĪMĒM)	APDZĪVOTA VIETA 2030
Pilsēta	Baloži, Ķekava	<ul style="list-style-type: none"> • morfoloģiski koncentrēts; • apdzīvojums virs 5000 iedzīvotāju; • iekšēji vienota telpiska uzbūve; 	Baloži (+Lapenieki) Ķekava

	(atšķirība tikai ciema nosaukumā)	<ul style="list-style-type: none"> • kopējs sabiedriskās dzīves veids; • sociāli un ekonomiski pašpietiekams ikdienas dzīvei (mājokļi + darba vietas+publiskā telpa + aktivitātes); • aktīvas kopienas (iespējas veidot piederības, atbildības sajūtu); 	(pēc Ķekavas apvedceļa izbūves + daļa Vimbukroga + Odukalns)
Pilsētciemī (Apkaimciemī)	Valdlauči, Katlakalns, Rāmava, Krustakalni, Lapienieki	<ul style="list-style-type: none"> • apdzīvojums virs 1000 un vairāk iedzīvotāju (šodien nav noteicoša pazīme); • kopējs visas urbanās telpas vismaz trīs pamatfunkciju nodrošinājuma (mājošana, publiskā dzīve, darba(vieta)) esamība; • pakalpojumu pieejamība 10-15 min gājiena rādiusā savstarpēji vienotā struktūrā; • novada vai pagasta nozīmes publisko pakalpojumu infrastruktūras objekti; • aktīvas kopienas (iespējas veidot piederības, atbildības sajūtu); • teritorijas plānojuma daļa vai lokālpilnojums (atbilstošā mērogā); 	Valdlauči, Katlakalns, Rāmava, Krustakalni
Lielciemī	Alejas, Vimbukrogs, Odukalns, Krogsils	<ul style="list-style-type: none"> • apdzīvojums virs 500 un vairāk iedzīvotāju (šodien nav noteicoša pazīme); • vismaz divu pamatfunkciju; (mājošana, darba(vieta)) esamība; • nepieciešams definēt robežas teritorijas plānojumā; • aktīvas kopienas (iespējas veidot piederības, atbildības sajūtu); 	Alejas, (pēc Ķekavas apvedceļa izbūves + daļa Vimbukroga +Krogsils)
Lauku lielciemī (novada pārvaldes centrs)	Daugmale	<ul style="list-style-type: none"> • apdzīvojums virs 500 iedzīvotāju; • vismaz trīs pamatfunkciju (mājošana, publiskā dzīve, darbavieta) esamība; • novada un pagasta nozīmes publisko pakalpojumu infrastruktūras objekti; • aktīvas kopienas (iespējas veidot piederības, atbildības sajūtu); • nepieciešams definēt robežas teritorijas plānojumā; • teritorijas plānojuma daļa vai lokālpilnojums (atbilstošā mērogā) 	Daugmale, Mellupi
Mazciemī	Plakanciems, Jaunsils, Dzintari, Bērzmente	<ul style="list-style-type: none"> • apdzīvojums ap/virs 200 iedzīvotāju (šodien nav noteicoša pazīme); • vismaz divu pamatfunkciju; (mājošana, darba(vieta)) esamība; • robežas tiek noteiktas pēc adresēm? • adrešu datu bāzei, nav saistošas teritorijas plānojumā. 	Plakanciems, Jaunsils, Dzintari (+ Bērzmente), (Skujnieki)

Dārzciemi	Mellupi, Dzērumi, Jeņči	<ul style="list-style-type: none"> • daļai no DKS var definēt robežas teritorijas plānojumā; • šiem ciemiem tiek izstrādāta teritorijas plānojuma daļa vai lokālpļanojums (atbilstošā mērogā). 	Dzērumi Jeņči
Viensētu grupas (dzīvotnes)	Saulgoži, Pulkarne, Skujnieki	<ul style="list-style-type: none"> • iedzīvotāju skaits mazāk par 100 • tikai mājokļa funkcija • morfoloģiski heterogēnas, • funkcionāli vāji saistītas, • vienfunkciju – mājokļa telpas (t.s. „pļavu ciemi”) 	Saulgoži Pulkarne
Viensētas		• iedzīvotāju skaitu nenosaka	

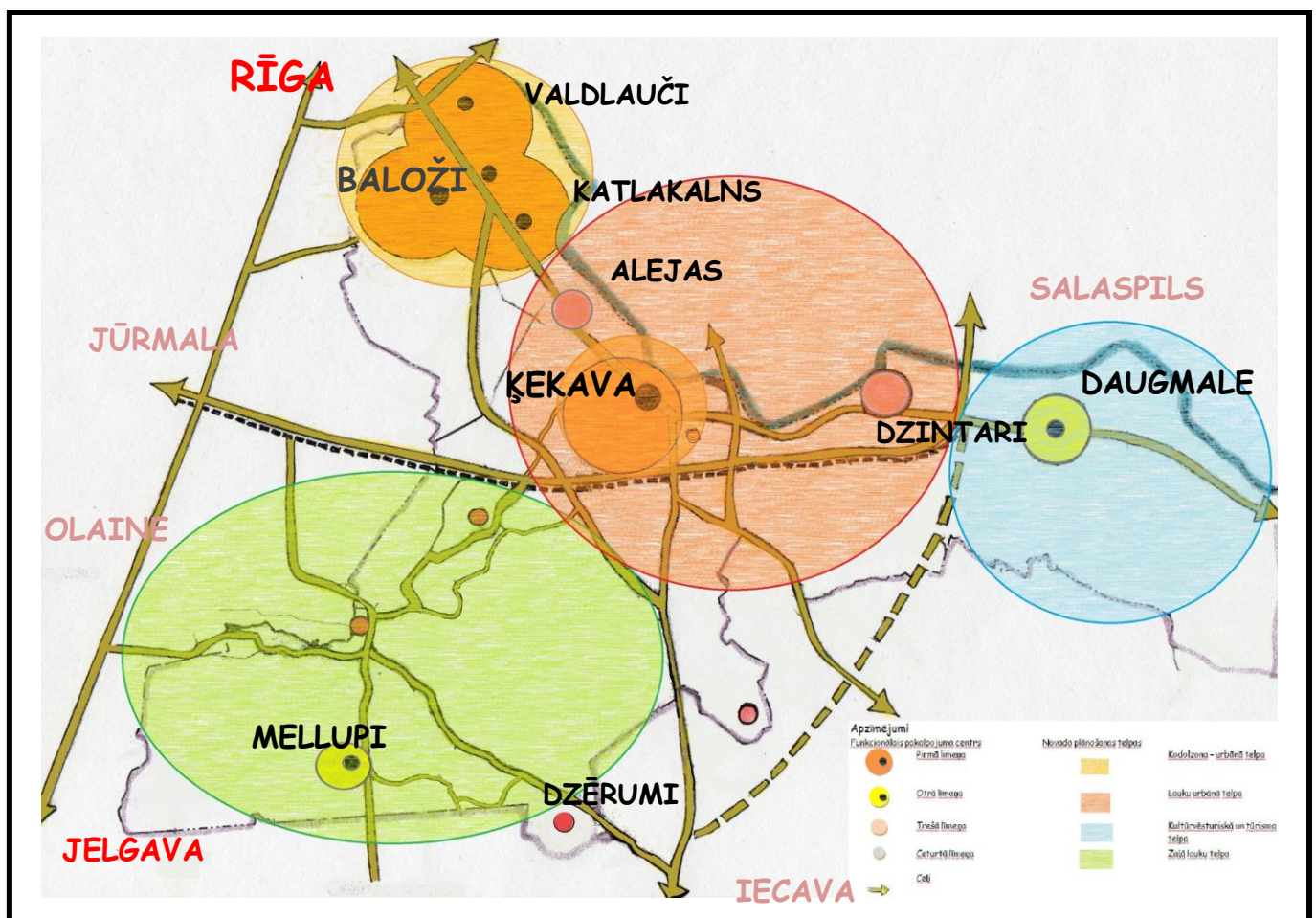
2.shēma Ķekavas novada pilsētu un ciemu tipi apdzīvojuma telpā

❖ **Funkcionālie un pakalpojumu centri**

Par dzīves telpas un privatā īpašuma kvalitātes rādītājiem jānosaka, tiešā tuvumā esošas kultūrainavas, brīvās ārtelpas un zaļās parku sistēmas, labiekārtotu piekļuvi ūdenstelpai, kas savstarpēji ir savienoti vienotā tīklā ar kājāmgājēju un velosipēdistu tīklu.(Garkalnes novada telpiskā...,2008)

Novadā ir jāattīstīta pilsētu un ciemu iedzīvotājiem daudzveidīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas dzīvesvietas tuvumā. Jāpaaugstina dzīves kvalitāte nodrošinot pievilcīgus dzīves apstākļus. Tas nozīmē, ka iedzīvotāju atvasēm tiek nodrošinātas vietas un ir ērti sasniedzamas un pieejamas pirmsskolas iestādes, skolas visos izglītības līmeņos. Ir jāizveido mūžizglītības iestāde Ķekavas pilsetā, kas nodrošinātu apmācības un pārkvalifikācijas iespējas novada iedzīvotājiem, atbilstoši uzņēmējdarbības attīstības vajadzībām un darba tirgus tendencēm. Jārada ērti sasniedzamas veselības aprūpes iestādēs - ģimenes ārstu prakses, kā arī jānodrošina ērti izmantojamas un pieejamas sociālās aprūpes iestādes un dienas centri. (Ilgtspējīgas attīstības stratēģija...,2012)

Novada teritorijā, lai nodrošinātu dzīves vides pievilcību, iedzīvotāji jānodrošina ar sociālajiem pakalpojumiem atbilstoši pieprasījumam, attīstot funkcionālos un pakalpojumu centrus (sk.14.att.).

14.att.Funkcionālie un pakalpojuma centri

Urbānajā telpā attīstīt līdzsvarotus - vienadi spēcīgus funkcionālos un pakalpojuma centrus, nodrošinot pilna pakalpojuma infrastruktūra:

1. Administratīvās vai pārvaldes pakalpojumu pieejamība.
2. Dzīvošanas funkcija.
3. Darba iespējas apdzīvotās vietas teritorijā – ražošanas uzņēmumu esamība.
4. Kultūras un izglītības iestādes – kultūtas nams, skolas, interešu izglītības iestādes, bibliotēka.
5. Publiskā ārtelpa un atpūtas iespējas apdzīvotajā vietā tiešā tuvumā.
6. Veselības un socialās aprūpes iestādes, kā arī dienas centri.
7. Tirdzniecības un finanšu pakalpojumi, t.sk.bankas automāti.
8. Vienota komunālā saimniecība.
9. Organizēts sabiedriskā transporta nodrošinājums un pieejamība.

Centrālajā telpā attīstīt Ķekavas pilsētu kā spēcīgu pilna pakalpojuma daudzfunkcionālu centru un divus trešā līmeņa funkcionālos un pakalpojumu centrus – Alejās un Dzintaros, nodrošinot daļēja pakalpojuma infrastruktūra:

1. Publiskā ārtelpa un atpūtas iespējas.
2. Darba iespējas apdzīvotās vietas teritorijā.
3. Tirdzniecības pakalpojumi – vietējie veikali.
4. Vienota komunālā saimniecība.
5. Organizēts sabiedriskā transporta nodrošinājums.

Kultūrvēsturiskajā un lauku telpā attīstīt katram savu pārvaldes centru, tos nosakot Daugmalē un Mellupos, nodrošināto sekojošu pakalpojuma infrastruktūru:

1. Pārvaldes pakalpojumu pieejamība.
2. Dzīvošanas funkcija.
3. Publiskā ārtelpa un atpūtas iespējas apdzīvotajā vietā tiešā tuvumā.
4. *Darba iespējas apdzīvotās vietas teritorijā - ražošanas uzņēmumu esamība.**
5. *Kultūras un izglītības iestādes – kultūtas nams, skolas, interešu izglītības iestādes, bibliotēka.**
6. Veselības un socialās aprūpes iestādes, kā arī dienas centrus.
7. Tirdzniecības pakalpojumi.
8. *Vienota komunālā saimniecība.**
9. Organizēts sabiedriskā transporta nodrošinājums.

*Var nebūt 4.,5.,8. punktā minēto pakalpojumu pieejamība, ņemot vērā centra specifiku.

❖ **Satiksmes infrastruktūra**

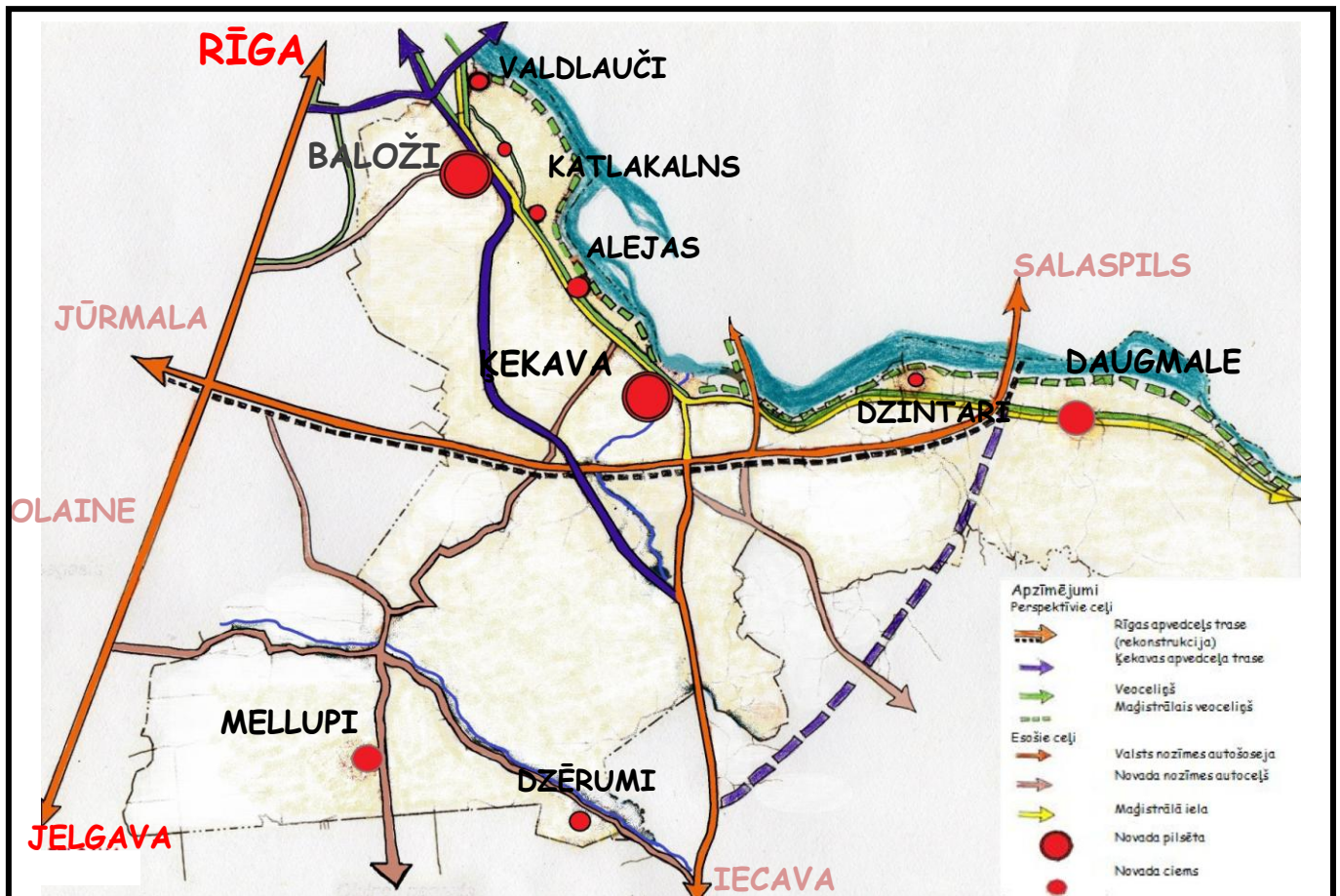
Veicināt efektīvas un ilgtspējīgas saites starp visiem novada ciemiem, attīstot novada iekšējo ceļu tīklu un nodrošinot visu apdzīvoto vietu sasniedzamību. Attīstīt efektīvu, vienotu ar Rīgu sabiedriskā transporta sistēmu, integrējot dažādus transporta veidus, uzlabot sabiedriskā

transporta pakalpojumu līmeni novada teritorijā, lai paaugstinātu ciemu un citu apdzīvoto vietu savstarpējo un Rīgas sasniedzamību (sk.15.att.)

Urbānā telpa

- pārskatīt novada iekšējo ceļu un ielu tīklu un tā saistību ar karkasa ceļiem,
- lai veicinātu vietējo mobilitāti, jāizveido savienojumi starp Krustkalniem un Valdlaučiem, Baložu pilsētu un Rāmavu, Lapeniekiem un Katlakalnu,
- uzlabot ceļu/ ielu segumu un veicināt ceļu/ ielu apgaismojuma tehnisko infrastruktūru,
- attīstīt publiskā transporta pakalpojumus starp ciemiem un starp ciemiem un Rīgu. (Garkalnes novada telpiskā...,2008)

15.att. Transporta infrastruktūra perspektīve

Centrālā telpa

Veicināt sabiedriskā transporta pakalpojumu un loģistikas attīstību. Attīstīt pie Rīgas, reģiona nozīmes apkalpes infrastruktūras objektus ap valsts nozīmes ceļiem. Rezervēt vietu potenciālajai dzelzceļa stacijai Ķekavas pilsētā. Attīstīt vienotu, ar Rīgu savstarpēji integrētu sabiedriskā transporta sistēmu. To veidojot saistībā ar vēlamo apdzīvotuma struktūru. Kvalitatīvam sabiedriskajam transportam ir jānodrošina novada iedzīvotāju iespējas pēc iespējas īsākā laikā sasniegt gan savas dzīves un darba vietas, gan novada teritorijā, gan arī Rīgā. Urbānajā telpā un centrālajā telpā paredzēt autonomvietņu „Park & Ride” izvietojumu Rīgas pilsētas 10 km loka zonā,

(Garkalnes novada telpiskā...,2008) un 10.tramvaja maršrutu pagarināšanu iespēju robežās. Kā arī būtiski ir attīstīt veloceļu tīklojumu sadarbībā ar Rīgas pilsetu, Salaspils un Ikšķiles novadu.

Kultūrvēsturiskā telpa

- uzlabot ceļu/ ielu segumu un veicināt ceļu/ ielu apgaismojuma tehnisko infrastruktūru,
- veicināt veloceļu un kājāmgājēju ceļu attīstību,
- valsts nozīmes infrastruktūras objektu integrēšana telpā, nepasliktinot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un saglabājot funkcionālās saites.

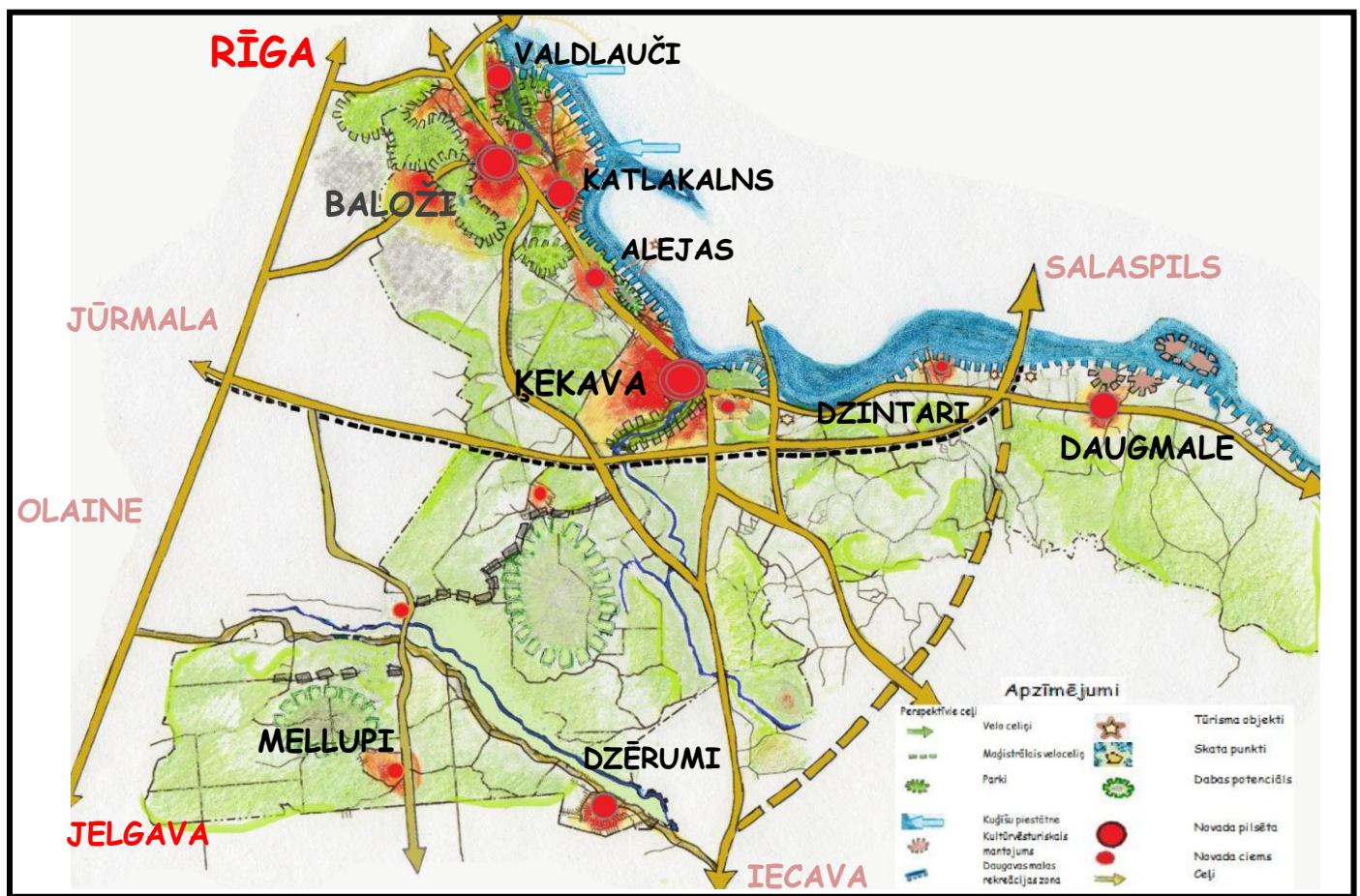
Lauku telpa

Sadarbojoties ar Latvijas valsts mežiem jāattīsta vietējas nozīmes ceļu satiksmes infrastruktūras attīstība un savienojumu veidošana starp Melupiem un Dzērumu ciemiem.

❖ **Zili- zaļās telpas perspektīvais redzējums (sk.16.att.)**

Ķekavas novada teritorijas ainavas vērtīgākie elementi ir meži (atsevišķas koku grupas), Daugavas, Sausā Daugava, Ķekavas, Mīsas upes un to krasti. Nozīmīga un ainaviski izteiksmīga ir Daugmales kultūrvēsturiskā un Daugavas krasta ainaviski vērtīgā telpa.

Iekšējo ūdeņu attīstības plānošana un pārvaldība, risinājumi tūrisma, aktīvās atpūtas, ūdens transporta u.c. attīstībai

16.att.Zili-zaļās struktūras un kultūrvēsturiskās vērtības

Urbānā un centrālā telpa

- Lai mazinātu antropoloģisko slodzi meža masīvā pie Baložiem nepieciešams veidot Mežaparku ar pietiekamu labiekārtojuma līmeni.
- Valdlaučos vēlams veidot parku, zaļo koridoru līdz Katkalana priedēm, kopjot, rekonstruējot un papildinot arī pašu dendroloģisko stādījumu.
- Pļavu ciematu telpa, pat neskatoties uz atsevišķu ēku pievilcīgo izskatu, uzskatāma par nepievilcīgu ārtelpu, jo nav izveidojusies kopējā telpa, ciemata struktūra, tā ir bez labiekārtojuma, identitātes. Lai attīstītu šo telpu, jāsāk ar struktūras veidošanu, labi, ja izdodas rast vietu publiski pieejamam centram, iespējamai pulcēšanās vietai, pat, ja tā ir ar minimālu labiekārtojumu.
- Veidot jaunas un pilveidot jau esošās atpūtas zonas ainaviski, bioloģiski vai kultūrvēsturiski nozīmīgās vietās. Attīstīt nozīmīgu un raksturīgu skatu vietu tīklojumu, sasaistot to ar kājāmgājēju, velosipēdistu, autobraucēju, jātnieku, laivotāju vai citiem maršrutiem.

Kultūrvēsturiskā telpa

- Veicināt dažādotu lauku teritoriju attīstību, kas balstīta uz vietējo potenciālu un resursiem.
- Atbalstīt ilgtspējīgu lauksaimniecības un mežsaimniecības zemju racionālu un daudzveidīgu izmantošanu, nosakot monokultūru, vienlaidus lauku platību ierobežojumus, nepieciešamās vējlauzes un zaļos koridorus bioloģiskās un ainaviskās daudzveidības nodrošināšanai.
- Paredzēt ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu un apsaimniekošanu, aizsargāt vērtīgās vai raksturīgās ainavas, novērst piesārņojuma un erozijas riskus.
- Nodrošināt dabas un kultūras mantojuma saglabāšanu, aizsardzību un attīstību, uzturēt visas vēsturiski, estētiski un ekoloģiski nozīmīgās vietas un ainavas.
- Dabas un kultūras mantojuma vietas izmantot kā attīstības pamatu videi draudzīgam un jēgpilnam tūrismam. Uzlabot vides kvalitāti atpūtas zonās.
- Nodrošināt saprātīgu un ilgtspējīgu ūdens resursu aizsargāšanu un izmantošanu, Daugavas un citu ūdenstilpju publisko pieejamību, atbrīvojot tauvas joslu brīvai kājām gājēju un velosipēdistu tranzīta kustībai, paredzot atpūtas vietu un publiskās piekļuves tīklu ilgāka laika pavadīšanai, Daugamales pagastā vairāk kā citā Ķekavas novada vietās domājot par naksņošanas iespējām telšu vai citos kempingos.

Lauku telpa

- Veidot meža masīvu, zaļo un zili zaļo (grāvji, upju ielejas ar apaugumu) koridoru tīklojumu bioloģiskās daudzveidības, sabiedrības kvalitatīvas dzīves un rekreācijas vides nodrošināšanai.
- Veicināt mežu saglabāšanu un izmantošanu iedzīvotāju rekreācijas vajadzībām. Izstrādāt tematisko mežu ainavu – apsaimniekošanas plānus, lai 7-10 gadu periodā plānotu mežu attīstību.
- Veicināt mežu nekoksnes resursu- meža ogas, sēnes, koku zaru – ilgtspējīgu un nenoplicinošu izmantošanu.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

1. Rīgas plānošanas reģiona telpiskais (teritorijas) plānojums. 3.daļa Teritorijas plānošanas vadlīnijas. 2007. Rīgas plānošanas reģions, Rīga.
2. Zemgales plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģijas sadaļa "Pilsētas-lauku mijiedarbība". 2011. Zemgales plānošanas reģions, Rīga
3. Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojums, RD Pilsētas attīstības departaments, 2006.
4. Ķekavas pagasta attīstības programma 2008.-2020. gadam. 2009. Ķekavas pagasta pašvaldība, Ķekava.
5. Ķekavas pagasta teritorijas plānojums 2009.- 2021. gadam. Paskaidrojuma raksts. 2009. Ķekavas pagasta pašvaldība, Ķekava.
6. Daugmales pagasta teritorijas plānojums 2007. – 2019. gadam, Paskaidrojuma raksts, SIA „Nagla IF”, 2009, 124 lpp.
7. Garkalnes novada telpiskā attīstības stratēģija 2008. – 2030. Gadam.2008. Garkalnes novads.
8. Ilgtspējīgas attīstības stratēģija Burtnieku novadam 1.redakcija, SIA Geo Consultants, 2012. Burtnieku novads.
9. Andis Kublacovs & Gatis Pavils, 2009, Riga Northern Transport Corridor in Context of Sustainable Transport System Planning, 45th ISOCARP Congress.Sk.21.05.2012.Pieejams: http://www.isocarp.net/Data/case_studies/1449.pdf
10. A.Pužulis&P.Šķiņķis,2009, Pierīgas apdzīvojuma struktūras izpēte, Rīga.Sk.21.05.2012.Pieejams:<http://www.rpr.gov.lv/uploads/filedir/Uzraudziba/Pierigas%20a pdzivojuma%20struktura.pdf>
11. M.Trukšāns&A.Pužulis,2009, Telpiskās plānošanas ietekme uz nekustamo īpašumu tirgu, LU&RPR,Rīga.Sk.26.05.2012.Pieejams:<http://www.rpr.gov.lv/uploads/filedir/Uzraudziba/NI% 20tirgus%20un%20apdzivojuma%20planosana%20Pieriga.pdf>
12. LU ĢZZF, 2004, Metodoloģiskie norādījumi Rīgas aglomerācijas robežu noteikšanai, Rīga. Sk.21.05.2012.Pieejams:http://www.rdpad.lv/uploads/rpap/att_plan_izpetes/09_rigas_aglo meracijas_robezu_noteikšanas_metodika.pdf
13. M.Miklaša, 2010, Vietējo kopienu veidojošie faktori piepilsetā Rāmavas-Katlakalna piemērs. LU ĢZZF, Rīga
14. Anda Eihenbauma, Olga Lukaševiča, Margarita Miklaša, Atis Jakovļevs , Laura Kļaviņa , 2010, Ķekavas novada apdzīvojuma struktūras izvērtējums un priekšlikumu sagatavošana telpiskās attīstības perspektīvas izstrādei, LU ĢZZF, Rīga.

Interneta resursi

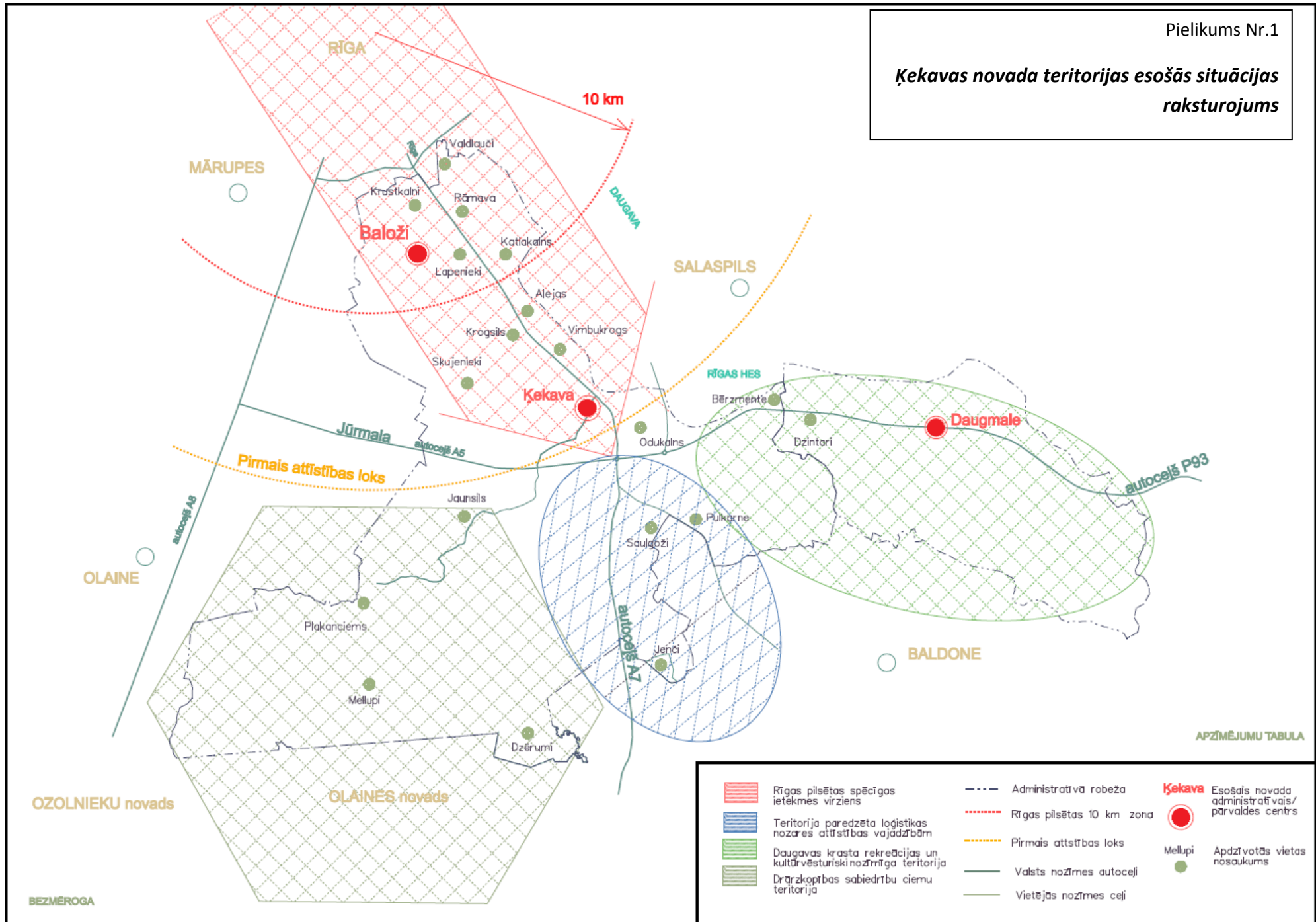
15. (Par novadu, Vēsture, 2010). - Par novadu, Vēsture, 2012. Ķekavas novads, skat. 28.05.2012. <http://www.kekava.lv/pub/index.php?id=222>
16. Kas ir kopiena?, skat.26.07.2012. http://www.partneribas.lv/latv/kopiena_p.htm
17. Rīgas domes Satiksmes departaments, Sk.27.05.2012., Pieejams: <http://www.rdsd.lv/?ct=zemgalesmezgls>

Normatīvie akti

18. Latvijas Republikas Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums. 18.12.2008. Latvijas Republikas Saeima.
19. Teritorijas attīstības plānošanas likums, 01.12.2011, Latvijas Republikas Saeima.

PIELIKUMI

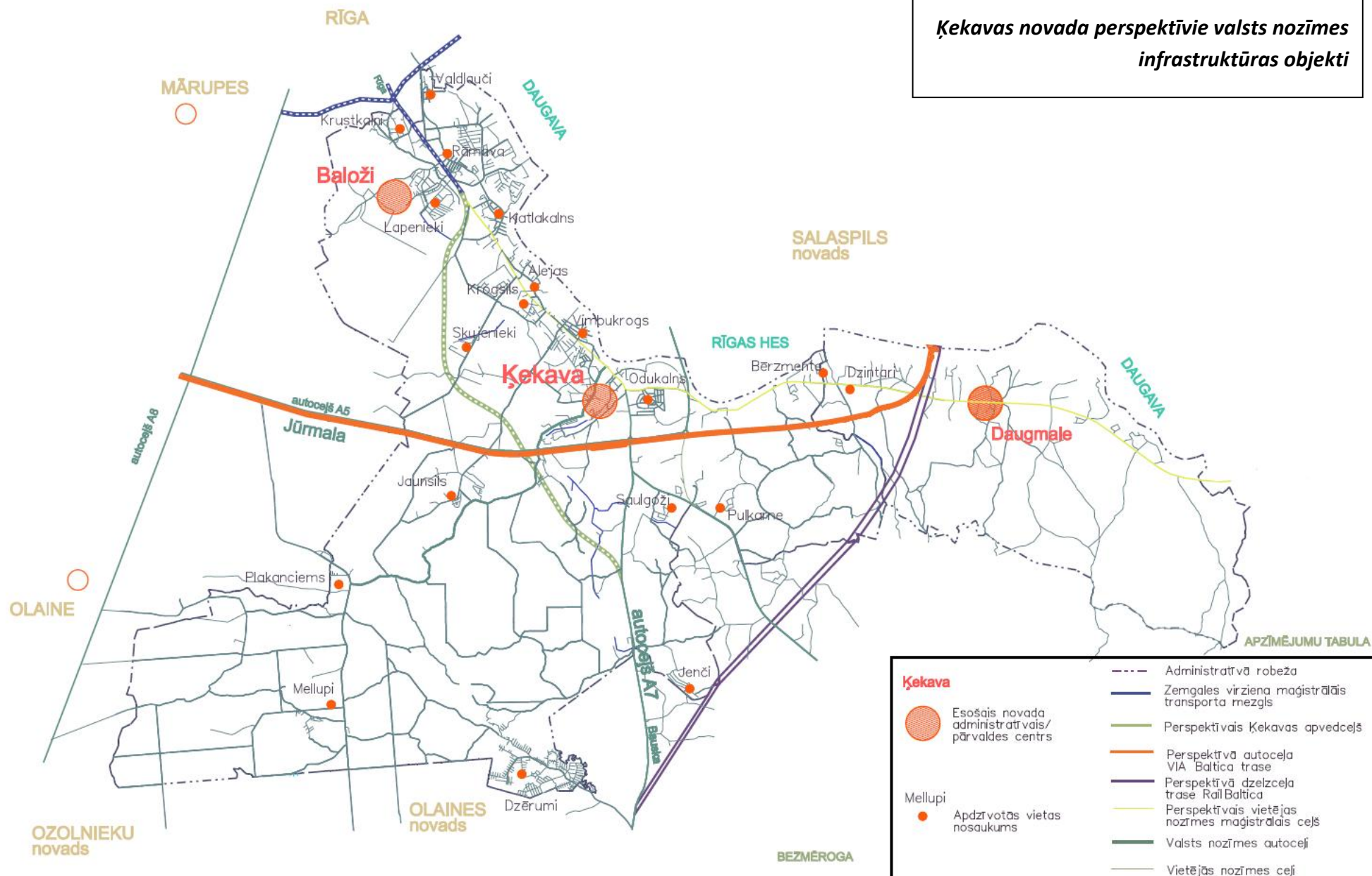
Ķekavas novada teritorijas esošās situācijas raksturojums

APZĪMĒJUMU TABULA

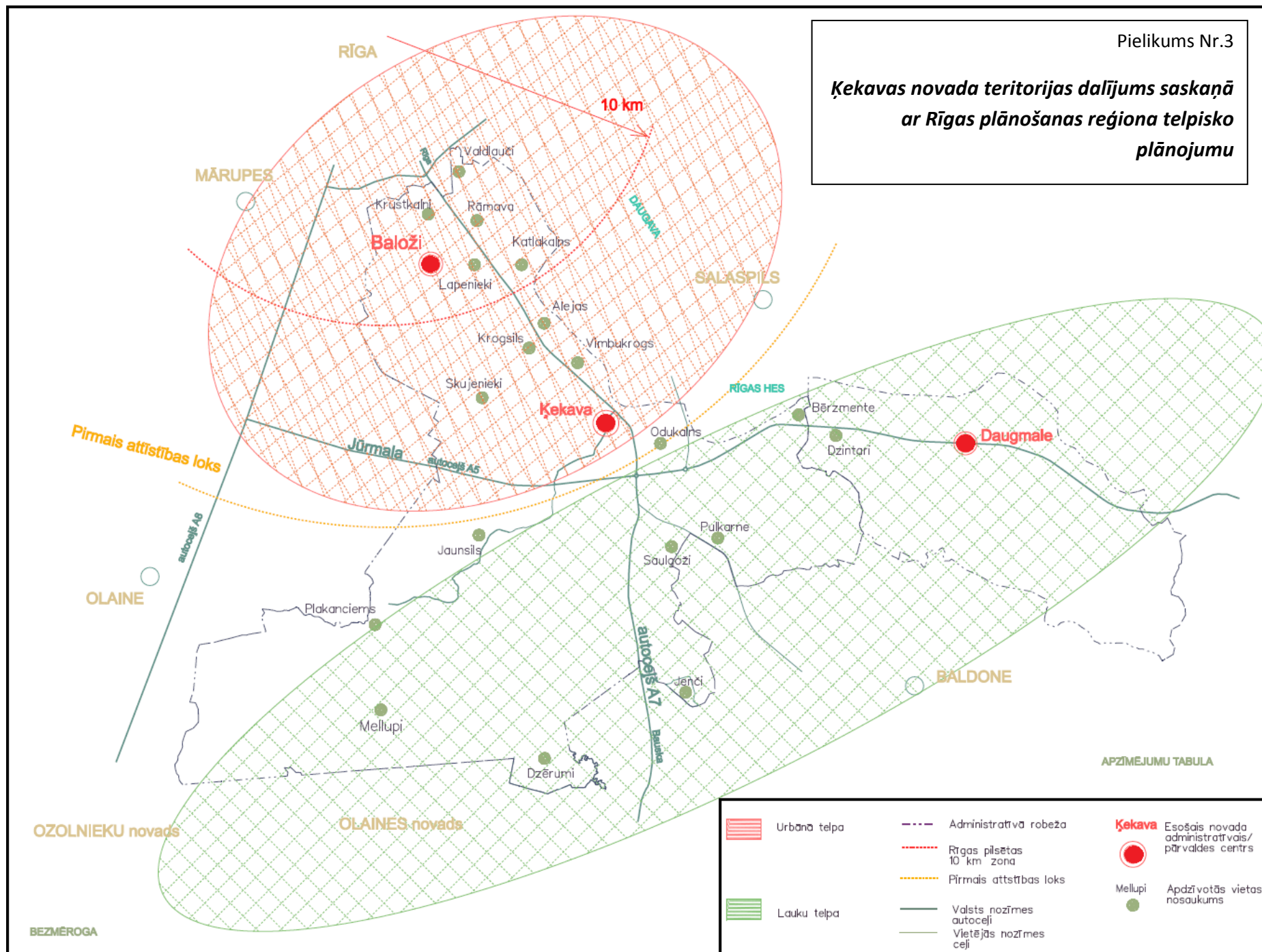
	Rīgas pilsētas spēcīgas ietekmes virziens		Administratīvā robeža		Ķekava Esošais novada administratīvais/parvaldes centrs
	Teritorija paredzēta logistikas nozares attīstības vajadzībām		Rīgas pilsētas 10 km zona		Mellupi Apdzīvotās vietas nosaukums
	Daugavas krasta rekreācijas un kultūrvēsturiski nozīmīga teritorija		Pirmais attīstības loks		Valsts nozīmes autoceļi
	Drāzkoptības sabiedrību ciemu teritorija		Vietējās nozīmes ceļi		

Ķekavas novada perspektīvie valsts nozīmes infrastruktūras objekti

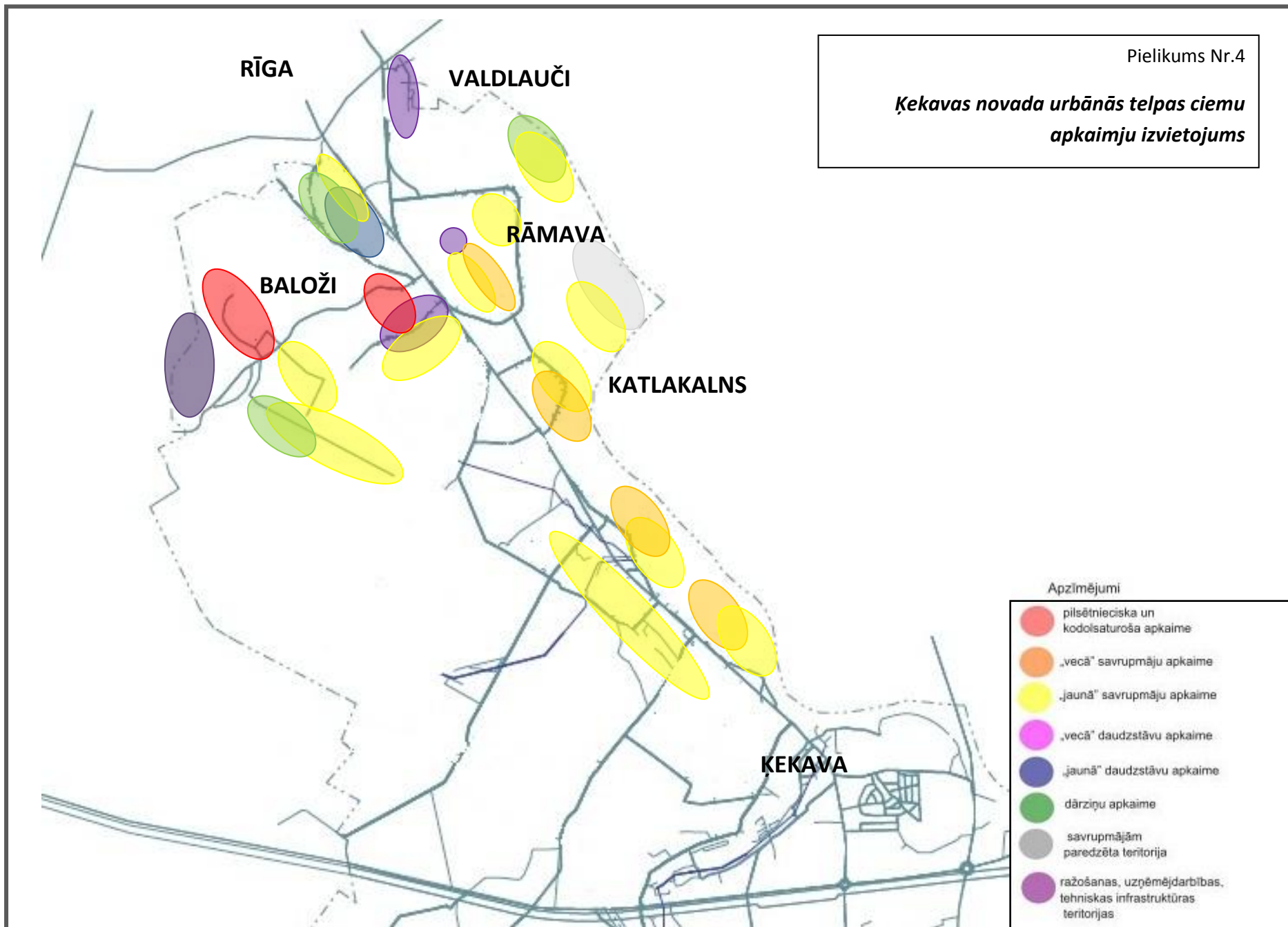

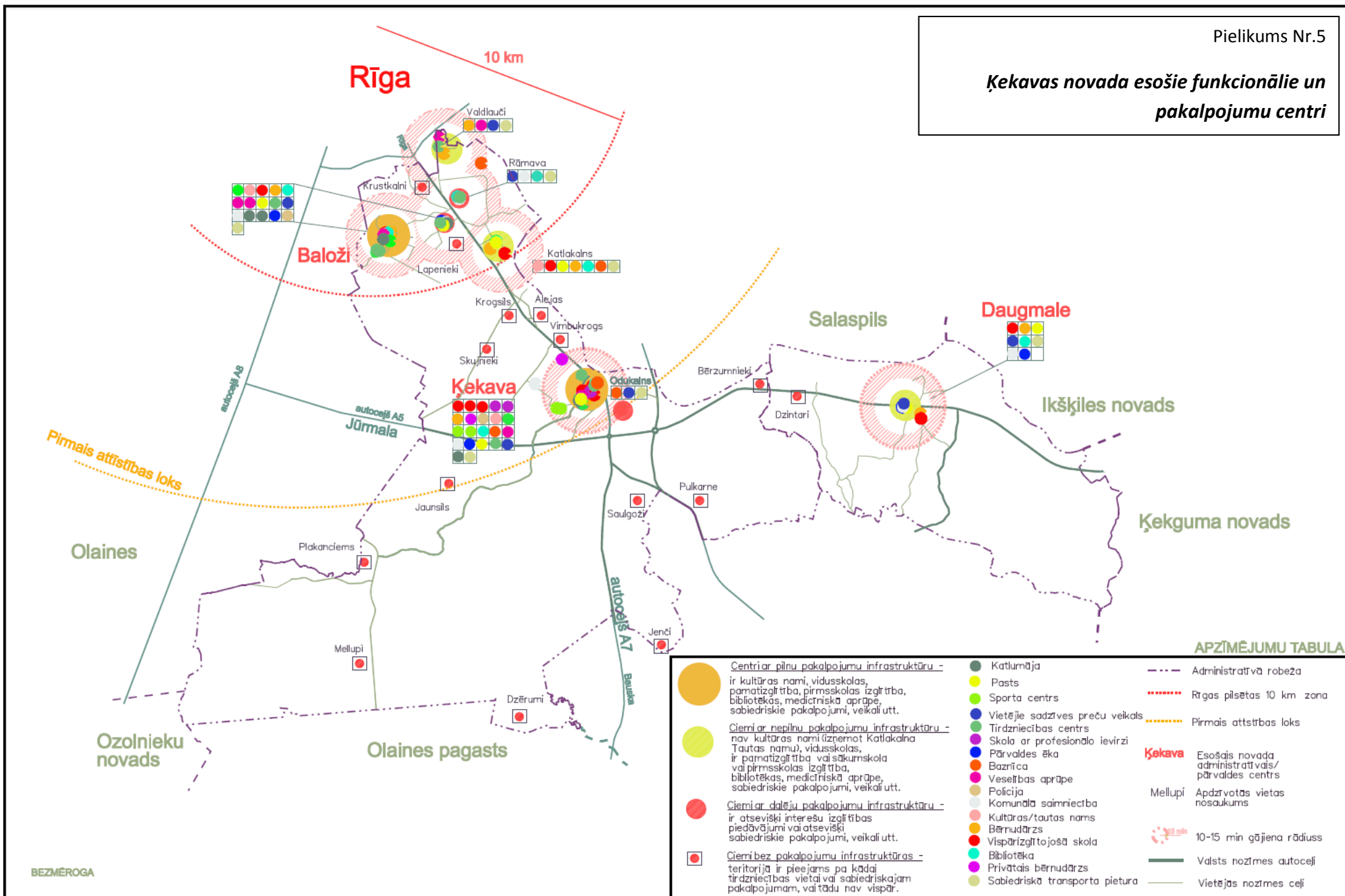
Ķekavas novada teritorijas dalījums saskaņā ar Rīgas plānošanas reģiona telpisko plānojumu

*Ķekavas novada urbānās telpas ciemu
apkaimju izvietojums*

Ķekavas novada esošie funkcionālie un pakalpojumu centri

APZĪMĒJUMU TABULA

	Centrālā pilnu pakalpojumu infrastruktūra - ir kultūras nami, vidusskolas, pamatizglītība, pirmsskolas izglītība, bibliotēkas, medicīniskā aprūpe, sabiedriskie pakalpojumi, veikali utt.		Katlmāja		Administratīvā robeža	
	Ciemi ar nepilnu pakalpojumu infrastruktūru - nav kultūras nami (izņemot Katlakalna Tautas namu), vidusskolas, ir pamatizglītība vai pirmsskolas izglītība, bibliotēkas, medicīniskā aprūpe, sabiedriskie pakalpojumi, veikali utt.		Pasts		Rīgas pilsētas 10 km zona	
	Ciemi ar daļēju pakalpojumu infrastruktūru - ir atsevišķi interešu izglītības piedāvājumi vai atsevišķi sabiedriskie pakalpojumi, veikali utt.		Sporta centrs		Pirmais attīstības loks	
	Ciemi bez pakalpojumu infrastruktūras - teritorijā ir pieejams pa kādai tirdzniecības vietai vai sabiedriskajam pakalpojumam, vai tādā nav vispār.		Vietējie sadzīves preču veikals		Ķekava Esošais novada administratīvais/pārvaldes centrs	
			Tirdzniecības centrs		Mellupi Apdzīvotas vietas nosaukums	
			Skola ar profesionālo ievirzi			10-15 min gājiena rādiuss
			Pārvaldes ēka		Valsts nozīmes autoceļi	
			Baznīca		Vietējās nozīmes ceļi	
			Veselības aprūpe			
			Policija			
			Komunālā saimniecība			
			Kultūras/tautas nams			
			Bērnu dārzs			
			Vīspārīzģitotjošā skola			
			Bibliotēka			
			Privātais bērnu dārzs			
			Sabiedriskā transporta pietura			

3.PIELIKUMS

LU ĢZZF Telpiskās attīstības plānošanas maģistratūras programmas studentu kursa darbs „Ķekavas ciema centra telpas attīstības perspektīva” (06.2012.)

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
ĢEOGRĀFIJAS UN ZEMES ZINĀTŅU FAKULTĀ
ĢEOGRĀFIJAS NODAĻA

Kursa darbs teritorijas plānošanā “Ķekavas ciema centra telpas attīstības perspektīva”

Autori:

Līga Ločmele
Anastasija Berdņikova
Iveta Tiltiņa
Jānis Saulītis

Darba vadītājs:

Edgars Bērziņš

2012, Ķekava

SATURS

IEVADS	3
1. ĶEKAVAS NOVADA ESOŠĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS	5
1.1. Vispārīgā informācija par Ķekavas novadu.....	5
1.2. Attīstības plānošanas dokumentu izpēte Ķekavas ciema kontekstā	7
1.3. Ieskats Ķekavas vēsturē.....	13
1.4. Ķekavas ciema vispārējais raksturojums	14
1.5. Pilsēta vai ciems?.....	14
2. ATTĪSTĪBAS SITUĀCIJAS IZVĒRTĒJUMS.....	16
2.1. Ekonomika.....	16
2.1.1. Uzņēmējdarbība un nodarbinātība	16
2.1.2. Satiksmes infrastruktūra.....	17
2.1.3. Tūrisms	21
2.1.4. Apdzīvojums un apbūves struktūra.....	21
2.1.5. Inženiertehniskā infrastruktūra	24
2.2. Sociālā vide.....	25
2.2.1. Iedzīvotāji	25
2.2.2. Kopienas	25
2.2.3. Sociālā infrastruktūra	26
2.2.4. Publiskās ārtelpas struktūra.....	27
2.3. Vide	29
2.4. Urbānisma idejas Ķekavas kontekstā	31
3. VĪZIJA UN PRIEKŠLIKUMI ĶEKAVAS CIEMA CENTRA TELPISKĀS STRUKTŪRAS ATTĪSTĪBAI.....	34
3.1. Vīzija	34
3.2. Priekšlikumi Ķekavas ciema centra telpiskās struktūras attīstībai	35
3.3. Ķekavas pilsētas telpiskās struktūras perspektīva	39
IZMANTOTĀ LITERATŪRA	42
PIELIKUMI	43

IEVADS

Kursa darbs „Ķekavas ciema centra telpas attīstības perspektīva” izstrādāts Teritorijas plānošanas priekšmeta ietvaros, ņemot vērā arī paralēli izstrādātu Ķekavas novada attīstības stratēģiju.

Kursa darba mērķis ir izstrādāt priekšlikumus Ķekavas ciema centra telpas ilgtermiņa attīstībai novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas kontekstā.

Uzdevumi kursa darbam:

- Izpētīt Ķekavas pagasta spēkā esošos plānošanas dokumentus, kā arī citus uz Ķekavas teritoriju attiecināmos dažāda līmeņa dokumentus;
- Iepazīties un izpētīt Ķekavas, kā apdzīvotas vietas un tās centra telpas esošo situāciju, fiziskās telpas objektus, kā arī Ķekavas vēsturi;
- Atrast Ķekavas stiprās puses un attīstības impulsus, kā arī apzināties problēmas un izstrādāt SVID analīzi;
- Veikt esošās situācijas apsekošanu, kartēšanu, iedzīvotāju aptauju;
- Atrast iespējamus risinājumus un priekšlikumus Ķekavas centra ilgtspējīgai attīstībai;
- Nodēfinēt centra telpas attīstības mērķus un uzdevumus, kā arī izstrādāt argumentētus priekšlikumus par risināmo problēmu loku.

Darba izpildes gaitā sapratām, ka nepieciešams izvērtēt ne tikai paša Ķekavas ciema centra telpas struktūru, bet arī Ķekavas ciema un ar to saistīto teritoriju telpu, to ietekmi uz centru. Kursa darba lielākā sadaļa ietver informāciju par Ķekavas, kā apdzīvotas vietas un tās centra esošo situāciju, problēmām un vēlamajām izmaiņām. Esošās situācijas izpēte, plānošanas dokumentu analīze un iedzīvotāju viedokļu apkopošana ļauj labāk izprast vietas potenciālo, problēmas un risināmos jautājumus, kā arī izstrādāt argumentētus un plašus priekšlikumus par risināmo problēmu loku.

Esošās situācijas izpētei un analīzei tika izmantotas dažādas metodes:

- Teritoriju apsekošana un novērtējums;
- Diskusijas ar Ķekavas pašvaldības pārstāvjiem;
- Iedzīvotāju aptauju apkopošana;
- Plānošanas dokumentu (dažādu līmeņu) izpēte;
- Ārvalstu pieredzes izpēte;
- Kartogrāfiskā materiāla izpēte;
- Telpiskās struktūras analīzes;
- Grupu diskusijas.

Darba uzdevuma izpildei tika izstrādāti arī dažādi grafiski materiāli: kartes, shēmas, tabulas, lai labāk uztvert informāciju un izpētītās telpas struktūru.

Galvenais darba mērķis ir rast priekšlikumus Ķekavas ciema centra **ilgtermiņa attīstībai novada ilgtspējīgas attīstības** stratēģijas kontekstā, tāpēc svarīgi, lai attīstības priekšlikumos tiktu ievēroti ilgtspējīgas attīstības pamatprincipi, saskaņā ar kuriem mūsdienu paaudzes

vajadzības ir jānodrošina tā, lai netiktu radītas grūtības arī nākamajām paaudzēm nodrošināt savas vajadzības.

Ilgspējīga attīstība veicina sabiedrības kopējo labklājību un sniedz cilvēkam iespēju dzīvot veselīgā vidē, īstenojot savu potenciālu un spējas.

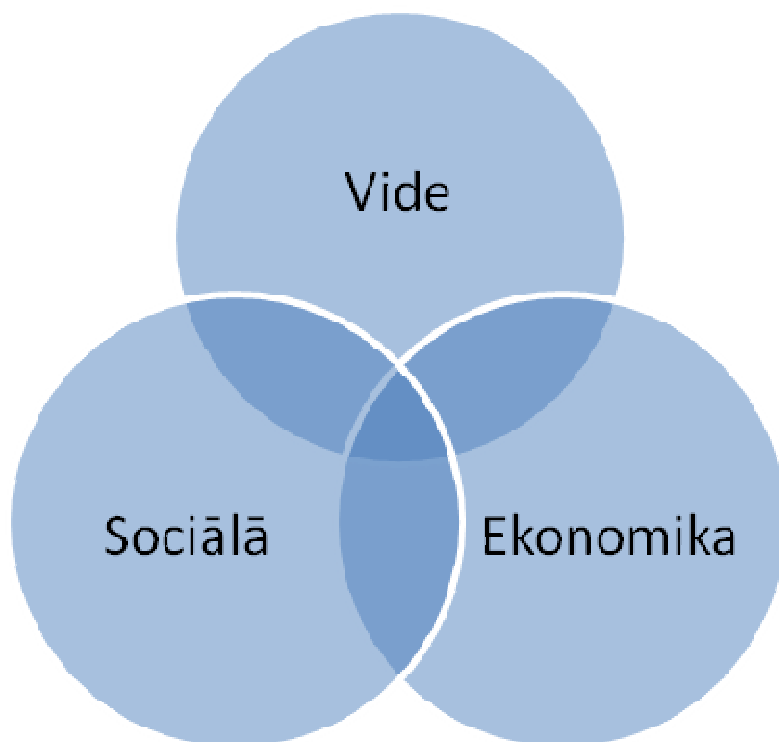
"Ilgspējīga attīstība nav jauna koncepcija. Tā ir jaunākā izpausme mūžsenai ētikai, kas saistīta ar cilvēka un vides attiecībām un pašreizējās paaudzes atbildību pret nākamajām paaudzēm. Ilgtspēja funkcionē tikai virzienā no apakšas uz augšu. Tai nepieciešama sabiedrība, kuras lielākā daļa identificējas ar līdzdalību ilgtspējīgas attīstības mērķu formulēšanā un sadarbojas gan vietējā, gan reģionālā līmenī" (Römpczyk, 2007).

Ilgspējīga attīstība un plānošana nenozīmē dzīves kvalitātes pasliktināšanos, bet gan domāšanas veida un vērtību maiņu, tiecoties videi draudzīgāka dzīves veida virzienā.

Kursa darba esošās situācijas izvērtēšana un priekšlikumu izstrāde tika veikta trīs attīstības komponentu aspektā (skat. 1. attēlu), kuras pamatā ir ekonomiskās, dabas (vides) un sociālās vides līdzsvarota mijiedarbība, kuru krustpunktā ir vietējais iedzīvotājs, kurš dzīvo veselīgā labvēlīgā un drošā vidē. Šī tēze ir Ķekavas ciema centra attīstības virsmērķis, kas pilnīgi sakrīt arī ar "Latvija 2030" ilgtspējīgas attīstības stratēģijas pamatnostādņem un Ķekavas pagasta attīstības stratēģijas vīziju.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030.gadam (Latvija2030). Stratēģijas pamatuzstādījumi ir laimīgs cilvēks labklājīgā valstī, ilgtspējīgs un veselīgs dzīvesveids, radoša, iecietīga un toleranta sabiedrība, sadarbībā radīta konkurētspēja un valsts kā ātrspējas partneris (Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija, 2010).

Ķekavas pagasta attīstības stratēģijas 2008.-2020. gadam galvenā vīzija ir „Ķekavas pagasta iedzīvotāju labklājība - veselīga, labvēlīga un droša vide dzīvošanai un līdzsvarota attīstība, kas virzīta uz daudzveidīgu, konkurētspējīgu saimniecisko darbību” (Ķekavas pagasta attīstības programma, 2009).

1. attēls. Ilgtspējīgas attīstības 3 dimensijas.

1. ĶEKAVAS NOVADA ESOŠĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS

1.1. Vispārīgā informācija par Ķekavas novadu

Gandrīz vienmēr lasot aprakstus par kādu apdzīvotu vietu teikts, ka tā atrodas ģeogrāfiski ļoti izdevīgā vietā, mūsaprāt arī Ķekava nav izņēmums un atrodas izdevīgā ģeogrāfiskā vietā - Ķekavas novada administratīvā teritorija robežojas ar Rīgas pilsētu un līdz ar to atrodas Rīgas ietekmes areālā.

Ķekavas novads administratīvi teritoriālās reformas rezultātā tika izveidots 2009.gada 1. jūlijā. Ķekavas novadā ietilpst Ķekavas pagasts, Daugmales pagasts un Baložu pilsēta. Ķekavas novada administratīvais centrs atrodas Ķekavas ciemā. Novada teritorijas kopējā platība 273km², iedzīvotāju skaits uz 2012. gadu – apmēram 22 000. Novadā atrodas 1 pilsēta (Baloži) un 21 ciems, kuru lielāka daļa koncentrējas pie Rīgas robežas un gar autoceļu A7 un A5 (skat. 3. attēlu - ciemu izvietojums novadā).

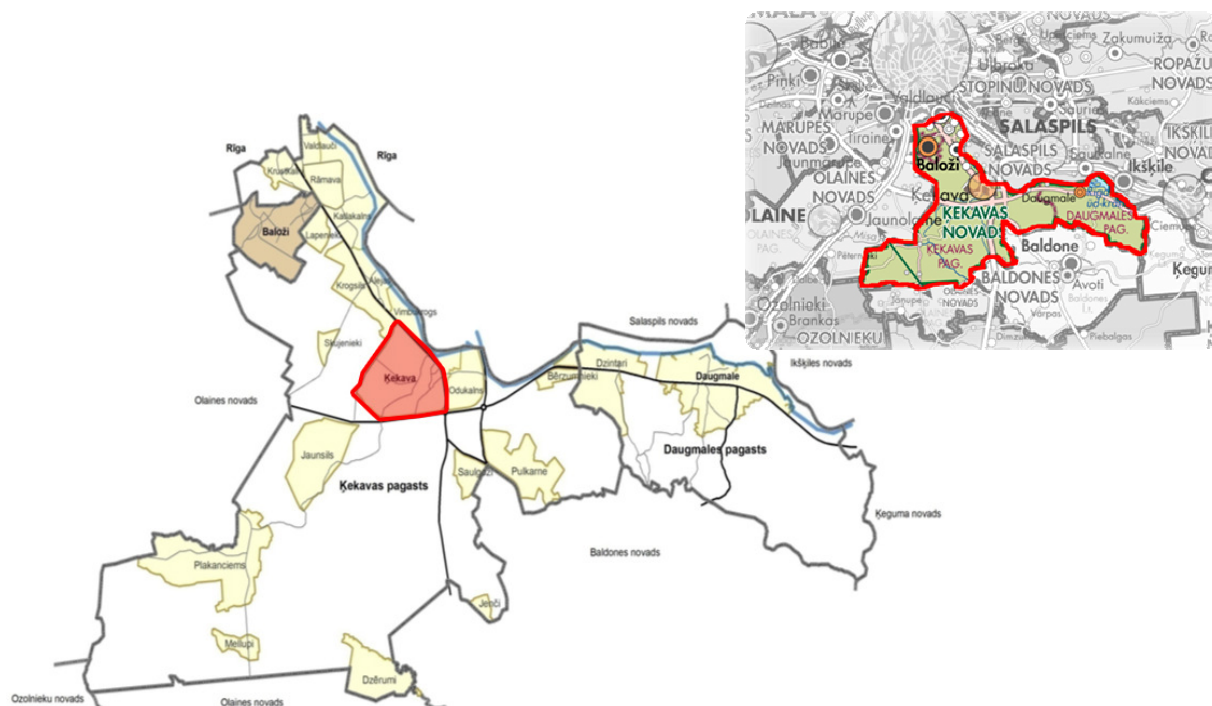
Lielo pilsētu tuvumā dzīvojošajiem ir labākas un daudzveidīgākas iespējas izvēlēties darbu, mācības un brīvā laika pavadīšanas vietu, kas ir viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ daļa iedzīvotāju par savu dzīves vietu izvēlas nevis pilsētu, bet gan tai pieguļošās apdzīvotās vietas, konkrēti Ķekavas novadu (Apdzīvojamā struktūras attīstība..., 2001).

Ķekavas novadā dominējošais zemes lietošanas veids ir meža zemes, kas aizņem aptuveni 50% no kopējās zemes platības. Pārsvārā tie ir publiskās lietošanas meži, kurus aktīvi izmanto vietējie iedzīvotāji, tūristi un atpūtnieki no Rīgas. Lielāka daļa lauksaimniecības zemes netiek izmantota lauksaimniecības produkcijas ražošanai. Lauksaimniecības un meža zemes pārsvārā dominē Daugmales pagastā, bet Baložos un Pierīgas daļā pārsvārā dominē apbūves teritorijas (Ķekavas pagasta teritorijas plānojums..., 2009). Ķekavas novada teritorijas telpiski - ainaviskais veidols vēsturiski ir izveidojies un arī pašreiz raksturojams kā mozaīkveida, kas ietver sevī gan Rīgas pilsētai raksturīgās perifēriālās apbūves iezīmes, gan vienlaidus mežu masīvu ainavu, gan lauku ainavu ar tai raksturīgajām viensētām. Visgleznainākais Ķekavas ainavas elements ir Daugavas nepārveidotā posma ieleja ar Doles salu.

Pašvaldības teritoriju šķērso divas nozīmīgas transporta maģistrāles ar intensīvu transporta plūsmu - ziemeļu dienvidu virzienā aptuveni 20 km garumā autoceļš A7 Rīga - Bauska, bet rietumu austrumu virzienā – autoceļš A5 Rīgas apvedceļš. Novada teritorijas austrumu robeža stiepjas gar Daugavas un tās attekas – Sausās Daugavas kreiso krastu (skat. 2. attēlu). Ķekavas novada pašvaldības teritorijas transportģeogrāfiskajam novietojamam raksturīgs tiešs Rīgas tuvums, ērta un ātra tās sasniedzamība, kas ir labvēlīgs nosacījums gan mājokļu, gan loģistikas un transporta pakalpojumu attīstībai (Ķekavas pagasta teritorijas plānojums..., 2009)..

Ķekavas novadā ir samērā zems bezdarba līmenis -4,3% (pēc CSP 2011. gada datiem) salīdzinot ar citiem Pierīgas novadiem, piemēram, Salaspils novadā ir pats augstākais bezdarba līmenis – 8,0%.

Ķekavas novads ir uzskatāms par saimnieciski un ekonomiski ļoti aktīvu, uzņēmējdarbība attīstās vairākos virzienos, un ir gan ražotāji, gan pakalpojumu sniedzēji un liels skaits tirdzniecības uzņēmumu. 2011.gadā (pēc LURSOFT datiem) Ķekavas novadā reģistrēti 337 izņēmumi, bet likvidēti 29. Šogad vien jau reģistrēti 144 uzņēmumi, bet likvidēti 14 (Lursoft statistika. Uzņēmumu..., 2012).

2.,3. attēls. Ķekavas novads un ciemu izvietojums novadā.

Analizējot Ķekavas novada struktūru jāsecina, ka ciemu robežas, lielā daļā teritorijas, gar A7 šoseju, nav saskatāmas. Dabā ciemi ir saplūduši viens ar otru un nav nekādas dabīgas pārejas starp tiem. Loģiski būtu, ja vienu ciemu no otra atdalītu lauku teritorija. Līdz ar to būtu pārskatāmas ciemu robežas, piemēram, Odukalns un Vimbukrogs organiski iekļaujas Ķekavas ciema (pilsētas) teritorijā, taču juridiski ir citi ciemi.

Pierīgas tuvums Ķekavas novadā radījis ievērojamus apbūves izplešanās un sadrumstalošanās procesus, īpaši jaunajos ciemos. Šāda apdzīvojuma struktūra Pierīgā kļuvusi par tipisku ainavu – klajā laukā saceltas mājas, kas izkārtotas diezgan haotiskā struktūrā, ar sliktu vai vispār neesošu ceļu tīklu. Jaunajos ciemos trūkst vietas pakalpojumiem un publiskām telpām, kur braukt ar velosipēdu, skriet vai iet pastaigā ar suni. Jāatzīst, ka tieši pakalpojumu, publiskās telpas un sabiedriskā transporta pieejamība ir galvenie faktori, kas raksturo konkrētas apdzīvotās vietas ikdienas dzīves vides kvalitāti, kuru lielā daļā Ķekavas novada ciemos var raksturot kā zemu un iedzīvotājiem nepieejamu. Tomēr, ja salīdzina šos jaunus ciemos ar padomju laikā veidotajiem ciemiem var saskatīt vienu ļoti būtisku atšķirību – padomju ciemos ir vērojama ielu, ēku un novietojuma loģiku, kas to padara daudz ērtāku un pieejamāku gan gājējiem, gan autovadītājiem, viens no tādiem ciemiem ir Ķekava, kas padara to vēl pievilcīgāku esošo un potenciālo iedzīvotāju acīs.

Rīgas metropoles areālu veido Rīgas pilsēta kopā ar tuvējām dažāda lieluma pilsētām – Jūrmalu, Olaini, Jelgavu, Baldoni, Salaspili, Ogrī un Siguldu. Ņemot vērā to lokveida izvietojumu un relatīvi ērtu Rīgas sasniedzamību, ir izveidojušās spēcīgas funkcionālās saites, ko nosaka Rīgas, kā ekonomiskā, finanšu un kultūras centra pievilcība un veicina iedzīvotāju ikdienas svārstmigrācija virzienā darbs- mājas. Rīgas pilsētas morfoloģiskā robeža jau tālu pārsniedz tās administratīvās robežas un ir izveidojusies Rīgas urbānās attīstības zona, ko stimulē dažādas ekonomiskās aktivitātes. Taču nenotiek koordinēta piepilsētas teritoriju attīstības plānošana, kas izraisa virkni visdažādākā rakstura problēmas, tai skaitā transporta situācijas pasliktināšanos, Pierīgas zaļo un rekreācijas teritoriju samazināšanos, atbilstošas infrastruktūras trūkumu u.tml.

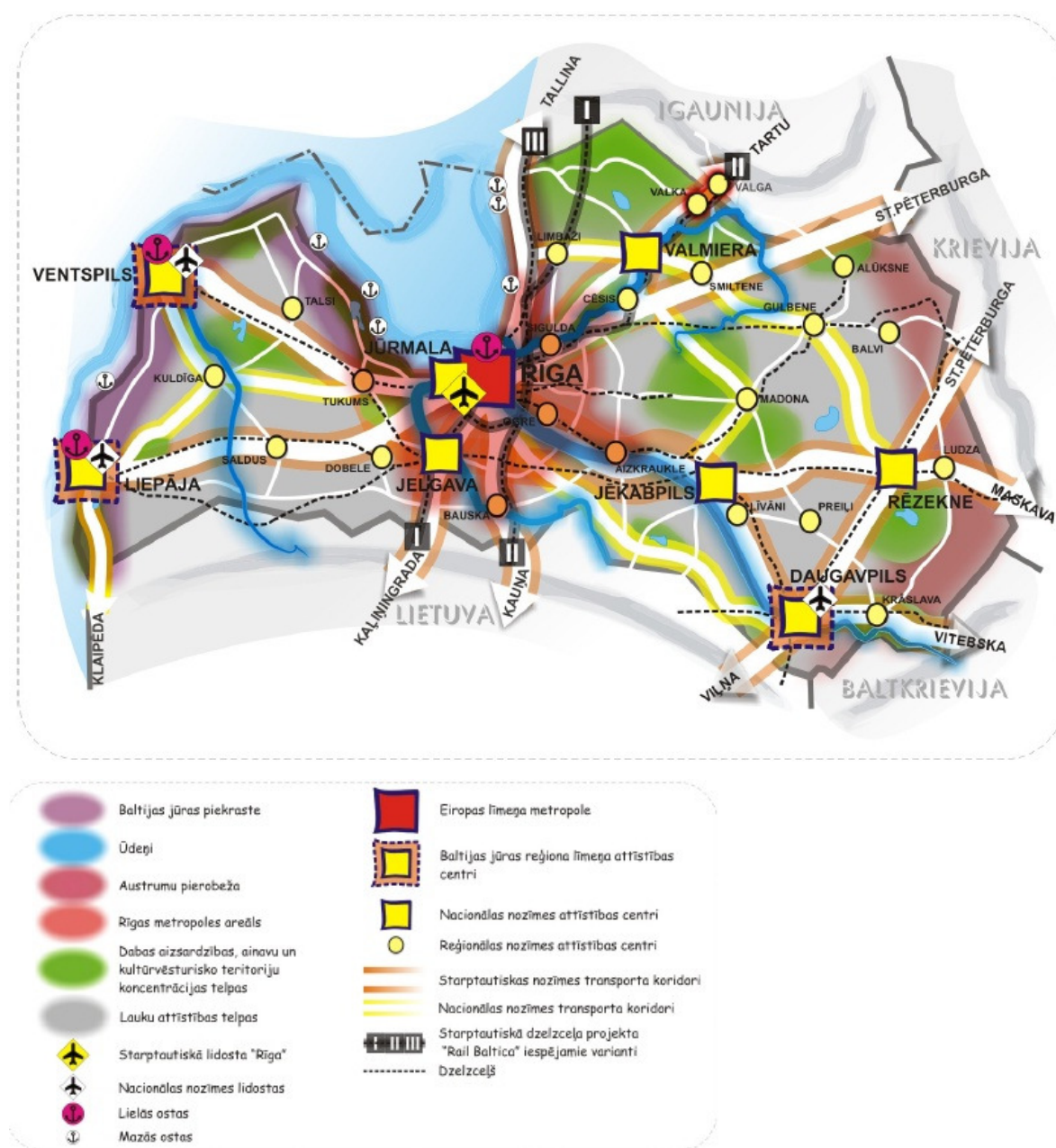

1.2. Attīstības plānošanas dokumentu izpēte Ķekavas ciema kontekstā

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030. Galvenā ideja, kas izteikta šajā plānošanas dokumentā, ir apmierināt esošās paaudzes vajadzības, līdzsvarojot sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas jomā, vienlaicīgi nodrošinot dabas resursus arī nākamajām paaudzēm. Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā ir noteikts, ka, lai valsts sekmīgi varētu iekļauties globālajā struktūrā, tai nepieciešams veidot politiku, kura veicina ekonomisko izaugsmi, uzlabo sabiedrības dzīves kvalitāti, kā arī nodrošina vides saglabāšanu nākamajām paaudzēm.

Ķekava šajā Latvijas nākotnes telpiskajās struktūrā (4. attēls), iezīmējas Rīgas metropoles areālā un Rail Baltic III maršruta variantā.

Latvijas nacionālais attīstības plāns ir vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments laika posmam no 2007. gada līdz 2013. gadam, kas izstrādāts saskaņā ar likumdošanu. Šajā dokumentā ir ietverts izstrādātais nacionālās attīstības modelis „Cilvēks pirmajā vietā”. Latvijas nacionālā attīstības plāna galvenais mērķis ir sekmēt līdzsvarotu un ilgtspējīgu Latvijas attīstību un nodrošināt valsts konkurētspējas paaugstināšanu citu valstu vidū.

4. attēls. Latvijas nākotnes telpiskā struktūra.

Rīgas plānošanas reģiona attīstības stratēģijā 2000. – 2020. gadam ir izvirzīti vairāki mērķi, kuru īstenošana nepieciešama, lai nodrošinātu veiksmīgu sabiedrības, ekonomikas un vides attīstību nākotnē. Mērķi ir noteikti tā, lai tie veidotu savstarpēji koordinētu darbību.

- *Pirmais mērķis* ir veicināt Rīgas reģiona starptautiskās lomas pieaugumu gan Baltijas jūras baseina reģionā, gan Eiropā, veidojot ilgtspējīgu un visaptverošu attīstības politiku.
- *Otrais mērķis* ir veicināt Rīgas reģiona cilvēku potenciāla, spēju un sociālās aktivitātes pieaugumu, nodrošinot visiem pieejamu un kvalitatīvu veselības aprūpi, sociālo aizsardzību, zināšanu ieguvu u.c. pakalpojumus.
- *Trešais mērķis* ir konkurētspējīgas uzņēmēj darbības vides un tautsaimniecības attīstīšana, īpašu uzsvāru liekot uz inovāciju attīstību, zināšanām, pētniecību un moderno tehnoloģiju attīstību.
- *Ceturtais mērķis* nosaka efektīvu sadarbības veidošanu starp reģiona pašvaldībām, ar pārējiem Latvijas reģioniem un institūcijām, nevalstiskajām organizācijām un uzņēmējiem, lai veicinātu kopīgu attīstību un izaugsmi.
- *Piektais mērķis* nosaka izveidot attīstību rosināšu reģiona satiksmes, komunikāciju, infrastruktūras, informācijas, enerģijas un vides infrastruktūru.
- *Sestais mērķis* ir izveidot drošu, ērtu un videi draudzīgu reģiona vietējo un starptautisko sasniedzamību.
- *Septītais mērķis* orientēts uz vietējā un starptautiskā tūrisma attīstību, kura ir balstīta uz vides un kultūrvēsturiskajām vērtībām.
- *Pēdējais un astotais mērķis* nosaka izveidot augstas kvalitātes veselīgu dzīves vidi, kā rezultātā tiktu sekmēta ilgtspējīga, daudzcentru apdzīvojuma sistēmas attīstība, harmonija ar dabas vidi un saskaņotas pilsētas lauku attiecības.

Rīgas plānošanas reģiona telpiskā (teritorijas) plānojumā (apstiprināts 2007.gada 2.februārī) izvēlēti trīs galvenie prioritāri telpiskās struktūras attīstīšanas virzieni (5. attēls), kas veicinātu ekonomisko un sociālo mērķu īstenošanu iespējami īsākā laikā:

- saliedēta un policentriska apdzīvojuma sistēma,
- augstas kvalitātes infrastruktūra un satiksme,
- dinamiski lauku apvidi un kvalitatīva vide.

Rīgas plānošanas reģiona telpiskā (teritorijas) plānojuma trešā daļa - Teritorijas plānojuma vadlīnijas – satur vadlīnijas rajonu un vietējo pašvaldību teritoriju plānošanai un attīstības programmu izstrādei un priekšlikumus valsts un reģionālajām sadarbības institūcijām nacionālā un reģionālā līmeņa attīstības plānošanas saskaņotības nodrošināšanai.

Vadlīnijas ir saskaņā ar 2000.gadā pieņemto Rīgas reģiona attīstības stratēģiju, balstās un ir saskaņā ar Eiropas Savienības telpiskās attīstības politiku, mērķiem un telpiskās attīstības/teritoriju attīstības vadlīnijām, kā arī citiem starptautiski pieņemtiem telpiskās attīstības plānošanas dokumentiem.

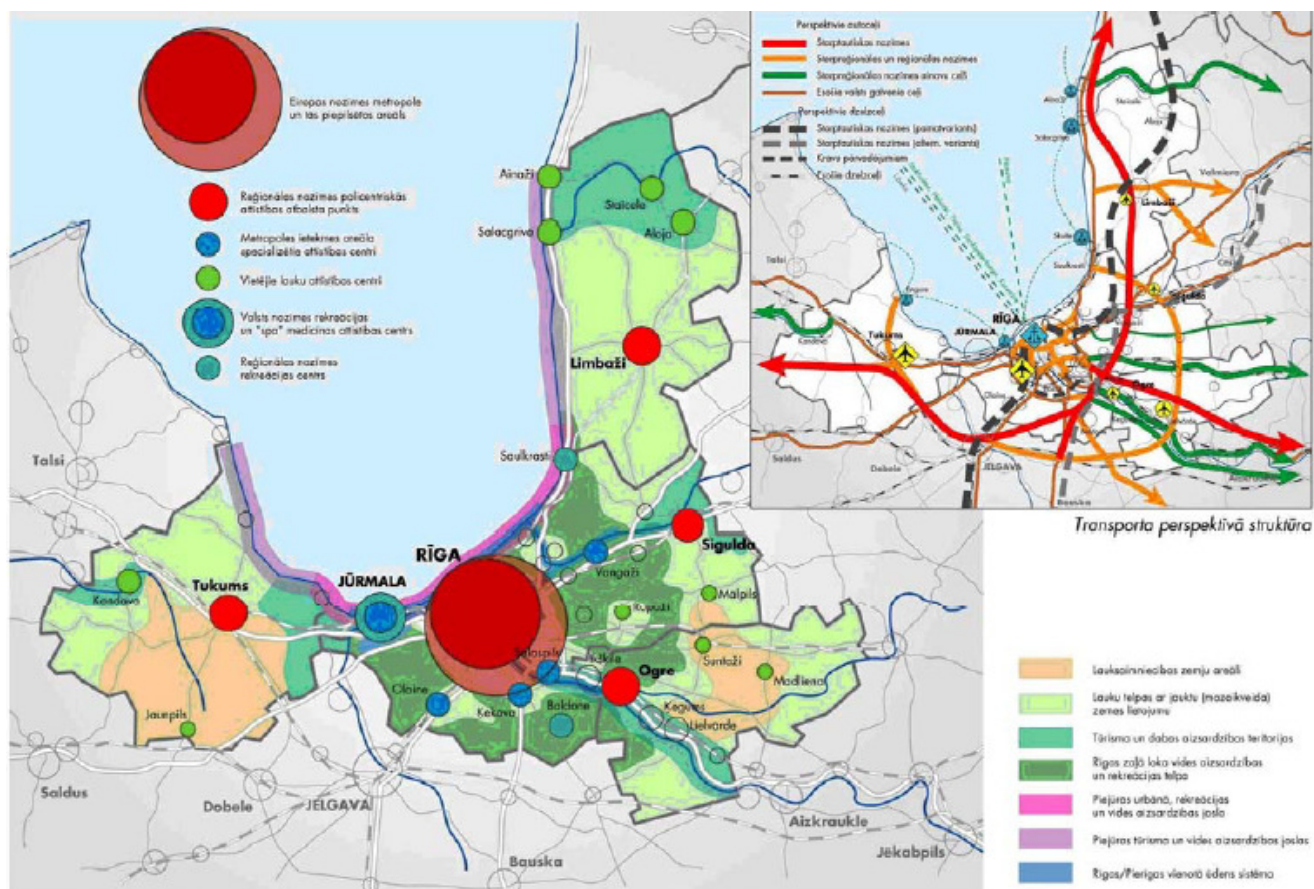
Rīgas plānošanas reģiona telpiskā (teritorijas) plānojumā noteiktas vispārējās vadlīnijas apdzīvojuma plānošanai Pierīgas areālā. Kā būtiskākās no tām saistībā ar Ķekavas apdzīvojuma struktūru jāpiemin sekojoši ieteikumi:

- Plānot darījumu iestāžu, ražošanas uzņēmumu izvietojumu un jaunu mājokļu būvniecību pastāvošu apdzīvoto vietu, īpaši policentriskā atbalsta karkasa pilsētu, vai vismaz citu jau agrāk apgūtu teritoriju robežās vai tām piegulošās teritorijās, pēc iespējas izmantojot esošos tehniskās un vides infrastruktūras tīklus un objektus.

- Teritoriju plānojumos paredzēt pasākumus, kas novērš jaunas pilsētu atlūzu apbūves mājokļu ciemu un atsevišķi izvietotu ražošanas ēku attīstīšanu un pasākumus, kas veicina mājokļu ciemu izpēti un tās rezultātiem atbilstošu nodrošināšanu ar tehnisko un vides infrastruktūru, pakalpojumiem un darba vietām, kā arī rekreācijas iespējām.
- Paredzēt pasākumus, kas nepieļauj vairāku apdzīvoto vietu apbūves saplūšanu. Īpaša uzmanība veltāma, lai novērstu vienlaidus lineāras apbūves joslu izveidošanos gar valsts galvenajiem autoceļiem.
- Sezonas apdzīvoto vietu – vasarnīcu un dārzkopju ciemu – iespējas pārtapt par pastāvīgi apdzīvotām vietām izvērtēt plānošanas procesā izvērtējot katru gadījumu atsevišķi. Neatbalstīt šo pārtapšanu, ja detālpilānojumā izstrādes rezultātā nav iespējams paredzēt un sekojoši nodrošināt vidi nepiesārņojošas, centralizētas infrastruktūras – ūdensvada, kanalizācijas, kā arī normatīviem atbilstoša platuma ielu tīkla attīstības iespējas un sociālās infrastruktūras attīstību.
- Rīgas rajona pašvaldību teritorijās, īpaši tajās, kas robežojas ar Rīgas pilsētu ierobežot jaunu viensētu tipa apdzīvoto vietu veidošanos, nosakot, ka minimālā vienas viensētas platība ir 1 ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes un, ka mežsaimniecības zemēs jaunas viensētas nav veidojamas (Rīgas plānošanas reģiona..., 2007).

Šīs Rīgas plānošanas reģiona vadlīnijas atspoguļo lielākās problēmas, kas vērojamas Ķekavas novada apdzīvojamā struktūrā, it īpaši Pierīgas zonā un ap autoceļu Rīga – Bauska (A7). Šo problēmu apzināšana un izprašana ir viens no svarīgākajiem uzdevumiem Ķekavas novada attīstībā.

5. attēls. Rīgas reģiona telpiskās struktūras perspektīva.

Ķekavas novadam šobrīd ir 3 teritoriju plānošanas dokumenti:

- Ķekavas pagasta teritorijas plānojums 2009.- 2021.gada;

- Daugmales pagasta teritorijas plānojums 2009.- 2021.gada;
- Baložu pilsētas teritorijas plānojums 2009.- 2021.gada;
- Šobrīd ir uzsākts darbs pie Ķekavas novada Ilgtermiņa stratēģijas izstrādes ar telpisko perspektīvu un Attīstības programmas izstrāde.

Ķekavas pagasta teritorijas plānojumā 2009.- 2021.gada, ir definēta Ķekavas pagasta pašvaldības nākotnes vīzija 2021.gadā:

- Pašvaldība ar augstu iedzīvotāju izglītības līmeni, nodrošinātām iespējām saņemt pirmsskolas, vispārējās izglītības un mūžizglītības pakalpojumus savā dzīvesvietā.
- Ilgtspējīgas attīstības teritorija ar sociāli vienotu, drošu un kvalitatīvu dzīves un darba vidi.
- Pašvaldība ar pilsonisku sabiedrību un modernu, demokrātisku pārvaldi.
- Teritorija ar modernu pakalpojumu un tehnisko infrastruktūru, pievilcīgu vidi uzņēmējdarbības attīstībai.

Vīzija ir pietiekami, skaidra un ambicioza. Varētu gan padiskutēt par „Pašvaldību ar augstu iedzīvotāju izglītības līmeni”, ko tad darīs iedzīvotāji, kuriem nav augsts izglītības līmenis, vai viņi nav vēlami šajā vietā un vai visiem ir jābūt augstam izglītības līmenim? Mēs noteikti pārdomātu šo uzstādījumu, taču kopumā vīzija ir atbilstoša Ķekavai un mūsu grupas redzējumam par Ķekavas nākotni.

Lai pagasta teritorija netiktu haotiski attīstīta un apbūvēta, teritorijas plānojums nosaka telpiskās attīstības galvenās vadlīnijas:

- tiek attīstīti un paplašināti esošie ciemi, kā arī veidoti jauni ciemi teritorijās, kurās detālplānojumu izstrādes rezultātā jau daļēji izveidojušās un turpina veidoties koncentrētas blīvas apbūves teritorijas, *šeit būtu nepieciešams precizēt, kas ir blīvas apbūvētas teritorijas”, vai 3500 kv.m apbūves zemesgabals ir blīva apbūve vai blīva ir 600 kv.m?!*
- jaunas blīvas dzīvojamās apbūves teritorijas tiek veidotas tikai ciemu teritoriju robežās;
- tiek paredzētas dažāda veida jauktas teritorijas (*būtu nepieciešams precizēt vai ar to ir domāti dažādi izmantošanas veidi vai dažādas lietojuma zonas*) tādejādi nodrošinot zemes īpašniekiem daudzveidīgākas un elastīgākas zemes izmantošanas iespējas atbilstoši konkrētās teritorijas un tai apkārt esošo teritoriju specifikai un vajadzībām;
- tiek plānotas vietējas nozīmes sabiedrisko, pakalpojumu un darījumu objektu izvietojuma iespēja dzīvojamajās teritorijās, lai nodrošinātu līdzsvaru starp mājokļu un pieejamo pakalpojumu pieejamību un daudzveidību;
- jaunas ražošanas un loģistikas teritorijas tiek izvietotas atsevišķi no dzīvojamajām teritorijām, ārpus ciemu robežām un pēc iespējas veidojot zaļo buferzonu; - *vai tiešām ražošanas teritorijas ir jāveido tikai ārpus ciemu robežām, vai ciemu teritorijās nav nepieciešamas darba vietas, piemēram, Daugmalē vai Ķekavā?*
- tiek saglabātas arī neapbūvētās un neskartās dabas teritorijas, veidoti zaļie koridori un nodrošināta publiska pieejamība ūdeņiem;
- tiek veidots un attīstīts pagasta iekšējo ceļu un ielu tīkls.

Pagasta plānojumā tiek rezervētas jaunas teritorijas mājokļu, sabiedriskās un darījumu infrastruktūras objektu attīstībai, gan pašā Ķekavā, gan apkārtējos ciemos - Alejās, Krogsilā,

Vimbukrogā, Odukalnā. Lai neatkārtotu iepriekš pieļautās kļūdas jāveido vienotu ielu un ceļu tīklu, nodrošinātu pakalpojumus un optimālu sasniedzamību.

Plānojums paredz, ka Ķekavas ciems attīstīsies Rīgas virzienā abpus autoceļam A7, kas nākotnē pēc Ķekavas apvedceļa izbūves būs Ķekavas maģistrālā iela. Arī turpmāk Ķekavas ciems saglabās savu administratīvo funkciju, kā arī būs galvenais pašvaldības sabiedriskais centrs.

Pagasta tiešais tuvums Rīgai un to šķērsojošie valsts galvenie autoceļi, kā arī augošais pieprasījums pēc loģistikas, transporta pakalpojumu un ražošanas teritorijām ir nozīmīgi faktori jaunu ražošanas un darījuma teritoriju veiksmīgai attīstībai. Dabas teritorijas, to saglabātība un pieejamība nākotnē būs viens no galvenajiem dzīves vides augstas kvalitātes rādītājiem. Daugavas krasts ar tā ainavu ir viena no pagasta vērtībām un piesaistošais faktors, kas padara Ķekavas pagastu īpaši pievilcīgu kā dzīves vietu.

Ķekavas apvedceļa izbūve būtiski uzlabos satiksmes drošību, atslogojot Ķekavas centru no tranzīta. Šāds risinājums ļaus nodrošināt tiešu piekļūšanu ražošanas, tehniskās un darījumu apbūves zonām, nešķērsojot dzīvojamo apbūvi. Perspektīvā Ķekavas apvedceļa attīstībai un izbūvei nepieciešamā teritorija noteikta kā satiksmes infrastruktūras objekta teritorija, jo tā izbūve tiek plānota jau tuvākajā laikā. Dzelzceļš „Rail Baltica” Ķekavas pagasta teritorijas plānojumā ievērtēts INTERREG IIB atbalstītā projekta „Rail Baltica” ātrgaitas vilciena maršruts Tallina - Rīga - Kauņa - Varšava - Berlīne, kas šķērso Ķekavas pagasta teritoriju. Jā dzelzceļa trase ir iezīmēta Ķekavas teritorijas plānojumā, taču vai nebūtu lietderīgi (tālredzīgi) paredzēt blakus trasei arī teritorijas, kuras nākotnē varētu tikt izmantotas dzelzceļa apkalpošanai, piemēram, dzelzceļa stacijas un ar to saistīto pakalpojuma objektu izbūvei. Jā šobrīd tas skan nenopietni, taču ja šāda teritorija būs paredzēta un tai tiks rezervēta vieta, būs vieglāk par tādu ideju pārliecināt arī dzelzceļa trases plānotājus.

Teritorijas plānojums paredz attīstīt ūdenstransporta maršrutus, sadarbībā ar kaimiņu pašvaldībām veidojot dažādus tūrisma un ekskursiju maršrutus pa Daugavu, piemēram, atjaunot kuģīšu satiksmes iespēju starp Rīgu un Doles salu ar pieturvietām Ķekavas pagastā.

Par kursa darbā pētāmās teritorijas attīstību informācija ir iekļauta arī Ķekavas pagasta attīstības programmā laika periodam no 2008. gada līdz 2020. gadam. To izskatot, var redzēt, ka izvirzītie attīstības mērķi sasaucas ar augstākā līmeņa plānošanas dokumentu idejām.

Novada kopējās telpiskās struktūras kontekstā, Ķekava ir centrs ar attīstītu un sakārtotu dzīves vidi, plašu piedāvāto pakalpojumu klāstu. Izskatot attīstības programmu, ir redzamas konkrētas lietas un jomas, ko nākotnē plānots attīstīt ciema ietvaros.

Ķekava ir centrālais punkts novadā tūrisma attīstības ziņā. Tajā ir izvietots Tūrisma informācijas centrs un Novadpētniecības muzejs. No šīs vietas tiek organizētas visa novada tūrisma aktivitātes. Pati Ķekava nākotnē tūristu interesē varētu piesaistīt ar labiekārtotu parku, pastaigas un atpūtas vietām gar Ķekavas upīti, kā arī labiekārtotām peldvietām Sausās Daugavas krastā. Inženierkomunikāciju jomā Ķekavā ir izveidots kopējs ūdensvads un kanalizācijas tīkls. Tā rezultātā ir uzlabojusies dzeramā ūdens kvalitāte un mazinājies apkārtējās vides piesārņojums (piemēram, Sausā Daugava). Tas ir priekšnosacījums, lai veiksmīgi varētu īstenot pārējos mērķus.

Visnozīmīgākās pārmaiņas nacionālā mērogā, kas skar Ķekavas teritoriju, ir saistītas ar ceļu tīkliem. Līdz 2020. gadam ir plānots realizēt vairākus ielu un ceļu rekonstrukcijas projektus, lai uzlabotu seguma kvalitāti, ielu apgaismojumu. Gar Daugavas krastu nākotnē tiktu izbūvēts veloceļiņš. Šajā laikā varētu būt uzbūvēts jauns gājēju tilts pār Sauso Daugavu uz Doles salu. Šis objekts veicinātu arī tūrisma attīstību ciema ietvaros. Autoceļi A7 un A5 nākotnē ir plānoti pārveidot par modernām satiksmes artērijām. A7 ir kļuvis par ciema galveno ielu. Ķekavas teritorijas attīstību nākotnē varētu ietekmēt arī Rail Baltica izbūve. Tas ir ne vien nacionāla, bet starptautiska mēroga objekts.

Attīstības programmā ir uzsvērts arī tas, ka nākotnē stingri tiks kontrolēta apbūve un visi jautājumi, kas saistīti ar šo jomu. Ciemu robežas plānots paplašināt un tur koncentrēt blīvas apbūves teritorijas jau esošajos ciemos. Neapbūvētās un dabas teritorijas tiek saglabātas neskartas un veidoti zaļie koridori, kā arī nodrošināta publiska pieeja ūdeņiem. Loģistikas un ražošanas teritorijas izveidotas atsevišķi no dzīvojamajām zonām un izveidotas pēc iespējas lielākas zaļās buferzonas.

Pierīgas attīstības kontekstā Ķekava ir viens no sava veida guļamražioniem, taču mēs Ķekavu saredzam un vērtējam daudz plašāk, kā pašpietiekamu apdzīvotu vietu.

1.3. Ieskats Ķekavas vēsturē

"**Ķekava**" ir baltu cilmes vārds: senindoeiropiešu valodā "kek"- nozīmē "liekt, līks", bet "av(e)"- "mitrināt, aprasināt, tecēt". Šis hidronīms, iespējams, atspoguļo Ķekavas upes tecējumu: līču loču paralēli Daugavai, bet vidustecē daži krasi līkumi, pagriežoties uz ieteku Daugavā.

Pirmā rakstiskas vēstures avotos minētā apdzīvotā vieta, kas saistīta ar Ķekavas vārdu, ir **Ķekavas muiža ar ūdensdzirnavām**. Tā minēta ordeņa un Rīgas prāvesta zemes strīda dokumentos 1435. gadā. Novads senatnē bija samērā reti apdzīvota teritorija zemgaļu valsts Upmales ziemeļdaļā, ar jauktu etnisko sastāvu.

Pēc Livonijas sadalīšanās tā ietilpa Kurzemes hercogistē, pēc tam Krievijas impērijas Kurzemes guberņā. **18. gadsimta beigās** uzcelta Doles-Ķekavas luterāņu baznīca, kas šobrīd atrodas ciema centrā.

Ķekavas novads bieži bijis pakļauts karadarbībai - karadarbība notika gan Rīgas pilsētas un ordeņa strīdos, gan vēlāk - veidojot robežu starp Kurzemes-Zemgales hercogisti un Vidzemi. Teritorijā notikušas kaujas 17. gs. sākumā - Lielajā Ziemeļu karā, kā arī 1812. gadā, kad Napoleons iekaroja Rīgu. Teritorija cietusi gan Pirmā pasaules kara laikā, gan arī lieli postījumi bija Otrā pasaules kara beigu posmā - 1944. gada septembrī un oktobrī. Šīs karadarbības sekas ir ļoti daudzie brāļu kapi un kauju piemiņas vietas, kas atzīmētas kā vietējas nozīmes kultūrvēsturiski nozīmīgas vietas un objekti.

Ķekavas veidošanos tagadēja izskatā lielā mērā noteica kolhoza "Ķekava" izveidošana 1969. gadā. Neraugoties uz lielo iedzīvotāju skaitu, Latvijas PSR laikā Ķekava nebija pilsētciemats, bet šeit atradās kolhoza un Ķekavas ciema administrācija, bet pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas - Ķekavas pagasta padome. 1967. gada 21.novembrī savu darbību uzsāka AS „Putnu fabrika Ķekava”, un jau vairāk kā 40 gadus ir lielākais putnu gaļas ražotājs Latvijā.

2009. gadā administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Ķekava kļuva par novada centru.

Kultūrvēsturiskais mantojums

Paša Ķekavas ciema teritorijā atrodas valsts nozīmes arhitektūras piemineklis - Doles (Ķekavas) luterāņu baznīca, kas celta 1783.g. (skatīt 6. attēlu). Ķekavas ciemā atrodas arī ēkas ar kultūrvēsturisku nozīmi - Doles Tautas nams (bij. Doles Saviesīgās biedrības nams) un Doles pagasta un tiesas nams/ Doles - Ķekavas 6-klasīgā pamatskola.

6. attēls. Doles-Ķekavas luterāņu baznīca Doles Tautas nams ap 1911. gadu.

1.4. Ķekavas ciema vispārējais raksturojums

Ķekava ir ciems Latvijas centrālajā daļā, tas ir arī Ķekavas novada un Ķekavas pagasta centrs. Tas atrodas tikai 17 km attālumā no Rīgas centra un 8 km attālumā no tuvākās pilsētas - Baložiem. Ķekavā dzīvo vairāk kā 6000 iedzīvotāju (Ķekavas pagastā kopā - vairāk par 14000 iedzīvotāju) un pēc iedzīvotāju skaita tas ir lielākais ciems valstī, aptuveni pusē no Latvijas pilsētām iedzīvotāju skaits ir mazāks.

Ķekavas ciems ir pašvaldības administratīvais centrs, kurā izvietojušies lielākā daļa no sabiedriskajiem pakalpojumiem un sociāli nozīmīgiem objektiem. Ciema teritorijas dzīvojamo apbūvi veido gan 5-stāvu daudzdzīvokļu nami, gan dažādos laikos celtu mazstāvu privātmāju kvartāli.

Autoceļš A7 Rīga - Bauska, sadala ciema teritoriju divās atsevišķās daļās. Iebraucot Ķekavā pa autoceļu A7 paveras skats uz Doles evaņģēliski luterisko baznīcu, kas uzskatāma par arhitektūras dominanti.

Liela daļa Ķekavas ciema iedzīvotāju strādā Rīgā, tas palielina iedzīvotāju diennakts migrāciju, līdz ar to veidojas autoceļu noslogojums un sastrēgumi. Ķekavas ciems robežojas ar Krogasla ciemu, Vimbugroga ciemu un Odukalna ciemu. Robeža starp šiem ciemiem lielā daļā teritorijas dabā nav redzama, jo apbūve ir saplūduši, it sevišķi starp Ķekavu un Vimbukrogu.

Būvniecības tempi Ķekavā vairs nepieaug tik strauji, kā iepriekšējos gados un tas nozīmē, ka liela daļa apbūvei paredzētās teritorijas tuvākajā laikā netiks apbūvētas, līdz ar to jāpārvērtē plānoto apbūvējamo teritoriju apbūves lietderība.

Ķekava ir bagāta ar zaļajām/zilajām ainavām. Ķekavas centrā ir plaša parka teritorija, caur kuru vijās Ķekavas upīte, kas savukārt ieplūst sausā Daugavā. Tas šobrīd ir vēl neapgūts, taču vērtīgs kapitāls.

Ķekavas novadā ir izstrādāts ekskursiju maršruts, ietverot ievērojamāko pagasta tūrisma objektu apmeklējumu (piemēram, kultūrvēsturiskā mantojuma un ievērojamu vietu iepazīšanu - *Doles (Ķekavas) luterāņu baznīca*). Ķekavas novada apmeklējums iekļauts arī vairākos Rīgas rajona tūrisma maršrutos. Kā galvenās rekreācijas teritorijas var izdalīt lielās mežu teritorijas, kur iespējams sēņot, ogot, daudzi izmanto makšķerēšanas iespējas kā arī ūdeņu teritorijas (Sausā Daugava, Rīgas HES ūdenskrātuve).

1.5. Pilsēta vai ciems?

1991. gada 14.novembrī Baloži ieguva pilsētas tiesības. Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem uz 2012. gada 1. janvārī Baložu pilsētā bija 5867 iedzīvotāji, turpretim Ķekavas ciemā vairāk kā 6000 iedzīvotāju, pēc iedzīvotāju skaita tas ir lielākais ciems valstī, aptuveni pusē no Latvijas pilsētām iedzīvotāju skaits ir mazāks, neskatoties uz to Ķekava ir ciems (Par novadu. Vēsture, 2010)

Nav saprotams, kāpēc Baložiem ir pilsēta statuss, bet Ķekavai nav?

Latvijas Republikas Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums nosaka, ka **apdzīvotā vieta** ir teritorija, kurā dzīvo cilvēki, ir izveidoti materiālie priekšnoteikumi tās apdzīvošanai un kurai normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā piešķirts attiecīgais apdzīvotās vietas statuss. Saskaņā ar likumu Latvijas Republikā ir šādas apdzīvotās vietas:

- 1) pilsētas;
- 2) ciemi;
- 3) viensētas.

Ķekavas novadā kā apdzīvotas vietas noteikts 21 ciems, 1 pilsēta, kā arī daudzas viensētas un viensētu grupas.

Normatīvajos aktos nav precīzi noteikta ciema definīcija, bet teritorijas plānošanas vārdnīcā ciems tiek definēts kā lauku, proti, ārpus pilsētas esoša, apdzīvota vieta ar vietējā mērogā unikālu nosaukumu un koncentrētu apbūvi tās centrālajā daļā, kur attālums starp apbūvētajām teritorijām nepārsniedz 200 metrus. Spriežot pēc šīs definīcijas liela daļa Ķekavas novada ciemu (it sevišķi Ķekavas ciems) neatbilst šim raksturojumam, bet gan vairāk atbilst pilsētas statusam. Liela daļa Ķekavas novada pašvaldības darbinieku uzskata, ka ķekavnieki kategoriski iebilstu Ķekavas iecelšanai pilsētas statusā, taču jautājums ir kāpēc? Kāpēc dzīvot pilsētā ir sliktāk nekā ciemā? Lai to saprastu mēģināsim noskaidrot, kāda tad ir atšķirība starp ciemu un pilsētu? Saskaņā ar Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumu ciema statusu piešķir un atceļ novada dome, pamatojoties uz vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu, kurā ir noteikta ciema robeža un pamatota ciema izveides nepieciešamība. Ciema statusu var piešķirt tādai novada teritorijas daļai, kurā ir vai tiek plānota koncentrēta apbūve, pastāvīgi dzīvo cilvēki un ir izveidota attiecīga infrastruktūra. Savukārt Pilsētas statusu var piešķirt apdzīvotajām vietām, kuras ir kultūras un komercdarbības centri ar attīstītu inženierinfrastruktūru un ielu tīklu un kurās ir ne mazāk par 2000 pastāvīgo iedzīvotāju. Novada pilsētas statusu piešķir un atceļ ar likumu, izvērtējot Ministru kabineta atzinumu un attiecīgā novada domes lēmumu. Tātad viena no būtiskākajām atšķirībām ir tā, ka ciema robežu nosaka dome, bet pilsētas Ministru kabinets.

Izvērtējot Valsts zemes dienesta informāciju par zemes kadastrālajām vērtībām, nākas secināt, ka nav atšķirības starp ciema un pilsētas zemes vērtībām, atšķirība ir tā, kur šī apdzīvotā vieta atrodas attiecībā pret Rīgu. Ņemot vērā, ka Baloži ir tuvāk Rīgai tās kadastrālā vērtība ir ~ par 20% augtāka. Jā, mainot ciema statusu pret pilsētu statusu, juridiski šīs apdzīvotās vietas iedzīvotājiem mainās to dzīvesvietas adrese. Taču pēc pieredzes, varam apgalvot, ka tas nav ne dārgs ne arī sarežģīts process. Valsts zemes dienests pamatojoties uz pašvaldības lēmumu, bez maksas reģistrē šīs izmaiņas Valsts adrešu reģistrā. Pēc tam šie dati tiešsaistē nomainās arī zemesgrāmatu reģistrā un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes iedzīvotāju reģistrā. Iedzīvotāju reģistrā iespējams var rasties dažas neērtības ar dzīves vietas deklarēto adresi, taču ņemot vērā to, ka dzīves vietas deklarēšana ir pašvaldības kompetencē, šo procesu noteikti var atvieglot.

Viens no argumentiem ko minēja pašvaldības pārstāvji bija tas, ka tiktu zaudēta iespēja iegūt Eiropas Savienības fondu līdzekļus lauku teritorijām. Taču pastāv daudz dažādas iespējams iegūt līdzekļus arī pilsētu attīstībai. Piemēram, Baložu pilsētā ir izbūvēts veloceliņš pateicoties Eiropas Savienības līdzfinansējumam taču Ķekavā veloceliņu trūkums ir acīm redzams. Līdz ar to uzskatam, ka piemērotus Eiropas Savienības fondu līdzekļus var piemeklēt arī pilsētām.

Ķekava ir apdzīvota vieta, kurā ir salīdzinoši liels iedzīvotāju skaits, tajā ir pieejama liela pakalpojumu daudzveidība, piemēram, pārvaldes iestādes, izglītības un kultūras iestādes, ražošanas uzņēmumi tirdzniecības un pakalpojumu objekti (kas nodrošina darba vietas), tai ir sava infrastruktūra, sabiedriskā dzīves telpa, priekšnosacījumi, lai veidotos kopienas utt. Ķekavai ir liels ietekmes rādiuss, kas veido sakarus ar apkārtējām teritorijām (piemēram, ar tādējiem ciemiem, kā Vimbukrogs un Odukalns). Jāatzīmē, ka kopš novada izveides ir mainījusies arī pašas Ķekavas nozīme, ja līdz administratīvai reformai Ķekava bija vienkārši pagasta centrs, tad šobrīd tā ir visa novada centrs. Izvērtējot Ķekavas apbūves struktūru, sociālo infrastruktūru, pakalpojumu pieejamību utt., varam secināt, kā tā ir pilsēta. Pēc būtības jau nav svarīgi, kā tiek saukta konkrētā apdzīvotā vieta, nozīme ir tikai tās saturam, līdz ar to savā kursa darbā analizējam Ķekavas attīstības iespējas kā pilntiesīgai pilsētai. Ilgtspējīgs ciems ir pilsēta, kurai ir resursi augšanai. Ķekavai noteikti ir šie resursi augšanai, taču tie ir jāattīsta un jāpilnveido.

2. ATTĪSTĪBAS SITUĀCIJAS IZVĒRTĒJUMS

2.1. Ekonomika

2.1.1. Uzņēmējdarbība un nodarbinātība

Kā jau iepriekš tika uzsvērts Ķekavas novads ir uzskatāms par saimnieciski aktīvu. Uzņēmējdarbība ir pārstāvēta un attīstās vairākos virzienos, darbojas daudzi ekonomiski aktīvi uzņēmumi - gan ražotāji, gan arī pakalpojumu sniedzēji, kuros strādā gan Ķekavas pagasta, gan citu pašvaldību iedzīvotāji (tai skaitā arī no Rīgas). Lielākās ražotnes Ķekavas pagastā ir AS „Putnu fabrika Ķekava” , kas nodarbojas putnkopību un gaļas pārstrādi (fabrikas teritorijā ir izvietojušies arī vairāki citi uzņēmumi).

Priekšlikumi. Ķekavas ciema teritorijā ir visi priekšnosacījumi un labvēlīga vide uzņēmējdarbības uzsākšanai. Perspektīvais Ķekavas apvedceļš un RailBaltic trase var nodrošināt nepieciešamo infrastruktūru jauno ražošanas un loģistikas teritoriju izveidei ap tiem. Jauktas ražošanas un darījumu apbūves teritorijas var veidoties ciema rietumu daļā gar Ķekavas apvedceļu, izvietojot tos atsevišķi no dzīvojamām teritorijām un veidojot zaļo buferzonu ap tiem.

Ķekavas ciemā nepieciešams arī veicināt jaunas uzņēmējdarbības formas, piemēram, tādas kā pakalpojumu serviss - ēdināšanas iestādes, izklaides un atpūtas vietas. Šis lauciņš ir pavisam neaizpildīts, to minēja arī vietējie iedzīvotāji savās aptaujās, ka Ķekavā nav izklaides vietas un labas kafējnīcas.

Uz 2011.gada 20. septembri Ķekavas novadā bija reģistrēti 618 bezdarbnieki, kas sastāda 4,3 % no darbaspējīgajiem iedzīvotājiem. Tas ir otrais vismazākais rādītājs pēc Mārupes novada starp visiem Pierīgas novadiem (skatīt 1.tabulu).

Republikas pilsētas un novadi	Bezdarbnieku skaits	No tiem			Bezdarba līmenis* (%)
		sievietes	invalidi	Jaunieši vecumā no 15 līdz 25 gadiem	
Rīga	31022	18766	1933	3241	6,8
Ādažu	339	219	25	27	5,0
Babītes	334	196	14	44	5,4
Baldones	187	113	6	21	5,0
Garkalnes	252	125	8	21	5,1
Ķekavas	618	364	32	57	4,3
Mārupes	385	234	33	42	3,9
Olaines	1106	635	101	118	7,9
Ropažu	326	186	23	28	6,7
Salaspils	1239	733	82	116	8,0
Stopiņu	415	253	26	42	6,2

1. tabula.

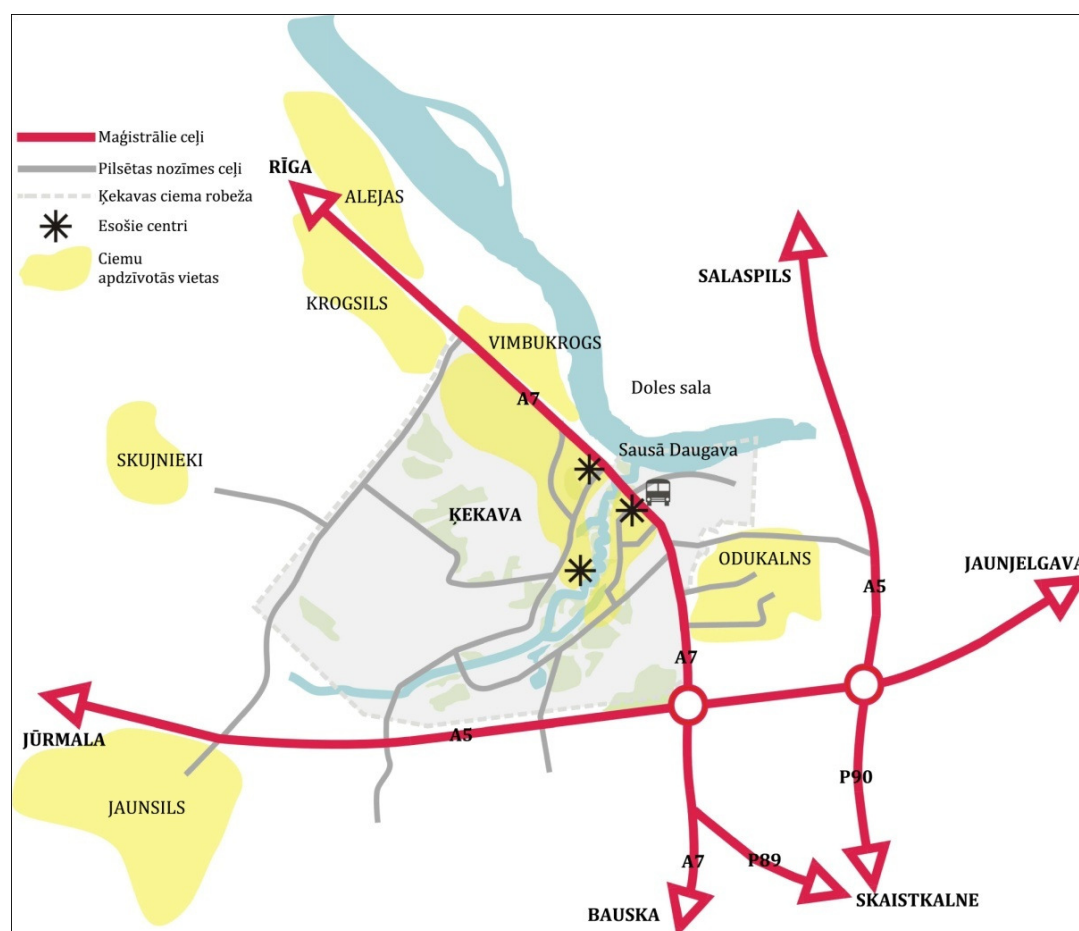
Bezdarbnieku skaits sadalījumā pa republikas pilsētām un novadiem 2011. gada 20. Septembrī. (Centrālās Statistikas Pārvaldes dati).

Lai arī šie bezdarba rādītāji ir viszemākie starp Pierīgas novadiem un rādītājs tuvojās jau kritiskai atzīmei, kad darbaspēks jau var pietrūkt, tas nav iemesls, lai novada pašvaldība neveicinātu jaunu darba vietu rašanos. Ja jau pašvaldība prognozē iedzīvotāju skaita pieaugumu, nepieciešams jau laicīgi domāt arī par to, lai šiem potenciālajiem iedzīvotājiem būtu darbs tepat novada teritorijā.

2.1.2. Satiksmes infrastruktūra

Pašvaldības teritoriju šķērso divas nozīmīgas transporta maģistrāles ar intensīvu transporta plūsmu - ziemeļu dienvidu virzienā autoceļš A7 Rīga - Bauska, bet rietumu austrumu virzienā – autoceļš A5 Rīgas apvedceļš (skatīt 7. attēlu). Attālums no Ķekavas līdz Rīgai ir 18 km. Saikni ar Daugavas labo krastu labi nodrošina esošie tilti Rīgā un Rīgas HES tilts. Ķekavā ir viens valsts nozīmes autoceļa tilts pār Ķekavas upi. Pašvaldības teritorijā nav tilta, kas ērti saistītu Ķekavu ar tās vēsturisko daļu - Doles salu (izņemot apvedceļu caur Rīgas HES). Ķekavā vēl ir vairāki vietējas nozīmes tilti un laipas gājējiem (septiņi) uz Ķekavas upes. Ķekavā apgaismotas ir tikai galvenās ielas. Ielu apgaismojums ir nepietiekams vai vispār nav iekārtots nomalēs.

Maģistrālie autoceļi ir salīdzinoši labi uzturēti, vietējas nozīmes autoceļi un vecākās ielas regulāri tiek uzturētas, atjaunojot ielu un ceļu nodilumkārtu, veicot ikdienas autoceļu uzturēšanas pasākumus, kā arī veicot ielu un ceļu seguma regulāru izbūvi un atjaunošanu, taču joprojām vietējo ceļu tehniskais stāvoklis ir ļoti zemā līmenī – ietves ļoti šauras un nekvalitatīvas, trūkst veloceliņu utt. Jaunu apbūves teritoriju stihiskas veidošanās rezultātā pazeminājusies satiksmes drošība uz valsts galvenajiem autoceļiem, ievērojami paaugstinājusies satiksmes intensitāte, jo ceļš uz darba vietu - galvenokārt Rīgas pilsētā un mājvietu Ķekavas novadā tiek veikts ar vieglajām automašīnām. Vietējas nozīmes ceļu pieslēgumi pie valsts galvenajiem autoceļiem tiek izmantoti kā piekļuves veids uz jaunajām apbūves teritorijām, tā rezultātā tiek veikti manevri, kas samazina satiksmes drošību - strauja bremzēšana, nogriešanās pa kreisi, izbraukšana uz valsts galvenajiem ceļiem no vietējas nozīmes ceļiem u.tml.

7. attēls. Ķekavas esošā satiksmes shēma.

Vērtības

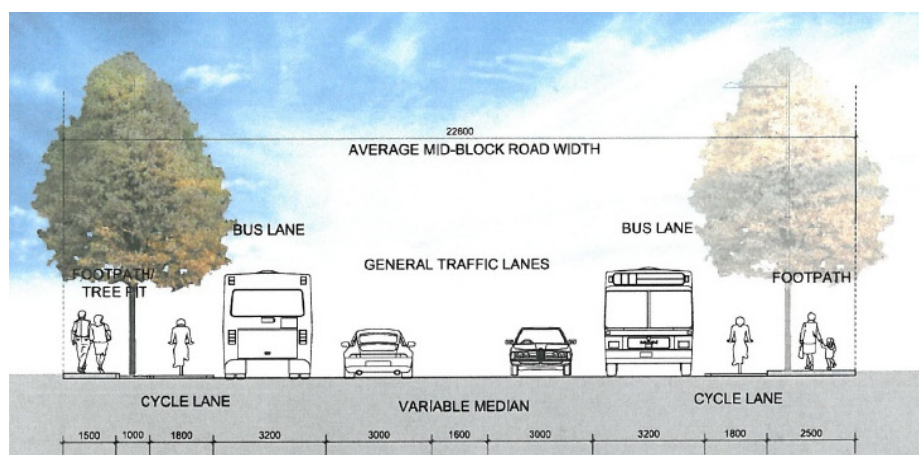
- Laba satiksme ar Rīgu;
- Apdzīvojuma centrus savieno maģistrālais ceļu tīkls;
- Stratēģiski izdevīga atrašanās vieta;

Problēmas

- Intensīva transporta plūsma caur Ķekavu (A7);
- Veloceliņu un velonovietņu trūkums;
- Pārdomātā gājēju un veloceliņu tīkla trūkums gar Ķekaviņas upi;
- Liela transporta intensitāte autoceļos, kas rada piesārņojumu, troksni un apdraudējumu vietējiem iedzīvotājiem;
- Esošo ceļu zemā kvalitāte

Priekšlikumi

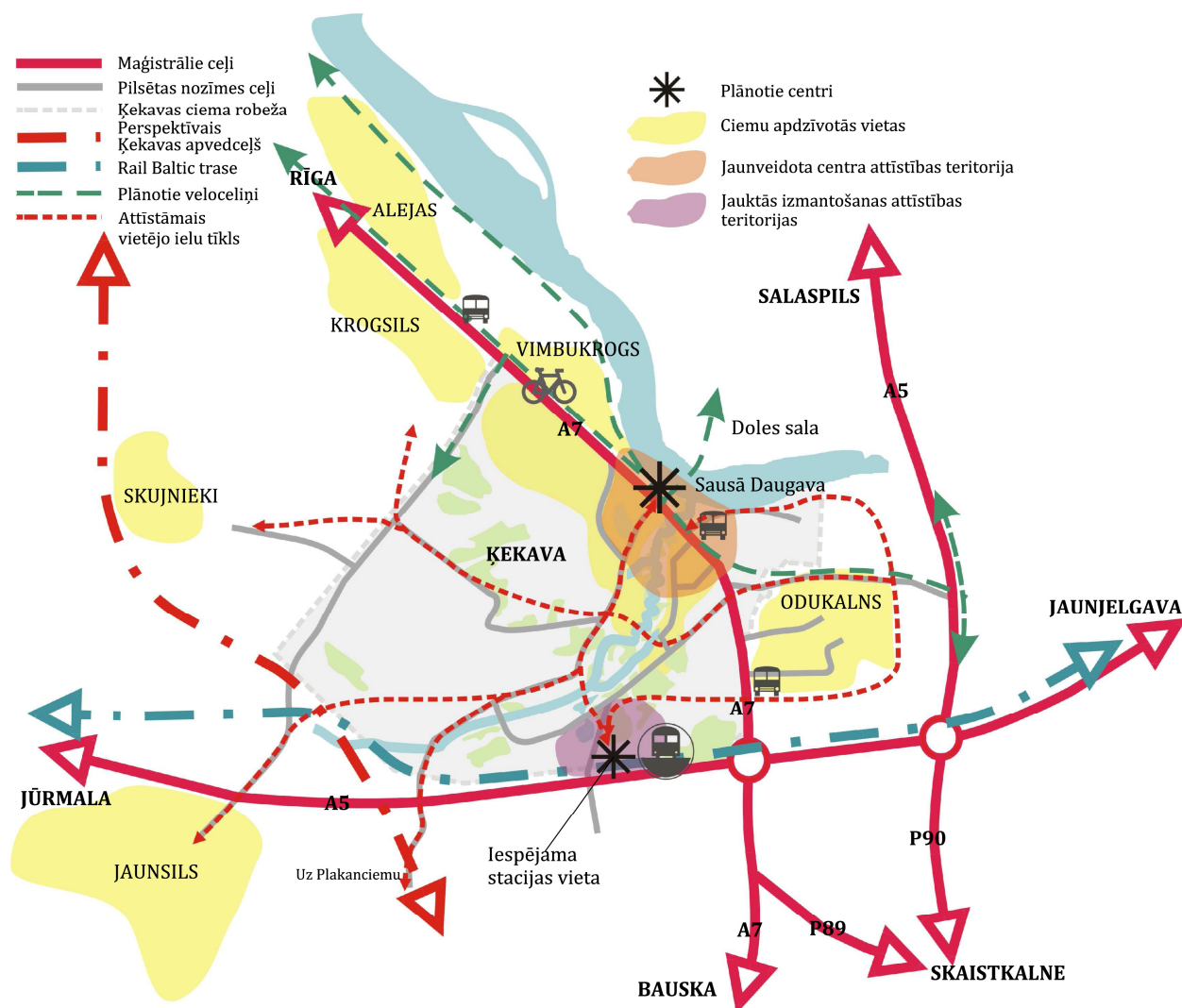
- Ķekavas apvedceļa izbūve;
- RailBaltic trases izbūve – starptautiskā mēroga objekts;
- Pēc apvedceļa izbūves, šosejai A7 jāklūst par Ķekavas ciema galveno ielu, ar ierobežotu ātrumu un kravas automašīnu iebraukšanu, kā arī pārdomāto ceļu profilu ar gājēju ietvēm un veloceliņiem (skatīt 8. attēlu);
- Uzlabot esošo ceļu kvalitāti (gājēju ceļiņiem – bruģakmens segums), pārdomāt vides pieejamības jautājumus – ceļu un pandusu pareizais slīpums;
- Uzcelt jaunu gājēju un veloceliņu tiltu pār Sauso Daugavu uz Doles salu (svarīgi arī tūrisma attīstībai);
- Attīstīt esošos ceļu tīklus un izbūvēt jaunus, lai uzlabotu Ķekavas centra sasaisti ar blakus esošajiem ciemiem (Krogsils, Skujnieki, Jaunsils, Odukalns, Vimbukrogs) un plānoto staciju;
- Rekonstruēt esošus gājēju tiltiņus un izbūvēt jaunus pār Ķekavas upi (modernizēt, izveidot tos plašākus un piemērotus riteņbraucējiem);
- Labiekārtot sabiedriskā transporta pieturvietas;
- Nodrošināt gājēju un veloceliņu tīklus no Ķekavas centra līdz publiskās ārtelpas objektiem (sporta klubs, peldvieta utt.);
- Nodrošināt ceļu tīklus ar apgaismojumu.

8. attēls. A7 šosejas ceļa piedāvātais profila variants.

Satiksmes infrastruktūras attīstības priekšlikumus skatīties 9. attēlā.

9. attēls. Ķekavas plānotā satiksmes shēma.

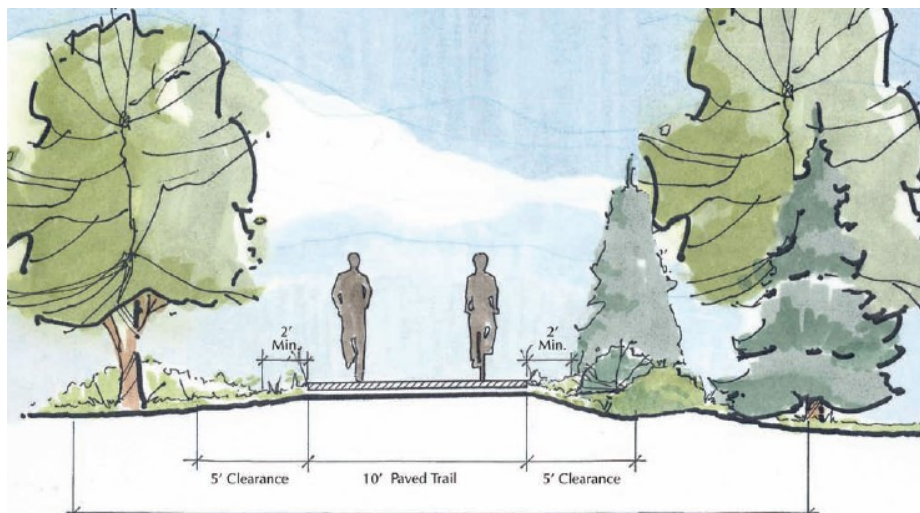
Ķekavas iekšējais gājēju un veloceliņu tīkls cieši saistīts ar ciema publiskās ārtelpas struktūru un plānotajiem attīstāmajiem ciema centriem. Lai paredzētais ceļu tīkls pilnvērtīgi darbotos, tam nepieciešama arī sasaiste ar blakus esošajiem ciemiem un maģistrāliem ceļu tīkliem. No Rīgas puses paredzēts veloceliņš, kas tiks izveidots A7 šosejas rekonstrukcijas ietvaros. Lai vēl vairāk uzlabotu velobraucējiem pārvietošanās apstākļus, padarītu to drošāku, kā alternatīvs variants veloceliņam no Rīgas un uz Rīgu varētu tikt izveidots celiņš gar Daugavu un tālāk caur Odukalnu Salaspils virzienā. Šie abi ceļi varētu savienoties teritorijā starp A7 šoseju un Sausās Daugavas krastmalu, izveidojot tur atpūtas vietas un riteņbraucējiem nepieciešamu infrastruktūru (velonovietnes, soliņi) (skatīt 10. attēlu). Šis alternatīvais veloceliņa risinājums tiek izvirzīt konsultējoties ar otru Ķekavas novada (Lielā Ķekava) darba grupu.

Ķekavas upes krastmalas un zaļā struktūra ap upi ir liela vērtība visam Ķekavas ciemam, bet diemžēl šī vērtība netiek pilnīgi izmantota. Esošiem celiņiem ir slikta seguma kvalitāte un nepietiekama vides pieejamība, daudzās vietās nav pieejas pie upes. Gar Ķekavas upes krastiem iesakām plānot pastaigu promenādi gan gājējiem, gan riteņbraucējiem, kā arī skrējējiem, nūjotājiem un citiem ainavas baudītājiem (skatīt 11. attēlu). Ņemot vērā, ka šī zona pie upes ar estrādi, sporta un atpūtas objektiem var kļūt par ļoti nozīmīgu un publiski pieejamu atpūtas vietu visiem Ķekavas iedzīvotājiem, tad liela nozīme ir tās pieejamībai. Būtiski ir veidot to pieejamu visām vecuma grupām un dažādām sociālajām grupām, piemēram, māmiņām ar bērnu ratiņiem vai cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Pašreizējā pieejamība ir ļoti problemātiskā iepriekš minētajām grupām, jo teritorijā ir kāpnes un stāvi slīpumi.

10. attēls. Ķekavas ciema plānotā ceļu struktūra.

Perspektīvē šī teritorija var kļūt par iemīļotu visu Ķekavas novada iedzīvotāju vietu. Ķekavas upes abos krastos jau ir dažādas sporta un atpūtas publiskās zonas, piemēram, estrāde, peldētava, bērnu rotaļu laukumi, skeitparks, sporta laukums. Šo teritoriju vienkārši nepieciešams aizpildīt ar dažādo aktivitāšu zonām un izveidot tām nepieciešamu ceļu infrastruktūru un sasaisti ar ciema nozīmīgajiem mezglu punktiem (centrs, stacija) un blakus esošajiem ciemiem. Šobrīd Ķekavas upe ir kā Ķekavu sadalošs elements, bet nākotnē tai vajadzētu kļūt par savienojošu.

11. attēls. Gājēju un velceļiņa ceļa piedāvātais profila variants.

Mūsaprāt svarīgs ir arī savienojums ar Ķekavas vēsturisko teritoriju Doles salu. Šis savienojums (tilts pār sauso Daugavu būtu vērā ņemams ieguldījums tūrisma attīstībai un rekreācijas iespēju paplašināšanai.

2.1.3. Tūrisms

Ķekavas novadā ir izstrādāts ekskursiju maršruts, ietverot ievērojamākos tūrisma objektu apmeklējumus (piemēram, kultūrvēsturiskā mantojuma un ievērojamu vietu iepazīšanu - *Doles (Ķekavas) luterāņu baznīca*). Ķekavas novada apmeklējums iekļauts arī vairākos Rīgas rajona tūrisma maršrutos. Kā galvenās rekreācijas teritorijas var izdalīt lielās mežu teritorijas, kur iespējams sēņot, ogot, kā arī ūdeņu teritorijas (Sausā Daugava, Rīgas HES ūdenskrātuve).

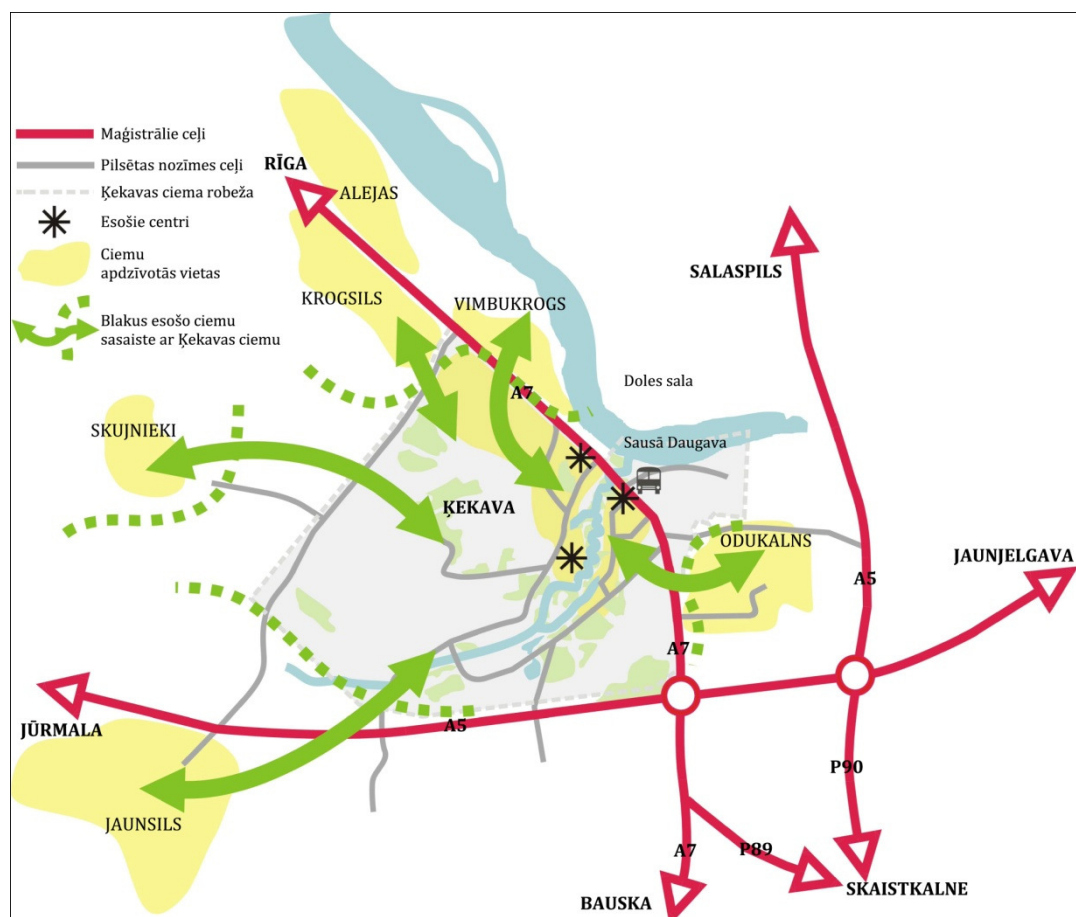
Priekšlikumi

- Uzlabot aktīvās atpūtas un tūrisma iespējas (ir plaša un skaista dabas un ainaviskā pamatne: meži, Sausā Daugava, Ķekavas upe);
- Gar Ķekavas upes krastiem un citām piemērotām vietām izveidot pastaigu takas un atpūtas vietas;
- Labiekārtot Ķekavas ciema centra parka teritoriju;
- Veicināt Ķekavas atpazīstamību, izgatavot suvenīrus, bukletus, izstrādāt Ķekavas simboliku un saukli;
- Iekārtot sabiedriskās atpūtas vietas un peldētavas pie Sausās Daugavas;
- Ķekavas teritorijā izvietot dabas, vēsturisko un kultūrvēsturisko objektu norādes;
- Paredzēt tūrismam nepieciešamu infrastruktūru (veloceliņi, stāvlaukumi, velonovietnes utt.)

2.1.4. Apdzīvojums un apbūves struktūra

Pierīgas zonā un ap autoceļu Rīga – Bauska (A7) liela daļa ciemu ir saplūduši. Pašreizējo Ķekavas pagasta apdzīvojuma struktūra veido vēsturiski izveidojies ciemu, viensētu un viensētu grupu tīkls. Pēdējo gadu laikā, strauji veidojušās jaunās blīvi apdzīvotas vietas - jaunie ciemi, kas radušies pilsētas iedzīvotāju labklājības paaugstināšanās un labākas dzīves vides meklējumu rezultātā. No telpiskās struktūras viedokļa, blīvas apbūves teritorijas jau vēsturiski galvenokārt ir veidojušās gar Rīgas - Bauskas autoceļu, kā arī ainaviski skaistās teritorijās starp Daugavu, Doles salu un Rīgas - Bauskas autoceļu, veidojot izteikti lineāru struktūru, kas Ķekavas apdzīvojuma audumā dominē arī mūsdienās. (Ķekavas pagasta teritorijas plānojums, 2009). Tas nozīmē, ka ievērot Rīgas plānošanas reģiona telpiskā (teritorijas) plānojuma vadlīnijas, kas nosaka, ka jāparedz pasākumi, kas nepieļauj vairāku apdzīvoto vietu apbūves saplūšanu, īpašu uzmanību veltot, lai novērstu vienlaidus lineāras apbūves joslu izveidošanos gar valsts galvenajiem autoceļiem, ir gandrīz neiespējami. Pašvaldībai nepieļaut jaunu būvniecību Pierīgas zonā un ap autoceļu Rīga – Bauska - vietās, kur tā vēl nav uzsākta ir ļoti sarežģīti.

Turpinoties intensīvai mājokļu būvniecībai, var novest pie tā, ka ne tikai praktiski Krogsils un Odukalns saplūst, bet līdzīgi var notikt arī ar ieplānoto Skujenieku un Jaunsilu ciemiem, kā tas ir noticis ar Vimbukrogu. Tomēr „atlūzu” ciematu vai arī uzsākto un nepabeigto māju, kā citviet Pierīgas reģionā – tiešā Ķekavas ciema apkārtnē nav novērojams un jādodomā, ka optimistiskā ciemu plānošana pārorientēsies uz jau esošo ciemu attīstību (skatīt 16. attēlu).

16.attēls. Ķekavas sasaiste ar apkārtējiem ciemiem.

Izvērtējot esošo Ķekavas centra struktūru, secinājām, ka Ķekavai, kā apdzīvotai vietai nav izteikts centrs, bet ir trīs „centriņi” (skatīt iepriekš 14. attēlu).

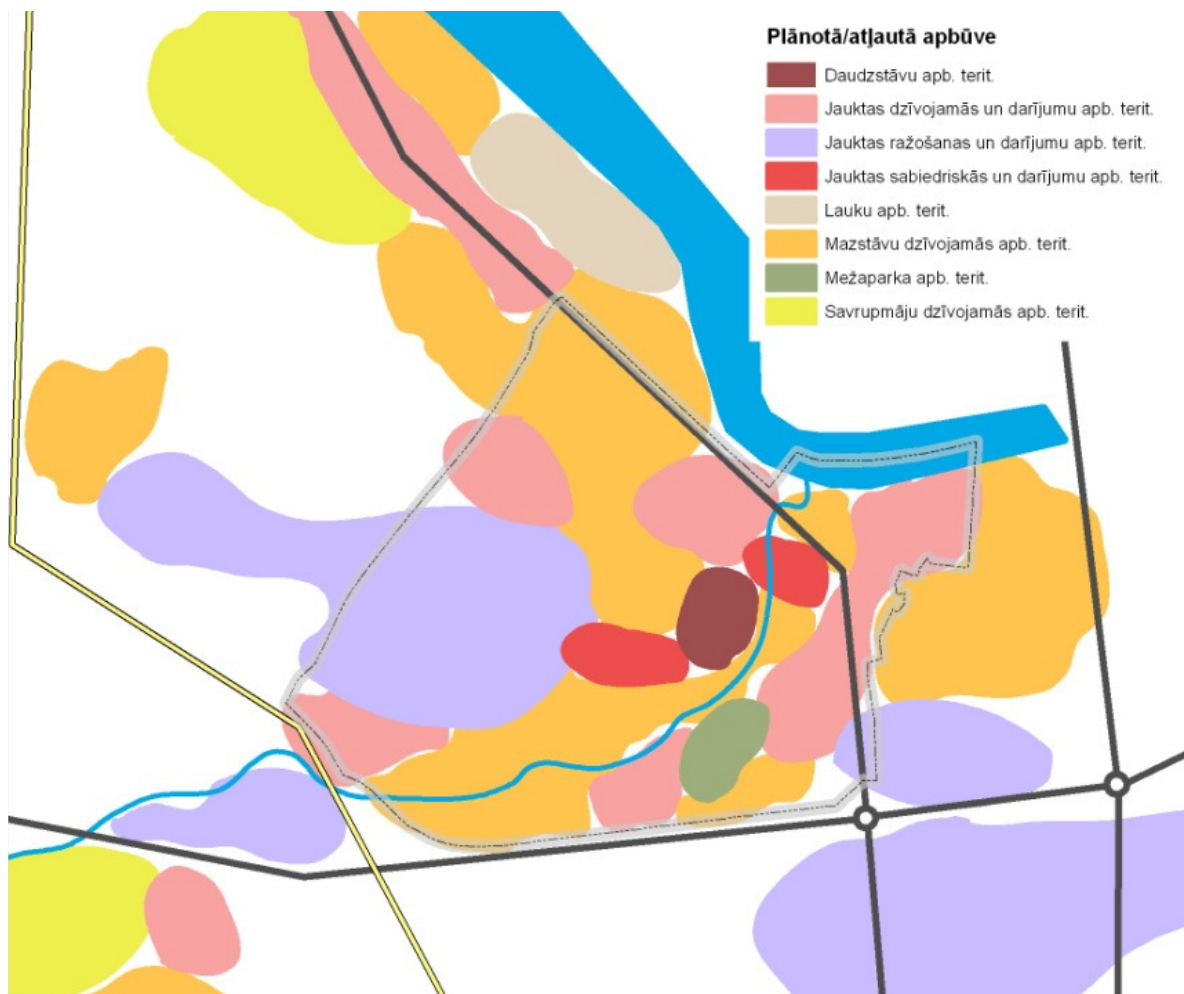
- 1) Vēsturiskais centrs, kurā atrodas baznīca, krogs, muzejs un vairāki tirdzniecības un pakalpojuma objekti.
- 2) Tirdzniecības centrs, kurā atrodas divi tirdzniecības centri – Maxima un Liba un benzīna uzpildes stacija.
- 3) Administratīvais centrs, kurš atrodas daudzstāvu dzīvojamo māju rajonā. Šeit atrodas novada domes ēka, kas aizņem sociālās mājas pirmos divus stāvus. Šajā rajonā atsevišķās telpās daudzdzīvokļu māju pirmajos stāvos izvietotas arī citas pārvaldes iestādes, pašvaldības policija, bāriņtiesa, dzimtsarakstu nodaļa u.c. visas šīs iestādes ir novada līmeņa, bet atrodas dzīvojamajā rajonā, patālu no novada nozīmes ceļa. Tas, ka Novada nozīmes administratīvais centrs atrodas grūti sasniedzām vietā, starp daudzdzīvokļu mājām nav loģiski un šī kursa darba ietvaros tika meklēti šīs problēmas risinājumi.

Ķekavai nav nepieciešami vairāki centri, tik tuvu viens no otra ir vajadzīgs viens, bet aktīvs gan dienā, gan „naktī”.

Kopumā jāatzīst, ka Ķekavas centra struktūra ir sadrumstalota, pirmkārt, jau ap šoseju, otrkārt, ap Ķekaviņas upi, kas arī ir par pamatu apgrūtinātai atsevišķu objektu pieejamībai (domes ēka).

Aplūkojot plānotās teritorijas un apbūves zonas, jāuzsver, ka teritorijas plānojumi katrai vietai (Baložiem, Ķekavai, Daugmalei) izstrādāti atsevišķi, tādējādi šobrīd, protams, izpaliek sasaiste novada kontekstā. Mēģinot ģeneralizēt Ķekavas pagasta teritorijas plānojumu (skatīt 17. attēlu), var secināt, ka plānotā/atļautā zemes izmantošana ir ļoti dažāda – miksēta, kas nebūt nav

slikti no tā viedokļa, kad tiek piedāvātas dažādas iespējas gan mājokļu, gan biznesa attīstībai. Tomēr prasītos, kāds koncepts jeb pamatdoma šādas sīkas detalizētības dokumentiem. Saprotams ir tas, ka plānojums izstrādāts pirms krīzes periodā – tādēļ jādomā, ka vairāk jaunu zonējumu veidošana savrupmāju un mazstāvu apbūvēm, kas dominē Ķekavā, ieplānoti netiks.

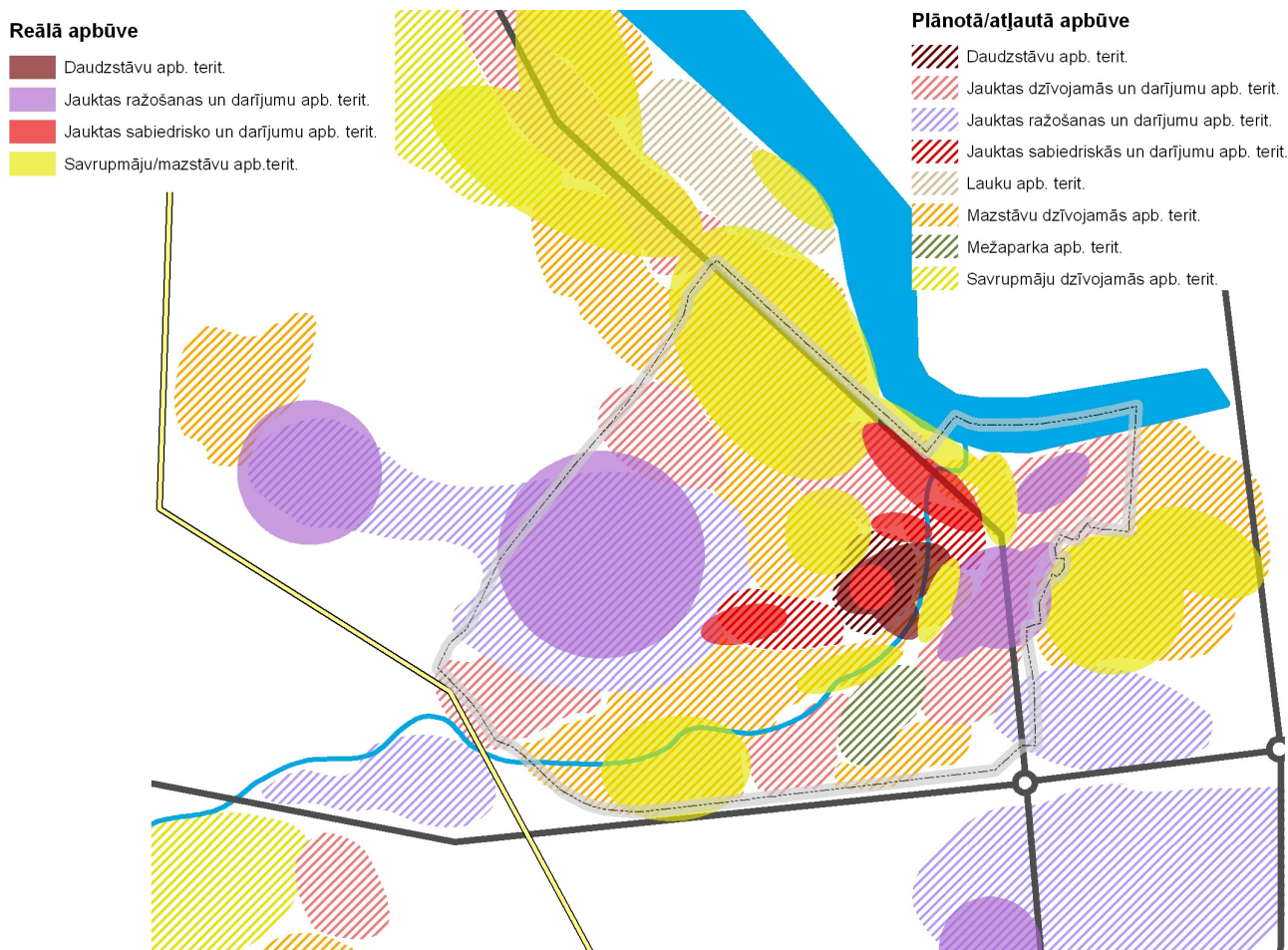
17.attēls. Ķekavas ciema un tā apkārtnes plānotā/atļautā apbūve.

Tieši šim nolūkam, lai turpmāk neplānotu jaunas apbūves teritorijas, izstrādāts 18. attēls, kas iezīmē brīvos apbūves laukumus. Tajā skaidri iezīmējas, ka Ķekavas D daļa mazapbūvēta vai joprojām gaida savus investorus. Tā vietā cilvēki mājokļu būvniecību vai iegādi izvēlas tiešā Daugavas tuvumā. Šeit arī redzams, ka no ilgtspējības viedokļa pareizāk būtu turpināt jau iepriekšminēto domu par apbūves attīstīšanu Odukalnā, kas daudz veiksmīgāk saslēgtos ar centra telpu ne kā, piemēram, saplānotie jaunie ciemi. Tāpat arī pēc brīvo, neapbūvēto teritoriju zonējuma, var mēģināt atrast novietojumu jaunām funkcijām – šajā gadījumā Rail Baltica stacijai, kuras atrašanās iespējams aplūkot iepriekšējās shēmas (skatīt iepriekš 9. attēlu).

Kā atsevišķus priekšlikumus papildus var piedāvāt:

- paredzēt plānojumā arī apbūves teritoriju daudzstāvu dzīvojamām ēkām, tādējādi dažādojot vidi un piedāvājot dažādu mājokļu klāstu;
- pieslēgt pilsētai darījumu teritorijas, kas atrodas Bauskas šosejas virzienā;
- lauku un mežaparka apbūves teritorijas atstāt par atvērtajiem laukiem (*open space*).

18.attēls. Brīvās nepabūvētās teritorijas balstoties uz teritorijas plānojumu un ortofoto novērojumiem.

2.1.5. Inženiertehniskā infrastruktūra

Elektroapgāde. Ķekavas teritorijā elektroenerģijas pārvadi un sadali nodrošina AS „Latvenergo”, kas apkalpo elektropārvades līnijas, nodrošina apakšstaciju un sadales punktu uzstādīto iekārtu ekspluatāciju, apkopi un remontu.

Gāzesapgāde. Ķekavas teritoriju šķērso vidēja spiediena gāzes vads ar vairākiem atzariem un gāzes regulēšanas punktiem. Ķekavas, Katlakalna, Valdlauču daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas un Vimbukroga, Aleju, Ziedoņa, Mākoņkalna, Loreķu, Plakanciema individuālās mājas ir apgādātas ar gāzi no šī gāzes vada.

Siltumapgāde. Ķekavā ir uzceltas trīs katlu mājas, kas apgādā dzīvojamās mājas, kā arī Ķekavas sākumskolu, Ķekavas Mūzikas skolu un privātskolu „Gaismas tilts 97”. Ķekavas ciema daudzdzīvokļu mājas, pagasta padomi, ambulanci un kultūras namu ar siltumapgādi apgādā SIA „Ķekavas nami”, kā kurināmo izmantojot dabas gāzi.

Ūdensapgāde. Ķekavā ir pieejama centralizēta ūdensapgāde. Ūdensapgādē galvenokārt tiek izmantots pazemes ūdens. Pusi no Ķekavas ciema centrālās daļas Ķekavas upes labajā krastā (Vecā Ķekava) ar ūdeni apgādā divi urbumi. Iegūstamā ūdens kvalitāte atbilst dzeramā ūdens nekaitīguma prasībām, izņemot paaugstināto dzelzs saturu. Otru pusi Ķekavas ciema (Jaunā Ķekava) nodrošina AS „Putnu fabrika Ķekava” ūdensgūtne.

Kopumā Ķekavas inženiertehniskā infrastruktūra ir pieņemama, taču neskatoties uz to arī Ķekavai netrūkst problēmu, jo esošie inženiertīkli ir nolietotojušies un nepieciešama steidzama to rekonstrukcija. Jau šobrīd ar ES struktūrfondu piesaisti tiek īstenota tehniskās infrastruktūras sakārtošanas darbi pa kārtām no Odukalna līdz Ziedonim (Katlakalnā).

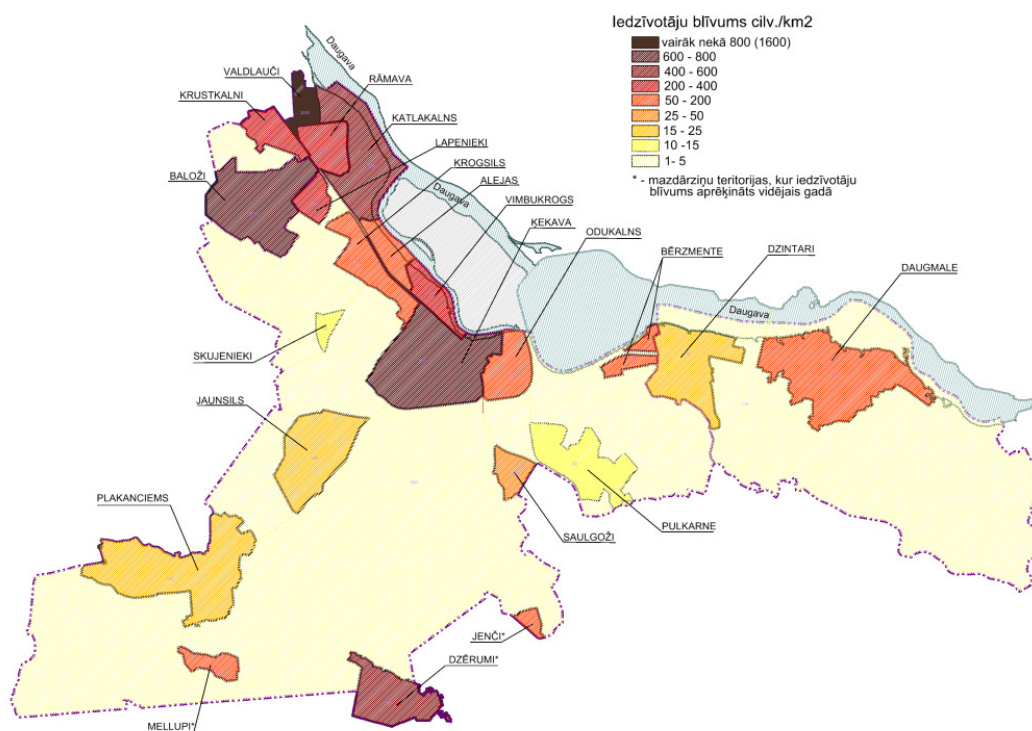
2.2. Sociālā vide

2.2.1. Iedzīvotāji

Kā redzams 12.attēlā, Ķekavas novadā ir ļoti atšķirīgs iedzīvotāju blīvuma apdzīvotajās vietās. Viss lielākais iedzīvotāju skaits koncentrējas ap Rīgu un A7 šoseju. Ja neskaita Valdlauču ciemu, tad Ķekava un Baloži ir ar vislielāko apdzīvotību.

Šobrīd Ķekavas novadā dzīvo ~22000 pastāvīgo iedzīvotāju. Ķekavas novads ir viens no tām apdzīvotajām vietām, kurās iedzīvotāju skaits nesamazinās, bet nemitīgi pieaug. Visstraujākais iedzīvotāju skaita pieaugums bija vērojams 2008.gadā, šajā gadā iedzīvotāju skaits pieauga ~ par 8%.straujš iedzīvotāju skaita pieaugums bija vērojams arī no 2006.gada līdz 2010.gadam.. Šobrīd iedzīvotāju skaita pieaugums ir manāmi sarucis, taču vēl joprojām vērojams. Pēdējā gada statistika rāda, ka tik niecīgs iedzīvotāju skaita pieaugums nav novērots pēdējo desmit gadu laikā (Centrālās statistikas pārvalde, 2012).

Lai pozitīvā dinamika turpinātos un nepienāktu laiks, kad iedzīvotāju skaits sāk sarukt, Ķekavas novadam ir nopietni jāstrādāt pie esošo iedzīvotāju noturēšanas un jaunu iedzīvotāju piesaistes. Jau šobrīd skaidrs, ka Ķekavas novada ambiciozie mērķi gandrīz dubultot iedzīvotāju skaitu diez vai piepildīsies.

12. attēls. Ķekavas novada apdzīvoto vietu iedzīvotāju blīvuma karte.

2.2.2. Kopienas

Ķekavai kā apdzīvotai vietai jābūt ne tikai ar labu infrastruktūru, daudzveidīgiem mājokļiem, pieejamām publiskajām zonām un pakalpojumiem, bet arī vietai, kur veidojas kopienas ar savām interesēm, vēlmēm un izpausmēm. Kopiena ir cilvēku grupa, kam raksturīgas kopīgas teritoriālas, ekonomiskas, sociālas vai kultūras intereses. Kā kopienu var identificēt māmiņas, daudzstāvu un savrupmāju (gan veco, gan jauno) māju kopiena, sporta kopiena, un daudzas citas, kuru pamatā ir kopējas intereses vai problēmas, kas vieno konkrētu cilvēku kopu.

Kopienu veidošanās ir atkarīga no vietas un sabiedrības tipiem, tomēr, lai veicinātu kopienu veidošanos, pašvaldībai būtu jāveicina vietējo iedzīvotāju iesaistīšana kopējos

pasākumos, ir jāveido vietas piederības sajūta. Arī izglītošana un motivācijas izmantošana gatavībai strādāt savas dzīves vides uzlabošanai ir viens no veidiem, kā veicināt kopienu rašanos. Caur kopienām pašvaldībai iespējams mobilizēt savus sociālos, cilvēkresursus un citus resursus tādā veidā, lai iedzīvotāji varētu atbilstoši pieņemt kādas iekšējās vai ārējās pārmaiņas un spētu uz tām reaģēt (Kas ir kopiena, Bez dat.).

Ķekavas gadījumā jautājums par kopienām, to esamību vai neesamību ir īpaši aktuāls, jo liela daļa Ķekavas iedzīvotāju ir ļoti neaktīvi jautājumos, kas saistīti ar viņu dzīves vietas un visa novada turpmāko attīstību. Kopienas būtu veids kā konkrētai vietai piešķir sociālu dzīvīgumu, vietējo iedzīvotāju iesaistīšanos un līdzdalību.

Kopienai savu pašvaldības uzdevumu ietvaros kā teritoriālajai vienībai ir iespēja, izstrādājot savu zemes izmantošanas plānojumu, noteikt konkrētā plānojumā savas attīstības iespējas. Cilvēki pēc savas būtības grib justies piederīgi savai pilsētai un pārējai sabiedrībai – tad viņiem aug pašnovērtējums un arī atbildība pret vidi, un tad, ja pašvaldība viņiem atsūta vēstuli ar uzaicinājumu piedalīties sabiedriskā apspriešanā ir lielāka varbūtība, ka viņi ieradīsies (Kleina, 2012).

2.2.3. Sociālā infrastruktūra

Ķekava veidojusies kā teritorijas apdzīvojuma sastāvdaļa un tās objektu izvietojumu teritorijā nosaka pieprasījums pēc attiecīgā veida pakalpojumiem, kas cieši saistīts ar iedzīvotāju skaitu, to vecumstruktūru, kā arī ar pastāvošo apdzīvoto vietu īpašībām. Līdz ar to Ķekavā ir plašs sabiedrisko pakalpojumu klāsts (izglītības, veselības aizsardzības, kultūras, mazumtirdzniecības, sabiedriskās ēdināšanas u.c. pakalpojumi) (skatīt 13. attēlu). Ķekavā darbojas pasta nodaļa. Tāpat ir pietiekamā skaitā mazumtirdzniecības un citi pakalpojumi ar dažādu preču (pārtikas preces, rūpniecības un saimniecības preces, ziedi u.c.) tirdzniecību un maksas pakalpojumu (frizieri, foto pakalpojumi, veterinārie u.c. pakalpojumi).

Izglītība un kultūra. Ķekavā ir sava Ķekavas vidusskola, privātskola „Gaismas tilts 97”, PII „Ieviņa”, kā arī darbojas Ķekavas mākslas skola (Ķekavas kultūras nama ēkas austrumu korpusā), Ķekavas mūzikas skola un Ķekavas sporta skola. Perspektīvā tiek plānota jaunas sākumskolas būvniecība Ķekavas centrā, vietā, kur šobrīd aug ābeļdārzs. Ķekavā darbojas arī Ķekavas kultūras nams, Ķekavas bibliotēka, novadpētniecības muzejs, sporta klubs, stadions un Doles – Ķekavas evaņģēliski luteriskā baznīca.

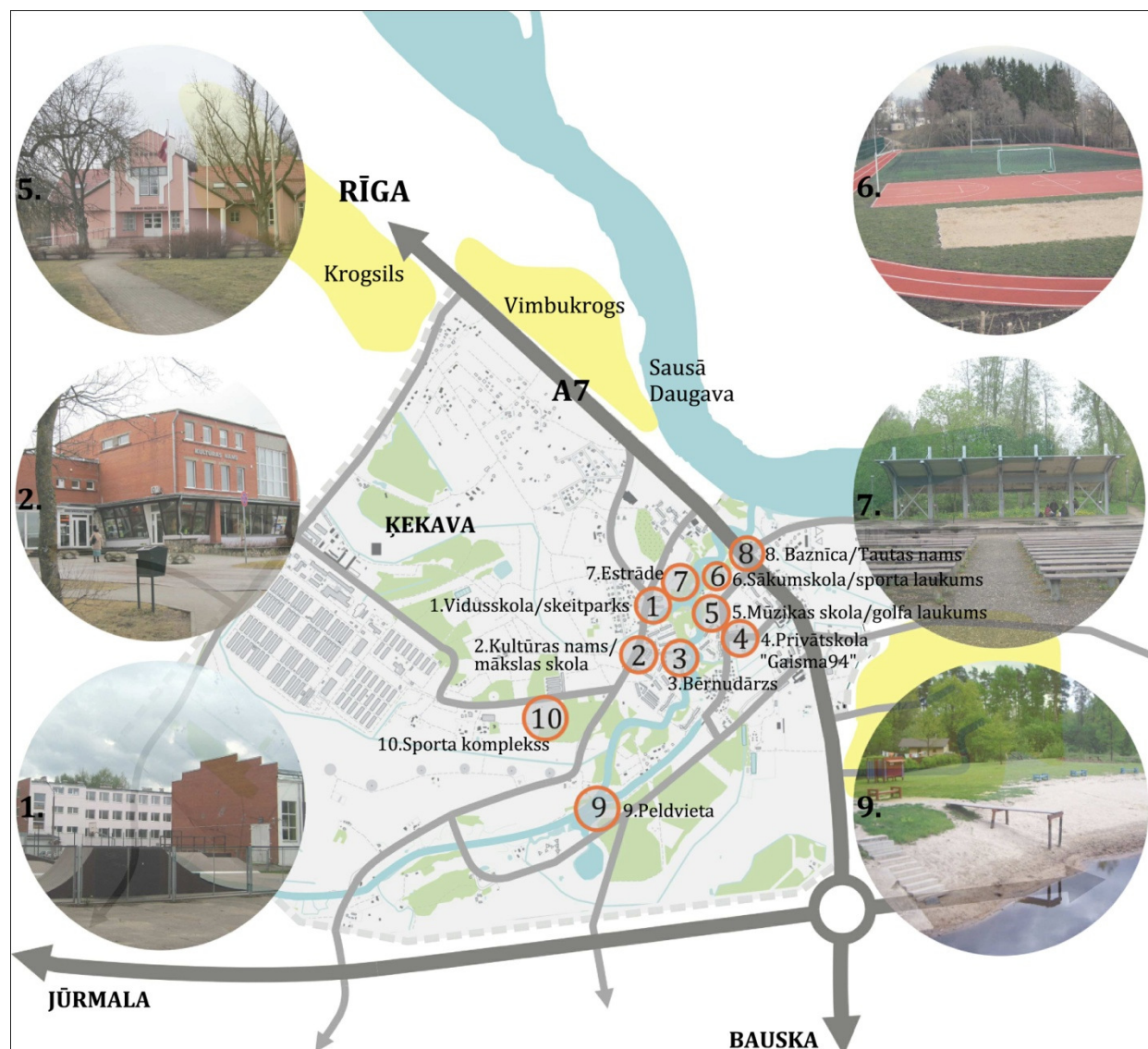
Veselības aprūpe. Medicīnisko palīdzību ciemā sniedz piecas ģimenes ārstu privātprakses, darbojas arī zobārstniecības privātprakse. Medikamentus var iegādāties divās aptiekās. Sociālo palīdzību nodrošina Ķekavas pagasta padomes aģentūra „Ķekavas sociālās aprūpes centrs”. Izveidots arī Dienas centrs dažādu pakalpojumu sniegšanai pensijas vecuma iedzīvotājiem, kā arī cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Dienas centra mērķis ir piedāvāt alternatīvas dienas pavadīšanas iespējas - nodarbībās, kultūras pasākumos.

Sabiedriskā kārtība. Sabiedriskā drošība un tiesiskā aizsardzība kārtību un drošību pagastā nodrošina Reģionālā pašvaldības policija. Likumdošanā noteiktās funkcijas tiesību aizsardzības jomā veic Ķekavas bāriņtiesa.

Sports un atpūta. Ķekavas ciemā pēdējos gados ir attīstījusies sporta infrastruktūra, popularizējot veselīgu dzīves veidu sabiedrības vidū. Pie vidusskolas izveidots skeitparks, pie sākumskolas nesen tika izbūvēts skolas stadions ar futbola laukumu. Pie Ķekavas mūzikas skolas atrodas mini golfa laukums. Ceļā uz Putnu fabriku ir futbola kluba „Auda” laukums, tāpat aktīvi darbojas futbola klubs „Metta” kur ir iespēja nodarboties ar sportu gan uz liela futbola laukuma ārā, gan iekštelpās. Ķekavas „nacionālais” sporta veids ir florbols ar vairākām komandām. Tāpat blakus vairākām dzīvojamām mājām ir iekārtoti mazi sporta laukumi ar basketbola groziem, futbola vārtiem un citiem vingrošanas rīkiem.

Mazāk ir attīstīta mierīgās atpūtas un rekreācijas infrastruktūra, gar Ķekavas upi tikai dažās vietās ir iekārtoti soliņi un bērnu rotaļu laukumi. Ķekavas upes un zaļās struktūras rekreācijas zona ir izmantota nepietiekoši.

13. attēls. Sociālā infrastruktūra.

2.2.4. Publiskās ārtelpas struktūra

Ķekavas centram ir visi nepieciešamie priekšnoteikumi pilnvērtīgai un daudzveidīgai publiskās ārtelpas izveidošanai (skatīt 14. attēlu):

- Ķekaviņas upīte, kas caurvij visu ciema centru;
- Sabiedrisko pakalpojumu pieejamība un daudzveidība, salīdzinot ar citiem ciemiem;
- Plašas zaļā teritorijas;
- Aktivitāšu zonas jauniešiem un ne tikai - golfa laukums un skeitparks;
- Sausā Daugava;
- Parks Ķekavas centrā, kurā plūst Ķekaviņa, parkā atrodas estrāde, kas padomju laikos kalpoja kā kopīga svētku svinēšanas vieta, kas arī vēl šodien Jāņos pulcē daļu Ķekavas iedzīvotāju, taču ikdienā estrāde ir kļuvusi par alkohola lietošanas vietu;

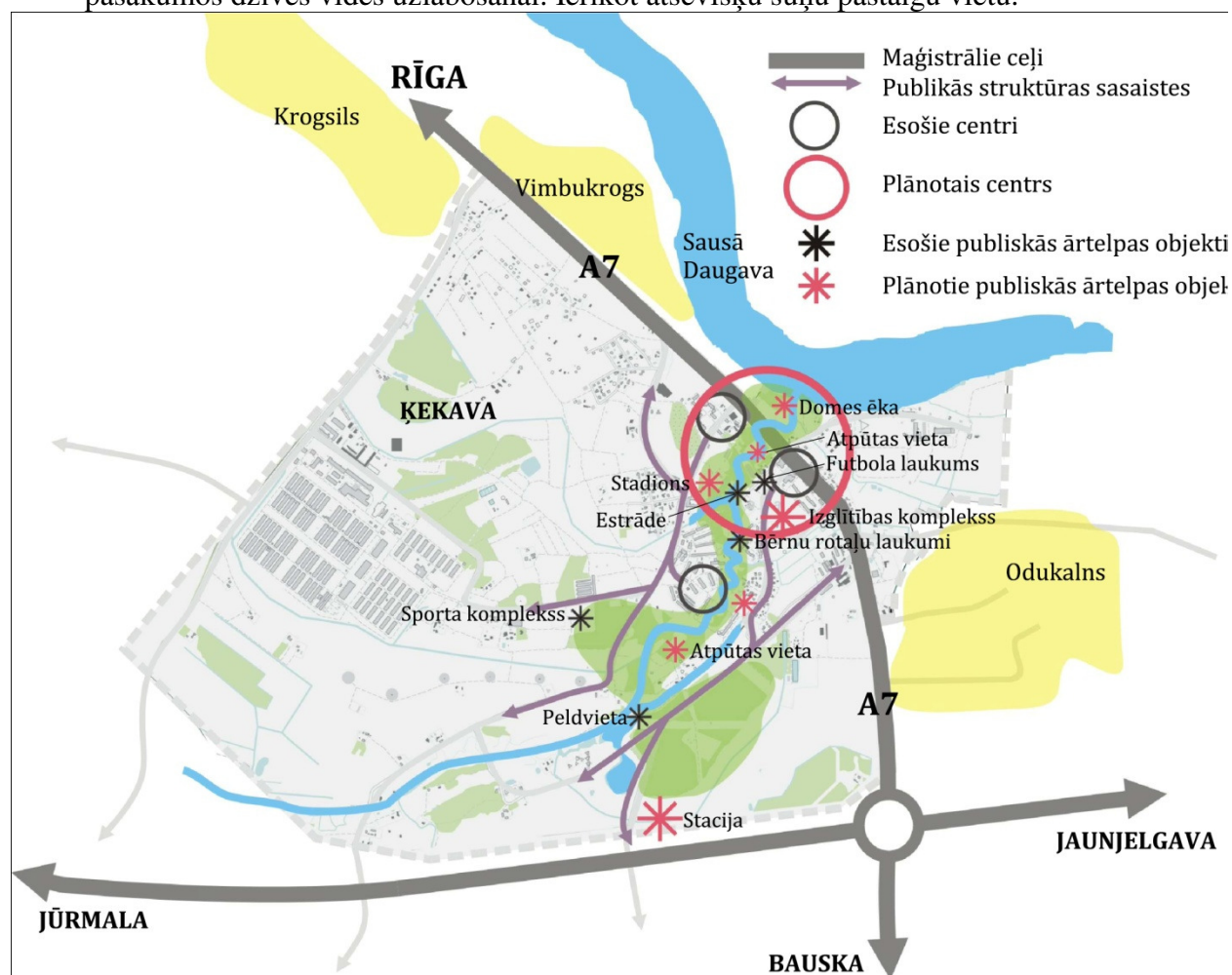
Pastāv arī problēmas, kas bremzē publisko ārtelpu veidošanos un kvalitatīvās dzīves vietas attīstību: ciemā nav veloceļa tīkla, ērtu un labiekārtotu pastaigu ceļu gar Ķekavas upi, nav nodrošināta pieeja Daugavai, trūkst rekreācijas aktivitāšu un kopējas pulcēšanās vietas,

dzīvojamo māju iekšpagalmos trūkst labiekārtojuma (soliņu, bērnu rotaļu laukumu), dzīvojamās iekšpagalmos trūkst autostāvvietu.

Publisko telpu pilnveidošanai ir nepieciešama kompleksa pieeja – ceļu struktūras, sabiedrisko centru un zili/zaļās struktūras attīstība un šo struktūru savstarpējā sasaiste.

Daži priekšlikumi publiskās ārtelpas attīstībai:

- Sporta/ atpūtas infrastruktūras attīstīšana;
- Ķekaviņas krastu labiekārtošana, pieeja pie ūdens;
- Bērnu rotaļu laukumu un jauniešu aktīvas atpūtas vietu izveide gan dzīvojamo māju iekšpagalmos gan Ķekaviņas krastos;
- „Pasīvās” atpūtas vietu izveide, cilvēkiem, kas vēlas mierīgi atpūsties, palasīt grāmatas;
- Uzlabot ceļu segumu kvalitāti, izveidot veloceliņus, ierīkot apgaismojumu;
- Izveidot labiekārtotu un pievilcīgu pieeju un atpūtas iespēju pie Sausās Daugavas;
- Papildināt publiskās telpas ar mazām arhitektūras formām (soliņi, apgaismojums, vides dizaina elementi, atkritumu tvertnes utt.);
- Paredzēt atsevišķās autostāvvietas ārpus dzīvojamiem iekšpagalmiem;
- Iesaistīt pēc iespējas aktīvāk pašus iedzīvotājus gan plānošanas, gan realizācijas pasākumos dzīves vides uzlabošanai. Ierīkot atsevišķu suņu pastaigu vietu.

14. attēls. Publiskās ārtelpas struktūra.

2.3. Vide

Ainavas

Ķekavas teritorijas telpiski - ainaviskais veidols vēsturiski ir izveidojies un arī pašreiz raksturojams kā mozaīkveida, kas ietver sevī gan Rīgas pilsētai raksturīgās perifēriālās apbūves iezīmes, gan vienlaidus mežu masīvu ainavu, gan lauku ainavu ar tai raksturīgajām viensētām. Visgleznainākais Ķekavas ainavas elements ir Daugavas (arī Sausā Daugava) nepārveidotā posma ieleja ar Doles salu. Daugavas upes ainava ir klusa – tajā nav intensīvam tūrismam un biznesam raksturīgo elementu – kuģu, jahtu, laivu un piestātņu. Daugava un tās krasts netiek aktīvi izmantoti atpūtai un tūrismam. Tieši pretēji, ir vērojama tendence krastu pēc iespējas apbūvēt un nožogot, tādējādi noslēdzot brīvu piekļūšanu upei.

Ķekavas teritorijas ainavas vērtīgākie elementi ir meži (atsevišķas koku grupas), Sausā Daugava, Ķekavas upe un to krasti. Ekoloģiski nozīmīga un ainaviski izteiksmīga ir Ķekavas upītes mazpārveidotā ieleja, kas diemžēl ir nepietiekoši ainaviski iekopta. Šīs ainavas ir vizuāli pievilcīgās un veido ciema teritorijas telpiskumu un vizuāli estētisku ārtelpu.

Ķekava ir vēsturiski veidots ciems, kas „sadalīts” divās daļās – „Jaunā” un „Vecā” Ķekava. Jaunā Ķekava plānota Padomju gados (60.-80.) attīstoties kolhoziem. Vecajā Ķekavā atrodas kultūrvēsturiski pieminekļi – Doles luterāņu baznīca un Doles Tautas nams. Kopumā Ķekavai ir blīva apbūve un attīstīta sociālā infrastruktūra, ko nevar teikt par jauniem ciemiem Ķekavas novada teritorijā. Ķekavas ainavai būtisku akcentu dod dārzkopības sabiedrību apbūve – mazdārziņu teritorijas. Daudzas no dārzkopības sabiedrībām rada labu vizuālo iespaidu, tomēr to tuvākā apkārtnē bieži vien ir piegružota ar sadzīves atkritumiem.

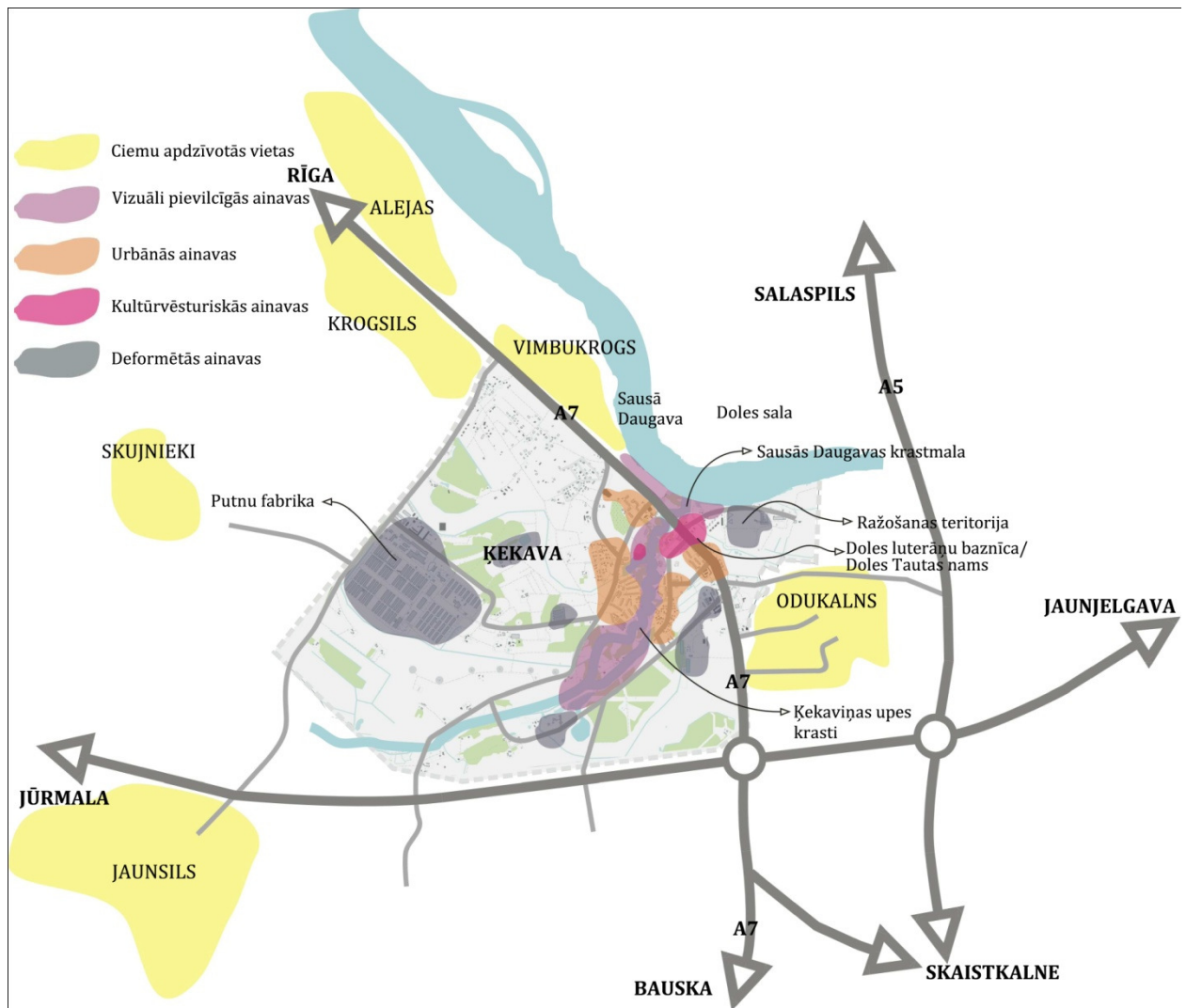
Ķekavā mēs esam izdalījuši dažas ainavu grupas (skatīt 15. attēlu):

- *Vizuāli pievilcīgās ainavas* – ko galvenokārt veido zili/zaļā struktūra ap Ķekavas upīti un zaļā teritorija ap Sauso Daugavu ar atklātiem skatiem pāri uz Doles salu;
- *Kultūrvēsturiskās ainavas* – veidojas ap A7 šoseju un ietver sevī tādas kultūrvēsturiskos pieminekļus kā Doles luterāņu baznīca un Doles tautas nams. Šīs ainavas arī kalpo par vizuāliem piesaistes punktiem un orientieriem iebraucot Ķekavas ciemā;
- *Urbānās ainavas* – ir Ķekavā esošas 3-5 stāvu daudzdzīvokļu mājas, kas atrodas Ķekavas upītes abos krastos un kas ir viens no pilsētvides raksturīgākajiem elementiem;
- *Deformētās ainavas* – pārsvarā šīs ainavas veido ražošanas un darījumu objekti, kam ir nepievilcīgs vizuālais veidols, kā arī tie rada trokšņus, putekļus, smaku („Putnu fabrika”). Deformētās ainavas raksturo dažāda mēroga būves (noliktavas, angāri), estētiski nepievilcīgas būves, iežogojums, zaļo teritoriju trūkums. Ap tādiem objektiem nepieciešams veidot zaļo buferzonu un plānot tos tālāk no apdzīvotām vietām.

Pārējās Ķekavas teritorijas ir ikdienas ainavas: cilvēku apdzīvotas vietas (savrupmāju apbūves teritorijas), mazdārziņu teritorijas, ceļu ainavas un zaļās struktūras (lauki, meži, koku grupas).

Runājot par gaidāmajām izmaiņām Ķekavas novadā apvadceļa un Rail Baltica kontekstā – noteikti būtu jārunā par to, kā šie apstākļi izmaina esošo ainavu. Veidotās tā sauktās jaunās ainavas, attiecīgi ar savu ietekmi uz vidi.

15. attēls. Ainavas.

2.4. Urbānisma idejas Ķekavas kontekstā

Jaunais urbānisms (New Urbanism)

Jaunais urbānisms ir starptautiska kustība ar mērķi reformēt pilsētplānošanas praksi, tāpat arī dizainu jau esošā vidē, tādējādi paaugstinot dzīves kvalitāti un standartus, radot labākas vietas dzīvošanai. Tas ietver kā pilsētu, tā arī ciemu un atsevišķu apkaimju uzlabošanu un piepildīšanu (New Urbanism, Bez dat.). Visbiežāk pastāv idejas par to, ka jaunais urbānisms kā ideja ir radusies rekācijas formā pret pilsētu izplešanos. Tajā pat laikā lielākoties realizēto vai plānoto projektu konstatējams, ka tie ir plānoti brīvās, iepriekš neapbūvētās piepilsētu teritorijās, tātad faktiski ir pilsētu izplešanās cita, organizēta forma, ko var saukt arī par kontrolētu izplešanos. Atšķirībā no īstas izplešanās, ciemats tiek iepriekš rūpīgi izplānots, nevis veidojas stihiski (Treija, Trusiņš, 2008). Tāpat arī maza mēroga uzlabojumos, uzsvars tiek likts uz palielinātu vietējo kopienu iesaisti savas apkaimes attīstībā.

Latvija nav bijusi unikāla savā attīstībā, tādēļ piedzīvo līdzīgu situāciju, kādā ir bijušas arī citas Eiropas valstis, kuras saskārušās ar piepilsētu izplešanos. Latvijai būtu lietderīgi pārņemt labākos prakses piemērus. Kā viens no pozitīviem piemēriem ir piepilsētu attīstības jautājumu risināšana no abām pusēm - pilsētas un piepilsētas pašvaldības. Gan Rīgai, gan apkārtējām pašvaldībām būtu kopīgi jāmeklē risinājumi dažādos jautājumos. Abām pusēm ir jābūt ieinteresētām sadarboties un tām ir jāuztver viena otru kā sadarbības partneri nevis konkurentiem. Diemžēl Rīgas pilsētas un Pierīgas pašvaldību attiecības ir diezgan saspringtas. Abām pašvaldībām ir jāatceras, ka galvenais ir cilvēks (iedzīvotājs) varbūt tad viņas spētu kopīgi vienoties un definēt savas prioritātes un sabiedrības intereses, kas veicinātu ciešāka sadarbība kopīga mērķa sasniegšanai (Urban Sprawl in Europe, 2007).

Ir sastopami atšķirīgi Jaunā urbānisma principi, minot gan vadlīnijas, gan sniedzot detalizētākus skaidrojums. Kontekstā ar Jaunā urbānisma idejām Ķekavas ciema telpas gadījumā, tiek izmantoti šīs idejas kongresa dibinātāju *Andres Duany* un *Elizabeth Plater-Zyberk* sākotnēji definētie 13 pamatprincipi:

1) Apkaimē ir izteikts telpisks un funkcionāls centrs, kurā ir arī sabiedriskā transporta pieturvieta.

-Šobrīd Ķekavas ciema centra telpa ir neskaidra dēļ tā sadalītājām funkcijām. Ir ļoti dažāds piedāvājumu klāsts, kas kā centra veidojošie elementi konkurē viens ar otru. Fiksētie 3 centri – administratīvais, jaunais (tirdzniecības), vēsturiskais – būtībā nav savstarpēji saistīti.

2) Vairums mājokļu atrodas 5 minūšu gājiena attālumā no centra (skatīt 19. attēlu).

-Jau vēsturiski, Ķekavas ciema centrālajā daļā veidojusies salīdzinoši kompakta apbūve, līdz ar to lielākajai iedzīvotāju daļai tas ir „staigājams”, izņemot vienīgi jauno tirdzniecības centru. Tomēr apkārtējo ciemu gadījumā galvenais pārvietošanās veids uz centru ir automašīnas, bieži vien ne tikvien attāluma dēļ, bet galvenokārt gan drošības.

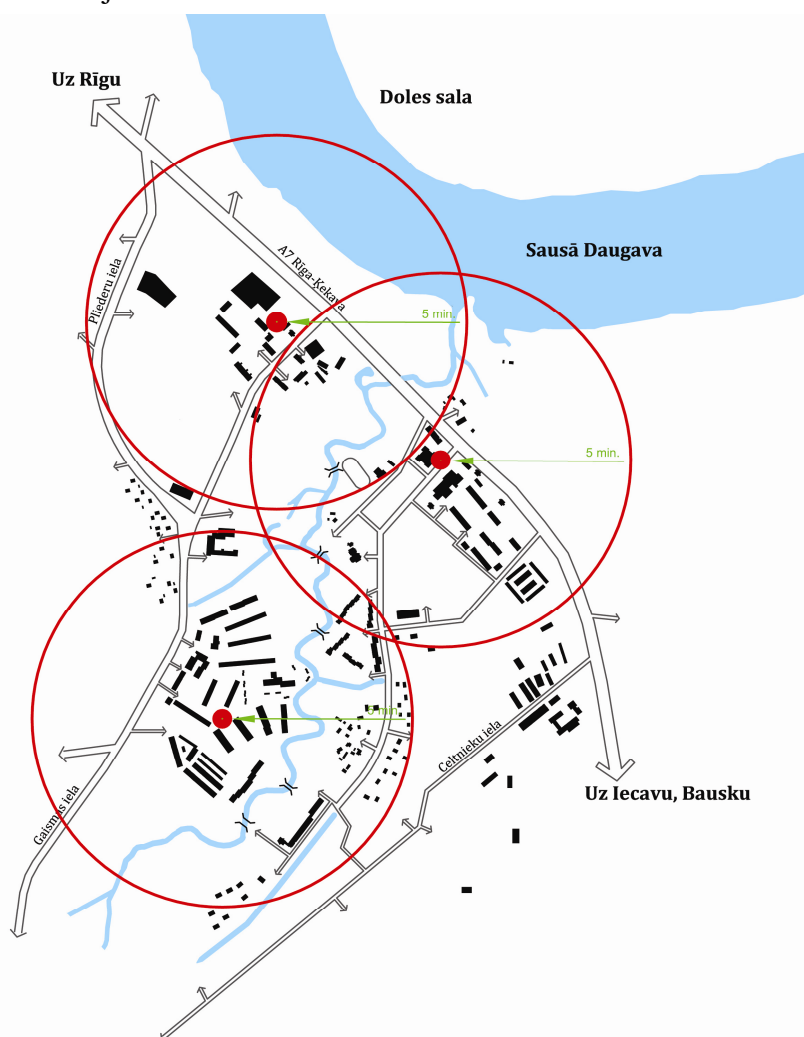
3) Apkaimē ir izvietoti dažādi mājokļu tipi-ģimenes mājas, rindu mājas un daudzdzīvokļu mājas, līdz ar to nodrošinot cilvēkiem no dažādiem sociālajiem slāņiem iespēju atrast sev piemērotu mājokli.

-Pateicoties padomju gados celtajām daudzstāvu ēkām, var apgalvot, ka ciemā ir radīti priekšnosacījumi tam, lai arī atšķirīgu slāņu iedzīvotājiem būtu pieejams mājoklis, ne tikai savrupmāju privātās apbūves. Tomēr salīdzinot ar Baložiem šeit nav plānotas un uzceltas jaunas daudzstāvu ēkas.

4) Ciematā jāatrodas ikdienas vajadzību apmierināšanai nepieciešamie objekti – veikaliņi un citi apkalpes objekti.

-Ciems ir uzskatāms par sabiedrisko pakalpojumu centru visā novada teritorijā. Šeit iezīmējas pluss daudzstāvu apbūves rajonā, kur vienuviet ir vairāki mazie veikaliņi, atšķirībā no jaunajiem privātmāju ciematiem.

19. attēls. 5 minūšu rādiusi esošajiem 3 centriem.

5) *Nelielas palīgēkas ir pieļaujamas katras mājas pagalma pusē, kuras var izmantot kā darbnīcas.*

-Princips izpildās.

6) *Pamatskola ir izvietota gājiena attālumā no apkaimes.*

-Princips izpildās, bet šeit problēmas sagādā bērnu droša nokļūšana līdz skolai intensīvās satiksmes dēļ.

7) *Bērnu rotaļlaukumi ir viegli pieejami un sasniedzami no katra mājokļa.*

-Ķekaviņas upes apkārtnē ir ierīkoti rotaļlaukumi. Tomēr to iztrūkums daudzstāvu namu pagalmos ir jūtams. Tāpat arī privātmāju bērni, iespējams, lielākoties tālāk par sava pagalma robežām rotaļāties nedodas.

8) *Apkaimes ielas veido vienotu sistēmu, kas izkļiedē transportu un ļauj ērti sasniegt dažādus mērķus.*

-Ielu sistēma ir jūtīgs temats ne vien jaunizbūvētajos ciemos, bet arī Ķekavas centrā iztrūkst loģisku savienojumu, piemēram, Ķekaviņas upes šķērsošana, kas veicam caur šauriem daudzstāvu namu pagalmiem.

9) *Ielas ir relatīvi šauras un noēnotas ar koku stādījumiem. Tas palēnina satiksmi un rada piemērotu vidi gājējiem un velobraucējiem.*

-Zaļo stādījumu pārdomāta struktūra tieši ar šādu mērķi nav novērojama.

10) *Ēkas centra rajonā ir izvietotas tuvu ielai, radot labi definētu ārtelpu.*

-Princips izpildās tikai dažviet. Bieži vien publisko ārtelpu un brīvos laukumus aizņem automašīnu stāvvietas. Publiskā ārtelpa iezīmējas Ķekaviņas upes apkārtnē, tomēr šeit izteikti trūkst vides labiekārtojumu.

11) *Automašīnu stāvvietas parasti nav vērstas pret ielu, bet ir izvietotas ēku aizmugurē.*

-Autostāvvietu problēma ir ļoti būtiska daudzstāvu namu pagalmos un apkārtnē, kur trūkst garāžu vai būtībā jebkādas telpas, kur novieto šos auto neaizņemot cilvēkiem nepieciešamo publisko ārtelpu. Privātajās apbūvēs princips izpildās.

12) *Atsevišķi zemes gabali ielu noslēgumos vai apkaimes centrā tiek rezervētas sabiedriskajām ēkām, līdz ar to nodrošinot apkaimes iedzīvotāju komunikāciju, izglītības vai kultūras aktivitāšu iespējas.*

-Princips teorētiski izpildās, jo šāda aktivitāšu telpa pieejama Ķekaviņas upes krastā esošajā estrādē, kā arī Doles tautas nama aizmugurē, tiesa gan ierobežojot satiksmes plūsmu.

13) *Apkaimē ir organizēta pašpārvalde, iedzīvotāji piedalās uzturēšanas, drošības un telpiskās attīstības jautājumu risināšanā.*

-Kopienu jautājums ar sīkām kustībām, iespējams, sāk veidoties visā novadā, tomēr organizēta pašpārvalde vēl nav novērojama.

Tomēr būtisks faktors, kas nosaka visu šo principu ievērošanu un izpildīšanu – bieži vien atdurās pret to, ka pašvaldības īpašumā nav zemju, ar kurām šo principus īstenot, nostiprināt. Lai arī šie uzstādījumi ir ideālistiskais variants – tiešām pēc tiem var sniegt labumu arī vietēja mēroga ierobežotos apstākļos.

Gudra izaugsme (smart growth)

Gudra izaugsme aptver attīstības klāstu un saglabāšanas stratēģijas, kas palīdz aizsargāt mūsu dabisko vidi, padarb rīt mūsu kopienas pievilcīgākas, ekonomiski spēcīgākas, un sociāli daudzveidīgas (Smart Growth (1), Bez dat.). Tomēr, no dažādiem informācijas avotiem gudra izaugsme, līdzīgi kā jaunā urbānisma ideja, galvenokārt saistīta ar pilsētplānošanu un transporta teorijām, kas cenšas izvairīties no pilsētu izplešanos, uzlabot resursu efektivitāti (Kublačovs, 2012).

Izstrādājot priekšlikums Ķekavs centra telpas ilgtspējīgai attīstībai, darbā tiek ievērtēti arī šādi principi, kas balstīti pamatojoties uz ASV kopienu veidošanas pieejām apkaimju plānošanā (Smart Growth (2), Bez dat.):

1. Pēc iespējas jaukti zemes izmantošanas veidi;
2. Izmantot kompakto ēku priekšrocības;
3. Radīt daudzveidīgu mājokļu izvēles iespējas;
4. Veidot staigājamas apkaimes;
5. Veicināt atšķirīgas un pievilcīgas kopienas ar spēcīgu vietas piederības sajūtu;
6. Saglabāt atvērto telpu, lauksaimniecības zemes, vietu dabiskumu;
7. Nostiprināt un vadīt attīstību ap esošajām kopienām;
8. Nodrošināt dažādu transporta izvēli, pieejamību;
9. Padarīt attīstības lēmumus paredzamus, taisnīgus un rentablus;
10. Mudināt sabiedrību un ieinteresēto personu sadarbību attīstības lēmumu pieņemšanā.

Savukārt Ye un Meyer šo teoriju būtībā izdala sešās galvenajās sastāvdaļās (plānošana, transports, ekonomiskā attīstība, mājokļi, kopienas attīstība un dabas resursu saglabāšana), katrā no tām ietverot vairākas dimensijas un līmeņu pakāpes (Ye, Meyer, 2005).

3. VĪZIJA UN PRIEKŠLIKUMI ĶEKAVAS CIEMA CENTRA TESPISKĀS STRUKTŪRAS ATTĪSTĪBAI

3.1. Vīzija

Lai identificētu problēmas kursa darba ietvaros tika apzināta Ķekavas stiprās un vājās puses, kā arī iespējas un draudi, kas var ietekmēt Ķekavas turpmāko attīstību (SVID analīzi skatīt 2. pielikumā).

Vīzija:

Ķekava - pašpietiekama pilsēta ar drošu un augsta dzīves vides kvalitāti (daudzveidīga gan dzīvojamās, sociālās, pakalpojumu, rekreācijas, rūpnieciskās, kultūras un citas teritorijas izmantošanas ziņā). Konkurēt spējīga. Ķekava ir apdzīvota vieta, kurā iedzīvotāji jūtas tai piederīgi.

Ķekavas ciema attīstības galvenajam mērķim jābūt iedzīvotāju dzīves vides un labklājības uzlabošana – droša, veselīga, patīkama, daudzveidīga, sociāli un telpiski līdzsvarota teritorija. Lai to sasniegtu tiek izvirzītas sekojošas ilgtermiņa pamatnostādnes:

1. Ķekava, kā novada centrs un attīstības virzītājspēks,
2. Ķekavas centra un apdzīvotu vietu savstarpējā sasniedzamība;
3. Galvenās funkcionālās telpas un to attīstības virzieni;
4. Sociāli vienotas un uz kopēju mērķi vērstas sabiedrības attīstība,
5. Galvenie savienojošie transporta koridori,
6. Apdzīvojuma telpiskās struktūras attīstība.

Svarīgākais ir visu pušu interešu līdzsvarošana. Brīvā tirgus apstākļos intereses veido pieprasījumu un piedāvājumu, savukārt, pieprasījums un piedāvājums ietekmē intereses. Interesēm ir vispārīgs, lokāls un konkrēts raksturs – tāpat kā instrumentiem.

Visefektīvākais vajadzību izzināšanas veids ir novada iedzīvotāja, iedzīvotāju grupu un pārvaldes institūciju mērķtiecīga un regulāra iesaistīšana attīstības dialogā.

Vērojot tendences valstī var prognozēt, ka novada iedzīvotāju skaits nākotnē turpinās pieaugt, gan ne tik strauji, kā līdz šim, taču nav pamata domāt, ka tas varētu samazināties.

Mājoklis neapšaubāmi figurē kā dominējošais mērķis. Un tam ir savs objektīvs pamats, jo tiklīdz ekonomiskā situācija atļauj, mājokļa jautājumi dzīves kvalitātes uzlabošanā iegūst prioritāti. To uzskatāmi pierādīja minētais nesenais „bums” nekustamo īpašumu tirgū.

Tomēr reālajā šodienas situācijā, ka iedzīvotāju skaits valstī kopumā samazinās, ekonomikā notiek cīņa ar krīzi un pastāv vēlme ilgtspējīgas attīstības ietvaros iedibināt to sekmējošus pasākumus, arī apdzīvojuma veidošanā, jāreķinās, ka kopumā iedzīvotāju skaita palielināšana nākotnē būs sarežģīts uzdevums. Kā izšķirošs faktors te jāmin pašvaldības konkurētspēja, salīdzinot ar citām Pierīgas areāla pašvaldībām. Pašvaldības konkurētspēja būs atkarīga no tā kāda būs piedāvātā attīstības priekšnoteikumu kvalitāte un piedāvājuma daudzveidība.

Lai panāktu sekmīgu attīstību, Ķekavai bez attīstības pamatnostādnēm jānosaka stratēģiskie virzieni jeb prioritātes.

3.2. Priekšlikumi Ķekavas ciema centra telpiskās struktūras attīstībai

Rīgas reģiona ilgtermiņa attīstības kontekstā

- Ir jāpanāk Rīgas metropoles areāla telpiskās struktūras saskaņota attīstība un tur notiekošo procesu koordinēšana, izstrādājot integrētu telpiskās attīstības perspektīvu (tematisko plānojumu) un izmantojot integrētu pieeju un kompleksus risinājumus, lai saskaņotu dažādās intereses – gan valsts, pašvaldību un iedzīvotāju, gan Rīgas pilsētas intereses un apkārtējo pašvaldību intereses, tai skaitā Ķekavas.
- Ķekavai jāatrod sava teritorijas identitāte, kas to padara savdabīgu atšķirībā no citiem Pierīgas novadiem, tādejādi padarot to vēl pievilcīgāku.
- Pie plānotajiem apvedceļa un dzelzceļa „Rail Baltica” trasējumiem rezervēt vietu valstiski/sabiedriski nozīmīga objekta būvniecībai (piemēram, dzelzceļa stacijai) un tā funkcionēšanai nepieciešamo teritoriju un iezīmēt perspektīvos savienojuma trasējumus ar Ķekavas centru.

Ķekavas novada ilgtermiņa attīstības kontekstā

- Attīstība ir integrēts process, kur savstarpēji mijiedarbojas ekonomiskie, sociālie un telpiskie faktori. Šobrīd šiem faktoriem attīstības jautājumos ir noteicoša atgriezeniska iedarbība uz konkurētspēju. Pašvaldībai šie faktori ir jāpārzina, sekojot situācijas pārmaiņām, analizējot tās, konstatējot tendences, koriģējot un pieņemot situācijai atbilstošus risinājumus.
- Neatļaidīgi jāuztur pašvaldības konkurētspēja, tai nākotnē būs izšķiroša nozīme cīņā par iedzīvotājiem un to labklājību.
- Jāturpina iesāktais darbs pie Ķekavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas, Attīstības programmas un parka detālplānojuma izstrādi, kā arī jāizstrādā visa novada kopīgs teritorijas plānojums.
- Jāizvērtē spēkā esošie detālplānojumi, novērtējot to īstenošanas situāciju, nosakot plānotās apbūves kapacitāti (zemesgabalu un iedzīvotāju skaitu) un nepieciešamās un iespējamās inženiertehniskās infrastruktūras jaudas.
- Jāturpina cīnīties par iedzīvotāju skaita palielināšanu un uzņēmējdarbības piesaistīšanu un veicināšanu, nodrošinot labu dzīves un uzņēmējdarbības vidi.
- Attīstot jaunas apbūves teritorijas noteikt, ka vismaz daļa zemes jāatvēl publiskās telpas izveidei. Jaunajos apbūves ciematos nav atvēlēta vieta koplietošanas vajadzībām – atpūtai un rekreācijai, bērnu spēļu un sporta laukumiem, pakalpojumu objektiem utt. Daudzām apbūves teritorijām pat nav izveidotas nepieciešamās infrastruktūras (ielas, komunikācijas). Ķekavas novada domes mājas lapā (www.kekava.lv) ir informācija, kurā iedzīvotājus, kuri vēlas iegādāties nekustamo īpašumu Ķekavas novadā, PIRMS IEGĀDĀTIES NEKUSTAMO ĪPAŠUMU tiek lūgti vērsties Ķekavas novada pašvaldības Būvvaldē vai Ķekavas novada pašvaldības Telpiskās plānošanas daļā, lai NOSKAIDROTU BŪVNIECĪBAS IESPĒJAS katrā iecerētajā nekustamajā īpašumā. Lai pasargātu potenciālos pircējus no neapdomīga pirkuma un novērstu situācijas, kad jaunais īpašnieks nonāk ķīlnieka lomā, starp nerealizēto detālplānojumu attīstītājiem un normatīvo aktu prasībām.
- Izvairīties no nepārtrauktas apbūves joslas veidošanas un apbūvēto teritoriju mehāniskas sapludināšanas A7 šosejas malās.

Ķekavas ciema ilgtermiņa attīstības kontekstā

- Veicināt tādas teritorijas vai apbūves attīstības pakāpes sasniegšanu, kura nodrošinātu nekustamo īpašumu tirgu ar daudzveidīgu konkurētspējīgu piedāvājumu kvalitatīvā dzīves vidē, un tādējādi sekmētu pastāvīgu iedzīvotāju skaita pieaugumu.
- Pašvaldībai stingri jānosaka, ka nav pieļaujama zemesgabalu apbūve bez piebraucamo ceļu un nepieciešamo inženierkomunikāciju izbūves. Pie šī punkta parasti jaunais īpašnieks nonāk ķīlnieka lomā, vēl trakāk, ja viņš ir iegādājies domājamo daļu, šādos gadījumos pašvaldībai nav nekādu iespēju viņus brīdināt (ja vien viņi iepriekš nav nākuši interesēties).

Šajā sakarā var pasmelties pieredzi no mūsu tuvākajiem kaimiņiem Igaunijā. Igaunijā ir izveidota eiropeiskāka un efektīvāka plānošanas sistēma, balstoties uz kaimiņvalstu, it īpaši, Somijas un Zviedrijas pieredzi. Kaut arī detālplānojumus tāpat kā Latvijā pasūta paši attīstītāji, tomēr tajos notiek konkrētāka vienošanās arī par infrastruktūras jautājumiem. Līdz ar to detālplānojumu izstrādes laiks ir ilgāks, bet to kvalitāte ir augstāka. Augstāka arī ir īstenotās apbūves kvalitāte. Apbūve ir kompleksāka. Ar detālplānojumu īstenošanu mazāk nodarbojas paši īpašnieki, vairāk profesionāli attīstītāji. Tādēļ kvantitatīvi detālplānojumu ir mazāk. Arī zemes tirgus Igaunijā bija mazāk izkropļots.

Attiecībā uz Igaunijas praksi publiskās infrastruktūras nodrošināšanā teritorijas plānošanas eksperts Kauris Lass norādīja, ka Igaunijas praksē, izstrādājot detālplānojumu (ar atsevišķiem izņēmumiem), tiek slēgta vienošanās starp zemesgabala īpašniekiem un pašvaldību par to, kurš un kādā apmērā finansē nepieciešamās infrastruktūras izbūvi, tādējādi jaunajās attīstības teritorijās tiek nodrošināta publiskā infrastruktūra.

Vēl pirms detālplānojums stājas spēkā, pašvaldība noslēdz vienošanos ar attīstītāju par to, ka attīstības teritorijās attīstītājs veic ceļu izbūvi par saviem līdzekļiem. Vienošanās paredz arī sankcijas attīstītājam, ja ceļa izbūve nav veikta noteiktajā laikā un apjomā. Normatīvie akti nosaka, ka būvatļauju ēkas būvniecībai nevar saņemt, pirms nav veikta ceļu izbūve.

Likuma “Par nodokļiem un nodevām” 12.panta pirmās daļas 11.punkts paredz, ka vietējās pašvaldības domei (padomei) ir tiesības Ministru kabineta noteikumos noteiktajā kārtībā savā administratīvajā teritorijā uzlikt pašvaldības nodevas par pašvaldības infrastruktūras uzturēšanu un attīstību. Tas varētu būt viens no instrumentiem ar ko pašvaldība varētu operēt šajā jautājumā.

- Jaunu apbūvi attīstīt jau esošajās apdzīvotajās teritorijās, kur jau izveidota tehniskā infrastruktūra, lai nepieļautu neefektīvu un dārgu inženierkomunikāciju tīklu un ceļu izbūvi tur, kur tai būs neliels pieprasījums.
- Apbūvei paredzētās saparcelētās zemes, kas vēl nav apbūvētas uz laiku pārveidot par mazdārziņu teritorijām vai arī par publiskām telpām, ja vien ir iespējams vienoties ar zemes īpašniekiem par to atpirkšanu vai arī cita veida atsavināšanu, piemēram, maiņu ar kādu pašvaldībai piederošu apbūvei paredzētu zemesgabalu.
- Veicināt sadarbību starp iedzīvotājiem, sociālām grupām, nevalstiskajām organizācijām, uzņēmējiem un pašvaldības institūcijām. Soli pa solim veidot pārvaldes institūciju (pašvaldības) un iedzīvotāju savstarpējo uzticēšanos, bez kuras nav iespējams demokrātiska un ilgtspējīga apdzīvotas vietas plānošana.
- Pašvaldībai ir jāzina, kā pilsētvidē ietekmē pilsētas iedzīvotāju kustību? Kādi iedzīvotāju slāņi ir šeit atbraukuši uz palikšanu? Kādas kultūras un mākslas vērtības viņi ienes un kādas vērtības viņiem ir nepieciešamas Ķekavā.
- Ķekava ir tik piemērota vieta dažādu ideju realizēšanai! To paveikt ir daudz vienkāršāk kā citās Latvijas pilsētās, jo nav masīvas konkurences

- Veicināt kopienu veidošanos caur iedzīvotāju iesaistīšanu un līdzdalību Ķekavas attīstībā, kas veicinātu iedzīvotāju piederības un atbildības sajūtu par Ķekavu. Attīstībai ir jābalstās uz vietējo kopienu interesēm, nodrošinot pēc iespējas lielāku sabiedrības līdzdalību notiekošajos procesos.
- Turpināt iesaistīt Ķekavas plānošanā studentus. Studenti uz konkrēto apdzīvoto vietu spēj paskatīties savādāk, varbūt kritiskāk, jo paši tajā nedzīvo, bet katrs atbraucis ar savu zināšanu bagāžu.
- Ņemot vērā to, ka Vimbukroga apbūve ir pilnībā saplūdsi ar Ķekavas apbūvi, kā arī to, ka Odukulns organiski iekļaujas Ķekavas nozīmīgo telpisko struktūras elementu areālā, piedāvājam precizēt Ķekavas robežas un iekļaut šos abus ciemus Ķekavas apdzīvotajā telpā.

Ķekavas centra ilgtermiņa attīstības kontekstā

- Spēcīga Ķekavas kā novada un kā apdzīvotas vietas centra attīstība.
- Ķekavas noteikti nevajadzētu pieļaut jaunu lielveikalu būvniecību, jo tas mazina paša centra apmeklētību.
- Centrā nedrīkst būt tikai veikali, kultūras iestādes un administratīvās iestādes (biroji), centram ir jābūt arī apdzīvotam. Tas, ka Ķekavas novada Domes ēka atrodas vienā ēkā ar sociālo māju ir pat labi (slikti ir tas, ka novada Dome atrodas daudzdzīvokļu dzīvojamajā rajonā tālu no šosejas).
- Jānodrošina zaļo teritoriju un ekoloģisko koridoru saglabāšana un funkcionēšana starp urbanizētajām teritorijām. Šobrīd upīti, kas sadala Ķekavas centru divās daļās izveidot, kā vienojošo sasaistes elementu.
- Veicināt apdzīvoto vietu savstarpējo sasaisti, sasaisti ar centru un blakus esošajām kaimiņu teritorijām, nodrošinot atbilstoši tehnisko infrastruktūru un sabiedriskā transporta attīstību. Sasaisti balstīt uz kājāmgājējiem un riteņbraucējiem.
- Novada teritorijas plānojumā nedefinēt teritorijas, kas nepieciešamas pašvaldību funkciju realizēšanai, piemēram, vieta Novada domes būvniecībai vai peldvietas izveidei. Mēģināt vienoties labprātīgi ar zemes īpašniekiem par zemes atsavināšanu. Atsavināšanas procesam jābūt savstarpēji pieņemamam gan pašvaldībai, gan zemes īpašniekiem, gan sabiedrībai kopumā.
- Attīstīt esošos dabas vides resursus, tādējādi nodrošinot kvalitatīvu lauku rekreācijas telpas un ūdeņu ainavu attīstību, kas pieejama gan vietējiem, gan tuvējo apkārtnu iedzīvotājiem.
- Publisko telpu elementiem (parkiem, bērnu rotaļu, sporta laukumi uc.) būtu jābūt pieejamiem apkaimju centros.

Ķekavas centrā, ābeļdārza vietā plānota jaunas sākumskolas un stadiona būvniecība. Saskaņā ar Ķekavas pagasta teritorijas plānojumu tā ir jauktas sabiedriskās un darījumu apbūves teritorija (JSD1, JSD2). Sabiedriskās un darījumu apbūves teritorijās apvienota sabiedriskā un sociālā funkcija un darījumu funkcija. Šāda veida teritorijas izdalītas ar mērķi, lai pašvaldība varētu realizēt izglītības, kultūras un sociālās aprūpes u.c. funkcijas, kā arī nepieciešamības gadījumā veidot jaunas darījumu iestādes, mazumtirdzniecības un pakalpojumu objektus.

Sākumskola un stadions ir ļoti nepieciešama gan pašai Ķekavai, gan visam novadam. Kursa darba ietvaros piedāvājam šo teritoriju **veidot kā izglītības centru – bērnu pilsētīnu**, kurā koncentrētos izglītības iestādes – jauna pirmskolas izglītības iestāde (jo Ķekavā ir gara rinda uz bērnodārzu), sākumskola, mūzikas un mākslas skolas, iespējams arī sporta skola. Daļēji

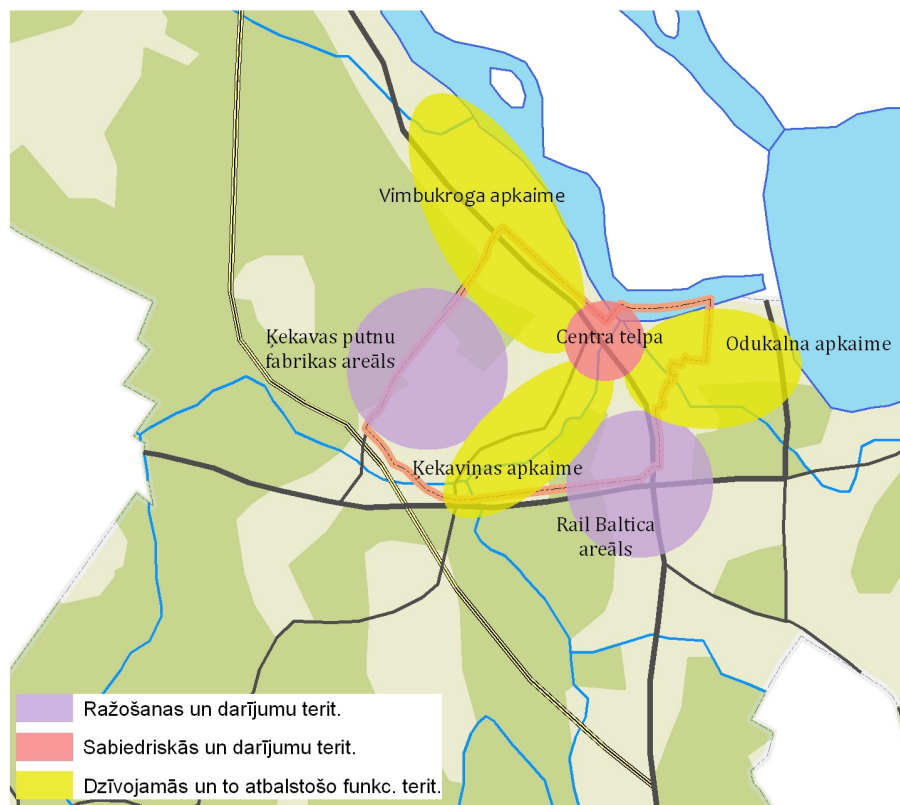
slēdzot Nākotnes ielu (izveidojot to par gājēju un velobraucēju ielu) šo teritoriju varētu izveidot par drošu un bērniem draudzīgu vidi, kurā vecāki bez raizēm, varētu atstāt savu bērnu. Savukārt pats bērns pēc skolas varētu doties tālāk uz mūzikas vai sporta skolu, turpat blakus ēkā.

Izbūvējot šo **izglītības centru** ierosinām jau tagad esošo ābeļdārzu pārstādīt vietā, kur netiek plānota apbūve un kur šīs dārzs varētu augt un priecēt gan jaunus, gan vecos ķekavniekus.

Turpat netālu, Nākotnes ielas pretējā pusē pašvaldība iecerējusi izbūvēt jauno novada domes ēku, jo šobrīd tā atrodas daudzstāvu dzīvojamā rajonā un aizņem sociālās mājas pirmos divus stāvus. Šajā rajonā atsevišķās telpās daudzdzīvokļu māju pirmajos stāvos izvietotas arī citas pārvaldes iestādes, pašvaldības policija, bāriņtiesa, dzimtsarakstu nodaļa u.c. visas šīs iestādes ir novada līmeņa, bet atrodas dzīvojamajā rajonā, patālu no novada nozīmes ceļa.

Izanalizējot Ķekavas struktūru, piedāvājam izvietot novada administratīvo centru teritorijā starp A7 šoseju un sauso Daugavu un zemesgabala, kas šobrīd pieder „Doles – Ķekavas evaņģēliski luteriskai draudzei. Tādejādi Ķekavas ciema centrs izveidotos abpus patreizējai A7 šosejai, kas pēc apvedceļa izbūves kļūs par Ķekavas galveno ielu (skatīt 20. attēlu). Saskaņā ar spēkā esošo pagasta teritorijas plānojumu šis zemesgabals atrodas jauktas dzīvojamās un darījumu iestāžu teritorijā (JDzD1, JDzD2).

3.3. Ķekavas pilsētas telpiskās struktūras perspektīva

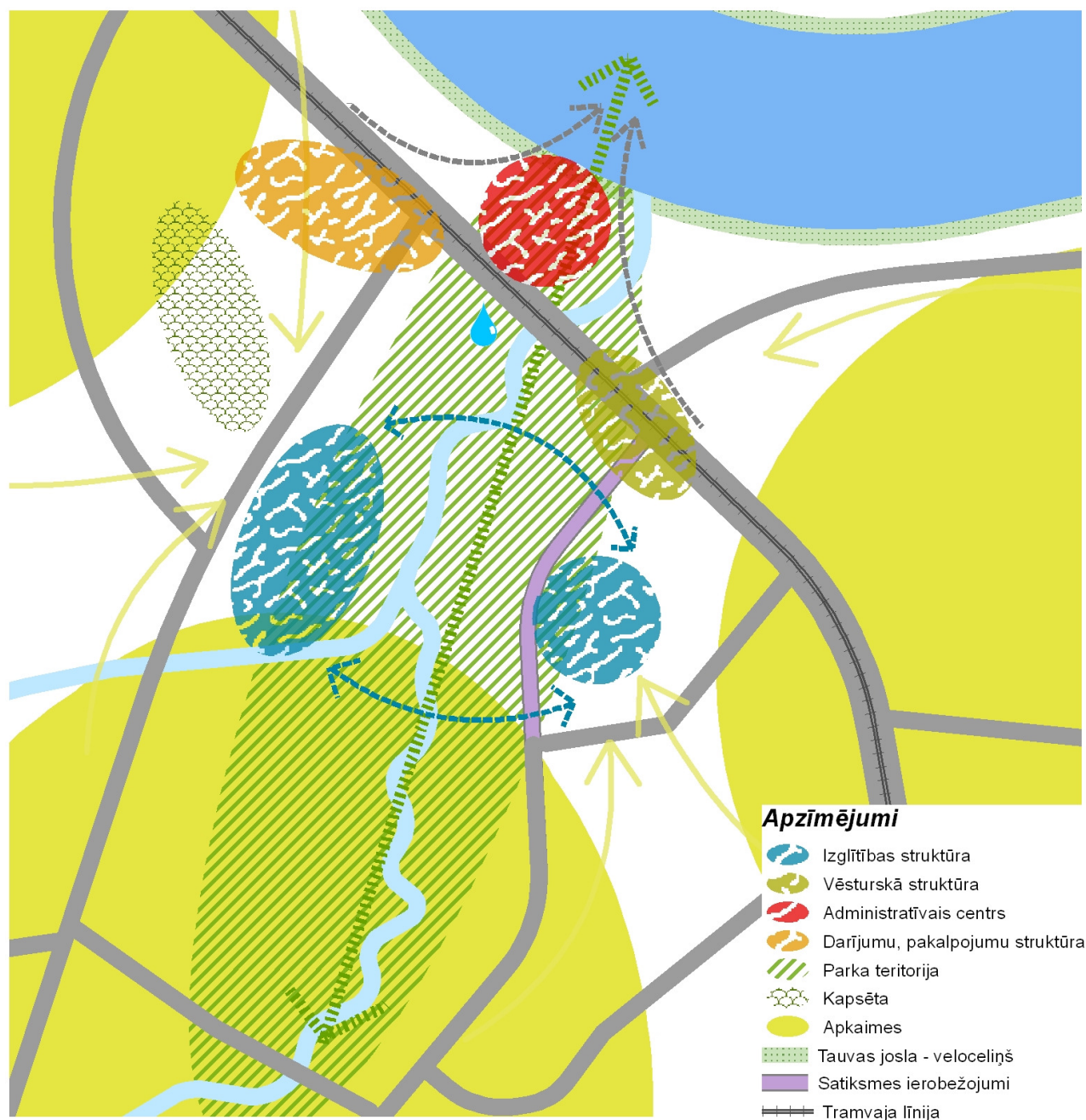
20. attēls. Ķekavas pilsētas telpiskās struktūras perspektīva.

Izvērtējot esošo situāciju, teritorijas plānojumā vēlamu un uz vietas fiksēto struktūru, piedāvātā Ķekavas pilsētas perspektīva ieņem mazliet radošu apveidu, pielīdzinoties taureņa aprisēm (skatīt 20. attēlu), no kurām sekojošos fragmentus var skaidrot šādi:

- Galva – pēc administratīvo funkciju pārcelšanas - **Ķekavas novada un pilsētas centrs**, smadzenes. Apvieno sevī vēsturisko arhitektūru, piedāvā mūsdienīgus pakalpojumus, atver piekļuvi pie ūdens un ievada Ķekaviņas upes parka teritorijā.
- Ķermenis – **Ķekaviņas apkaime**, spēcīgākā no apkaimēm jeb mugurkauls, pateicoties attīstītajai infrastruktūrai un pakalpojumu pieejamībai. To veido padomju gadu daudzstāvu apbūve, daļēji arī vēsturiskā mazstāvu apbūve un parka teritorija. Šī apkaime izstiepjas Ķekaviņas upes garumā līdz šosejai, kur jau šobrīd koncentrējušies jauni mājokļi.
- Labais augšējais spārns – **Odukalna apkaime**. Ņemot vērā aspektu, ka šī teritorija pieguļ ciema robežai, tai ir perspektīva iekļauties pilsētas teritorijā. Tā vietā, lai attīstītu haotisku jauno ciemu būvniecību, Odukalnā teritorijas plānojumā ir atvēlētas teritorijas tieši šiem nolūkiem.
- Kreisais augšējais spārns – **Vimbukroga apkaime**. Ļoti blīvā apbūve, pēc tam, kad A7 maģistrāle būs kļuvusi par pilsētas ielu, tādējādi nojaucot šo tranzīta radīto robežu, kļūs droši savienojama ar pilsētu un veicama gan ar kājām, gan velosipēdu.
- Kreisais apakšējais spārns – **Putnu fabrikas darbības areāls**, kā arī citu darījumu un ražošanas teritoriju potenciālā teritorija, kas labi savienojas ar apvadceļu.
- Labais apakšējais spārns – **Rail Baltica stacijas perspektīvā atrašanās vieta**, kas ietvers jaunus darījumu birojus, saistībā ar dzelzceļa un transporta loģistikas jautājumiem. Tāpat arī pacels citā līmenī šobrīd nikuļojošās darījumu teritorijas.

Katra no šīm sastāvdaļām arī atsevišķi būs ilgtspējīgas, jo ietvers savstarpējus savienojumus, integrēsies kopējā ceļu tīklojumā un nepagrūtinās apkārtējās teritorijas.

Atbilstoši kursa darba mērķim – konkrētāk tiek aplūkota Ķekavas novada centra, šajā gadījumā arī Ķekavas pilsētas centra perspektīva (skatīt 21. attēlu).

21.attēls. Ķekavas pilsētas centra telpiskā perspektīva.

Pilsētu centri vienmēr sevī ir iemantojoši vēsturiskus elementus. Tādēļ respektējot Ķekavas attīstību cauri gadsimtiem, ir būtiski nepazaudēt identitāti. Doles-Ķekavas baznīca, tautas nams un krogs būs tikai daļa no centra struktūras, jo pretstatā vēsturiskajam centram, mūsdienu vajadzības prasa arī augstu pakalpojumu nodrošinājumu. Starp šīm divām funkcijām, tad arī tiek atrasta vieta administratīvajam centram – Ķekavas novada pašvaldībai. Šis novietojums starp perspektīvo pilsētas galveno ielu un Sauso Daugavu viennozīmīgi atvērs arī pieeju zili zaļajām teritorijām, jo būs kā vārti, simboliskas izejas formā caur tilta apakšu, arī uz Ķekaviņas upes parku un avotiņu. Pats tilts un A7 šoseja būs transformējusies par drošu Ķekavas publisko ārtelpu, kā kājāmgājējiem, tā arī velobraucējiem, kuri gar Sausās Daugavas krastu

ierīkoto veloceļu ērti sasniegs Ķekavas centru. Šīs ielas būtiskākais objekts – tramvaja līnija, kas savienos galvaspilsētu ar Rail Baltica staciju „Rīga”, kas šajā gadījumā atradīsies pie Ķekavas pilsētas.

Centra telpa saslēdzas ar 3 iepriekš izdalītajām apkaimēm. Papildus tam, centra daļā iekļaujas arī plānotais sākumskolas komplekss, bet simboliski pretējā pusē - pilsētas kapu teritorija. Izglītības nodrošinājums un pieejamība ir ļoti būtisks jaunu ģimeņu piesaistei, tāpēc šim aspektam jāparedz liela uzmanība. Lai bērnu pārvietošanās būtu droša – Nākotnes ielas perspektīva ir paredzama ar satiksmes ierobežojumiem, kas ļautu bērniem izmantot parka teritoriju brīvajos brīžos, tāpat arī lai veiksmīgi nokļūtu līdz sporta, māksla un mūzikas nodarbībām. Parkam būtiska loma ir arī sadrumstalotās telpas savienošanā, ietverot gan atpūtas, gan arī pulcēšanās vietas dažāda vecuma paaudzēm.

Būtisks faktors šai centra telpas perspektīvai ir atbilstoša, papildus savienojuma izveidošana šķērsojumam pār Ķekaviņas upi, kas būtu paredzēts aiz daudzstāvu namu garāžu kooperatīviem, tādējādi atbrīvojot dzīvojamo zonu no satiksmes kustības. Kopā ar šo savienojumu un parka zaļo kodolu, kas savieno abus upes krastus, iezīmējas arī izteiktas centra telpas robežas.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

Normatīvie akti

1. *Rīgas plānošanas reģiona attīstības stratēģijā 2000.–2020.gadam*. 2000. Rīgas plānošanas reģions, Rīga.
2. *Rīgas plānošanas reģiona telpiskais (teritorijas) plānojums. 3.daļa Teritorijas plānošanas vadlīnijas*. 2007. Rīgas plānošanas reģions, Rīga.
3. *Ķekavas pagasta attīstības programma 2008.-2020. gadam*. 2009. Ķekavas pagasta pašvaldība, Ķekava.
4. *Ķekavas pagasta teritorijas plānojums 2009.- 2021. gadam. Paskaidrojuma raksts*. 2009. Ķekavas pagasta pašvaldība, Ķekava.
5. *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030.gadam (Latvija2030)*. 2010. Latvijas Republikas Saeima.
6. *Latvijas nacionālās attīstības plāns 2007-2013*. 2006. Latvijas Reģionālas attīstības un pašvaldības lietu ministrija.
7. Latvijas Republikas Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums. 18.12.2008. Latvijas Republikas Saeima.
8. Likums “Par nodokļiem un nodevām”. Pieņemti 02.02.1995. Latvijas Republikas Saeima.

Publikācijas

9. *Apdzīvojuma struktūras attīstība, nozares pārskats rajona plānojuma izstrādāšanai*. 2001. VARAM, Rīga.
10. Couch, C. Eds. *Urban Sprawl in Europe: Landscape, Land-Use Change and Policy*. 2007. Blackwell Publishing, Oxford.
11. Kleina, A. 2012. *Turpināt spiedienu*. DEKO (jūnijs).
12. Kublačovs, A. 2012. *Plannin The Good City: Smarth Growth – New Urbanism and Compact City – Urban Villages* Movement. Groningen.
13. Römeczyk, E. 2007. *Gribam ilgtspējīgu attīstību*. Friedrich-Ebert-Stiftung, Rīga.
14. Treija, S., Trusiņš, J. Rīgas tehniskās universitātes zinātniskie raksti. Arhitektūra un pilsētplānošana. *Jaunais Urbānisms un tā interpretācijas Latvijā*. 204-211 lpp.
15. Ye, L., Mandpe, S., Meyer, P. 2005. *What Is "Smart Growth?" - Really?* Journal of Planning Literature, Vol. 19, No. 3, 301-315.

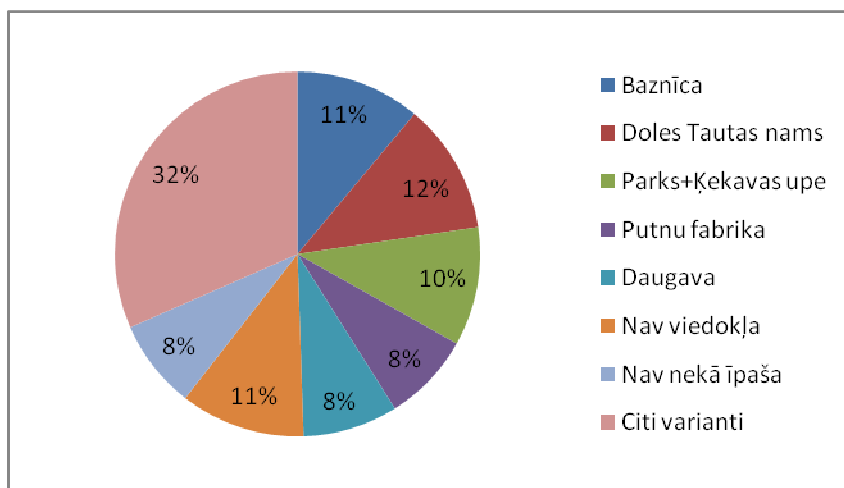
Interneta resursi

16. Ķekavas novads. Pieejams: <http://www.kekava.lv>
17. *Kas ir kopiena?* Bez dat. Sk. 01.06.2012. Pieejams: http://www.partneribas.lv/latv/kopiena_p.htm
18. Lursoft statistika. Uzņēmumu reģistra datubāze. Pieejams: https://www.lursoft.lv/estadistic?act=UR_STAT&novads=100015950&id=263
19. *New Urbanism*. Bez dat. Sk. 01.06.2012. Pieejams: <http://www.newurbanism.org/>
20. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Pieejams: <https://www.pmlp.gov.lv>
21. *Smart Growth (1)*. Bez dat. Sk. 01.06.2012. Pieejams: <http://www.newurbanism.org/newurbanism/smartgrowth.html>
22. *Smart Growth (2)*. Bez dat. U.S. Environmental Protection Agency. Sk. 01.06.2012. Pieejams: http://www.epa.gov/dced/about_sg.htm
23. Valsts zemes dienests. Pieejams: <http://www.vzd.gov.lv>

PIELIKUMI

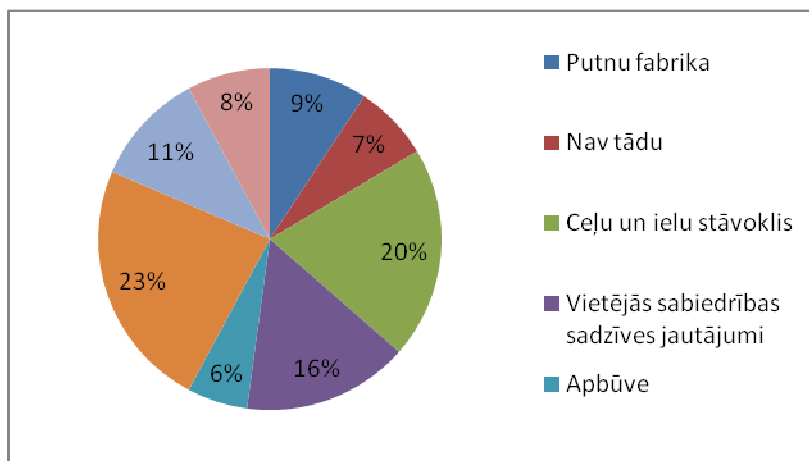
1. Pielikums. Sabiedrības aptaujas dati

Ķekavas iedzīvotājiem tika uzdoti jautājumi, kas saistīti gan viņu ikdienu, gan attieksmi pret novadu, tā attīstību. Aptaujas laikā savas atbildes sniedza 144 respondenti. Lai saprastu, kas Ķekavā iedzīvotājiem patīk, kas ir jāuzlabo, kā trūkst, tika apkopoti atbilžu rezultāti uz vairākiem jautājumiem. Viens no tiem ir sekojošs: vai varat nosaukt vismaz trīs ievērojamākās vietas, kas pēc Jūsu ieskatiem būtu jāparāda saviem viesiem pirmo reizi apmeklējot Ķekavas novadu?

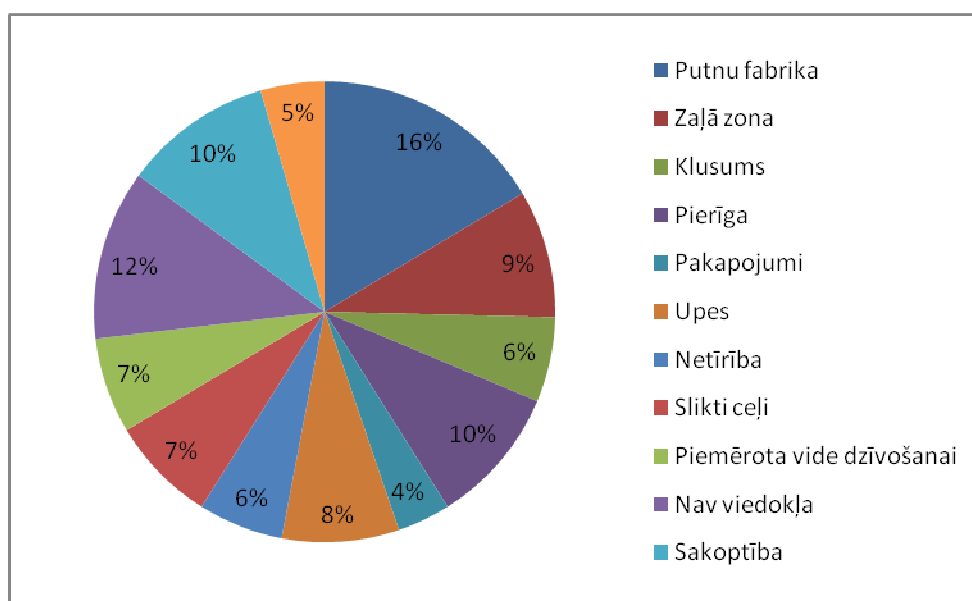
1. attēls. Iedzīvotāju viedoklis par ievērojamākajām vietām Ķekavas novadā.

Analizējot iedzīvotāju atbilde uz šo jautājumu, redzams, kuri ir tie objekti, ar kuriem vietējie cilvēki lepojas un uzskata par sava veida Ķekavas simboliem. Visvairāk respondentu norādīja (12 %), ka ciemiņiem rādītu Doles Tautas namu, kurš ir nesen atjaunots un kurš ir izveidojies kā Ķekavas sociālās dzīves centrs. Otrs populārākais objekts ir Ķekavas baznīca. Šo vietu minēja 11 % aptaujāto. Kā trešā ievērojamāka un patīkamāka vieta tika minēts Ķekavas upīte ar tai piegulošo teritoriju, kura ietver bērnu rotaļu laukumu, pastaigu takas, u.t.t. To atzina 10 % no aptaujātajiem cilvēkiem. Nākamie objekti, kuri iedzīvotājiem liekas ievērojami, ir Ķekavas putnu fabrika un Daugava. Abas atbildes bija minētas 8 % aptaujāto. 32 % respondentu bija norādījuši citus objektus. Piemēram, sporta komplekss, vietējais krodziņš, kapsētas, Depkina muiža, u.c. Samērā liela daļa aptaujāto (11 %) atzina, ka nezina, ko varētu rādīt ciemiņiem. 8 % no respondentiem norādīja, ka novada teritorijā nav nekā īpaša un visas ievērojamās vietas atrodas blakus teritorijās.

2. attēls. Degradējošie elementi Ķekavā, pēc iedzīvotāju domām.

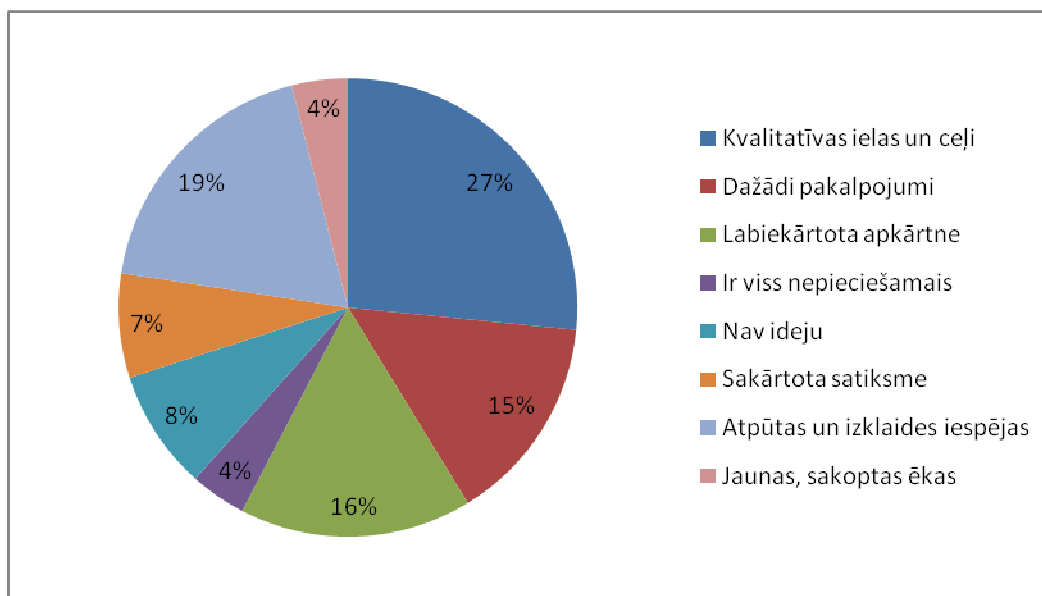
Apkopojot atbildes uz jautājumu par lietām, objektiem un teritorijām, kas bojā Ķekavas novada tēlu un teritoriju, tika iegūti šādi rezultāti. Visvairāk iedzīvotāji uzsver, ka degradējoša ietekme ir nesakoptajām teritorijām un ēkām. Šajā kategorijā ir iekļautas tādas vietas kā Ķekavas upītes ieteka Daugavā, vasaras sezonā nesakoptās vietas parka teritorijā, katlu mājas ēka, Daugavas krasts, bijušās mežniecības ēkas, kā arī citas teritorijas, kurās ir problēmas ar nelikumīgu atkritumu izmešanu, u.t.t. Šo problēmu uzsvēra 23 % aptaujāto. Atbildot uz jautājumi, 20 % respondentu ir norādījuši, ka tieši sliktais ceļu un ielu stāvoklis traucē izveidot gan pozitīvu Ķekavas novada tēlu, gan sakārtotu dzīves vidi. Samērā daudzi aptaujātie (16 %) ir norādījuši dažādus vietējās sabiedrības jautājumus, kas grauj pašvaldības tēlu. Konkrēti tika minētas šādas problēmas: nesaskaņas politiku starpā par dažādiem jautājumiem, jauniešu klaiņošanu un pulcēšanās, „bomžu” problēma, u.t.t. Ķekavas putnu fabrika ir pazīstama visā Latvijā un tā veicina arī vietas atpazīstamību. Neskatoties uz to, 9 % aptaujāto iedzīvotāju ir norādījuši, ka tā ir arī vidi degradējoša būve. Viens no respondentiem ir izteicis ierosinājumu, ka, lai gan fabrika sagādā nepatīkamas izjūtas, tomēr būtu jācenšas to izņemt, lai popularizētu ciema tēlu, piemēram, izmantot vistu, gaiļu un cāļu elementus noformējot vides objektus. 6 % respondentu ir norādījuši uz haotiski veidoto apbūvi teritorijās, kuras tiek apbūvētas pēdējos 10 gados. No aptaujātajiem iedzīvotājiem 11 % norādīja, ka nezina, ko atbildēt uz šo jautājumu, bet 7 % norādīja, ka Ķekavas teritorijā nav tādu objektu, kas bojātu gan tēlu, gan vidi. 8 % aptaujāto minēja citus objektus un lietas. Piemēram, peldvietas trūkumu, slikto ielu apgaismojumu, problēmas ar kanalizāciju, angārveida būves, estrādes stāvokli, u.c. Šis jautājums atklāj ne tikai to, kas degradē apkārtējo vidi un novada tēlu, bet arī to, kas, pēc iedzīvotāju domām, būtu jāuzlabo. Salīdzinot aptaujas laikā iegūtās atbildes un viedokļus, kas izskanēja attīstības programmas sabiedriskās apspriešanas laikā, redzams, ka abās iezīmējas kopīgas lietas. Piemēram, sliktais ceļu stāvoklis, sliktais apgaismojums atsevišķās vietās, problēmas, ko rada putnu fabrika.

3. attēls. Ķekavas simboli?

Uz jautājumu par to, kādas ir pirmās asociācijas, kas nāk prātā iedomājoties Ķekavu, iedzīvotāju atbildes ir dažādas. Vispopulārākais simbols ir Ķekavas putnu fabrika. To kā „zīmolu” norādījuši 16 % respondentu. Ķekavu kā apdzīvotu vietu Pierīgā redz 12 % no aptaujātajiem iedzīvotājiem, savukārt 10 % tā asociējas ar sniegto pakalpojumu klāstu, kas apmierina daudzas ģimenes. Īpaši tiek uzsvērts tas, ka īpaši plašā klāstā tiek piedāvāti izglītības pakalpojumi. Tā kā iepriekšējā jautājumā iedzīvotāji norādīja, ka slikti ceļi ir viens no degradējošajiem faktoriem, tad tie ir kļuvuši arī par Ķekavas simbolu vietējo iedzīvotāju acīs. Šādi domā 9 % no aptaujātajiem cilvēkiem. Ķekavas teritorija daudziem asociējas arī ar upēm un

ūdeņiem. 8 % respondentu ir minējuši Daugavu un Ķekavas upīti kā vietas simbolu. 7 % aptaujāto kā viena no vērtībām ir zaļā teritorija. Atbildēs tiek pieminēts gan parks, gan salīdzinājums ar Rīgu, kurai pretstatā Ķekava ir mazs un zaļš ciemats. Tik pat liela daļā respondentu atzīst ka Ķekava ir piemērota vieta dzīvošanai. 6 % no aptaujātajiem iedzīvotājiem saskata netīrību, kas izpaužas kā nesakopty ēkas, piemēslotas teritorijas, u.t.t. Tāds pats daudzums aptaujāto norāda, ka raksturīgākā iezīme Ķekavai ir klusums un miers. No visiem respondentiem 4 % uzsver to, ka teritorija ir sakopta un labiekārtota. Šīs īpašības kā visraksturīgākās ir norādītas teritorijai ap Ķekavas upīti, Doles Tautas namu, Ķekavas baznīcu. 12 % respondentu nav asociāciju, kas saistītos ar Ķekavu.

4. attēls. Kādi uzlabojumi nepieciešami, lai nodrošinātu kvalitatīvu dzīves vidi Ķekavā?

Atbildot uz šo jautājumu lielākā daļa no respondentiem ir norādījusi vajadzību pēc kvalitatīviem ceļiem. 27 % aptaujāto uzskata, ka jāatjauno ceļu segums, jāizveido veloceļiņi, jāatjauno ietves. Lai gan iedzīvotāju skaits Ķekavā palielinās, tomēr viens no lielākajiem trūkumiem ir nepietiekošas atpūtas un izklaides iespējas. Šādu atbildi uz jautājumi ir snieguši 19 % respondentu. Kā risinājumi tiek piedāvāti gan tenisa laukuma izbūve, baseina izveide, pasākumu rīkošana. Kā trešais visnepieciešamākais uzlabojums būtu apkārtnes labiekārtošana. To ir norādījuši 16 % aptaujāto cilvēku. Lai to paveiktu nepieciešams vairāk soliņu, atjaunots bērnu rotaļu laukums, labiekārtotas peldvietas, piemēslotu teritoriju sakopšana, u.t.t. 15 % no aptaujātajiem norāda, ka pietrūkst dažādu pakalpojumu. Piemēram, medicīnas pakalpojumi, formālās un neformālās izglītības pakalpojumi, apsaimniekošanas pakalpojumi. Daļa (7 %) no aptaujātajiem norādīja, ka nākotnē jāsakārto satiksme. Šeit tiek domāta tieši satiksmes organizēšana – apvedceļa izbūve, dažādu ierobežojumu noteikšana, kā arī sabiedriskā transporta kustības izmaiņas. 4 % no aptaujātajiem norādīja, ka nepieciešams būvēt jaunas ēkas, kurās būtu izveidota sākumskola, medicīnas centrs, u.t.t. No 144 aptaujātajiem iedzīvotājiem 4 % norādīja, ka Ķekavā viss ir kārtībā un neko mainīt nevajag, bet 8 % nebija ieteikumu.

Salīdzinot apaujas datus un attīstības programmas sabiedriskās aprišanas idejas, redzami kopīgi aspekti, kas uztrauc Ķekavas iedzīvotājus. Kā lielākie plusi tiek minēti Rīgas tuvums, sakoptais centrs, kultūras objekti. Arī mīnusi sakrīt: sliktais ielu un ceļu stāvoklis, problēmas, ko rada putnu fabrika, atpūtas iespēju trūkums. Jautājumi, kas iedzīvotājiem šķiet aktuāli un kuri būtu steidzami jārisina, ir sākumskolas ēkas būvniecība, pieeja Daugavai un peldvietu iekārtošana, satiksmes organizācija.

2. Pielikums. SVID analīze

	Dabas vide	Mājoklis	Sociālā sfēra (pakalpojumi)	Darba vietas	Tehniskā infrastruktūra	Transports	Struktūra
Spēks	<ul style="list-style-type: none"> - Daugavas tuvums - Ķekavas upīte ciema centrā - Iedzīvotāji sakopj savus īpašumus - Ķekavas avotiņš 	<ul style="list-style-type: none"> - Daudzveidīgi mājokļi - Humānais ēku augstums - Nav „atlūzu” ciematu - Nav „treknajos gados” masveidā uzsāktu un nepabeigtu māju 	<ul style="list-style-type: none"> - Plašs izglītības iestāžu klāsts - Savs kultūras nams - Golfa laukums - Plašs pakalpojumu klāsts - Estrāde - Novada administrācijas tuvums 	<ul style="list-style-type: none"> - Daudz darbavietu pašā Ķekavā - Mazs bezdarba līmenis 	<ul style="list-style-type: none"> - Ciems nodrošināts ar nepieciešamo inženiertehnisko infrastruktūru 	<ul style="list-style-type: none"> - Laba satiksme ar Rīgu 	<ul style="list-style-type: none"> - Saglabājusies vēsturiskā apbūve - Vairāki centri - Nav uzsāktu un nepabeigtu būvobjektu
Vājums	<ul style="list-style-type: none"> - Estrādē pulcējas „dzērāji” - Nesakopts parks ap upīti - Nav suņu pastaigas laukuma - Trūkst organizētas piknika vietas - Ir Daugava, bet nepieejama - Nav tualešu - Privātzemes parka teritorijā - „Piedrazota” upīte 	<ul style="list-style-type: none"> - Auto stāvvietu trūkums daudzstāvu dzīvojamajos rajonos - Vecā padomju apbūve bez papildus funkcijām (veloceliņi uc) 	<ul style="list-style-type: none"> - Nav vietas pieaugušajiem sporta aktivitātēm (trenāžieru zāle) - Trūkst infrastruktūras ziemas aktivitātēm - Trūkst „nakts” dzīves - Vietu trūkums bērnudārzos - Nepietiekama veselības aprūpe 	<ul style="list-style-type: none"> - Bezdarba līmenis tuvu tam, ka sāks pietrūkt darbinieku 	<ul style="list-style-type: none"> - Ap upīti nav labiekārtotu celiņu - labiekārtotu velo un gājēju celiņu trūkums - Šoseja, kas sadala ciemu; - Ķekaviņas šķērsošana „gar mājām” - Ceļu sliktais tehniskais stāvoklis; - Nepieejama vide cilvēkiem ar īpašām vajadzībām 	<ul style="list-style-type: none"> - Trūkst transporta un gājēju kustības organizācijas plāna - Veloceliņu trūkums - Trūkst velo novietņu 	<ul style="list-style-type: none"> - „Vecās” un „jaunās” Ķekavas dalīšana - Apgrūtināta pieejamība atsevišķiem objektiem (piem. Dome) - Teritorija sadrumstalota ap upi un šoseju
Iespējas	<ul style="list-style-type: none"> - zaļā/zilā zona ciema centrā -Daugava tuvums, kā rekreācijas teritorija 	<ul style="list-style-type: none"> - Ir brīvas teritorijas mājokļu būvniecībai - var piesaistīt ES līdzfinansējumu „Padomju” laika būvēto māju rekonstrukcijai 	<ul style="list-style-type: none"> - Kļūt par novada funkcionālo, kultūras, izglītības u.c. jomu centru 	<ul style="list-style-type: none"> - Rīgas tuvums - jaunas darba vietas apkārtesošajās ražošanas un darījumu teritorijās 	<ul style="list-style-type: none"> - Uzlabojumi gājēju un velobraucēju drošībai (veloceliņu izbūve, pārejas, šķērsojums zem tilta) - Ķekavas apvedceļa izbūve 	<ul style="list-style-type: none"> -Tranzīta plūsmas samazināšanās apvedceļa gadījumā 	
Draudi	<ul style="list-style-type: none"> -Applūstošas teritorijas - Dabas ainavas samazināšanās uz apbūves rēķina - apgrūtināta pieeja pie Ķekavasavotiņa pēc A7 rekonstrukcijas 	<ul style="list-style-type: none"> - „Padomju” laika būvētās mājas morāli un fiziski nolietojušās 	<ul style="list-style-type: none"> - Estrādē pulcējas „dzērāji” 	<ul style="list-style-type: none"> - Ekonomika balstās uz 1 lielu uzņēmumu 	<ul style="list-style-type: none"> - atlikta Ķekavas apvedceļa izbūve 	<ul style="list-style-type: none"> - Intensīva transporta plūsma caur Ķekavu (A7) - Nelietderīga līdzekļu izlietošana rekonstrējot A7, kas nākotnē būs Ķekavas galvenā iela. 	<ul style="list-style-type: none"> - Apvedceļa būvniecības nerealizēšana